

Uj történelem indul

Irta: Márai Sándor

Másfél évtizede, a háboru befejezése óta most először kezd formát kapni a világ: „forma” alatt nemcsak politikai alakulást értek, hanem az emberi együttélés megegyezéseinek új fogalmazását. A zavar és a feszültség általános; nem lehetetlen, hogy anarchikus pillanatok következnek be, a szentikus gócok nehezen gyógyulnak: de amerre nézünk, látunk kell, hogy a civilizáció nagy organizmusa új életformák felé igazodik. Ez a század s ami lényeges benne, most kezdődik: eddig likvidáltunk.

Valamikor a század elején, 1905. körül jelent meg Wellsnek, az örök jósnak egy könyve, melyben megjósolta, hogy e század nagy gazdasági forradalma, mely emberöltők számára megszabja az életlehetőségek új kereteit, az amerikai forradalom lesz. Ez a forradalom már heveny és szemünk előtt zajlik; visszafordulni nem lehet többé. sem Rooseveltnek, sem másnak. Párhuzamosan két, látszólag ellentétes, következményekben szervesen összetartozó kísérlet alakul most a civilizáció erőmezőnyének két szárnyán; az orosz szovjet industrializálódása az egyik s Amerika szocializálódása a másik. Ami közben van, az ennek a jegyében kénytelen eligazodni: szerződések, érdekalakulatok, hatalmi átcsoportosítások, az egész kontinentális politika függvénye a két óriási, céljaiban azonos-szemléletű vállalkozásnak.

Most először kezd derengeni, hogy e közlő és orrhossznyi távolságból szemlélt, látszólag oly „célaltan” és zavaros korszak, rettenetes és közlő oly fölöslegesnek tetsző áldozataival, formát kap, alakul, keretek közé igazodik. Az amerikai forradalom végzi el azt, amit százötven év előtt a francia végzett: megajándékozza a világot egy új civilizációval. Ennek a civilizációnak minőségéről lehet vitatkozni; bekövetkezéséről, jelenvalóságáról nem lehet. Itt van.

A világnak három emberrel kell ma számolni: a kontinensnek Hitlerrel; Ázsiának Sztalinnal; Amerikának Roosevelttel. Mussolini szerepe ma már diplomáciai; aktív tömegmozgalom nincs többé mögötte; ahogy kiderült, hogy a fascizmus olasz értelmezését a Nyugat nem bírja átvenni, elmélete és gyakorlata az olasz viszonyokra szabott, s már az

Alpeseken túl lemásolhatatlan. Tömegmozgalomokat nem lehet kaptafára ismételni. Minden országnak olyan diktatúrája van, amelyet megérdemel.

Hitler Németországról tíz hónap alatt kiderült, hogy az. Nincs tárgyilagos megfigyelő Európában, aki ezt még tagadná. A Harmadik Birodalom nem egy mesterséges és alkalmilag összetoborzott többség akaratának kinyomata, hanem az igazi Németországnak; akár tetszik a világnak, akár nem. Ennek a német forradalomnak természetesen meg lesz a maga thermidora, van már Marat-ja és Robespierre-je is. Ezenfelül van valakije, aki a franciának hiányzott: van Hitlerje, ki a németek lelkéből fakadt, képére szabott, pontosan az, aki hiányzott. Luther óta hiányzott Németországnak Hitler; időközben kénytelenek voltak beérni egy Bismarck-kal, akinek csak engedelmességek, mert lelki formátuma lenyűgözte őket. Hitlerrel könnyebb nekik: hisznek benne. Próféta, aki lelkükből lelkedzett; s aki ezt gunyosan mondja, nem ismeri a németeket s nem számol azzal az érthetetlen spirituális árammal (s ugyan mikor, milyenfajta spirituális áramlás „értelmes?”), mely, a németek szerint, az ő számukra árad a pempzlibajszos prófétaból.

Hitlernek nehéz dolga lesz s van már is, mert háborut nem csinálhat még hat-nyolc esztendeig s mert kapitalista államot nehéz antikapitalista programmal funkcionáltatni. Amiből él s jóideig él, hogy hozott valamit, egy szemléletet, mely a németek lelki alkatának tökéletesen megfelel. Ez az, amit ötven éven át nélkülöztek a németek, amit nem adott nekik Bismarck, sem Weimar. Hozta a korbácsot, az egyenruhát, az öntudatosított alattvalóságot és valamilyen németül patentírozott, szociális miszticizmust. Többet nem is várt tőle, lelke mélyén, a német tömeg s ez a lelki „felszabadulás” a németek számára olyan jelentőségű, hogy megbocsájtják miatta tehetetlenségét, mely helyzetéből önként következik. Hitler pedig külpolitikában csak annyit hozott, hogy ünnepélyesen lemondott Elzászról és a lengyel korridorról (Brüninget ezért meglincselték volna) s gazdaságilag nem nyult hozzá eddig a földbirtokhoz, a nagytőkéhez, sem a nehéziparhoz. Azt csinálja, mint minden vérbeli politikus s amit tizenöt év előtt Lenin is csinált: fűtyül Darré szent könyveire, ahogy Lenin is zsebetette Marxot s él egyik napról a másikra, ahogy lehet. De elég kényelmesen él, mert végre is otthon van: a szemlélet, ame-

lyet a németeknek adott, tökéletesen az, amit vártak tőle.

A szovjettel az történt, időre s ahogy el is lehetett képzelni, hogy nem érdeke ma az európai szociális forradalom. A szovjet érdeke elsőbrendűen, hogy a kapitalista világ hozza rendbe ügyeit, erősödjön meg, legyen újra eladó és vevő, az öt éves pjetiletka részbeni eredményeit lehessen végre gyümölcsöztetni s az új, végeláthatatlan pjetiletkákat el lehessen indítani. A szovjet ma elszigetelt kísérlet, sokkal inkább az, mint volt kezdetén, a kapitalista blokáde idejében. Alkatának törvényszerűségei szigetelik el a kapitalista világtól; az európai munkásmozgalom s az amerikai forradalom a szovjet szándékától független jelenségek, melyeknek alakulását Moszkva sem siettetni, sem befolyásolni nem képes többé. Sztalin feladata ma Ázsia forradalmasítása. Az esztendő meghozta az amerikai—orosz egyezményt, amely az első deklarált nagyhatalmi lépés az ázsiai kérdésben.

Amerika forradalma akut, Roosevelt a kezdetén van annak, amit most már végig kell csinálnia. A géprombolás mintájára pénzrombolással kezdődött. Kétségtelen, hogy Amerika óriási lelki energia-tartalékokkal rendelkezik még, melyek meglehetősen elhasználatlanok. Amerikában megtörténhet a csoda, hogy a tőke — megegyezzen s ki tudja, utolszor? — lead ötven százalékot s egyezséget köt.

Maurois kérte multkor egyik nyilatkozatában, hogy, tisztelettel és udvariasan kéri, hagyják már békében ezzel a jajongással, amit a „nyugati birodalom hanyatlása” körül csapnak Spenglerék. A század olyan zseniket adott, mint Einstein, Freud, Planck, Ortega di Gasset, Bergson, Lenin, írót, mint Proust, Gide, Thomas Mann, Valéry, festőket, mint Renoir és Picasso, építészeket, mint Le Corbusier, muzikusokat, mint Stravinsky és Bartók. „század” alatt Maurois természetesen nem a nap-tári századot, hanem a korszakot érti, a szemléletet, amely elválaszt minket a XIX. század szemléletétől. S Amerika adta Edisont, Dreisert és Chaplint. Csakugyan olyan reménytelenül kimerült a fehér civilizáció szellemi rezervoárja, mint Spenglerék jóslták?

„Évek” és „események” nem hozzák meg kalendáriumszerű pontossággal e kérdésre a választ. A látélet súlyos és a sérülések nem gyógyulnak nyolc napon belül. De a beteg félreérthetetlen életjeleket ad és új programot hirdet az életre. Valaminek kétségtelenül vége van. A történelem nyelvén ez azt is jelenti, hogy valami kezdődik.

A legfinomabb Zamati- Csokoládé bonbon 10 dkg. Lei 10. Cognacos meggy 10 dkg. Lei 12
 Rescu és Regina Maria Tejszin karamel 10 dkg. Különlegesség 10 dkg. Lei 16

Königstorfer cukrászdákban

Az Aradi Közlöny megható karácsonyaünnepély keretében vendégelte meg a szegényház lakóit

Ursu János dr. főpolgármester jelenlétében folyt le a szép ünnepély — Százhusz szegényházi lakó ünnepi vacsorája —

A hatalmas teremben szeretetről duruzsolt a kályha lobogó lángja... pazar fényben csillogott a menyezeti erő hatalmas karácsonya, amely körül összegyűltek az élet hajótöröttjei, akik ma már semmit sem várhatnak a sorstól, akiknek számára a holnap vagy a holnapután nem jelenthet már szépet... Akik most összegyűltek a csillogó karácsonya mellett, lelkiükben a szeretet és meghatottság fénye égett... S felcsendült, kissé reszketősen, a bethlehemi dal, amelynek akkordjai ölelték körül az otthonukat, családjukat, egzisztenciájukat vesztett hajótöröttek meghajlott alakját...

Az Aradi Közlöny néhai főszerkesztője, nagydorogi Stauber József meleg szívéből fakadt először az a gondolat, még évekkel ezelőtt, hogy karácsony előtt, a szeretet ünnepének küszöbén kis ünnepséget rendezzen a szegényház hajótöröttjei számára, karácsonyfát állítson nekik, megvendégelje őket és apró ajándékokkal lepje meg a mindenkitől elhagyatott, nagyrészt elaggott szegényeket. Minden esztendőben megrendezte Stauber József a szegényház lakói számára ezt a megható kis ünnepélyt, az emberi együttérzés, az elesettek iránti részvét dokumentumaként. És az Aradi Közlöny az idén néhai főszerkesztője emlékének áldozott kegyelettel, amikor szombaton este az aradi szegényházban megvendégelte az élet hajótöröttjeit, éppen úgy, mint az Stauber József életében történt.

Délután hat órakor kezdődött meg a szegényházban a megható ünnepség, amelyen a város képviselőiben résztvett dr. Ursu János főpolgármester, Voiticeanu János polgármesteri titkár kíséretében, míg az Aradi Közlönnyet Stauber István reprezentálta. A szegényház nagytermében már állott az almával, dióval, cukorkákkal és minden jóval roskadási megvakított, feldiszipított hatalmas karácsonya, mely köré gyülekeztek a szegényház lakói. Macean Demeter, a népszerű szegényházi gondnok fogadta a vendégeket, majd a szegényház lakói elénekelték az ősi bethlehemi dalt a: „Mennyből az angyal...”, amelyet a vendégek meghatóan hallgattak. Macean ezután üdvözölte Aradváros főpolgármesterét, majd a szegényház lakóihoz fordult, akikhez a következő beszédet intézte:

— Kedves öregeim! Elérkezett a szent karácsony estje és számotokra is kigyulladt a szeretet lángja. Az elmúlt esztendőben a megboldogult Stauber József, az Aradi Közlöny főszerkesztője, ezen estén mindig megemlékezett rólatok. Most az ő két fia keres fel benneteket és édesapjuk emlékére, megrendezték számotokra ezt a kis ünnepséget, hogy ezen a szent estén ti is érezzétek az emberi szeretetet.

Ezután megköszönte az Aradi Közlöny reprezentánsának a megemlékezést. A gondnok üdvözlő szavai után dr. Ursu János főpolgármester román és magyar nyelven beszélt. Kijelentette, hogy örömmel jött az ünnepélyre, mert szívén viseli a szegényház lakóinak sorsát. Aradváros vezetősége minden lehetőleg megtesz, hogy a szegényház lakóinak sorsát minél elviselhetőbbé, minél jobbra tegye és igéri, hogy a jövőben is gondja lesz erre az intézményre. A főpolgármester

ezután néhány közvetlen szóval megköszönte az Aradi Közlönynek, hogy karácsony estén gondolt a mindenkitől elhagyatott szegényekre.

Ursu dr. szívből jövő, megható szavai után, a szegényház egyik fiatal lakója, Szabó Ilonka verset mondott el, majd Gábor János köszönte meg a számukra rendezett ünnepélyt, a kapott ajándékokat, valamint a főpolgármester megjelenését. Az ünnepség ezzel befejeződött és kezdetét vette az ajándékok szétosztása. Egymásután kerültek elő a tálcák, amelyeket Macean gondnok süteményekkel, gyümölcsökkel, édességekkel rakott meg, a férfiak részére pedig dohányt osztogatott. Majd bejelentette az összegyűlteknél, hogy a dusan megrakott karácsonya cukorkáit az ünnep után osztja szét a szegényház közöttük. Sorban járul-

Elveszett

kalap, nyakkendő,
sál, keztü, pullover
és bőrköziü
helyett ujat csak

Manea-nál

Ujabb nézeteltérés Románia és az angol, amerikai hitelezők között

A kormány új külföldi kölcsönt keres

A bucuresti-i Argus jelenti, hogy Bratianu pénzügyminiszter táviratot kapott Románia párisi követétől, aki azt közölte, hogy az angol és amerikai román kötvénytulajdonosok nem hajlandók hozzájárulni Bratianu kölcsöntörlesztési tervéhez, amelyet legutóbbi párisi tartózkodása alkalmával eléjük terjesztett. Ezeknek a hitelezőknek szövetsége az érdekeik védelmével azokat a külföldi pénzügyintézeteket

bizta meg, amely bankok annakidején a stabilitási és a helyreállítási kölcsönök kötvényeit plaszirozták. A felmerült nehézségek ezután nem sok reményt nyújtanak ahhoz, hogy Románia megkapja azt az új külföldi kölcsönt, amelyet legutóbb kért. A meglepő hír vétele után Bratianu pénzügyminiszter beható tanácskozást folytatott Duca miniszterelnökkel és tegnap reggel meglátogatta D. Ormersont, Franciaország bucuresti-i nagykövetét.

CORSO	Matiné	D. U. 3. 5. 7%. 9% órákor!
Vasárnap	Két film egy műsorban Délután 11 órakor Uccai gavallérok HARRY FRANK kalandorfilm és Pat és Patachon JEGY LEI 8—, 12—	VASÁRNAP DÉLUTÁN CSAK 3 és 5 ÓRÁKOR TARTUNK ELŐADÁST.
Hétfő	Megszóal a szívem ALPÁR GITTA GUSTAV FRÖHLICH és T ves k o c s o s SCHNEIDER MAGDA. JEG YLEI 8—, 12—	Vlasta Burian
Kedd	Öröszóia a szívem ALPÁR GITTA, GUSTAV FRÖHLICH és T ves k o c s o s SCHNEIDER MAGDA JEGY LEI 8—, 12—	A császár adjutánsa
Szerda	Vlasta Burian A császár adjutánsa	remek zenés katonai vigláték. A 3 órai előadások 8—, 12—, 16—, 20— lejes helyárrakkal. Az ünnepekre átánlatos legyről előre gondoskodni.

VIKING norvég hócipő
különlegességek.
BATA hócipők
a legolcsóbb árban

DEUTSCH
cipőáruházban
Neuman-palota.

MUHARY
az elegáns női cipő.
Férfi- és gyermek cipők
nagy választékban, legolcsóbb áron.

Megrendítő levélben bucsuzott férjétől

a Kolozsváron öngyilkossá lett aradi uriaszszony — Holnap temetik Aradon Cristea egyetemi tanársegéd tragikus sorsu feleségét

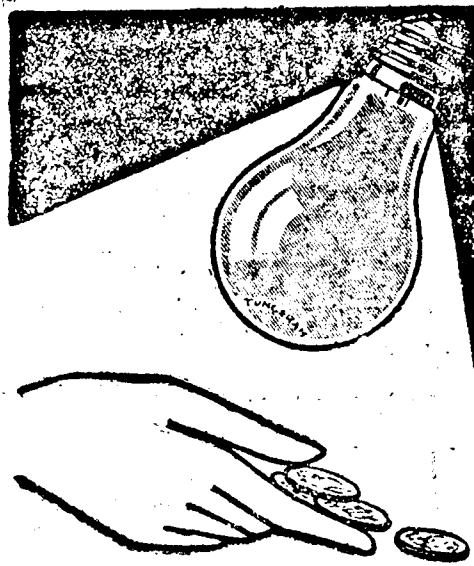
Romantikusan indult szerelmi regény megdöbbentő, tragikus utolsó fejezetére tett pontot két nappal ezelőtt egy revolvergolyó. Egy fiatal, intelligens, kiváló szellemi képességekkel rendelkező, Aradról elszármazott uriaszszony kolozsvári lakásán, eddig még ismeretlen okok miatt — föbelőtte magát. A tragédiáról pénteki számában az Aradi Közlöny is részletesen megemlékezett. Mint megirtuk, Cristea Filaret kolozsvári egyetemi tanársegéd fiatal felesége föbelőtte magát és meghalt. Az eseményről a férjet a kora délelőtti órákban értesítették, aki kétségbeesetten rohant lakására, orvost hivatott, ekkor azonban már minden hiábavaló volt: a szerencsétlen sorsu fiatalasszony kiszervezett...

Cristea Filaret táviratilag értesítette a tragikus eseményről a fiatal asszony Aradon élő édesanyját, Stefu igazgató-tanító özvegyét, valamint ennek bátyját, Bodea Ioan 93. gyalogezredbeli kapitányt, aki a fiatalasszony nevelőapja volt. A család tagjai, a fiatalasszony húgával együtt Kolozsvárra utaztak, ahol úgy intézkedtek, hogy az elhunyt földi maradványait Aradra szállítsák, mert szülővárosában akarják eltemetni.

A fiatalasszony öngyilkosságával egy romantikus szerelmi regény, egy idillikus házasság utolsó fejezete zárult le. Az elhunyt édesapja, Stefu igazgató-tanító a háboruban hősi halált halt és a nagy világégés után Bodea kapitány, Stefu Constanta anyai nagybátyja gondoskodott a rendkívül fejlett intelligenciájú leány neveltetéséről. Stefu Constanta Aradon végezte el kitünő eredménnyel a gimnáziumot, majd pedig Kolozsvárra került, ahol az egyetem kémiai fakultására iratkozott be. Itt ismerkedett meg Cristea Filarettel, aki ekkor még diák volt és akivel három évvel ezelőtt házasságot kötött. A fiatal pár valóban mintaszerű házasságot élt. Cristea Filaret elvégezte az egyetemet és a kolozsvári Pasteur-intézetnél nyert elhelyezést, amelynek kémikusa lett. Felesége, Stefu Constanta tovább folytatta tanulmányait és most állt utolsó vizsgája előtt. Az állandó munka, a tanulmányok megfeszíteték, tönkretették a fiatalasszony idegeit, akinek lelkiállapotára némi fényt derít az a bucsulevél, amelyet férjének címezve hagyott hátra és amelynek egyes — az öngyilkosság okát érintő — részletei a következők:

Drága Filaretem! Ugy hiszem és biztos vagyok benne, hogy egész életeden át sok szeretettel gondolsz azokra a boldog napokra, a melyeket együtt töltöttünk el. Még ha lettek is volna pillanatok, amikor megbántad házasságunkat, felejtse el őket és csak a velem átért boldog percekre emlékezzél. Nagyon jól tudom, hogy nem vagyok olyan, amilyennek lennem kellene. Kétségbeesít, hogy nem tehetlek boldoggá. Lelkem egytellen vágya az lenne, hogy paradicsommá változtassam életed, de a kvalitások és az anyagi eszközök hiánya megakadályozzuk, hogy boldoggá tegyelek. Olyan nagyon szeretlek, hogy nem tudok nélküled élni. Talán az lenne a legjobb, ha az Isten magához venne. De talán már Ő is elfordította rólam tekintetét. Ezért úgy gondolom, hogy mindent nekem kell megoldanom. Elhatároztam tehát, hogy magam vetek véget életemnek. Lelkemet az érted való szenvedés oltárán áldozom fel és arra kérek, hogy imádkozzál Istenhez: ne büntessen meg engem cselekedetemért és engedje meg, hogy a másvilágon újból találkozhassam veled. Felejtse el azt az intermezzót, amit jelentettem, alapozd meg jövődet és gondoskodj anyádról, fivérédről. Örizz meg holmijaim közül mindazt, amit akarsz. Ezer-szer és örökre csókollak, Tancsi.

A tragikus sorsu fiatalasszonyt vasárnap délután temetik a volt Urbán Iván-ucca 52. szám alatt levő gyászházban. Utolsó útjára Arad társadalmának osztatlan részvéte kíséri.

Ön is tud számolni!

A világítási költségek túlnyomó részét az áramszámla teszi, ehhez képest az izzólámpa ára elenyésző. A silány minőségű lámpa csak a beszerzésnél olcsóbb, az áramfogyasztásban azonban ennél drágább! Vegye tehát csak a bevált gazdaságos

TUNGSRAM

L Á M P Á T I

Van der Lubbe-t halálra ítélte a bíróság

A Reichstag-per többi vádlottait felmentették — Lubbe védője kegyelmet kért a köztársaság elnökétől

Berlinből jelentik: Az egész civilizált világ hetek óta feszült figyelemmel kísérte a Reichstag felgyújtásával vádolt öt ember: Van der Lubbe, Torgler, Dimitroff, Popoff és Taneff perét. A német birodalmi gyűlés felgyújtásának ügyével tudvalevőleg annak idején Londonban nemzetközi bíróság foglalkozott, amely az összes vádlottakat — bár ez az ítélet csak szimbólikus jelentőséggel bírt — felmentette. A lipcei törvényszék által ma délelőtt kihirdetett ítélet szintén

felmenti a per négy vádlottját, míg az ötödiket, a fővádlottat: van de Lubbe-t halálal sújtja.

A gyújtogatási per ítéletkihirdetése iránt óriási volt az érdeklődés. Már a kora hajnali órákban óriási tömeg lepté el a törvényszék palotája előtt a teret, majd amikor megnyitották a kapukat, a folyosók zsúfolásig megteltek kíváncsiakkal. Rendőrséget kellett kivezényelni, nehogy incidencere kerüljön a sor. A világ valamennyi részéről képviselve volt a sajtó az ítéletkihirdetésen, amelyen ott volt a német kormány több tagja is.

A terem padsoraiban jelen volt Dimitroff édesanyja és testvére.

Taneff menyasszonya és Torgler felesége. Az ítéletet néma csendben hirdette ki a bíróság elnöke. Van der Lubbe a hatvan napos tárgyaláson tanúsított magatartásán ezuttal sem változtatott semmit és

teljes lethargiában hallgatta végig úgy az ítéletet, mint annak indokolását.

A bíróság van der Lubbe-t hazaárulás és gyújtogatás címén halálra ítélte, míg Torglert, valamint a bolgár nemzetiségű vádlottakat bizonyítékok hiányában felmentette a vád alól. Az indokolás szerint a fővádlott, van der Lubbe beismerte tettét és beismeréséből csak annak nem lehetett hitelt adni, hogy egyedül hajtott végre a Reichstag felgyújtását. A többi vádlottat azért mentette fel a bíróság, mert a vád ellenük megdönthetőnek bizonyult és nem tekinthető bizonyosnak az, hogy résztvettek volna a gyújtogatásban. Az elnök hangsúlyozta az indokolásban, hogy a bíróság minden külső befolyástól távoltartotta magát és azok a külföldön terjesztett vádak, mintha felelős személyek is résztvettek volna a birodalmi gyűlés palotájának felgyújtásában, egyszerű rágalomnak bizonyultak.

Az ítélet kihirdetése után a négy felmentett vádlottat a lipcei rendőrség védő őrizetbe vette. Néhány újságírónak alkalma volt a tárgyalás után beszélni Torglerrel, aki kijelentette, hogy maga is örül annak, hogy védő őrizetbe rendelték el ellene, ezt természetesnek tartja, miután ő, mint kommunista vezér, nem is maradhat szabadon.

Lubbe védője kegyelmet kért a köztársasági elnöktől.

A halálos ítélet egyébként jogerős, mert a birodalmi törvények szerint ellene jogorvoslatnak nincs helye. Az ítélet azonban csakis a kegyelmi kérvény elintézése után lesz végrehajtható és miután az ítéletet a birodalmi törvényszék hozta, a kormány fog dönteni, hogy azt milyen módon hajtsák végre.

A nemzeti-szocialista-párt lapjai élénken tiltakoznak Torgler és a bolgár vádlottak felmentése ellen.

A Reichstag-per felmentett vádlottjait csak addig tartják védő őrizetben, amíg a közgazgatási hatóságok megállapítják, hogy a fő tárgyaláson nem tanúsítottak-e olyan magatartást, amely további eljárást tesz velük szemben indokolttá. Ennek az eljárásnak lefolytatása után a bűnper felmentett vádlottait mindenesetre kiutasítják Németországból.

Minden KALAPBAN EZ A MÁRKA

BUDAPEST, Károly-körút 3 saarkon

Nyakkendőt, fehérneműt, pyjamát legjobbat legolcsóbban

Ünnepi torták,

krokambusok, gesztenye- és egyéb krémek, uzonnák, kávé, tea, csokoládé legfinomabb minőségben és legolcsóbban

Wild cukrászdában Bing-köz. Telefon 160.

71 ÉV ÓTA FENÁLLÓ CÉG BÜSZKESÉGE!
Országosan elismert több mint 100 év óta őrzött
recept szerint készített legkiválóbb Izli

szaloncukorkák

legszebb
csomagolásban
karácsonyfára

Mihályi

cukrászdában, lezártított árban
kapható Str. Eminescu (Deák F. e.
renc-u.) Co so mo' va' szomben

„Rejtett sor“- pályázatunk bizottsága szombat délelben húzta ki a szerencsés nyertesek neveit

A legszerencsésebb rejtvénymeglejtőink névsora. -- Kik nyerték
tizenöt értékes díjunkt...? -- Jelentés népszerű karácsonyi pályá-
zatunk lefolyásáról

Példátlannal népszerűvé vált „Rejtett sor“-ka-
rácsnyi rejtvénypályázatunk — amelyre több ezer
pályázat érkezett a verseny folyamán — döntő for-
dulójához érkezett el szombaton délelben, amidőn
döntő-bizottságunk összeült az Aradi Közlöny
szerkesztőségében.

Megjelent DOMÁN SÁNDOR, az Aradi Kereske-
delmi Testület elnöke, a Kereskedelmi és Iparka-
mara alelnöke, DEUTSCH IZSÓ dr. ügyvéd, PA-
CURARU BRUTUS, az aradi Kereskedelmi és
Iparkamara főtitkára, PAREZ GYÖRGY dr. ügy-
véd, REINHART GYULA, az Ipartestületek Ország-
os Szövetségének elnöke, VÖRÖS LASZLÓ dr. fő-
szerkesztő és az ARADI KÖZLÖNY szerkesztősé-
gének és kiadóhivatalának képviselője. A döntő-
bizottság elnökévé egyhangulag REINHART GYU-
LÁT választották meg, majd a szükséges forma-
litások után kezdetét vette a tulajdonképpeni dön-
tés a beérkezett pályázatok felett.

Pályázatunk feltételei szerint csakis azok a
rejtett sorvadások kerülhettek a döntőbe, akik
mind a tizennégy rejtvény-feladványunkat helye-
sen megfejtették. A döntőbe került rejtett sorvadá-
szok a következők voltak:

Náder Antalné, Meszner Margit, Sándor Vally, Jahn
Marcsi, Nagy Imréné, Varga Péterné, Neszmerák Vá-
ma, Wessely Nándorné, Gross Olga, Jacobi Gyuláné,
Pfeiffer Lászlóné, Papp Antalné, Moskovitz Miksáné,
Jónás Olga, Nagy Zoltánné, Beleznay Jánosné, Aller-
hand Manya, Kiss Lajosné, Dömötör Judit, Fogarassy
Lajosné, Kelly Erzsébet, Kirch Mancsi, Nyáry Anikó,
Hiemesch Tóni, Holló Stefánia, Kelly Ilus, Scholz Antal-
né, Grüner Erzsé, gr. Gyürky Mariette, Pintér Ilonka,
Kiss Panni, Téthi Márta, Suhajda Sarolta, Biszák Mi-
hályné, Ambrus Erzsé, Bacsó Mária, Kádár Irén, M.
P. né, Georgievits Emilla, Bartha Nusli, M. Rozsnyay I.
és E., Jakobovits Zoltánné, Barna Teri, Domány Sa-
rolta, Hézsó Ilona, Gitta Ágostonné, Nagy Pál, Pöhm Ti-
vadar, Seruga Tibor, Fischer Sándor, Dénes György,
Kókai József, Schneberger Albert, Papp Sándor, Aozél
Endre, Benedek Imre, Naschitz A., Allerhand József,
Bácskay Jenő, Vig Aladár, Friedmann Sándor, Keszler
Hermann, Schauer Jakab, Mucsi Lajos, Schärer Jó-
zsef, Szegő Vilmos, Muzsnay Géza, Teichner Károly,
Pless Béla, Reich Jakab

Tekintettel arra, hogy pályázatunk tizenöt ér-
tékes díja között számos olyan díj fordult elő,
amelyek csakis nők, avagy csakis férfiak számára
valók, döntő-bizottságunk a díjnyertesek neveinek
kihuzásánál erre különös tekintettel volt. Külön
csomóban fektették a hölgy-meglejtők neveinek
zárt cédulái és külön a férfiaké. A nyeresemények
egyenkénti megnevezésekor a zsüri elnöke, Rein-
hart Gyula húzta az előtte levő zárt céduláskák
közül, az azon levő nevet felolvasta és a jegyző-
könyvet vezető dr. Deutsch Izso közjegyző a felol-
vasott nevet jegyzőkönyvbe foglalta.

1. Ezüst cigarettatárca (Hartmann Kálmán ék-
szerész-cégtől, Minorita-palota). Nyertese: GITTA
ÁGOSTONNÉ.

2. Modern női aranykarkötő (Dukász Testvé-
rek ékszerárú-üzeméből: Str. Gojdu 3). Nyertese:
DOMÁNY SAROLTA, az Erdélyi Hírlap kiadóhiv-
atalának tisztviselője.

3. Egy öltöny férfiruhának való linom szövet
(Schutz I. posztóárúházból, Városi Kávéházzal

szemben). Nyertese: KESSLER HERMANN.

4. Egy Brown-Kodak fényképezőgép (Bloch
H. fényképezési szaküzletéből). Nyertese: SCHÄ-
RER JÓZSEF.

5. Egy modern fűvegyszerviz (Szabó Albert
fűveg- és porcellánárúházból). Nyertese: KISS
PANNI.

6. Értékes és elegáns pipetekészlet Flapjackel
(City-drogéria, Zeiner I. Minorita-palota). Nyer-
tese: BARTHA NUSLI.

7. Egy pár elegáns férficipő (Apponyi Testvé-
rek-cégtől, Városházával szemben). Nyertese:
SERUGA TIBOR.

8. Értékes Rosenthal feketekávés-készlet
(Szabó Albert fűveg- és porcellánnagykereskedő-
től). Nyertese: MESSNER MARGIT.

9. Nagydoboz elsőrangú csokoládé (Csokolá-
dékirálytól, volt Forray-ucca). Nyertese: SCHNÉ-
BERGER ALBERT.

10. Tíz darab értékes szépirodalmi mű. Nyer-
tese: REICH JAKAB (Temesvár).

11. Nagydoboz elsőrangú csokoládé (Csokolá-
dékirálytól, volt Forray-ucca). Nyertese: JÓNÁS
OLGA.

12. Egy nagy, színes fotoportrait és hat darab
művész levelezőlap-fénykép. (Készül: Székely
André fotostudiójában, Bulv. Reg. Maria 22). Nyer-
tese: PAP ANTALNÉ.

13. Egy elegáns, modern férfiszabó (Fischler
Sándor aranyműves, ékszerész és vésnök, volt
Weitzer-ucca 21. szám alatti üzletéből). Nyertese:
ALLERHAND JÓZSEF.

14. Egy elegáns, elsőrendű minőségű női kalap
(Deutsch Josef in női kalapszalonyából, v. Weitzer-
ucca, főpostával szemben). Nyertese: KELLY
ILUS.

15. Egy divatos női kalap. (Készítette „Helios”
női kalapszalony, Str. Metlanu (v. Forray-ucca 5.).
Nyertese: MOSKOVITZ MIKSÁNÉ.

A döntésről jegyzőkönyv készült, amelyet dön-
tőbizottságunk tagjai hitelesítenek. Legszerencsé-
sebb rejtett sorvadásainkat ezúton értesítjük, hogy
díjait az Aradi Közlöny fő-kiadóhivatalá-
ban már december hó 27-étől kezdve átve-
thetik a hivatalos órák alatt.

Színház — Művészet — Irodalom

* Az aradi Városi Színház heti műsora. Vasár-
nap délután 1/2 3 órakor: János vitéz (a jó gyer-
mekek karácsonyi ajándéka, Kukorica Jancsi, dél-
utáni mérsékelt helyárrakkal.) Karácsony első nap-
ján, délután 3 órakor: Aprilisi vőlegény, (operett-
ujdonság. — Délután 6 órakor: Pénz nem minden
(vigjátékujdonság, mérsékelt helyárrakkal.) — Este
9 órakor C) bérletben: Kék lámpás (operettujdon-
ság.) Karácsony másodnapján, délután 3 órakor:
Egy csók és más semmi (operettujdonság.) —
Délután 6 órakor: Ember a hid alatt (vigjáték-
ujdonság, mérsékelt helyárrakkal.) — Este 9 órakor
A) bérletben: Zsindelyezik a kaszárnya tetejét
(Fehérvári huszárok), (operettujdonság). Szerda
délután 4 órakor: Kadétszerem (pompás operett,
mérsékelt helyárrakkal.) — Este fél 9 órakor A)
bérletben: Aprilisi vőlegény (Solymosán Magda
aradi származású primadonna vendégjátéka.) Csüt-
örtök és péntek a Tessék beszállni hatalmas elő-

FELKÉREM ÖNT
és kedves családját, hogy
karácsonyi és újévi ajándékait
nálam szerezzék be.
Hartmann Kálmán
ékszerész Arad, Minorita-palota.
Dus választék. Szolid árak.

Estélyi fűzők,

és melltartók, kizárólagos model-
lek után.

Gyógyhaskötő különlegességek, csi-
pösorítók, harisnyatartók.

Gummiharisnyák teljesen friss ki-
vitelben, minden formában és
nagyságban

SALVATOR-cégnél

Arad, Piata Avram Ianou 21.

Modelljeinket lekopírosás elkerülése végett kira-
atba nem tesszük. 4784

készületei miatt nincs előadás. Szombat este 9
órákor C) bérletben: Tessék beszállni (hatalmas
revüoperett bemutatója, egybeépített színpad és
nézőtér, a közönség a Rex-hajó fedélzetén.)

Pokoli károk után teljes gyógyulás

Állal

Togal minden esetben bevált szer

Francia | Olaszországba | Ideg- és fényké-
Közvetítő | Spanyolnátha | Hűléses megbetegedések
széles körben

Togal azonnal segít és a szívét
és gyomrát teljesen ártalmatlanul

Van-e más hasonló szer,
mint a Togal, melyről több
mint 6000 orvosnak oly
nagy szerű, írásban adott
véleménye van? NINCS!

Togal oldja a légysávet
és így a bajt közvetlenül
gyökereiben támadja meg!
Erősen bakteriamöldő!

Nincs ennél jobb szer!
Biztosan használ!

Ne kísérletezzék más hasonló szerrel! Mások már
meglették ezt Ön helyett és ők mind Togal-t szeretnek
most! Egy kísérlet Önt is megfogja gyógyítani. Az ösz-
szes gyógyszerárakban és drogeriákban. Lásd 52.

.. ÜNNEPI LAPSZÁMUNKAT ötletes, érde-
kes karrikaturák díszítik, teszik változatosabbá. A
művész illusztrációkat Beleznay István, a kiváló
aradi festőművész rajzolta

Urisszabóság Moskovitz-nál

* Néhány nap múlva Aradon vendégszerepel
Laurisin Lajos. A budapesti Operaház nagynevű
tenoristája a közeli napokban romániai turnéra in-
dul. A turné során Laurisin Lajos Aradra is ellá-
togat és ez alkalommal az aradi Városi Színház-
ban nagyszabású hangversenyt tartanak. Az est
szólístái Laurisin Lajos és Artner Ally. A zene-
kart, amely a nagynevű énekest kíséri, Urleteanu
Radu karnagy vezényli. A nagysikerűnek ígérkező
dalfest műsora: Enescu György első román rapszó-
diája, briliáns hangszerelemben. Phalen: Néger
dalok. A műsor ezt a részét Artner Ally a kiváló
hangversenyénekesnek adja elő. A következő részt
Kodály Zoltán Psalmus Hungaricum című műve
tölti be. A mű, amelynek most lesz a romániai
premierje, zenekarra, vegyes énekkarra és tenor-
szólóra van írva. A hangverseny iránt városszerte
nagy érdeklődés nyilvánul meg.

Ridikülök, Pénztárcák,
Neszszerek, Bőröndök

legszebb karácsonyi ajándék.

Kapható:

KRAMAROVICS-nál

4733

ARAD, v. Szabadság-tér 3.

Drágul a szörme
Nouländernél még olcsó

Arad, Fischer Elliz-palota. 4538

Karácsonyra
jutányos árák!

HIZOTT MARHA, GYENGE BORJU
FIATAL SERTÉSHUS, PRÁGAI
SONKA ÉS FELVÁGOTT VÁSÁRLÁSNA!

CZMORTESTVE'EK-nél
(v. FORRAY-UC-CA)

AJÁNDÉKSZELVÉNYT KAP, MELLYEL MEGNYER-
HETI A KISORSOLÁSRA KERÜLŐ 1 EBÉDLŐ
SZERVIZT, 1 KÁVÉS SZERVIZT, 1 ÜVEG SZERVIZT.

Franciaország elutasította a Németország által felajánlott meg-nemtámadási szerződést

Párisból jelentik: Sir John Simon angol külügyminiszter Paul Boncour francia külügyminiszterrel folytatott tárgyalásairól a Havasügynökség jelentése szerint politikai körökben azt beszéltek, hogy az angol és francia álláspontok ismét közelebb jutottak egymáshoz. Most már az angol kormány szintén azon az állásponton van, hogy a tervezett módosításoknak nem szabad érinteni a genfi intézmények alapelveit. A Népszövetség megővésének ez a szelleme a francia külpolitika legfőbb fegyvere. A megbeszélések során azt is kijelentették az angol külügyminiszternek, hogy *a Németország által felajánlott meg-nemtámadási szerződést Franciaország is elutasítja*

és szembeáll a németek minden fegyverkezési óhajával. A genfi intézmény előjogainak tiszteletbentartása vezeti a francia kormányt a Saar-vidék kérdésében is.

Sir John Simon külügyminiszter Párisban folytatott tárgyalásai ma véget értek. Az angol külügyminiszter a délután folyamán el is utazott a francia fővárosból. Holnap reggel Simon külügyminiszter Genuába érkezik, ahol már várni fog rá egy olasz katonai hidroplán, amely őt és feleségét a Capri szigetére viszi. Itt fogják tölteni mindketten az ünnepeket és január másodikán innen utazik a külügyminiszter Rómába, ahol Mussolini olasz miniszterelnökkel folytat majd beható tanácskozást.

A francia lapok cikkei szerint Simonnak sikerült párisi tanácskozásai során annyit elérni, hogy *a francia kormány Németországgal szemben egelőre nem élezi ki a helyzetet.* Végleges döntés semmilyen irányban nem történt. A franciák továbbra is ragaszkodnak ahhoz, hogy a tárgyalások mielőbb meginduljanak. A leszerelés kérdésében Franciaország szintén végleges döntést kíván hozni Genfben. Még abban az esetben is, ha Németország továbbra is távortartja magát.

LE A KALAPPAL
EZEK A RÁDIÓKÉSZÜ-
LÉKEK IGAZÁN FELÜL-
MULHATATLANOK.

Standard

20-2000 Hullámhossz

A kormány elrendelte az autonóm intézmények feloszlátását

Bucurestiből jelentik: A Rador magánforrásból nyert információi szerint a kormány az összes autonóm intézetek feloszlátását rendelte el.

Kivétel itt csak a Caps és a CFR. Különben a hírek szerint az egyes autonóm intézetek vezetői mint minisztériumi igazgatók működnek a jövőben.

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

4886

D. E. FÉL 12 ÓRAI MATINÉK:		CENTRAL-mozgó:	SELECT-mozgó:
Vasárnap és hétfőn		Vér a véremből	Charly, a harci kanári Kacagató burleszk.
Kedden		BEN HUR Főszerepben: RAMON NOVARRO	” ”
Szerdán		” ”	Alattunk a pokol!
Rendes előadások:	Vasárnap DÉLUTÁN csak 3 órákor méréselt helyárok.	” ”	Charly, a harci kanári (Ifjúsági és gyermek előadás.)
	Hétfőn, kedden és szerdán délután 5, negyed 8 és negyed 10 órákor. DÉLUTÁN 3 órákor méréselt helyárok.	PREMIER! A főhercegnő titkára Filmoperettsláger. Főszereplők: LIANE HAID, WILLY FORST	PREMIER! Alattunk a pokol! Hatalmas tengerésziím. Főszereplők: ROBERT MONTGOMERY, MADGE EVANS, WALTER HUSTON

Ma, vasárnap WEISZ-gyógyszertár egész nap nyitva.

(Éjjeli inspektor 1s.)

3940

Feltámadt egy évszázados nagy pör az aradi törvényszéken

Végnélküli pereskedés a nádas uradalom birtokosai és a volt jobbágycok között — Három hatalmas ladáat töltene meg a nagy pör eddigi aktái — 1856-ban indult meg a harc, 1925-ben fejeződött be és 1933-ban ismét feltámadt

Néhány héttel ezelőtt az aradi törvényszéki szolgák három hatalmas, porral belepelt ladáat vonszoltak elő a törvényszék irattárából. A ladákat színültig megtöltötték a sárgult, régi pöriratok, amelyek most hosszú pihenés után újra napvilágra kerültek, hogy fejtörést okozzanak az aradi törvényszék bíráinak. Egyetlen nagy pör aktái töltik meg a három terebélyes ladáat, egy olyan pöré, amely közel évszázadon át foglalkoztatta az igazságszolgáltatást, amely ügyvédek egész nemzedékének adott munkát és amely most, nyolc évtized múltán ismét feltámadt.

Anno 1853. Marczibányi Lőrinc, a nádas nemesi uradalom birtokosa az 1848-ban életbelépett törvény alapján megbízást adott ügyvédjének, Murádi János aradi jogtudornak, hogy indítson pert a nemesi birtok és a volt jobbágycok földjének elkülönítésére. A jobbágycok akkoriban szabadult fel és a törvény kötelezőleg előírta, hogy a volt urbéreseknek földet, legelőt és erdőt kell adni. Az aradi urbéri bíróság meg is hozta a nemesi birtok elkülönítését és utasította a pankotai császár és királyi szolgabírói hivatalt az előmunkálatok végzésére. Az elkülönítés nem ment simán, differenciák keletkeztek, a földesur nem volt hajlandó annyit átengedni, mint amennyit volt jobbágycok kívántak és Marczibányi Lőrinc igazának bebizonyítására a levéltárból 1711-ig visszamenőleg kereste ki a szükséges iratokat.

A munkálatok folytak. Nádas község határának felmérése 1879-ig tartott és ezen huszonhat év alatt mérnökök egész serege dolgozott a birtokon. Az uradalom közben többször cserélt gazdát. Marczibányi után gróf Karácsonyi Guidó lett a birtokos, majd Wallich János kezébe került az uradalom. Egyezségi kísérletek is történtek, de sikertelenül. Az aradi törvényszék végre 1896-ban meghozta ítéletét, amelyben

a volt nádas jobbágycoknak 1500 hold legelőt és 2247 hold erdőt ítél meg,

A nagyváradi Tábla megsemmisítette ezt az ítéletet és új eljárás lefolytatására utasította az aradi törvényszéket.

Wallisch Antal és Ágost, a nádas uradalom birtokosai 1896-ban csődbejutottak és 1901-ben a birtokot a bécsi „Fakereskedelmi vállalat”, majd a bécsi cégtől, néhai Grosz József, ismét aradi ítermelő vásárolta meg. A birtokosokon kívül természetesen az ügyvédek is változtak, a volt jobbágycok helyébe pedig az utódok léptek. 1901-ben újra megindul a per. Ismét mérések, helyszíni szemlék, szak-

értői kiszámlások, becslések következnek, mérnökök dolgoznak a térképeken, míg végül a bíróság elrendeli az 1482 hold föld és 2021 hold erdő kihatását és 632 igényjogosult jobbágycok közötti szétosztását.

A per során egész köteteket tesznek ki a kölcsönös vádaskodások. A földesurak azt hangoztatják, hogy a pert a volt jobbágycok huzzák el, mert kényelmesebb nekik az egész legelőt és erdőt használni. Ezért nem jöhetett létre egyezés, a volt urbéresek viszont a birtokosra háritották a felelősséget a hosszú pereskedésért. Wallisch idején például ilyen beadványokat adtak a bíróság elé:

„Jelenlegi földesurunk a legszivtelenebb, mert bár sohasem tartózkodik a birtokán, olyan uradalmi intézőt tart, aki a sziklából is pénzt facsar...”

Hasonló tónusban folyt a jogi vita, amíg azután 1910-ben újabb ítéletre kerül a sor. Ebben már jogaiba iktatják a volt jobbágycokot, illetve az utódokat. Az akták továbbmentek és 1915-ben állapodtak meg a Kuriánál, amely jogerős és végleges ítéletet hozott, személyenként megállapítva, hogy a 632 alperes közül kinek mennyi föld jár. Az ítélet végrehajtása a közbejött háború és az azt követő események miatt egészen 1925-ig húzódott és végre több mint hét évtized után irattárba kerültek az ügy aktái. Három ladáat töltöttek meg az

Az aradmegyei Kaufmann Oszkár világhírű műépítész Berlinből — Palesztinába költözött

Az árja-mozgalom legújabb áldozata

A németországi súlyos viszonyok új nagy áldozatot követeltek. Az aradmegyei származású Kaufmann Oszkár, világhírű építőművész, akinek Berlinben alkotott monumentális művei évszázadokig fogják hirdetni az ő nagyságát — az árja mozgalom miatt elhagyta berlini otthonát és Palesztinában telepedett le.

Kaufmann Oszkár tudvalevően Pankotán született és a Werner-családból származó néhai édesanyja révén közeli rokonságban áll az aradi és aradmegyei Wernerekkel. Az építőművészetnek ez a büszkesége, akit 60-ik születésnapja alkalmából tavaly a német főváros legelőkelőbb körei nagy ünneplésben részesítettek, évtizedek óta Németországot vallja második hazájának. És ennek ellenére ő is a legnagyobbaknak: Einsteinnak és Reinhardtnek megdöbbentő sorsában kénytelen osztozni. Nagy munkássága gyümölcseit, a berlini palotákat és teremtő erejének művészi remekait Németországban hagyta és feleségével, egy bádeni volt polgármester leányával, új hazát keresett magának. Csak kevés ingó vagyont vitt Palesztinába, de elvitte azt, amit a türelmetlenség sohasem vehet el tőle: a zseni nimbuszát, amely örökre megvilágítja tiszteletreméltó alakját.

Az új világforgatagban itthon valószínűleg már nem mindenki emlékszik Kaufmann műveire, amelyeknek ragyogó kupolái ott fénylenek a német nagy empóriumok legpompázóbb terein, bulvárdjain és hosszú sugárútjain. Elsősorban színházépítő volt, igazi nagy művész, aki annyi dekoratív

Világmarkák:

Phillips, Orion, Standard, Kapsch, Belmont, stb. rádiók

Veres László cégnél,

v. Boros Beni-tér 47.

4740

Bemutató vételkötelezettség nélkül.

évtizedek során felgyülemlett iratok, amelyek között 1700-ban kiállított császári rendeletek is szerepelnek.

Azóta az irattár mélyén pihent a három láda. Egészen mostanáig, amíg egy váratlan esemény fel nem kavarta a már régen elfelejtett ügyet. Néhány héttel ezelőtt Nádas község előljárói arra a felfogásra jutottak, hogy a földosztás alkalmával csupán a szántóföldet és legelőt kapták meg, az erdőt elfelejtették felszítani.

Mintegy kétezer holdról van szó és az előljáróság elhatározta, hogy ismét feltámasztja a nagy pert és visszaperli a kétezer holdat a község részére.

Az előljáróság tagjai bejöttek Aradra, ahol felkeresték dr. Gherman Dante aradi ügyvédet és megbízást adtak neki a per megindítására. Az ügyvéd kérésére elővonszolták az irattárból a porlepte ladákat és közel kéthónapos tanulmányozás után most készült el a kereset, amely feltámasztja a nemsokára évszázados jubileumát ünneplő nádas jobbágycok pert. Körülbelül

öt millió lejes érték felett kell döntenie az aradi törvényszéknek.

És miután a bírának is át kell tanulmányozniok az elsárgult, porlepte aktákat, nem valószínű, hogy egyhamar ítélet lesz. Ha éppen olyan tempóban folyik le a nagy pör, mint régen, megindulása idején, talán a kétezredik évben elérkezünk végre a visszavonhatatlan befejezéshez.

MAROSI RUDOLF.

Legszebben fényez, mos, vasal

Buttinger Teréz
és
gőzmosódája

ARAD, Str. Consistoriului 35 szám.
(Bathányi ucca.)

Mesekönyvek, szentképek, fényképalbumok, emlékkönyvek, imakönyvek, karácsonyfadiszek, nagy választékban, olcsó árban:

KRAUSZ PAULIN papirkereskedésben, színház-épület.
Tulajdonos: Vajda M.

Hatóságilag engedélyezett

végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

4866

Keztyüs kézzel
Tya: Fekete Tünde

Le voyage de cet hiver

az idei szezon legegészségteljesebb utazása: egy hét a Szovjetunióban. A párisi lapok hatalmas hirdetésekben közlik a legújabb társasutazások legfőbb attrakcióját: az egy hetes oroszországi karácsonyi vakációt, amiben résztvehet mindenki, arisztokrata és kispolgár, rentier és szegényember, művész és tudós: a fontos csak annyi, hogy legyen kétezerkilencven francia frankja, ami alapjában véve nem is olyan nagy összeg. Sőt, tekintettel arra, hogy Moszkváról és Leningrádról van szó: bagatell. Páris egyik legnagyobb utazási irodája, az „Intourist” (amelyet egyébként a Szovjet tart fenn), de különben minden utazási iroda hirdeti ezt a kis kiruccanást.

A Szovjetuniókat úgy látszik, a Litvinov-féle alkudozáson, a diplomáciai vizitációkon, a Musso-lini-féle értekezleten túl: vannak más céljai is. Ne csak Litvinov járjon el Amerika és Európa metropolisáiba, hanem vizitálnak Moszkvában és Leningrádban az európai metropolisok, Litvinovnál valamivel szürkébb polgári figurái is. Moszkvában például december 23-tól 28-ig színházi ünnepek vannak, külön a nyugateurópai látogatók számára, modern orosz drámák, balettek és operák peregenek, zengenek és csattognak a színpadokon, mint ahogy pergett, zengett és csattogott az az átforgató vihar, amely kisírtotta az öreg Oroszország ráncait és egy fiatal államalakulat forradalmi külsejét adta meg. Igen, de az oroszok ezt a misztérium kódébe burkolták, vagy ha nem, hát Európa szerette rámondani mindezekre a titokzatot, mert Európának mindaz, amit nem akar megérteni, misztikus. (Amerika mindent meg akar érteni és mert van kapacitása, lendülete és fajkereszteződése, ezért nevesítéses Amerikának Európa és kolosszális Oroszország.)

Eddig rendben vagyunk tehát. Ön befizet 2090 frankot, utazhat egyéni utlevéllel és utazhat kollektív módon, tetszés szerint, Páristól-Párisig, ahogy parancsolja. A dologban — ahogy a hirdetés olvasom — csak egy különös motívum van. A Szovjetunió jelszavaival ismerős újságolvasó-közönség kívülről tudja az ilyen szakkifejezéseket, mint az öt éves terv, mint a G. P. U., mint a Cseka, mint a kollektív agrárgazdálkodás és más hasonló szociális termelési műszavakat, amelyekből az állítólagos jólét fakad. Ezek az utazási hirdetések azonban kissé gyanúsak. A moszkvai színházi héten kívül még két olyan attrakcióval szolgál a hirdetés, amelyek — keztyüs kézzel — de mégis kapitalista szórakozásokat biztosítanak a jó franciáknak. Van tehát „Chasse” — ami távolról sem proletár passzió — és van „sport d'hiver”, ami ilyenkor St. Maurice-ban szokásos és aránylag éppen olyan költséges mulatság, mint a chasse. Szóval: van vadászat és van téli sport, a hervadt francia arisztokrata legfeljebb nem a bretagne-i lerdökben, hanem a cár egykori szentpétervári vadászterületén kergetheti a rókat. Van téli sport, ezuttal nem a davosi vagy a montreux-i hegyekben, hanem Moszkva körül, talán azon a helyen, ahol néhány évtizeddel ezelőtt már egy kitűnő francia utazó, Napoleon, szintén sportolt télileg és otthagya a francia armádia kétharmadrészét.

Mindegy. A dolog „trés chic!” Bizonyos, hogy a párisi utazási irodák nem fizetnek rá erre az üzletre. De mégis: miért nem hirdetnek valami kis Cseka-bált? Valami kis mutatványt a szociális termelésből? Valami kis ötórás teát a G. P. U.-ból? Vagy, ha mindez nem olyan rettenetes, mint amilyenek a nyugati írók általában festik, akkor mi lesz azokkal az utazókkal, akik csakugyan kíváncsiak Oroszország politikai és társadalmi struktúrájára és belsejére s ez valóban jobban érdekli őket, mint a modern balett széke hölgyeinek bokája, vagy a rókadászat?

Munroe tanár koptalási teóriája

rendkívül érdekes. A tanár ur közöttett néhány olyan érdekes megfigyelést, amely szerint egy bizonyos rovarcsoport himjeinek és nőstényeinek a számát a lárvá etetésének mértékével szabályozni lehet. A születendő sarjadék him, ha az anya egy napig böjtölt és nőstény akkor, ha két-három napra megvonják a táplálékot tőle. Amiből világosan következik, hogy legalább a rovaroknál, kis koptalás, figyermeket jelent, nagy koptalás leánygyermeket. Hasonló eredményt közölt az oxfordi egyetemnek egy kitűnő tanára, Pouton, akinél a pillangó-lárvák egy napi éheztetés után himilárvákká változtak.

Meghívjuk Önt

karácsony másodnapján 5 órára az Iparos Kulturház nagytermében megtartandó

nyeremény húzásunkra

A nyereményjegyek húzását Arad előkelő uraiból alakult zsüri ellenőrzi.

M. FISCHER üveg és porcellán nagy áruház Fehér Kereszt épület.

Ha még nincs Fischer nyereményjegye, úgy a mai nap folyamán eszközölje bevételeit. Mert minden vevő ingyenyereményjegyet kap.

Főnyeremény komplett 12 személyre „Rosenthal” szerviz ezenkívül 250 darab értékes nyeremény tárgy.

Nő irányította a Párisban leleplezett kém-szervezetet

Minden állam részére vállalt kémkedést a párisi szervezet

Párisból jelentik: A Párisban leleplezett nagy kém-szervezet ügyében indított vizsgálat eddig kétséget kizáróan kiderítette, hogy a tiz letartóztatott kém elsősorban a Szovjetunió érdekében dolgozott és szoros összeköttetésben állt a nemrég Franciaországban leleplezett kém-szervezettel. Megállapították, hogy egy Stahl Lydia nevű nő, aki a letartóztatottak között van, gyakran Finnországba utazott, ahol találkozott a nemrég letartóztatott kém-szervezet tagjaival.

A nyomozás egyre újabb adatokra bukkan. Az eddigi eredmény alapján ugylátszik,

hogy nem egy külállam kémosztálya által fenntartott szervezetről van szó, hanem a leleplezett banda inkább kereskedelmi vállalkozáshoz hasonlít, amely nem válogatta meg ügyfeleit és készen állott arra, hogy bármely államnak bármely más állam rovására kém-szolgálatokat teljesítsen.

A letartóztatottak között kétségtelenül a sok nyelvet beszélő Martin tanár, a francia tengerészeti minisztérium rejtjelosztályának alkalmazottja, játszotta a legveszedelmesebb szerepet. Ugy látszik, hogy a letartóztatottakat valamennyien Franciaország déli és délkeleti katonai szervezetéből gyűjtötték adatokat. A vizsgálat tovább folyik.

Még a fővárost is megelőzve,

mi mutatjuk be legelőször az egész országban

LYANE HAID - WILLY FORST

csodálatosan szép filmoperettjét:

A FÖHERCEGNŐ TITKÁRA!

Premierje holnap karácsonykor a Centralban

ALATTUNK A POKOL!

A filmrendezői technika érthetetlen csodákat művel ebben a filmvilágszínházban. A néző ámulva látja mindazt, ami a szemei előtt lejátszódik. Főszereplői: ROBERT MONTGOMERY, MADGE EVANS, WALTER HUSTON, JIMMY DURANTE.

A SELECT-mozgó karácsonyi slágere!

A kérdés már most csak az, hogy van-e remény hasonló természetű emberi jóslásokra? Munroe tanár erre a kérdésre nagyon érdekesen felelt. A háború alatti élelmiszerhiánynak talán lehetett valami szerepe abban, mondja a professzor, hogy

Felhívom szives figyelmét **vízvezeték szerelési és lakatos műhelyemre**, ahol minden e szakmába vágó munkát a legszakszerűbben és legújantudományosabbn eszközömmel úgy helyben, mind vidéken. 9438

SCHAEFER GÉZA

Str. Berthelot 6 sz. (Színházzal szemben.)

akkor jóval több leány született, mint fiu.

Ha ez igaz — érdekes lenne! — s ha a munkanélküliség ilyen tempóban terjed Európában, akkor a következő generáció nyolcvan százaléka leány. Minél kevesebbet fogunk enni, annál több lesz a nő. A modern társadalmi kialakulás formája, abban az esetben, ha a munkanélküliséget is bekombináljuk. Munroe tanárt csodálatosképpen fogja igazolni E rovar-teória szerint a férfiak egyre kevesebben lesznek, enni való is alig lesz valami és a végén, mire a föld kihül, a nőknek nem marad más enni valójuk, mint maga a férfi.

Munroe tanár forradalmat csinált. Eddig csak a nők voltak ennivalók. Végre mi is jobbat létszünk. A professzor máris igazán ennivaló.

A legmaradandóbb karácsonyi ajándék **Nagy Géza** FÉNYKÉPESZTŐL EGY SZÉP FÉNYKÉP. Műterem: Arad, a Megyeházával szemben Bánati Bank-épület

Állami konkurrencia

Irta: Rácz Sándor dr.

A liberális párt gazdasági programjának egyik leglényegesebb pontja az állami, ugynevezett kommercializált vállalatok megszüntetése, illetőleg átalakítása. Nincsen a gazdasági élet egyetlen egy ága sem, amelyben az állami változás ne próbált volna szerenését. Kezdvé a nyomdától, egész az erdőkitermelésig, a foglalkozási ágak egész skálája az, amely az állam kezében van, amelyet állami tisztviselők vezetése alatt folytatnak.

A társadalmi szükségletek kielégítésére szolgáló egyes elsőrangú szolgáltatások teljesítésére már a háború előtt is találkoztunk állami, vagy községi vállalatokkal és a tudományos irodalomban is komolyan képviselték azt az álláspontot, hogy az állam, vagy a közületek foglalkozzanak ipari, illetve kereskedelmi vállalatokkal. Ennek az elméletnek hatása alatt alakultak ki a községi üzemek és főképpen Németországban olyan méreteket öltöttek, hogy ugyszólván minden fontosabb szükséglet kielégítésére alakultak községi vállalatok. Nem beszélve a vízellátás, a villanyvilágítás, a közúti közlekedésről, a szemétfuvarozást, temetkezést, tejjelátást, stb. is lassan magukhoz kaparintották a községi üzemek.

Ami a háború után a községi üzemek kifejesztése körül tapasztalható, az már jóval eltért a háború előtti állapotoktól. Nálunk, Romániában, gombamódra burjánzottak ki a kommercializált állami üzemek és ma már olyan méreteket öltöttek, hogy az individualisztikus alapon vezetett vállalatoknál hatalmas konkurrenciát támasztanak.

A közületi üzemek kifejlődéséhez hozzájárult az a körülmény is, hogy az orosz állami gazdálkodás hatásai bizonyos mértékben, még a kapitalista társadalmi rendben is érvényesültek, amely társadalmi rend a maga keretein belül is meg akarta valósítani az orosz tervgazdálkodás egyik intézményét, a közületi gazdálkodást.

Természetesen a mi társadalmi rendünkkel homlokegyenest ellenkező intézményeknek átlantálása csak végzetes következményekre vezethetett és ma már azt látjuk, hogy mindenütt, még a külföldön is, amilyen vehemenciával létesítették a közületi üzemeket, olyan gyorsasággal igyekeznek azokat vagy teljesen megszüntetni, vagy lényegesen átalakítani.

„Maros vize”

Irta: ZOMBORY ANDOR.

..... És suttogott a víz, hogy ültem
A marosparti fák alatt,
Erdélyi szót hozott magával
Nótát, meséket, vágyakat,
Kicsiny faluk harangszavát is,
Melyben népek lelke élt
S a szívem úgy megértett mindent,
Amit a Maros elbeszélt!

Maros vizét most újra láttam,
Partjára ültem csendesen:
A régi kedves, drága otthon
Vajjon üzen-e még nekem?
Gondol-e még ott rám egy kedves?
S van-e egy asszony, aki vár?
Hallom a Maros suttogását,
De szívem meg nem érti már!

Bundák, szőrmék

készítése, javítása a legjobb kivitelben, melyen leszállított karácsonyi árak

IUGA szücsnél,

4809 Str. Marasesti 1. (volt Kossuth-u.)

tani. Ennek a folyamatnak Romániában is be kell következnie és azért igen öröndetes az új, liberális kormányának határozott állásfoglalása az állami üzemek ellen.

Az állami üzemek létesítése és fenntartása egyáltalában nem egyeztethető össze avval a gazdasági elgondolással, amely még mindig az individualisztikus gazdaság-vezetés és a szabad versenyen alapul. A kapitalista társadalmi rend ezt a két alapvető elemét a mai társadalmi rendből még kikapcsolni nem lehet, mert azt látjuk, hogy még a szovjet-államban is, ahol a magántulajdon teljesen megszünt, lassanként visszatérnek az individualisztikus gazdaságra és már Oroszországban is megengedték a szabad versenyen működő egyéni vállalkozásokat.

Az állami üzemeket még a mai kommercializált formájukban sem lehet a folyton változó gazdasági konjunkturáknak megfelelően vezetni. Az állami vállalatok kommercializálása egyelőre csak az elnevezésben jelentkezett, azonban bürokratizmus miatt egyáltalában nem tudták belevinni azt a kereskedelmi szellemet, amely minden egyéni vállalkozás nélkülözhetetlen eleme.

A mai szervezetükben az állami vállalatok nem képesek a folyton változó piachoz alkalmazkodni és egészen megmerevedve a bürokratizmus nehézkes formáiban, vagy vesztéssel dolgoznak, vagy ha látszólag nyereséget mutatnak ki, úgy halálos döntést mérnek az egyéni tőkével és egyéni kezdeményezéssel működő magánvállalatoknak.

Az állami vállalatok drágán termelnek, nem igyekeznek a közönség váltakozó igényeit kielégíteni és nem dolgoznak avval a szakértelemmel, amely szükséges ahhoz, hogy a mai rendkívül érzékeny gazdasági viszonyok között a legelőnyösebben tudjanak termelni.

Nem is célja az állami vállalatnak az olcsó termelés, mert némelyik állami vállalat monopol-helyzetet élvez és így módjában van a legdrágább árakat is rákényszeríteni a fogyasztókra. Ez annál könnyebb, mert egy állami vállalat nem mehet tönkre, mint egy egyéni vállalat, amikor az államnak módjában áll a vállalat veszteségeit az általános budget keretein belül, az adófizető polgárok millióira áthárítani.

Egész lehetetlen helyzet az, hogy például a Monitorul Oficial, az állam legnagyobb nyomdavállalata, ma a privát nyomdák legnagyobb konkurrensé és egész lehetetlen az is, hogy a Banca Nationala épp olyan banküzletekkel foglalkozik, mint amelyekkel a magánbankoknak kellene foglalkozniuk. Ha ez a tendencia tovább fennmarad, úgy nem lesz a gazdasági tevékenységnek egyetlen egy ága sem, amelyben ne keletkeznének állami vállalatok.

A magánipar és magánkereskedelem a legnagyobb kétségbeeséssel küzd, hogy magát fenn tudja tartani. Minden olyan törekvés, amely az áraknak a lakosság vásárlóképeségének megfelelő leszállítását célozza, meghiusul az adók és egyéb állami közterhek nyomasztó súlya miatt. A mai adótörvény szerint az állam és a község a jövedelem negyvenötven százalékát elviszi és pedig mindenki más elől privilegizált módon. Ilyen körülmé-

Kérem a címre ügyelni! Karácsonyi ajándéktárgyak!

Ékszer, órák, ezüst és aranytárgyak nagy választékban olcsó árakon. — Átalakítások saját műhelyemben. 4795

Fischler, Str. Bratianu 21.
(v. Weitzer J.-u.)

Olcsó hócipő árusítás!

Női szövet gummi hócipők	115 lej/61
Női divat gummi hócipők	150
Női lakk gummi hócsizmák	275
Férfi valódi orosz sárcepcik	195
Férfi prima meleg hócipők	295

WIMPASSING hócipők

Gyermek-, női- és férfi nagy divat választékban. legolcsóbb „EGRA” ezelőtt „RECLAM” árban Cipőáruházban, Arad, Str. Metlanu, v. Forray-uca 9. Szíveskodik a pontos címre ügyelni, osakis ORBAN-cukrászdával szemben. 4642

A mi karácsonyunk

Ünnepi áhitattal szívünkben egy pillanatra most megpihenünk mi is, Karácsony nagy szeretet-ünnepén, hogy a jól-végzett munka érzésével lelkiünk legmélyén szeretettel nyújtjuk át olvasóink és előfizetőink nagy családjának a mi ünnepi ajándékunk:

Az Aradi Közlöny negyvennyolc oldalas, gazdagon illusztrált karácsonyi számát.

Hetek gondos és fáradságos munkájának eredményét foglaltuk össze változatos egészszé és hitünk szerint ez évben is sikerült mindazt összegyűjtenünk ünnepi számunk hasábjain, ami magyar közéletünknek része, ami lelkesíthet, gyönyörködtethet és elszórakoztathat, hogy a multak és a jelen eseményeinek tanulságain megijedve a pihenés csöndes óráiban

ujra megtalálhassuk magunkban a fűvben hittél bizó embert, polgárt és testvért.

Karácsony-ünnepi számunk minden egyes cikkének minden egyes sora a magyar kultúra varázsát sugározza vissza és mi, akik az Aradi Közlöny sorait írjuk, akkor leszünk a legboldogabbak, ha ennek a magyar nyelvnek, ennek a magyar kultúrának lángocskáival fényesebbé tehetjük az erdélyi magyar családok otthonában csillogó karácsonyfák ünnepi csodáját.

Az Aradi Közlöny kivételes érdekességű karácsonyi száma önmagáért beszél. Fogadják hiteink és barátaink ezt a negyvenkilencedik karácsony-ünnepi számunkat is a régi szeretettel. Ez a szeretet, ez a ragaszkodás lesz számunkra lelkiismeretes munkánkért a legteljesebb elismerés, áldozatkész célkitűzéseinkért cserébe a legszebb, legértékesebb karácsonyi ajándék.

nyek között az állam versenye annál inkább súlyos, mert az államnak semmi adóterhet viselnie nem kell, sőt, ahogy fentebb említetttem, a veszteségeket módjában áll, minden következmény nélkül, akár a többi fogyasztóra, akár az általános budget keretében, az ország összlakosságára áthárítani.

Ezek azok a szempontok, amelyek különösen öröndetessé teszik az új kormány gazdasági programjának ezt a részét és reméljük, hogy ez a kormány, amely kapcsolatai révén oly intenzíven van érdekelve hazánk iparában és kereskedelmében, ki fog tartani álláspontja mellett és meg fogja szabadítani az országot a kommercializált állami vállalatoktól, amelyek eddig is oly sok bajt és kellemetlenséget okoztak, nemcsak a magántőkével dolgozó versenytársaknak, hanem a fogyasztóközönségnek is.

Felhivlak mielőtt arcodat rábiznádat avatlatlan kezekre
Eldöbbs nézz be TERÉZIA FELTER kozmetikai termébe 4889
Legbiztosabb módon ott győzdsz meg róla
Te sem „dültél be” osupán, „reklam” szóra
Elvitázhatatlan, hogy ott minden szépség-
hibát szakszerűen kezelnek
Rádadásul pedig mindezőrt kevés pénz-
vesznek. Orttay palota.

A ref. Nőszövetség szilveszteri táncos teája a Fehér Kereszt Bejárat a főtéri oldalon nagytermében Kezdeté este 8 órakor.

Az orvos — a válaszuton

Ut a jóléti állam oázisa felé — A modern társadalomban a betegség nem magánügy — Néhány szó a sterilizációról

Írta: Dr. ROTH MARCELL egyetemi magántanár

Az orvos s az orvosi hivatás is válaszutához érkezett.

Mert átértékelődött minden, új vágányokra terelődött az állami s a társadalmi élet minden vonatkozása, új vonalon készül haladni az egész emberi élet. Mért volna kivétel ép az orvosi hivatás, melynek az emberi élethez annyi szoros kapcsolata van s amelyet a társadalmi élethez is ezernyi szál fűz.

Az állam a társadalmi struktúra, a társadalom korabeli rétegződésének a kikristályosodása. Évezredekken keresztül az állam nem volt egyéb, mint durva formájú hatalmi organizáció, amelynek a keretein belül az, ami közhasznú, ami általános érdekű, tulajdonképpen csak a hatalmasok, a kiválasztott vezetők, az Istentől felkent uralkodók, vagy utalmon levő osztályok egyenes érdekeivel volt egyértelmű; minden történelmi periódus jog- s erkölcsrendszerében valóban ezen az elven épült fel s az utolsó korszak polgári társadalmi épülete nagy vonalaiban is ezen az alapon hyugszik. Hosszu fejlődési folyamat, forradalmi átalakulások vezettek el odáig, amíg az államhatalom kénytelen volt feudális merevségéből engedni s megkísérelte az államhatalom gyakorlásában a mélyebb megfontolásokra, tanácskozásra, az államalkotó néprétegek szélesebb bevonására támaszkodni. Elkerülhetetlenné vált komolyan tekintetbe venni; mérlegelés tárgyává tenni a tömegek vágyait, szellemi s testi érdekeit, a közösségnek elementáris erővel megnyilatkozó szükségleteit, bár még most is távol vagyunk attól az őszinte, becsületes felismeréstől, hogy minden embernek elemt, veleszületett joga van a szeilem minden kincsének élvezéséhez, joga van anyagi jóléthez, joga van az egészséghez s az államhatalom legfontosabb feladata ezen egyszerű emberi jogok gyakorlati megvalósulását elősegíteni.

Ha mindennek a felismerése még egyelőre az utópia birodalmába tartozik, kétségtelen,

egy forrongó erjedési folyamat kellős közepén tartunk,

amely a jóléti állam oázisához akar vezetni, amelyben az állam mindinkább hivatva érzi magát a legkülönbözőbb, eleddig egyéni feladatokat átvételére s életre hívja szerveit azok keresztülvitelére. Ez a lényege az átalakulásoknak, az egész társadalmi s ezen keresztül minden hivatásbeli átértékelődésnek s ebbe a kategóriába esik bele az átalakulás az orvosi hivatáson belül is.

Ha nem is ujszerű orvosi feladatoknak az állam életébe való bevonása, az orvos s az állam, az orvosi tevékenység s a társadalmi élet mély összefonódása mégis az utóbbi néhány évtized eredménye. Az állam mind élekenben igyekszik részt venni a nagy orvosi problémák megoldásában. Hogy a pusztító népbetegségek leküzdése tisztán állami feladat, a felől gondolkozó ember már nem is lehet kétségben; de világosan áll előttünk, hogy az állam ezeket a feladatokat hiányosan s tökéletlenül tudja csak megoldani, egyébirányu politikai lekötöttsége folytán. De már maga a megnyilatkozó tendencia is elég volt ahhoz, hogy gyökerében változtassa meg az orvosi ténykedés számtalan vonatkozását, lényegesen átalakítsa az orvos s a beteg egyéni beállítottságát, belenyuljon abba a szoros viszonyba, amely az orvos s a páciens között évezredek folyamán létrejött: a vég-eredményben felszínre vesse azt a kérdést,

vajon a betegség ténylegesen csakis tiszta magánügy-e.

Az állam s a társadalom beavatkozása az orvosi hivatás területére ennek a régi, tradicionális tételnek a kiélezésében nyilvánul meg s azt eredményezi, hogy a beteg s az orvos közötti viszony is egy átértékelődésen ment keresztül.

Az eredeti, mondhatni ősi viszony az orvos s a páciens között egy teljesen személyi s mély bizalom alapuló kapcsolat volt. Az orvosi ténykedés szubsztátuma egy ősemberi kapcsolat, mely önmagában hordja a tartalmát. Egy ember be-

avatkozik egy másik embertársának az élete folyásába, sorsába s ez a másik élete bármely fázisában arra jogosult, hogy ezt a beavatkozást az orvostól nemcsak elvárja, hanem követelhesse. Ezzel szemben azonban teljesen megnyílik előtte, kitarja a belsejét, nemcsak a testét, hanem a lelkét is azzal a nyíltsággal, őszinteséggel, amelyhez foghatóan az életnek semmilyen más helyzetében arra ember nem képes. Az emberi közösségnek egy szoros kapcsa fonódik a két ember között, amelyben a baj s segítség, a szenvedés s a tudás egy benső kontaktusba kerülnek egymással s az orvos egy őszönös érzésből beleéli, belegyökerezi magát, egész lelkével s tudásával a beteg embertárs szenvedő sorsába, — egy nem is definiálható érzésből áthidalja a távolságot, amely emberek között oly nagy tud lenni — szinte magába olvasztja a szenvedést, a beteg fájdalmát, a betegséget. Ebben a jelenségben rejlik az orvos s a beteg közötti viszony mély magva, ez tudott a régi, a technika ezer vívmányai által még nem metelyezett orvosokban oly csodákat művelni.

Ezt a viszonyt, az orvosi munkának ezt a drága értékét volt kénytelen a társadalom s ezen keresztül az állam meglazítani, amidőn szükségét látta az orvosi munkába beleavatkozni, az orvost beleépítette az állami adminisztráció szerveibe s beállította munkáját a kollektív egészség, a nép egészségügyének a szolgálatába. A nagy járványos megbetegedések leküzdése, a tuberkulózis, a nemi betegségek, a osecsemők tömegmegbetegedéseinek a leküzdése csakis egy központilag megszervezett, céltudatos s a tudományos felfedezések nagy eredményeivel számoló munka segítségével volt elképzelhető. Az orvos szakértői minőségben beleépülve az állami adminisztráció kereteibe,

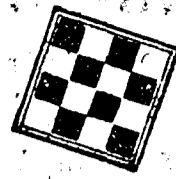
elveszti a kontaktust, az egyéniségből kiszáradó hatást a beteg felé.

az egyén helyett tömegek koncentrált szenvedésével kell számolni s ez magától értetődően megbontja az egyéni, a tiszta bizalom alapuló viszonyt a beteg s orvos között. Az orvos hivatalnok szerepet vállal, a beteggel való találkozásában szükségszerűen adminisztráló szerve, szakértője lesz az államnak. Magasabb szempontok százszázalékosan igazolják, szükségessé teszik különböző betegségek kötelező hatósági bejelentését, különböző betegségeknek a kezelési kényszer bevezetését, de ez a kényszer a beteggyógyítás hivatásánál belenyul az orvos s a beteg között eddig fennálló viszonyba. Aminthogy ezt a tradicionális kontaktust zavarja meg az utóbbi évtizedben mind szélesebb rétegeket bevonó *szociális biztosítás* is. Ez az intézmény is a társadalmi fejlődésnek egy szükségszerű, az ipari termelési mód hatalmas kiterjedéséből fakadt terméke. A társadalombiztosítás mind nagyobb tömegeket von el az egyéni betegkezelés köréből s több kezelési s gyógyulási lehetőséget nyújt oly rétegeknek, amelyek előtt a racionális gyógykezelés eleddig részben el volt zárva.

Hogy mennyire terjedhet az állami beavatkozás határa, mi sem bizonyítja jobban, mint a napjainkban annyit tárgyalt s vitatott *sterilizáció*, a magtalanítás kérdése, mely talán a legmélyebben akar belenyulni az egyén életébe, de egyúttal a beteg s orvos közötti kapcsolatba s mindinkább megerősíti a tételt, hogy

a modern társadalomban a betegség többé nem magánügy.

S ha teljes képet akarunk nyerni a változásokról, amelyek az orvosi hivatáson belül oly mélyreható átalakulásokat idéznek állandóan elő, nem szabad elhallgatni a technikai felfedezések szerepét az egész orvosi tevékenységben. Senkinek sem jutna eszébe letagadni ezeknek óriási horderejét, áldásos eredményeit s a hatalmas impulzust, amelyet az egész gyógyászat tudományának adtak, azt egész új alapokra fektették, de nem tagadható a tulságos mechanizálódás sok káros kinövése sem, mely betetőzi a beteg s orvos közötti viszony széjjelszakadását s letompítja azt, ami a régi or-

Gütermann-féle varró- és gomblyukselyem

A varróselyem előnye, hogy egyenlőértékű a nyersselyemmel.

A varróselyem tiszta selyemből készül.

A varróselyem színtartó.

A varróselyem ellentáll az időnek

A varróselyem fénye természetes

A varróselyem több mint 600 féle színben készül.

A varróselyem olcsó.

A varróselyem puha, elastikus

és a varrásnál alkalmazkodik a ruhadarabhoz.

A varróselyem felhasználásánál a szemek nem szakadnak el.

A gyapju vagy selyemszövetek festésénél a varrás csak akkor kapja meg az ujszint, ha gépselymet alkalmazunk. Figyeljen jól tenát, hogy ruhájával lesz megvarrva. Ne takarékoskodjon a varrásnál.

A varróselyemnek nincs párja.

Használjon tehát Gütermann varróselymet, az a legjobb. Gütermann & Co. S. A. Románá, București.

vosoknak oly nagy ereje volt: az igazi természet-tudományi, éles megfigyelés s a meleg, a beteggel érző emberi szív: s ami végeredményben mégis csak az orvosi hivatás magas s művészi élményszerű karakterét adja meg s ami az igazi orvos szertárából soha nem is fog eltűnni.

Az orvosi hivatáson belül is átalakulások korát éljük, ezek az átalakulások társadalmi jellegű viselnek magukon s szükségszerű következményei az ujszerű államfejlődés vonalának, amely egy mind mélyebb beavatkozást jelent az egyén életében. Ennek meg kellett bontani bizonyos mértékben a beteg s orvos közötti viszonyt s meg kellett változtatnia egy a beteg, mint az orvos egész magatartását.

Az új orvosi generációnak meg kell értenie ezeknek az átalakulásoknak a valódi lényegét, a nagy s áldásos jelentőségét, de meg kell értenie elsősorban, hogy az új formáknak a kiépítésében aktív, alkotó erővel részt kell vennie, de egyúttal tisztában kell lennie azzal is, hogy a mű csak akkor lesz valóban tökéletes s a szenvedő emberiségre üdvöt hozó, ha az új formákat s új feladatokat össze tudja egyeztetni a legideálisabb hivatás tradicionális alapelveivel: a szenvedőkön nemcsak minden tudással, hanem egész szívvel is segíteni akarni.

Akkor az orvos, aki ma még válaszuton van, meg fogja találni az egyedül igaz s helyes utat.

Egy 15 éves svéd leány a maga feláldozásával megmentette öt testvérét a tűzhaláltól

Stockholmból jelentik: Egy 15 éves Leimer Gunhil nevű svéd leányt, a Carnegie-alapból 1500 svéd koronával és egy szép arany órával jutalmazták meg, nehéz körülmények között tanúsított példátlan hősiességért. A leányka, munkás emberek gyermeke, ötdik emeleten levő lakásukban hallotta, hogy ég a ház. A lakásban kivüle még négy testvérkéje volt. Gunhil nem vesztette el lélekjelenlétét, egymásután bepólyázta őket, amennyire csak lehetett, azután a tűzoltók figyelmét felhívta, leejtette őket a mentő-ponyvába. Amikor négy testvérét megmentette, ő maga is leugrott, de nem volt olyan szerencsés, mint a többiek, mert eltört a két gerincoszlopját. A bátor leány egész életére nyomorék lesz, de az említett jutalom segítségével mesterséget tanul és ha olyan lélekjelenlétet, gyakorlatiasságot és ügyességet fog tanúsítani, mint a házégés borzalmas pillanatában a háztetőn, bizonyára mindig lesz munkája és átverődik az életben.

Berlin büntanyáin keresztül

Éjszakai köruton a német főváros bünbarlangjain át :: Homoszek-szuális kávéházak, ahol női ruhás férfiak táncolnak :: Műapacsok, kokaincsempészek és selyemfiuk a Friedrichstrasse-n :: Marc a berlini alvilággal :: Hajsza egy megszökött betörő után :: Hogyan élnek a gentleman-bűnözők?

Az Aradi Közlöny számára írta: STODOLNI DEZSÓ

Rundfahrt um Berlin!

De nem fűtött autobuszon, cicerónéval, nényelmes bőrüléssel és fizetett szenzációkkal, hanem — gyalog. Mert Berlin csak annak mutatja meg igazi arcát, aki nem sajnálja a fáradságot és maga vág neki a villanyreklámos, kalandokkal teli berlini alvilágnak...

— Van nálad revolver? — kértem barátomat, akivel együtt megyünk a Jägerstrasse felé.

A Jägerstrasse veszedelmes hely. Az az idegen, aki az Unter den Linden előkelő hoteljában lakik, sokszor nem is tudja, hogy csak néhány lépés választja el a leghamisíthatatlanabb betörőromantikától. Színes fényreklámok, befelé invitáló portások: Ide jöjjenek az urak, itt az igazi, akár szép nőket? Az egyik sötét kapu alól egy kifeszített nőcske libben elénk, unatkozik és hív, hogy menjünk vele.

— Veszedelmes környék ez erre felé... mesélt többek között kisérom. Az éjszakai órákban százával lepik el a környező uccákat a legkétesebb elemek, akiket legtöbbször uccalányok tartanak ki. Nem régen is egy érdekes klubot leplezett le a rendőrség, melynek tagjai éjszakai lovagok és zsebtolvajok voltak,

főcéljuk pedig a rendőrség elleni küzdelem volt,

sőt „munkanélküli” tagjaik számára még rendszeres tagdíjat is szedtek.

Kaland a „Vörös tigris”-ben

Találomra benyitunk az egyik kávéházba. Tangófény, alig találunk helyet. A gazdasági válság ellenére is mindig akadnak emberek, akik szeretik az olcsó erotikát. Jazz, a parketten női ruhás férfiak férfiakkal táncolnak, ruzsozott ajkakkal, nőies mozdulatokkal, itt-ott igazi nők is vegyülnek a forgatagba.

Néhány perccel később egy fiatal fiú ül az asztalunkhoz, cigarettát kér. Nem lehet több tizenhétnél, viselkedése feltűnően nőies.

— Mióta vagy itt? — kérdi barátom. — Nem szégyenled magad ilyen helyen mutatkozni?...

— Aber warum? — kérdi csodálkozva. — Az öcsém is ezt csinálja, a Maxi, pedig fiatalabb, mint én... Hát aztán?... s vállat von.

A Schlesischer Bahnhof környékén vad alakokkal találkozunk s tanácsos a zsebünkre vigyázni, de még szerencse, hogy úgy sincs valami sok benne. Ez a városrész a politikai bűnösök buváhelye.

„Körösmá a Vörös Tigrishez”. Vegyes társaság, kék és piros asztalkendők, a „boost”, a „tulaj” maga jön elénk és az egyik üres asztalhoz tessékkel, de közben elhadarja, hogy újabb borai érkeztek és kacsintva teszi hozzá, hogy a pincérleány csak tizenhét éves s fess alakja van.

Mellettünk nagy kártyacsata. Marcona alakok az alsó tizezrekből s a tiszta játék erre felé ugylátszik ismeretlen fogalom.

— Csak nem képzeld — méltatlankodik az egyik — én csak olyan partnerrel játszom, aki nem jelöli meg a kártyákat...

— Mensch... — hördül fel a másik. — Megöltek... Te...

A szalmasárgahaju uccanők ijedten sikoltanak, hogy mi lesz, csak a tulaj nem veszi el a fejét s titokban schupóért küldi ki a csapost a sarokra...

A gentleman-bűnözők városrésze azonban a West. Diszkrét jazz mellett elegáns hölgyek és férfiak, az idegen, aki idetéved, nem is sejt, hogy milyen kétes társaságba került. Mert például honnan gondolná, hogy az a magas, fekete hajú hölgy széghamosnő, vagy az a szimpatikus öregúr, aki az étlapot tanulmányozza, leánykereskedő, az a fess férfi pedig, aki a parkett közepén avval a vöröshajú nővel táncol, Berlin alvilágának legveszedelmesebb személyisége.

Ezekben a lokálokban a pincér diszkrét eleganciával meghajolva, legtöbbször azt is megsugja, hogy újabb szállítmány érkezett és dupla borral való reményében — azt is hozzá teszi, hogy hol lehet egy kis „kokszt”-ra szert tenni.

Mert Berlin koksznak beczi a kokaint.

Hitler ugyan hadat üzent az orfeumok és a magazinok meztelenségeinek, de kiirtani teljesen még nem tudta. A meztelen revük mások, mint két-három évvel ezelőtt voltak és leginkább élőképeket mutatnak be, de ezt is csak szigorúan meghívott közönség előtt, mert a tulaj félti az engedélyt.

Zugkavéház. Az étlapon fent a dátum mellett:

**A legjobb selymet
a legszebb szövetet
a legolcsóbb barchet,
flanell és textilárukat**

kaphatja: **Weisz Sándor** divatárúház
Str. Bratlanu 2. 4881

Szegesvári selyemgyár főlerakata.

Auf Wunsch Damenbedienung! Kiváratra hölgykl-szolgálat! Sőt az egyik étteremben az asztalon egy albumot találunk női fényképekkel. Hogy honnan kerülnek ide ezek a szerencsétlenek, nem tudni, csak sejtani lehet, hogy a munkanélküliség, vagy egy könnyelmű pillanat dobta őket az uccára, ahonnan valamelyik élelmes ügynök szerződtette őket. Sokáig egyik sem bírja, hamar öregszene, sokszor a tüdőbaj végez velük és így állandóan váltakoznak, mert „anyag” van bőven, a publikum pedig válogatós.

— Hát te Fifi? — szökött meg barátom egy magas szőke nőt. Mikor lesz Karlival az esküvőd? Fifi pirosított szája szélesre húzódik.

— Talán tetszett róla haham... El kellett halasztanunk... A múltkor eset... De esküszöm, hogy ártatlan volt... Meg is fogadta, hogy ha ismét kikerül, más életet kezd...

Ebben a pillanatban egy csapzott hajú férfi szakítja fel az ajtót, kezében revolverrel hadonászva a sötét felé rohan. Mögötte két schupo.

— Fogják meg... Megszökött a Moabttól...

A jazz ijedten hallgat el, a nők hisztérikusán kiabálnak, néhányan a szőkevény elé ugranak, de az egy széket ragad fel és közéjük hajítja.

— Aki közelemben jön, lelövöm... ordítja és az egyik sarokba húzódik. Néhány perc múlva az egész kávéház csatáért hasonlít, a két schupo egy asztalt borít fel és onnan kiabál át a betörőnek:

— Háromig számolunk, ha nem adod meg magad... lövünk... Eins... Zwei...

Ebben a pillanatban két tompa dörrenés. A betörő elhajítja fegyverét és káromkodva vérző karjára szorítja tenyerét. Hamarosan értelmetlenül teszik, a tömeg még morajlik egy ideig, de aztán ismét felrikolt a jazz és kezdik újra a várattal-nul abban hagyott táncot...

Mellettünk éppen egy asztal lesz üres és a pincér hozzánk fordul:

— Mondják uraim, — kérdi és egy dollárt mutat — mennyit ér ez a pénz?... Egy ur fizetett vele, mert nem volt nála más...

— Mit sir Herr Ober?... — szólal meg valaki hirtelen mellettünk. — Nem tudja, hogy ez a dollár véletlenül kétszerannyit ér, mint egy rongyos márka?... Ha akarja, szívesen beváltom magának...

Bonyodalmak a hamis márkák körül

A főur akarja, hogyne akarná és örül, hogy nem kell ismeretlen, idegen valutákkal vesződni, de alig pár perc múlva bosszankodva fordul ismét hozzánk:

— Hát tetszettek már ilyen látni?... Még azt hittem, én járok jól, aztán engem csaptak be... Az az ur hamis márkákat adott...

Mikor kilépünk a ködbe, még sötét van, de csak már itt-ott pislognak a fények, részeg lumpok imbolyognak a járdán, fáradt éjjeli pillangók sietnek haza, a homályban feltűnik egy rikkancs a reggeli lappal, valahol a semmiben pedig megzörrennek az első villamosok...

... Mesdames et monsieurs, ladies and gentlemen a Rundfahrt um Berlin — véget ért!

A harmas-sziget hls oázisán
Tanyát vert egyszer egy bösz indián!
Skalpokat gyűjtött. Fejbőröket nyiszált,
S mikor Botis Bubira rátalált,
A doktor rajta könnyen kifogott:
Az indiánnak patent-scalpöt dobott.

A pódiumon angyal énekel,
Az állványokon szivek égnék el,
Edes zene, ha zug, ha zeng, ha sug,
Ez nem megy ám csak úgy Shuk-muk-fuk!

Új és megrázó történelmi adatok az ezerkilencszáztizenkilences magyarországi forradalomból

Találkozás a vörös forradalom hőhéraival — Ivánka György, az aradi kórház tragikusorsú ápolójának naplója nyomán

Irtá: PILISI GEZA

Ugy kezdődött, mint egy sablon-regény... Megszólalt a telefon. Az aradi kórház portása jelentkezett:

— Szerkesztő ur, egy *Ivánka György* nevű ember nagyon rosszul van, önnel akar beszélni.

Éther és kloroform-szag, nyögések és sóhajok szűrődnek ki a folyosóra. Kísérom egy közös kórtérembe vezet. Az ágyakból lázban égő szemek kíváncsiskodnak felém. Az egyik ágy előtt orvosnő áll, kezében Pravazzal.

— Jó, hogy jön kérem. Most adtam injekciót a szerencsétlennek, mindjárt magához tér, önnel akar beszélni.

Megállok az ágy előtt. Egy sápadt-sárga, borostás arcú ember fekszik előttem. Mintha halott volna. Lélegzése nem hallatszik, csupán szemének apró rezzenései árulják el, hogy még élet van benne. Alig egy percig kellett várnom, kinyitott a két fáradt, megtört szem és a beteg rám nézett. Ebben a pillanatban belém döbent a felismerés. *Ivánka György*... Jogakadémia, harctér, fogság, az ifjúkor mindig kedves jópajtása. A hideg, acélkékszemű, nyílt tekintetű *Ivánka György*... hát ide jutottál...? A különös, élénk-kék szeméről ismertem rá...

Nem tudok beszélni. Lehajlok és megszorítom a takaró fölött elnyuló eres, lesóványodott kezét.

Suttogva szólalt meg:

— Nincs időm. A párnám alatt megtalálod irásaimat, csinálj vele, amit akarsz...

Akadozva, nehezen, nyögve mondotta ceket a szavakat, azután behunyta szemét.

Itt fekszenek előttem *Ivánka György* irásai. Minden sora tragédia és minden fejezete történelem. Egy napilap hasábjai terjedelmiknél fogva sem alkalmasak arra, hogy azok itt kerüljenek nyilvánosság elé, de kiragadok belőlük egyes részeket, amelyeket felhasználhatnak majd az 1919. esztendő történetének megírói.

Bevezetésképpen elmondja *Ivánka György*, hogy joghallgató volt Debrecenben, 1917-ben besorozták és még abban az esztendőben a 39-es gyalogezreddel kiment a harctérre. Harctéri borzalmak, az orosz fogság szörnyű szenvedései következnek megrázó fejezetekben. Amikor hazaérkezett, már hervadozóban volt az „ösziróza” és kezdett kibontakozni az 1919-es kaosz. Megdöbentette az otthoni fejletlenség, fiatal volt és elégedetlen, harcolni akart, hogy valami jobb következzen. Nem tudta, hogy mit rejtenek a demagóg frázisok és azt hitte, helyesen cselekszik, amikor beleveti magát a balfelé hömpölygő szélsőséges áramlatokba.

Elindulás a borzalmak felé...

1919. március. Magyarország már a vörös forradalom karmait között vergődik. Ő ebben tisztulási folyamatot lát. Egy alföldi városban figyel az eseményeket. Megerkezik oda egy dr. *Mohr* nevű pesti kiküldött. Jelentkezik nála: „Orosz fogoly volt? Helyes! Jó bizonyítvány!” Először a kárpáti hadsereghez kerül, mint politikai megbízott. Megkezdődik a kiábrándulás. Látja, hogy csak a szavak szépek, de az emberek önzők, kicsinyesek, kegyetlenek és gonoszak.

Április. Megkezdődött a vörös hadsereg visszavonulása. Bent a hadseregben orgiát til a vérszomjas zsarnokoskodás. A parancsnok, *S. Szabó Tibor* szörnyű formákban éli ki szadista hajlamait. *Ivánka György*öt beosztása arra kényszerítette, hogy *S. Szabó Tibor* közelében tartózkodjék és

ez az együttlét volt életének legszörnyűbb élménye.

Most adjuk át a szót *Ivánka György*nek:

— Április 19-én a demoralizált vörös hadsereg visszavonulóban Tiszafüreden helyezkedett el.

Azonnal megkezdődött a fedezékek ásása Tiszaszöllös, Egyek és Tiszaszentimre felől. A Tisza hidját akarták megvédeni a vörösök az előnyomuló román hadsereg elől. Ezen a napon váratlanul gépfegyver- és srappell-tűz árasztotta el a vörösök állásait. A rosszul táplált, kedvetlen katonák fejvesztetten menekültek a hid felé és szinte másfél óra alatt teljesen átadták a tiszafüredi terepet az ellenségnek. A visszavonult vörösök a Tisza másik partján Poroszló községben gyülekeztek.

S. Szabó Tibor, aki szivarral szájában, állandóan gunyosan mosolygó arccal osztotta ki parancsait és halálítéleteit, a poroszlói templom előtti téren gyűjtötte össze katonáit. Most is mosolygott az arca és szivar füstölgött gunyosan elhajlott ajkai között. Megkérdezte:

— Kiknek kellett volna tartaniok a tiszaszöllösi állásokat?

Az egyik őrzetű rámutatott egy csoport katonára, amely körülbelül nyolcvan emberből állott. *S. Szabó Tibor* oda lépett és számolni kezdett:

— Egy... kettő... három... négy... tíz, lép ki! Egy, kettő, három... tíz, lép ki!

Hét embert léptetett ki a sorból a parancsnok. Sápadtan, reszketve, megtörtén a félelemtől állottak a szerencsétlenek a téren és mögöttük magasba nyulott a sárgára festett templom tornya...

— Vigyétek őket! — mondotta a főparancsnok és a templom felé mutatott.

Négy borkabátos terrorfiu állott elő, derékukon revolverek és kézigranátok. Mindenki tudta, hogy mi fog történni. A halálraitétek közül egy nyurga, sovány, hajduszoboszlói fiu előrebukott és kegyelemért könyörgött. Anyját és menyasszonyát emlegette. *S. Szabó Tibor* mosolygva, szivarral szájában, előre lépett,

kivette táskájából revolverét és koponyájába lött a szerencsétlennek. Eközben mosolygott rendületlenül, szivarjának

Hétszeres halálítélet a fehér zászlóért

Ivánka György menekülni akart a borzalmaktól. Budapestre utazott, felkereste egyik barátját, aki a közoktatásügyi népbiztoságnál teljesített szolgálatot és elmondotta neki szörnyű élményeit. Barátja azt ajánlotta, hogy utazzon Gödöllőre, jelentkezzen Böhm népbiztosnál, akitől talán sikerülni fog egy más beosztást kapnia. A tanácsot megfogadta, átment Gödöllőre és délelőtt tíz órára fogadta Böhm népbiztos.

— Igaza van, elvtárs — mondotta Böhm: Ezen a helyzeten változtatni kell. Nagyon sok a panasz a politikai megbízottak ellen is, akiknek nagyrésze félművelt ember és nem áll hivatása magaslatán. Az a szándékunk, hogy szervezzünk egy ellenőrző csoportot, amely felülbírálja a politikai megbízottak működését és ellensúlyozza a hadseregben történt tulkapásokat. Vállalja ezt a megbízatást?

— Vállalom — mondotta *Ivánka György*.

Legközelebbi vonattal Füzesabonyba ment. Oda osztották be. Állandó összeköttetést tartott fenn a hadsereg tisztjeivel, a politikai megbízottakkal. Egy napon Poroszlóról egy kétlovas szekér vágta be Füzesabonyba. A kocsis *Ivánka György*öt keresi.

— Szentpály százados ur üzente — mondotta a kocsis —, hogy tessék azonnal jönni, mert baj van.

Még aznap megérkezik Poroszlóra és megtudja, hogy a közeli tiszaparti

Kisköre községben a politikai megbízott hét parasztot halálra ítél.

— Meg kell akadályozni — mondotta a százados —, mert bizonyosan ártatlanok voltak.

Ivánka György nyomban kocsira ült és átment Kiskörére. Az apró nádfedeles házakkal zsúfolt

Nem bírom tovább

Megöl a fejfájás, a fejförccsök napról-napra sűrűbben kineznek és úgy érzem, mintha abroncsba szorítanak a fejemet.

— Mit csinálhat. On kétségbeesésében? De hogy ne szenvedjen és kinlódjon tovább, vagy olyan gyógyszerekkel kísérletezzék, amelyek vagy egyáltalán nem használnak, vagy esetleg árthatnak is, ajánlík Onneg egy olcsó egyszerű és kitűnő orvosságot, amelyet úgy a külföldön, mint nálunk már régóta használnak és amely elsorendűen bevált. Olyan készítmény ez, amelynek összetételénél fogva csodás hatása van fejfájás és idegzsaba ellen.

Megtalálja minden gyógyszer-tárban és drogériában. A neve

ALGOCRATINE

füstje szállt tovább az ég felé és hangjában egy kis kielégült unottság volt észlelhető, amikor azt mondotta:

— Elegem volt, vigyétek őket.

Három perc múlva tompa dörrenések hallatottak a templom felől...

Később tudtam meg, hogy *S. Szabó Tibor* Ludovika Akadémiát végzett aktív tiszt volt. Azért lett kommunista, hogy ölhesse.

kisközség olyan volt, mint a hangyaboly. Az uccán siró asszonyok, leányok, komor, elkeseredett emberek álltak és várták a csodát, amely megakadályozza azt a tömeggyilkosságot, amelyet fél óra múlva akartak végrehajtani. *Ivánka György* magához kérte a politikai megbízottat, megmutatta neki a Böhm által aláírt felhatalmazást s felvilágosítást kért. De beszéljen ismét *Ivánka György* naplója:

— A politikai megbízott, egy *Bakó János* nevű budapesti vasmunkás volt. A reá-ruházott hatalom felszínre hozta a primitív lelkű félművelt emberből a vadállatot és dicsekedve mondotta: „Ha élvezni akar elvtárs, mindjárt akasztunk!”

Szemben Szamuelli Tiborral

Ivánka György megtudta, hogy azért ítelték halálra a kiskörei parasztokat, mert a tulsó partól néhány golyó áttevedt a községbe, a kisköreiek megijedtek és a Tisza-partján lakók egyrésze házában ablakán kidugta a fehér zászlót. Ezek „ellenforradalmárok” voltak, akiknek *Bakó János* ítélete szerint halállal kellett bünhődniük. *Ivánka György* a község házára ment, néhány bakát a halálraitétekért küldött és felhozatta őket a bíró szobájába. Meghallgatásuk után szabadlábra helyezte a szerencsétlen, megrémült embereket.

Bakó János: Elvtárs én nem engedem magam dezavualni, követelem, hogy hajtsák végre a halálos ítéleteket.

Ivánka György: Ezek az emberek ártatlanok. Szóváltás kerekedik, *Bakó* előkapja revolverét, rá akar löni *Ivánkára*, a közelében álló katonák azonban lefogják és *Ivánka György* parancsára összekötözik. A vérszomjas politikai megbízottat

megfelelő jelentéssel Gödöllőre küldte, abonnan harmadnapra táviratoztak:

„Azonnal jöjjen. Böhm.”

Böhm gunyosan és kevés jóindulattal fogadja Ivánka Györgyöt.

— Nézze, elvtárs. Ugyilátszik, ön tullott a célon, de hogyha már tulságosan kedve van ahhoz, hogy itt rendet teremtsen, menjen Balatonfüredre és rendszabályozza meg a garázdálkodó Czerny-fiukat.

Böhm elvtárs hangosan felkacagott. A fiatal ember tudta, hogy ezt a megbízatást lehetetlen végrehajtani, mert a Czerny-fiuk megrendszabályozására nincs elég erő az egész vörös hadseregben.

Ivánka Györgyöt figyelmeztették, hogy rengeteg ellensége van a vezetők között, jó lesz visszahúzódnia, vagy eltűnnie Magyarországból. Egyik barátja azt ajánlotta, hogy keresse fel Lukács György közoktatásügyi népbizost, aki abban az időben Egerben tartózkodott és, aki megértő, intelligens ember, kérjen tőle engedélyt, hogy elhagyhassa az ország területét. Ivánka György Egerbe utazott. Néhány ajánló sort vitt magával. Lukács György szívesen fogadta és kijelentette, hogy neki egyedül joga nincs arra, hogy engedélyt adjon, ahhoz szükséges Vágó Béla népbizos jóváhagyása is, aki jelenleg Cegléden van. Ivánka György Lukács György levelével elutazott Ceglédre.

— *Baj van, elvtárs* — mondotta Vágó Béla. — *Sajnos, itt van Szamuelli Tibor, akinek joga van minden külföldre utazót felülvizsgálni. Próbálkozzék nála.*

Már hallotta Szamuelli Tibor nevét emlegetni. Tudta, hogy egy beteges hajlamu, kegyetlen ember, akinek a szeszélyétől függ esetleg az élete is. De azért elment hozzá. Vöröses barna, göndör haj, vöröses arc, kissé hajlott orr, ideges nyugtalan szemek és ideges nyugtalan mozdulatok. Kezében újságot tartott, csak éppen felpillantott rá, amikor belépett hozzá.

— *Ja igen, ön meg akar lögni, elvtárs. Azt nem lehet. Innen nem lehet menekülni. Vagy győzünk, vagy meghalunk.*

Pap Elemér utja a halál felé

Látta, hogy ezzel a fanatikus, beteg emberrel semmire sem mehet, már távozni akart, amikor az ajtón kopogtak és belépett egy vörös katona.

— *Jelentem alássa, elvtárs, elhoztam Pap Elemér urat, mert nem akarta sem a cipőket, sem a ruhákat kiadni.*

— Hozzátok be.

Behozták Pap Elemért, keze kötéllel van hátrakötve, magas, erőteljes, magyar ember, markáns, elszánt arc, villámzó szemek.

Szamuelli: *Mi az, maga nem akarja teljesíteni a tanácsköztársaság parancsát?!*

Pap Elemér: *Bocsánatot kérek, parancsnok ur, de azok a cipők és azok a ruhák a gyermekeim, a feleségem és az én tulajdonom. Ezeket én vettem, én csináltattam, nincsen joga senkinek elvenni tőlem.*

Erőteljesen, nyíltan, öntudatosan beszélt Pap Elemér és Szamuelli Tibornak megvillant a szeme, elégedett mosolyra torzult az ajka: nemes vad került a hálójába.

— *Mehettek velem* — kiáltott a Pap Elemér mögött álló két katonára. Az ajtó becsukódott mögöttük. Szamuelli Tibor Ivánka Györgyre nézett, arcá barátságosabbá vált:

— *Ja, igen, ön át akar menni?!*

Íróasztalára hajol, néhány sort ír egy papírra és átadja Ivánka Györgynek. Szamuelli Tibor most már megbizhatónak találta a meggyötört, szerencsétlen fiatalembert. Amikor távozott, alig ért a Rapubejárathoz, valahonnan, hátul az udvarból revolverdörrenés hallatszott. Tudta, hogy Pap Elemér Szamuelli Tibor legujabb áldozata.

Kalandos, ideggyilkoló élmények után meggyötörve és kiábrándulva jutott el Ivánka György Nagyváradra, azután bejárta egész Erdélyt, próbálkozott mindennel, hogy kenyerét becsületesen megkereshesse. Semmi sem sikerült. Azután Aradra jött, a vonaton rosszul lett, mentőkocsi várta az állomáson, bevitték a kórházba. Tegnap temették...

Aranyvadászok a brádi hegyekben

Kaliforniai élet az aranyhegyekben — Tíz nap alatt három ezer lejről egy millióra szökött az aranyföldek ára — Hatvanmillió s főkével bányát akart létesíteni egy aradi nagyvállalat — Új politikához folyamodott a Banca Nationala.

Sok milliós értékek hevernek kiaknázatlanul parasztság birtokában

Diadalutját holttestek szegélyezik, trónusa előtt alázatosan térdel az egész világ és jaj a hűleneknek, mert bosszút áll rajtuk a bálvány: az arany. Sárgán csillogó fénye már évezredekkel ezelőtt is elkápráztatta az emberiséget és hatalma azóta egyre nőtt, egyre erősebbé vált. Nem lehet kiszabadulni büvköréből és ha egyesek meg is próbálkoznak vele, csakhamar vissza kellett térniök arra az utra, amelyet az ő, közép, új és jövőendő kor zsarnoka, az Arany kiszabott számukra. Még a hatalmas Amerika sem bír vele, hiába igyekezett legyőzni a bálványt, alig maradt a harcban. Ujra csatlakoznia kell a többi hódoló menetéhez.

Itt van körülöttünk hegyek, földek és patakok mélyében rejtőzve. Emberek ezrei élnek belőle és hatalmas küzdelmek folynak le körülötte.

Vannak egyszerű parasztemberek, akiknek a brádi aranytermelő vidéken fekszik a birtokuk. Senkisé érdeklődött földjük iránt, a mai viszonyok nem alkalmasak milliós befektetésekhez. Kéthárom ezer lejrét kínálták az aranyföldek holdját, senkinek sem kellett. Azután hirtelen élénkség mutatkozott. Híre terjedt annak, hogy a Banca Nationala hatalmas kölcsönökkel akarja támogatni az aranybányákat, mert célja az aranytermelés felfokozása. Ebben az időben — pár hónapja csak — egy francia érdekesség is jelentkezett a láthatáron, amely a brádi Mica-társasággal akart együtt dolgozni és szándékában állott 150 millió lejt aranybányák létesítésére fordítani.

az aranyföldek holdjának ára a sok kedvező hírre három ezer lejről tíz nap alatt egy millió lejre emelkedett.

Mire a vásárlók jelentkeztek, megdöbbenéssel konstataáltak a fantasztikus árdifferenciát. És elhatározták, hogy várni fognak, amíg lecsillapodik a nyugtalanság és újra párezer lejrét lehet aranyföldet venni. Fokozta a földtulajdonosok izgalmat és reményét az a körülmény is, hogy ugyanebben az időben

egy aradi nagyvállalat mérnökei járták a brádi vidéket. Már készen állott a terv, amely szerint a nagyvállalat hatvan millió lejes főkével aranybányát létesít. Minden előkészület megtörtént, amikor beállott — a politikai változás.

A terv megvalósítása egyelőre abbamaradt, mert nem tudni, hogy a Banca Nationala a liberális kormány alatt milyen állaspontra helyezkedik az aranybányákkal szemben. Pedig készen állott az illető nagyvállalat irodájában a költségvetés is: a bánya teljes felszereléssel, modern berendezéssel, koncesszióval együtt hatvan millió lejbe került volna, ami hat hónap alatt amortizálódik; havi száz kilogrammos termelést alapul véve. S ennyit egy modern berendezésű bánya Brád környékén feltétlenül produkál. Az aradi vállalattal ellentétben a francia tőkecsoport elérkezettnek látta az időt a vásárlásra és máris mozgósította ügynökeit. Az árak ellenben még mindig tulságosan magasak s így bizonytalan, hogy a franciák vásárlásra szánják-e magukat.

Sok parasztbirtokos van, aki nem hajlandó semmi áron eladni földjeit. Akik primitív felszereléssel — mint valaha régen Kaliforniában, Alaszkában vagy a Fokföldön csinálták az aranyvadászok — maguk bányásszák az aranyat. Az ember szinte a romantika Wild Westjébe képzelet magát, amikor ezeket a kis bányákat nézi. Sokszázan dol-

goznak így — kaliforniai módra. Kő- és fazuók-kal. Azután higanyal dörzsölik az összetört ércet és hevítéssel kergetik el a higanyt. Kész az arany.

Havonként 100—300 gramm aranyat termel az ilyen kis magánbánya.

amelynek termeléséből került ki még nemrégiben a csempészarany legnagyobb része. Mert az ügynökök fáradhatatlanul járták ezt a vidéket és hatvan-hetven lejrét vásárolták össze grammját.

A magánbányák termelését szintén be kellene jelenteni, de ezt a szabályt a legtrikább esetben tartják be. Az ellenőrzés illuzórikus. Abrudbányán két ellenőrből áll az egész bányakapitányság és

két embernek kellene járnia a sokezer holdas területet az aranytermelés ellenőrzésére. Negyven kilométeres, hihetetlenül rossz kocsit vezet Abrudból Brádba.

ezt az utat nehéz megtenni. A parasztemberek tehát háborítatlanul dolgoznak birtokukon, senkisé tudja még ma sem, mennyi arany kerül ilyen uton forgalomba.

S ott vannak az aranymosók. Négy-öt száz ember él abból, hogy a patakokból aranyat tartalmazó homokot és iszapot gyűjt, majd kimossa belőle az aranyat. A brádi vidéken a Tebie-völgyben, vagy a Valea Strempurilor (Zuzók völgye) környékén emberek százai dolgoznak.

3—4 gramm aranyat szerez naponként egy-egy aranymosó, aki természetesen minél kevesebb utánjárással próbálja értékesíteni aranyát.

Ilymódon azután sok arany kerül évenként ellenőrzés nélkül forgalomba. Még hozzá kell venni a bányákból ellopott arany mennyiségeket, amelyek a legszigorubb ellenőrzés dacára is munkások testében elrejtve, vagy a szellőztető-lyukakon keresztül kiemelve kerül az aranytolvajok, onnan pedig az aranycsempészek kezébe. Hatalmas aranyfolyam áradt éveken át a külföld felé, amíg az utóbbi időben a Banca Nationala új taktikához folyamodott.

A csempészet egyik főoka az volt, hogy a Banca Nationala beváltóinál igazolni kellett az arany eredetét. Nagyon sok esetben ez lehetetlen volt. tehát külföldön értékesítették a szinaranyat. Ma azonban a Banca Nationala beváltói mindenkitől elfogadják az aranyat, nem kérdezősködnek, nem kíváncsiskodnak, hanem szó nélkül 110—120 ezer lejt fizetnek ki kilogrammjáért. S ezzel az új taktikával a Nemzeti Bank érzékeny csapást mért az aranycsempészetre, amelynek ügynökei ma már korántsem jutnak olyan mennyiségben a drága fémhez, mint azelőtt. Pedig az árfolyamkülönbség még fennáll, mert a 120 ezer lejes árral szemben Magyarországon 160 ezer lejt, Ausztriában 170 ezer lejt fizetnek az arany kilogrammjáért. De e veszély is megsokszorozódott, mert az összes határokon éber figyelemmel igyekeznek végetvetni az aranycsempészesnek.

Sokat vásárolnak a nagybányák ügynökei is, hogy megakadályozzák az arany külföldre-jutását.

amely az utóbbi pár hétben a minimálisára is csökkent.

Sokezer ember szerzi meg verejtékes munkával, életveszélyek árán a tompa fényben ragyogó fémeket, amely a föld méhéből napvilágra jutva, bálványá lesz és milliókat, világokat hajt joga-ra alá.

A földmunkától kérges tenyérben még csak mindennapi kenyeret jelent, de azután megtisztul minden salaktól, trezorok mélyébe kerül és onnan kormányozza megdönthetetlenül ezt a jobb sorsra méltó világot.

Mint évezredekkel előtte, a sivár pusztaságban, ma is őrzöngön tombol hódoló tánc az Aranyborju körül. A távolból pedig vészesen, fenyegetően morajlik Szinajhegye....

Marosi Rudolf.

Rádió,
Csillár,
Szerelések, javítások
legolcsóbban
Varga Testvéreknél,
Str. Alexandri 1.

Aradmegyéből indult el egy HOHENZOLLERN-herceg regé- nyes karrierje

Lippa és Solymos várának építője,
GYÖRGY őrgróf küzdelmei a mohácsi
vész előtti Magyarország kormányzói székéért — FRANGEPÁN
Beatrix, CORVIN János özvegyének tragikusvégű frigykötése. — Aki
megfordithatta volna a végzet szekerét."

Komoly hazai történeti kutatóink tudomása szerint a legelső Hohenzollern királyi herceg, aki az ország földjére lépett, a nagymultu család sigmaringei ágából származott Hohenzollern Károly főherceg volt, aki az egyesült román fejedelemségek hívására 1866-ban feleségével, a poétalelkű Carmen Sylvával együtt az országba jött és Románia trónján, mint I. Károly, megalapozta a mai román uralkodói házat. Azért szolgálhat a román történetírás szenciájára az a tény, hogy

Aradmegye területén már a XV. század elején évtizedeken át élt egy vérbeli Hohenzollern

a német választófejedelmi ház egyenesági sarjadéka, akiről Aradmegye XV. századbeli, közel 300 nemes földbirtokoscsaládjáról fennmaradt annálseisei még ma is részletes beszámolót jegyeztek fel. Hohenzollern György, brandenburgi őrgróf, Stettin, Pomeránia, Rügen, Ansbach és Bayreuth hercege, nürnbergi őrgróf, Achilles Albrecht választófejedelm másodikülöttének, Frigyesnek fia, 1484. március 4-én született és kilenc testvére lévén, atyja az akkori kor szokása szerint a XV. századbeli Magyarországba küldte „szerencsét próbálni...” Így indult meg a Hohenzollern-háznak magyarországi regénye, amely öt évszázad távlatából is mozgalmas frissességével ragadja meg az olvasó figyelmét...

Egy ragyogó házasság

Az 1508-as évben érkezett a fiatal Hohenzollern őrgróf, telve erővel és friss kalandvággyal a mohácsi vész kataklizmája felé rohanó Magyarországra, melynek trónján II. Ulászló, a „dobzse”-király ült, egyébként közeli rokona a fiatal hercegnek, akinek anyja Ulászló édes nővére volt. Amint Fraknoi Vilmos, utána pedig Márki Sándor följegyzéseiből tudjuk, a király a fiatal rokon karrierjének hatalmas lendületet kívánt adni akkor, amidőn elhatározta, hogy

II. Mátyás király törvénytelen fiának, Corvin Jánosnak nagyvagyonu özvegyét, Frangepán Beatrixot adja hozzá feleségül.

Ez egyfelől komoly és megbízható segítséggel kecsegtette a jámbor királyt az erőszakoskodó magyar urak között, mint amilyen Perényi Imre nádor, Szapolyay János és György urak voltak, másfelől pedig arra adott módot, hogy a hatalmas Hunyady-Corvin-vagyon nagy részét egyszerű frigykötés útján biztosítsa a fiatal Hohenzollernnek s egyben saját családjának. A fiatal özvegy, Frangepán Beatrix eléggé is vonakodott a házasságtól, de a politika hatalma ellen nem voltak fegyverei. Végre is abban egyeztek meg, hogy nem ő megy nőül György herceghez, hanem ő fogadja férjül a férfit, a király urokaöccsét, aki egyben megesküdött, hogy „felesége jószágait el nem idegeníti és őt magát nem viszi ki külföldre.” Az esküvő nagy fényvel Békésgyulán zajlott le 1509-ben s rajta résztvett az akkori Arad- és Zarándmegye egész nemessége. Ki sejtette volna az elkövetkezendő drámát...?

György herceg, felesége hatalmas vagyonának birtokában, csakhamar országos hírre tett szert tobzódásai miatt.

Ő volt az, aki Budavárban elsőnek honosította meg a külföldön akkor divatozó veleneci álarcsbálok szokását

és maga is versenyezhetetlenül pazar jelmezekben vett részt rajta, rendszerint egyedül, kalandokait keresve. A fiatal hitves, Frangepán Beatrix eközben egyedül szomorkodott Lippavárban. Érthető, hogy amidőn férje, vidám cimboráival Solymos, vagy Lippa körüli cserkészésre hazaérkezett, szemrehányásokat tett neki hütlendéseiért. György jobbanékonny és erőszakos férfi volt, mint korabeli

kortársai egyformán s nem egyszer történt meg, hogy italoosan megverte feleségét és a sikoltozó asszonyt a hosszú hajánál fogva vonszolta végig Solymos vagy Lippavárának hideg kökockás folyosóin. A szerencsétlen fiatal asszony, aki néhány héttel második esküvője után vesztette el egyetlen leánygyermekét, Erzsébetet, csakhamar buskomoróságba esett és néhány év leforgása alatt meg is halt. A gyulai templom oltára mögé temették, kislánya mellé, míg György őrgróf számára csak most virradt meg igazán a nagyvagyonu nagyuri élet napja...

Először is a maga hűségére eskette Lippa és Solymos várak kapitányait, majd beiktatta magát Simánd birtokába is, amely ellen az aradi káptalan erőlyesen tiltakozott. Mivel Ulászlónak is az állott érdekében, hogy az alföldön közel háromszáz falu ne kerülhessen a magyar dinasztiák kezére, Györgyöt 1510 tavaszán megajándékozta mindazon javakkal, amik a Corvin-uradalomhoz tartoztak. Övé lett Gyula vára, Gyula és Simánd mezőváros, Vári, Pél, Morócz, Vadászi, Sámolykeszi, 72 zarándi részjószág, Aradmegyében Solymos—Lippa birtalma, 180 aradi, temesi és csanádi hellyel, továbbá a Hunyady-vagyon még megmaradt részei és a szlavoniai birtokok. Az őrgróf hatalmas erősséggé építtette ki úgy Lippa, mint Solymos várát, hogy vagyonát minden körülmények között megővje s mert nem bízott senkiben, atyja brandenburgi udvarából hozatott régi szolgákat, akiket a várak élére állított. Ezek annyira zsarolták a népet, hogy

a magyar urak végre is országgyűlésen keltek ki ellene és kategorikusan felszólították a királyt, hogy az unokaöccsének adományozott roppant uradalmakat vegye ki a német őrgróf kezéből

és adja át magyar családok birtokába. A kényes helyzetbe került uralkodó bizalmas embereinek ta-

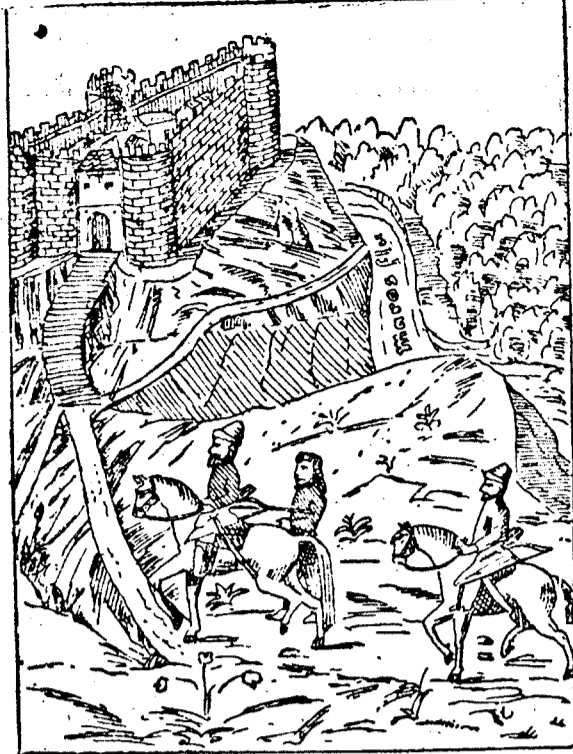
HOHENZOLLERN György és FRANGEPÁN Beatrix (Egykoru metszet után)

nácsára utasította Györgyöt, hogy Miksa császárt kérje fel közbenjáróként, ami be is következett. Az uradalmak György ur kezén maradtak és a parasztságot tovább nyuzták a brandenburgiak,

ezzel készítvén elő az elkeseredés kirobbanását az 1514-es Dózsa György-féle parasztlázadásra, amely a leghevesebben éppen az egykori Corvin-uradalmak falvában lángolt föl...

Valószínű, hogy György ur elhatározását megerősítette atyjának, Ansbach és Bayreuth uralkodójának 1515-ben bekövetkezett halála. Igyekezett tehát megszerezni II. Ulászló beleegyezését Solymos és Lippa várak eladásához a hozzá tartozó uradalmakal együtt. Mindazonáltal óriási jövedelmei miatt nem sietett visszaköltözni hazájába, sőt, amidőn Ulászló halála után (1516.)

őt bizta meg a haldokló a gyászos sorsu II.

Az átépített SOLYMOS vára, melyben HOHENZOLLERN György lakott. (Egykoru metszet után)

Lajos egyik gondnokságával, nyilván is diktátori szerepre tört és a kormányzója kívánt lenni az egész országnak.

A magyar rendek a megkísérelt alkotmánysértésre szenvedélyesen tiltakoztak, mire György őrgróf ágyukkal lövette a budai királyi vár ellen lovakkal felvonuló magyar nemeseket.

A veszedelmes belviszályt a nagyurak végre is egymás közötti egyezséggel oldották meg, amelynek létrejöttét Miksa császár éppúgy elősegítette, mint a lengyel király. A hatalmas urak választott-bírósa úgy döntött, hogy György őrgróf eladja 22.000 magyar forintokért Lippa és Solymos várát Perényi Imre nádornak, aki sietett azonnal elcserélni a Szapolyayakkal. Ezzel a váreladással a Hohenzollern őrgróf aradmegyei szerepe véget is ért, bár történelmi feljegyzések továbbra is figyelemmel kísérik élete folyását. Így fel van jegyezve, hogy miként lázította fel Simánd lakosságát az aradi káptalan ellen, amely a várost tőle sikeresen perelte vissza. A fellázított mezővárosi lakosok kezei közül néhány hithű katolikus nemes mentette ki a káptalan bajbajutott papjait...

Sorsfordulat, amelytől az ut királyi és császári trónusok felé vezet

Szapolyay János uralomrajutásával — a mohácsi gyászos ütközet után — György őrgróf belátta, hogy sikkasztó várnagyai és gyűlölt zsoldosai segítségével többé már nem tarthatja meg birtokait, amelyeket valóban el is vesztett. Az őrgróf áruhában menekült át a törököktől elárasztott részekben bajor hazája felé, ahol 1527-től kezdve önállóan kezdett uralkodni, sőt egyike lett azoknak a kis német fejedelmeknek, akik a Luther vallásujítását a legerélyesebben pártfogolták. „Jámbornak”, „Hitvallónak” nevezik a brandenburgi krónikások Györgyöt, aki viharos ifjusága után végül is leiggadt. Egyike volt a legszomorubb magyar történelmi korszak kiemelkedő alakjainak, aki maga is a sors egyik kevésbé ismert eszköze volt. Mint köztiszteltetben álló, mindenki által megbecsült uralkodó hunyta le szeméit 1543-ban. Családja 1701-ben került a porosz királyi, 1871-ben a német császári trónra...

A történelem néha maga írja a legérdekesebb korrigényeket, tele küzdelemmel, arannyal, vérrrel, örömmel és szenvedéssel, amelyek végigkísérik életünk. Az Aradmegyében élt Hohenzollern György őrgróf élettörténete talán másként fordult volna, ha — mint kormányzó II. Lajos oldala mellett — meg tud egyezni a magyar urakkal — és ez nyilván egész más irányba fordította volna a történelem szekerének rudját. Lehet, hogy a nagy összekötetésekkel rendelkező nagyur el tudta volna hártani az ország felől a fenyegető török veszedelmet is. Mindezt nem akarta a végzet és György őrgróf által a dinasztia életvonala újra visszahajlott a kalandos keletről a nyugalmas bajor hegyek közé, honnan csupán négy évszázad múltán indult el újra Keletre egy késői Hohenzollern-sarj, a mai romániai uralkodói család megalapozója, I. Károly király, hogy a Hohenzollernek által ezuttal valóban nagygyá és virágzóvá tegyen egy egész országot.

JAKAB GÉZA.

Beszélgetés RANADUR indiai maharadzásával, a legbátrabb vadással, a dzsungel rémével,

aki nemcsak egyik leggazdagabb embere a mesés Indiának, de egyben legbátrabb vadásza is a világnak. :-: Eddig negyvenkét tigrist ejtett terítékre :-:

Mi a titka a tigrisvadász szerencséjének?

Szent szalagok, amelyek megvédik a vadászt a vérengző fenevadaktól

Páris, 1933. őszén.

(Copyright by Jób Paul. Utánnymás tilos..)

A francia főváros exotikus vendégeinek tarka társaságában is méltó feltűnést keltett az elmúlt hónapokban az az erősen barna arcú, sűrű, koromfekete körszakállal ékes ur, aki mindössze egy titkárral érkezett meg Londonból, de aki csakhamar az érdeklődés homlokterébe került. Ámbár az előkelő idegen a bejelentőlapra mindössze két betű-jelet írt, délutánra megtudtam, hogy teljes neve: Navan Naim Yar Jung Ranadur és foglalkozása:

egyik leggazdagabb embere, egyben pedig legbátrabb vadásza az egész világnak.

A hosszunevű ur nem volt más, mint a mesés kincsekkel rendelkező hajderabadi maharadza. A vagyonáról legendák keringenek, de amíg a kaputaljai maharadza, akivel alig két hónappal ezelőtt hozott össze a sorsom, tizennégy főnyi személyzetrel és két miniszterével utazott és katonákkal őriztette magával hozott mesés vagyonát, addig a hajderabadi maharadza őfelsége meglegyszerik egy titkárral és jóllehet nem nagyon nézi meg a fontot, amit a hajbókoló pincérek seregének kiad, mégsem mutatja azt a bőkezűséget, amelyet a maharadzástól Páris jogosan elvár.

Navan Naim Yar Jung Rahadur Anglia egyik leghüségesebb támasza Indiában és bár fiatal korában meghitt barátság fűzte őt Gandhihoz, ma nem tesz semmit Anglia érdekei ellen.

Ebéd a maharadzánál

A párisi angol követség egyik vezető tisztviselőjének jóvoltából hamarosan összeismerkedtem a maharadza titkárával, Mister T. E. Ross-al és nem volt nehéz rávennem őt arra, hogy őfelségénél szerezzem nekem kihallgatást. Estére már meghívást kaptam másnap ebédre és így egy csapásra alkalmam volt megismerkedni India exotikus eledeleivel is.

Mert a maharadza számára külön főztek a párisi szállodában.

Az indiai uralkodó apartamentjében terítettek az ebédre, amelyre angol nyelven írt meghívót kaptam. A meghívóhoz mellékelve volt az ebéd ételrendje is. Hosszu sorban sorolta fel a soha nem hallott, fantasztikus nevű eledeleket. Várakozva ültem az asztalnál, nagy volt aztán meglepetésem, a

mikor örömmel kellett tapasztalnom, hogy — néhány étel kivételével —

a távoli Indiában a hatalmas maharadzának ugyanazok a kedvenc eledeleik, amelyeket az egész világ mint magyar nemzeti ételeket ismer.

Ebéd után a barna felség szokatlanul kegyes volt hozzám.

Hatalmas bőröndjéből egymásután szedte elő albumait, amelyek telis-tele vannak érdekesnél érdekesebb fotografiákkal. A fotografiákat letette ágyára, amelyet Indiából hozott el magával.

Hithű hindu magával viszi az ágyát, akármerre utazik is a nagy világban. Hatalmas balda-

PAAL JÓB

chin kerül az ágyra és nehéz, tarkaszínű indiai selyem borítja a párnákat. Megmutatja diszbltözékeit, amelyeket csak az ezeregyéjszaka meséiből ismer az európai ember. Fantasztikus pizsamák, arannyal gazdagon himzett terítők kerülnek elő,

a ruhákat és a vánkások szegélyét a Koránból vett idézetek díszítik. Minden idézetnek megvan a maga jelentősége...

Minden kincse között azonban a legértékesebb a fényképalbuma, amely telis-tele van a legértékesebb felvételekkel.

Az első kép: csipkés márványpalota, a maharadza kastélya. Keleti mesék olvasása közben tu-

dunk csak ilyen palotát elképzelni magunknak. Fehér köpenybe burkolt hinduk, fezzel a fejükön sietnek a palota felé. Szinte bántja a szemlélőt, hogy a palota előtt, elefántok között autóján robog a fejedelem. Legérdekesebb a következő kép:

negyvenkét királytigris bőre között áll a felséges ur. Valamennyit ő ejtette el India dzsungelében.

Amikor alázattal jegyzem meg, hogy a felség a világ legbátrabb vadásza, mosolyogva mondja a maharadza:

— Csak egyetlen vadat érdemesítek a golyómrára és ez a dzsungel réme, a királytigris. Nekik viszont én vagyok a rémük... Én vagyok az első vadász, akinek megadatott az a szerencse, hogy negyven tigrist elejtem. Más ember életében esemény már egyetlen tigris is.

Egyesgyedűl én dicsekedhetem azzal, hogy a legveszedelmesebb és legvérengzőbb vadból negyvenegyet talált halálra a golyóm...

— Kastélyomban ott van valamennyinek a bőre. Közülük egyet tömettem ki. Ez az egy Socundarabad Docan környékén garázdálkodott. Nem volt vadász, aki terítékre tudta volna ejteni a vadat. Rettettek tőle az emberek, mert nemcsak egy csomó benszülöttet koncolt fel, de halálra sebzett több angol vadászt is.

En két napl hajtás után egyetlen lövéssel letéríttem!

Bőröndjeiből különös karkötőket húz elő. Két ujjnyi széles selyemből készült, különféle színű karkötők ezek. Van közöttük vörös, zöld, kék és sárga. A karkötőkbe arany és ezüst rupiák vannak belevarrva.

— A mi szent hitünk szerint — mondja a hatalmas maharadza — ezek a karkötők, amelyeket jobb karunk felső végén hordunk, védenek bennünket a vadállatoktól. Mindegyik karkötőre a korának más-más mondását himezték bele papjaink. Ők mondják meg azt is, hogy valamely vadászatnál melyik karkötőt húzzam a karomra. És én szót fogadok nekik. Ezért segített meg eddig Allah, dicsértessék az ő szentséges szent neve...

A világ egyik legrégebbi családja

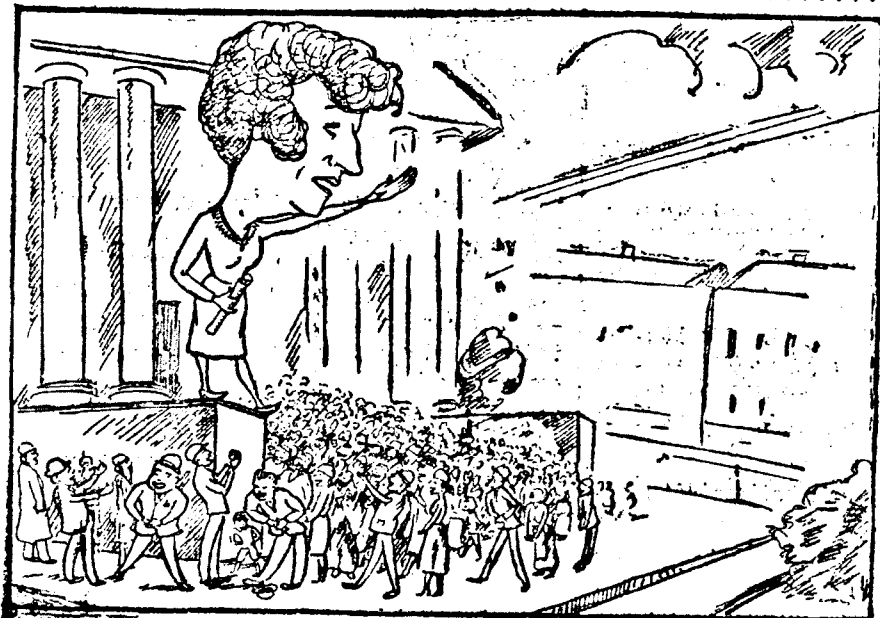
Az újabb fotografiákon, amelyeket megmutat nekem, látom India alkirályát, aki az angol király üdvözlését viszi el a maharadzának Hajderabadba. Megtudom aztán azt is, hogy Navan Naim Jung Ranadur őfelsége egyben India legjobb lovasa is. Az ázsiai félsziget egyik legrégebbi családjából származik,

őseit háromezer esztendőre tudja visszavezetni. Tavaly közel száz mérföldet lovagolt anélkül, hogy leszállt volna a ló hátáról. Vágyik már vissza Indiába. A tigrisei közé. Európa nem tetszik neki.

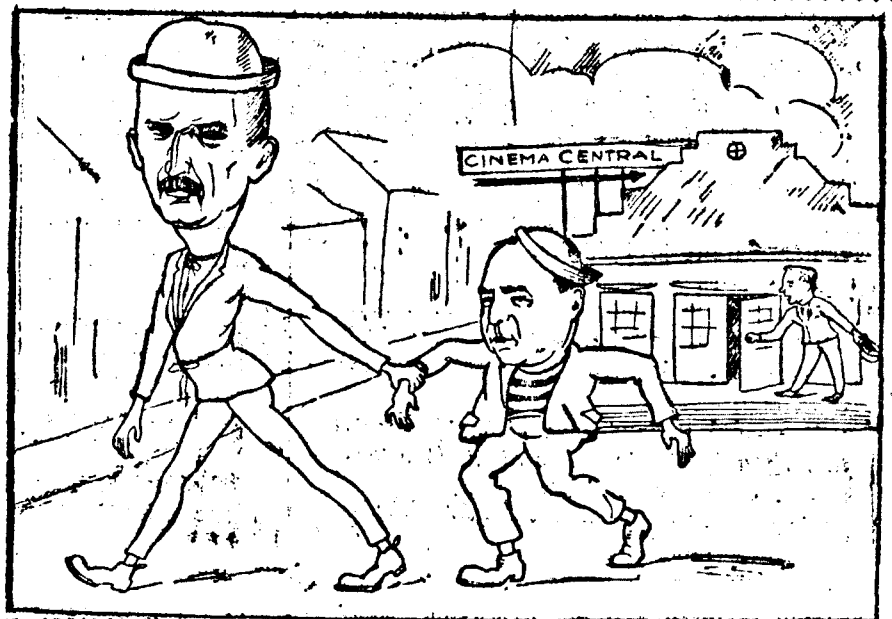
... De amikor a késő délutáni órákban bucsut vettem őfelségétől, észre kellett vennem, hogy egy szőkehajú, szilfid nő várakozott a másik szobában. Észbontóan mosolygott a felségre...

Azért mégis akadt valami Európában, ami szemmeláthatólag megnyerte India dús gazdag fejedelmének legfelsőbb tetszését...

PAAL JÓB

Amit mond, annak van gyökere, s magja,
Szobor lesz egyszer s fáj majd minden tagja!
Szájából rimben hullik a poétai manna.
(Nem Monna Vanna, csak K. Vass Anna!)

Fehér asszonyáról híres város Lőcse,
Am Aradnak van egy Vellese és Lőcse.
És amíg ők vannak, itt az élet mozgó:
Virágozik Stefanuc és a Central-mozgó.

Olcso, jó és szép bundák

mérték után a legujabb modellek szerint

NEULÄNDER E. Fischer Eliz-palota

Leipzig-i árak: 4815

szücsnél Szombaton csak este nyitva

Hitler hivatalos asztrologusa horoszkopot küldött Aradra

Kosmas Huber a csillagok állásából »megjósolja» a bekövetkező eseményeket :: A Hold a Mars mezejébe lép és 1934. nyarán rendkívül bizonytalan lesz a politikai helyzet

Levelet tartok kezemben. A levélben egyszerű jel, a horogkereszt — árulja el, hogy az írás Európa nyugati részéből, egy hatvan milliós birodalomból érkezett. A horogkeresztől jobbra és balra gót betűs felírás, amelynek szövege mintha kiszakítaná az embert a Mából és mintha az ó-görög kort, a delphi-i jóda, a győztes vagy vesztes csaták véres vízióját látó Pythiák szellemét idézné. A levél „cégjelzése” a következő:

„Kosmas Huber, Stellvertretender Reichsorganisationleiter, Gauleiter für Bayern, einschl. Franken-Schwaben, Reichsfachschaftsleiter für politische Astrologie. Reichsverband Deutscher Berufsastrologen. Geschäftsstelle: München. Brienerstrasse 27 o.”

A „cégjelzés” tehát arról számol be, hogy Németországban, ahol az utóbbi időben a különleges intézmények egész sora jött létre.

hivatalos politikai asztrologus is működik,

aki „megjósolja” a bekövetkező politikai eseményeket és figyelmezteti a Harmadik birodalom urait arra, hogy melyek számukra a szerencsés és a kedvezőtlen napok. A levelet Fritz János dr. budapesti főorvos kapta, aki jelenleg Aradon élő édesanyjánál pihen és, akinek működéséről, valamint tanáról, a Fritzizmus-ról, amely egyrészt az ember keletkezéséről állít fel teljesen új teóriát, másrészt pedig speciális rendszerrel akarja megakadályozni a fertőző betegségek terjedését — annakidején részletesen megemlékezett az Aradi Közlöny. Fritz dr. a következőkben mondja el Kosmas Huberrel való ismeretsége történetét:

Egy különös ember jóslatokat mond

— Hónapokkal ezelőtt, amikor Berlinben tartózkodtam, az Europahausban egy különös emberrel ismerkedtem meg, aki néhány perces beszélgetés után meglepetésszerűen ezeket mondta: „Ön érdekes ember. Nagy, az emberiséget érdeklő tervekkel foglalkozik és ezekért küzd.” Csodálkozva néztem rá, mert hisz nem is beszéltem neki tudományos működéséről. Az ismeretlen ezután ezt mondotta: „Önnek gyermekkorában maláriája volt.” „Eltalálta” — válaszoltam. „De ki Ön tulaj-

donképpen, hogy ennyire ismer engem?” Rádióműsört vett elő és abban egy névre mutatott: Kosmas Huber. A rádió-műsorból tudtam meg, hogy

a nemzeti-szociálista-párt hivatalos politikai asztrologusával állok szemben,

aki 1929-ben felállította Hitler politikai horoszkopját és ebben megjósolta, hogy 1933-ban Hitler uralomra kerül, minden párt megszűnik Németországban és a birodalom külpolitikáját is Hitler fogja irányítani. Ezt a horoszkopot megőrizték, berámázták és a müncheni Barna Házban tették ki közszemlére. Altalában nem veszem komolyan az ilyen jósokat, de tekintettel arra, hogy valóban érdekes emberről volt szó, eleget tettem, később lakásomra küldött írásbeli meghívásának, amelyben arra kért, hogy látogassam meg. Otthonában megmutatta a hivatalos asztrológiai folyóirat 1929-es, bekötött évfolyamát, amelynek egyes számaiban hónapról-hónapra megjósolta az 1933-as politikai eseményeket. Születési adataim iránt érdeklődött, számításokat végzett, majd pedig kijelentette, hogy teljesen díjtalanul megcsinálja horoszkopomat, amely őt magát is érdekli annál is inkább, mert a „bak kiugrásának” (Steinbock) jegyében születtem.

Ebben a jegyben született Hindenburg, Hitler és Mussolini is,

ezért érdekli tehát horoszkopom. Részletesen elmondtam születési adataimat és azzal váltunk el, hogy a közeli napokban felkeresem és ekkor megkapom a horoszkopot.

— Ez azonban elmaradt. Elfelejtkeztem az egésztől és közben el is utaztam Németországból. Itt Aradon jutott újból eszembe Kosmas Huber és ekkor — anyám unszolására, aki kíváncsi volt a horoszkopra — irtam az asztrologusnak és közöltem vele aradi címemet. A válasz a napokban érkezett meg. Elküldte a horoszkopot, amelyhez három oldalas magyarázó szöveget mellékel.

Fritz dr. ekkor előveszi a horoszkopot, amelynek külön érdekességet kölcsönöz az a körülmény, hogy nemcsak Fritz dr. magánéletére vonatkozik, hanem

Hitler Adolf hivatalos asztrologusa megköszönt néhány politikai jóslatot is az 1934-es évre.

A levél bevezető részében megemlíti, hogy ő volt az, aki 1932. márciusában Hitler helyettesének, Hess Rudolfnak megjósolta, hogy a nemzeti-szociálista kormányzat 1933-ban engedélyezni fogja

az ugynevezett „gyógykovácsok” — nem egyetemet végzett „orvosok” — működését. A levélben megjósolja, hogy Fritz dr. 1934-ben és 1935-ben jelentős eredményeket ér el a Fritzizmus terjesztése terén.

— 1933-ban Venus Önt összehozta édesanyjával, akit évek óta nem látott — írja Kosma Huber. 1934-ben ismertté teszi nevét. Ne lankadjon, küzdjön és vigyázzon arra, hogy ne akkor ismerjék el, amikor teste már a földben porlad. Irjon Németországba, Hitler Adolf irodájába és említse meg, hogy Kosmas Huber azonosítja magát a Fritzizmus tanával. 1934-ben váratlanul egy jelentős kormányférfihez hívják kihallgatásra és ekkor egészen biztosan elér részleteredményeket. A bel- és külpolitikai helyzet, Róma, a Vatikán, Franciaország és Ausztria politikai eseményei bizonyos mértékben hátráltatják tervének előrehaladását. Nyujtsa be Benito Mussolinihez tervezetét és a Fritzizmus tanáról szóló német nyelvű brosurát. Valószínű, hogy a Duce személyes audiencián fogadja. Legyen óvatos, amikor autón vagy repülőgépen utazik.

Kosmas Huber ezután hónapról-hónapra sorolja fel az eseményeket, majd pedig így folytatja:

1934. nyarán az előrehaladó hold a Mars mezejébe lép és ez azt jelenti, hogy az egész politikai helyzet rendkívül bizonytalan és súlyos lesz, ami az ön terveit is kedvezőtlenül befolyásolja. Ujabb feszültségek keletkeznek az egész európai politikában,

amelyek komplikációkat vonhatnak maguk után. Egy mértékadó államférfi elhunytja miatt az ön tervei is halasztást szenvednek.

Kosmas Huber bizonyítani akar...

A levelet Kosmas Huber azzal fejezi be, hogy Fritz dr. már hónapok mulva meggyőződhetik a horoszkóp és a jóslat helyességéről.

Fritz dr. mosolyog. A különös írás újból a borítékba kerül.

Kepler jut önkéntelenül az ember eszébe. A csillagász, aki ráeszmélt a természettudomány örök, korszakalkotó alapelveire, de aki a csillagjósolásról már tudja, hogy szemfényvesztés és „Az ember targédiája”-ban ezt mondja Lucifer, amikor tanítványai elé lép:

Az oktalan bámul és azt mész:
E szép szavakkal szellemet idézünk;
Pedig fogás csak az egész, takarni
A szemfényvesztés mesterségeit.

(m. t.)

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

1866

TELEFON 461. Atracit tojás **BRIKETT**
Sziléziai dió **KOKSZ**
Sziléziai és belföldi szalón **KÖSZÉN**
ALTMANN EDE
tüzifa- és széntelep 4822
ARAD, volt Baros Béni-tér 44 sz.

MAIROVITZ FATELEP

Arad, Calea Radnei No. 55.

Telefon: 667.

Mit tanultam a nőktől?

Részlet az „En és Ő” című szerelmi kézikönyv VI. kötetéből.

Irta: **FERIE TIVADAR**

Mit tanultam tőlük...?

Alapjában véve, erre a kérdésre azt kellene felelnem, hogy semmit. De az a semmi, amit a nőktől tanulni lehet, olyan valami, amit a férfiaktól sohasem profitálhatunk. Engem például a nők tanítottak meg hazudni. Észrevettem, hogy ha teljesen kibontom magam, föltétlenül őszinte vagyok és olyan egyenes, mint egy földkiáltójel, akkor abszolúte érdektelen vagyok a nő számára. Nem szabad nyitott könyvnek lenni.

Uraim, könyvek vagyunk, csúkjuk be lapjainkat.

A nők egy- és ugyanarra a kaptafára huznak bennünket, de mihelyt nem földkiáltójelek vagyunk, hanem kérdőjelek, akkor rögtön érdekesek leszünk.

Ha a férfi kérdőjel, akkor a nő hamarabb válaszol rá. Ha a férfi kérdőjel, a nő addig ugyanis marad békén, amíg nem lesz megfejtve.

A hazugság technikája

A nőknek úgy kell hazudni, hogy mindig legyen benne egy csöpp igazság. Mihelyt valaki rajtakap minket a hazugságon, elvesztettük a játszmat, de ha a nő csak egy csöpp igazságon kap rajta, akkor én vagyok a legnagyobb gentleman a világon. Általában véve, nem az igazság a fontos, hanem az igazság látszata.

Még fontosabb, hogy ne legyünk féltékenyek. A féltékenység azonnali fölényt ad a nőnek. Még hogyha belül égsz és reszketsz is és a zöld szemű ördög ugrál a szived közepén, légy blazirt, gyujts rá egy cigarettára, legyints bágyadtan, mint akit nem érdekel az eset.

Beszélgj másról, ne arról, hogy a hölgy, akit kedvelsz, másokat favorizál. Általában mindig arról kell beszélni, ami a nőt érdekli és nem arról, ami minket érdekel. Akkor azt hiszi a nő, hogy nem vagy önző. (Szegény, pedig önzők vagyunk!) Abba a férfibe, aki megjárja az altruistát, a nő sohasem lát bele: akibe nem látunk bele, az kérdésjel.

Várakozási idő: 9 perc

Akármilyen ruha van a nőn, azt megtanultam, hogy meg kell dicsérni. Ha kövér, örülni kell neki, hogy lefogyott. Ha zörögnek a csontjai, dicsérni kell, hogy milyen molett. Ha nézeteltérés van köztük és közte, légy közömbös.

Megtanultam, hogy a közömbösség sokkal jobb hódítási eszköz, mint az elragadtatás. Azért jó, ha el is vagyunk ragadtatva, de ez már csak akkor taktika, ha a nőt meghódítottuk. Akkor legyünk hálásak, nem sokáig. Zuhanjunk vissza egy-két hét után a közömbösségbe. Általában véve legyünk olyanok, mint a hullámvasut: szaladjunk föl az érzelmek legmagasabb és zuhanjunk le a közömbösség legmélyebb fokára.

Mind ezt gyakran egy órán belül, egy-ugyanazon nőt szemben.

Két órán belül néggyel és így folytatódj, egyenes arányban fölfelé.

És lefelé, mint a hullámvasut.

Randevun való várakozás: maximum 9 perc. Ebből öt perc illedelem, egy perc ráadás, egy perc: arra gondolni, hogy ki következik, abban az esetben, ha mai hölgyünk mégsem érkezik meg. Következő egy perc: habozás a fölött, hogy felejtük el az egészet.

Kilencedik perc: már el is felejtettük.

Kézikönyv a szerelem használatához

Abban a nőben, akit szeretsz, azt a nőt szereted, akit szeretni szeretnél. Sohasem azt, akit szeretsz. Mindig egy másikat. S amikor a másik megérkezik, mindig a harmadikat. Ha egyszer szeretni tudtam volna azt a nőt, akit elképzeltem magamnak, akkor monogám tudnék lenni.

Amíg ezzel a hölgyvel nem találkozom, addig poligám vagyok. Ugy hallom, hogy ezzel a hölgyvel csak a mennyországban lehet találkozni. Ott angyal szárnya van és üvegóra alatt tartják.

Általában véve a poligámiának hallatlan sok előnye van.

A legfőbb az, hogyha nem kötöm magam egy nőhöz, akkor az a lehetőségem, hogy még minden

Pályát választó asszonyok, leányok figyelmébe!

Új kozmetikai tanfolyam kezdődik

PILISINE kozmetikában, ugy elméleti, mint gyakorlati szakszerű kiképzéssel, olvasó csoporttanítás. **Arad, Bul. Reg. Maria 15**

Biztosan ráismer!

Jellemzős és kiválóan illatosított női parfümök, akik kiválóan a többiek közül. Igen nehéz meghatározni, hogy a hölgyek ezen kiváltságukat, vajjon a finom és büszke élet biztosítja, — mely egyéniességüket is kiemeli, — avagy ezen kiváltságuk és temperamentumuk együttes eredménye-e a kellemes illattal való kombináció.

Álarc alatt is felismerhető lesz!

GUERLANDE DE FLEURS

az a legideálisabb kölni-víz, melynek elragadó illata, az Ön óhajtott kiváltságos személyiségét biztosítja. Biztosítja Önnek az egyéni báj, mivel a Guerlande de Fleurs elvarázsoló párlata az Ön szépségével való egyesülése, az első pillantásra hódító hatást biztosít!

LEGRAIN

Csak eredeti csomagolásban

valódi!

nő az enyém lehet. Ha ebben csalódnék, nagyon a szívemre venném a tragédiát és belebetegednék, akkor erre csak egy orvosság van: egy másik nő. Annyi tény, hogy kitérni bizonyos szituációk elől nem lehet.

Ami az asszonyok kigondolnak és a sors sem tesz ez ellen semmit, abban igazuk van.

Fájdalom a sors mindig megkontreminálja az asszonyok terveit.

Egyszer egy nő azt írta nekem, hogy a szerelem örültség. Ha ez igaz, akkor az egész világ egy tébolyda. Abban a levélben, amelyben ezt nekem megírta, ezer csók volt és 12 helyesírási hiba.

Hiába vagyunk kritikusok. A férfi azt hiszi magáról, hogy utólrhetetlenül erős és vasból van. Lehet. De akkor minden nő Breitbart, aki úgy tör a vasat, ahogy akarja, még pedig előre megfontolt szándékkal. A férfiban is van egy bizonyos céltudatosság, ami felé megállás nélkül rohan. A nő céltudatossága azonban más: megállítaná az Orient-expresszt is, ha a virágzó nyári mezőről egy pipacsot szeretne letépni.

Kis harcok férfi és nő között

A nők passzionátusan védekeznek minden támadás ellen, de mihelyt támadásba mennek át, már meg is adták magukat. Akkor különösen veszélyes a nő, ha meg szeretne változtatni egy férfit. Addig kinozza, amíg szegénynek az élettől elmegy a kedve. Ezek különösen akkor kellemetlenek, hogyha ebben a prófétai feladatban még dicsérik is saját magukat. A könnyelmű nők általában kellemetlenek, az erkölcsösök unalmasak. A legérdekesebbek azok a nők, akik könnyelműen erkölcsösök és erkölcstelenül megfontoltak. Ezekről nem szabad megkérdezni, mikor lesz a születésnapjuk, mert ugyanis megmondják. Feleségül egyiket se kell venni. Valamikor az volt a helyzet, hogy a férfi azért nősült meg, mert elfáradt és a nő azért ment férjhez, mert kíváncsi volt. Ma fordítva van: a nő azért megy férjhez, mert kíváncsi és a férfi azért nősül meg, mert elfáradt.

(Folytatása a hetedik kötetben.)

VALLOMÁST TENNÉK

Irta: **JAKAB GÉZA**

Valakinek megvallanám, csak ne gondolna soha másra: aki talán szemembe nézne s megölelne a vallomásra.

Valakinek megvallanám, Kinek csengne szíven az ének: Testvér! emlékszel-e, hová tűntek tova a gyermek-évek...?

Emlékszel gyermek-szemeldre...? Az enyéim még rámvigyznak derüsen, tisztán, fényesen és intnek, hívnak, visszavárnak...

Valakinek megvallanám, hogy még e friss szemekkel látom, míg könnybeillad szép mesém, játékos, vig gyermekvilágom...

Valakinek megvallanám, csak ne gondolna soha másra: hogy bennünk él egy tiszta Gyermek, ki minden idők Messiása.

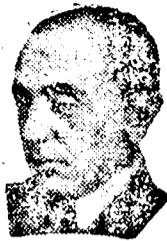
Valakinek megvallanám, Ki nem sírna, ki nem nevetne. Csak ráhajolna a szívére: csak emlékezne és szeretne...

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

Megöltem az apját

Az Aradi Közlöny számára írta:

Szép leány

A fiatal Balfi kiadta a költeményeit és egy füzetet díjmentesen elküldött a címre, hódolattal és igaz nagybecsüléssel.

Valamelyik irodalmi rovatban hat sort ejtettem a Fejgörcs című versfüzet felől, amelyben — már mint a Fejgörcs című versfüzetben — egyetlenegy nagybetű nem szerepelt.

Legközelebb, mikor Balfi meglátott a szerkesztők klubjában, felpattant a kártyaasztal mellől, ahol a fiatal tehetségek félfilléres alapon römiznek.

— Drága szerkesztő ur, köszönöm a kritikát, olyan büszke vagyok rá, irni akartam szerkesztő urnak.

— Nekem ne írj, fiam, fő, hogy büszke vagy.

Ha már ott állottam Balfival, felhívtam a figyelmét bizonyos helyesírási hibákra s magyartalanságokra, melyekre a Fejgörcs című versfüzetből emlékeztem.

Balfi teljesen ellágyult, mohón markolászta bucsura adott kezemet.

— Nagyon köszönöm, hogy figyelmeztetni tetszik, drága szerkesztő ur, olyan hálás vagyok.

Olyan hálás vagy, tudom, hogy most örökre meggyűlölte. De én eleget forgattam a mártírok történetét, megtanultam élvezni azt az égi limonádét, ami a másoknak szerzett jó cukrosvizéből meg a magunknak szerzett rossz citromjából cseppentet a poharunkba.

Valami félesztendeig nem fordultam azután elő a szerkesztők klubjában és nem volt szerencsém Balfit a römiasztalnál látni.

Egy délelőtt lélekszakadva dolgozom, jelentik, hogy Balfi ur óhajt beszélni velem.

Jöjjön.

Megállott a küszöbön, nem köszönt. Balfi olyan vékony, amilyen vékony a Fejgörcs című versfüzet. Ugy nézett rám avval a sápadt színészarcával, mintha most ébresztették volna fel altatásból. És úgy állott hangtalanul, mintha valami szélnek állana ellent, amely jobbra-balra akarja imbolygatni.

Itt valami baj van.

Oh, de milyen baj! Mert végre megszólalt Balfi, erőltlenül, szinte unottan:

— Meghalt az édesapám. Nem tudom eltemetni. Önre gondoltam... ön volt a legjobb hozzám életemben.

— Mennyi kell a temetésre, barátom?

— Harminc pengő.

Milyen csuf dolog, ugy-e, hogy evvel a gyászcsuval, akinek a gyásza még égető tűz, nem iakó hamu, pénzről beszélek. Borzasztó módon szegyeltem magam. Pénzem véletlenül semmi se volt, gyöngyöcskén leültem Balfit, várjon egy percig. Leszaladtam a hotelem főpincéjéhez, az Isten áldja meg, adjon hamar harminc pengőt.

A kezébe tettem a pénzt Balfinak, megszorítottam a kezét. Ő a homlokomra emelte a tekintetét, a homlokomon át nézett messzire, szegény, a földön tulra, a fájdalom és a megsemmisülés sötét Océániára. S eltámaszkodott, olyan némán, ahogy beállított.

Illett volna bocsánatot kérni Balfitól, amiért nem igyekeztem neki többet adni, mint éppen azt a harminc pengőt, hátha cigarettára valója se lesz az apja temetése után. De magam is sokkal gyöngébb lettem, semhogy beszélni tudtam volna, a bocsánatkérésemet is avval a kézzorítással tolmácsoltam, a részvétemmel és szegényérzettel együtt.

Három napra rá a Köruton baktattam, meglátom Balfit egy kicsi fagyaltos terrazonon, ott csücsül egy nőcskével, a nőcskének félre van vágva a piros sapka az eydami sárga haján és olyan kis pisze orra van, akár a mogyoró. S ez a pisze nőcske akkorát kacag éppen, hogy az Isten őrizte azt a pisze orrát, hogy be ne kapja a felkacagó szájával. Valami jót talált mondani Balfi. Ő az, Balfi, nem tévedtem. Szerencsére le volt könyökölve s a két karja közül nézte a kacagó nőcskét, mosolyogva. Nem láthatta, ki megy el a járdán előttük. Különbelen el is kaptam a fejem, úgy megijedtem, hogy észre talál venni.

Szent Isten, mit láttam én itt. Nyílt uccán mulatattja a piros sapkát az én Balfim, aki harmadnapja temette el az édesapját. Mi ez? Lelógattam a fejem. Mennél tovább lóg az ember feje lefelé, annál többet lát az ember a mélyeséges életbe. Amit most Balfi cselekszik, az a legszebb önmegtagadás, az jéggé keményedett férfiaság és izzó

A hatóságilag engedélyezett

Végkiárúsítás

a karácsonyi ünnepek után
újólag leszállított áron folytatódik a

GOLDHAUS-ban

Temesvár
Dóm-tér 7.

Arad
Bulv. Reg. Ferdinand 11.

mártírium. Balfi nem árulta el ennek a kis szerelmes leánynak, hogy micsoda gyász érte, egyetlen árnyékkal nem akarja zavarni ennek a boldog szivecskének a piros ragyogását. Ez a gyöngédség tul van már a mi földi zónáinkon. Milyen drága fiu. Mulattatja a kis piszét. Hogy szenvedhet, mlalatt a nőcske kacag, hogy szenvedhet magában a szegény boldogtalan Balfi. Végtelen tisztelet fogta el a lelkemet, amint továtüntetem a Köruton.

Jó.

Vagy három hét múlva megint fennjártam a szerkesztők klubjában s amint jövök le Güröz Abrissal, a bohém nyomdai szerkesztővel, befordul ránk a Rákóczi-utról Balfi, egy idősecske emberrel. Balfi lefele nézett a lába elé, az a takaros kis ember pedig pattogva beszélt ott Balfi mellett, a botját fel-felkapva a levegőbe. Egyszer csak föltekint Balfi, föltekint és megáll egy pillanatra. Mintha megijedt volna tőlem; mert észrevett, azt láttam. Azután összeszedte magát s amint közelebb kerültünk, ránk köszönt szépen: alázatos szolgája. A mellette jövő ember is köszönt. Güröz Abris felé fordulva: alázatos szolgája, szerkesztő ur.

Güröz Abris szívélyesen kiáltott rájuk sietésben:

— Jónapot, Balfi bácsi, szervusz, kedves öcsém.

Balfi bácsi. Még nem is gondolhattam semmit. Güröz Abris visszafelé bökött a fejével, nevetett.

— Most is szidja szegény apja ezt a bolond fiut.

Apja? Ha ráértem volna már gondolni valamit, azt gondoltam volna, hogy a Balfi bácsi alatt Balfinak valamelyik bátyjaurát kell értenem.

— Az apja volt, — kérdem Güröz Abristól — az édesapja?

— Az hát, szegény nagyon derék, rendes ember, biztosítási ügynök. Egy régi kávéházamból ismerem, ott kibicelt mindig, ha billiárdoztam. Szegény ember tavaly feljött hozzám a szerkesztő-

ségbe, rimánkodott, hogy térítsem vissza a fiát a költészettől, a gyerek egy vasat se keres, minden megfoghatót elvisz a háztól, zaciba. Na, szervusz, lelkem, itt jön a villamosom, mehetek nyugodtan dolgozni, az utolsó pengőm is leadtam a ferblin.

Megállottam, bámultam az 54-es után, amelyikre Güröz Abris felszállott.

Ha ez a Balfi úgy állított volna be hozzám, hogy kicsapja két karját szenvedéllyel, álommal: szerkesztő ur, vagy édes bátyám, adjon nekem, vagyis adjál nekem harminc pengőt. Te tudod, mi a szegénység és mi az ifjuság. Huszonöt éves vagyok, bátyám, van egy édes kis szerelmem, hadd vigyem ki weekendre Tatára, hadd legyen egy drága, gondtalan, boldog vasárnapunk. Egyetlenegy napig ur akarok lenni, dözölni akarok, az élet királya akarok lenni. Nézd, bátyám, hogy süt a nap, ha nincs nálad pénz, méltóztassál bátyám, előleget kérni, hisz neked adnak, vagy add ide bátyám a frakkod, meg a szmokingod, hadd rakjam a zaciba, édes bátyám, megbolondultam, élni akarok.

Nem, ilyesmi Balfinak eszébe se mert jutni. Praktikusabbnak látta, hogy egy apát megöljön, kicsalni tőlem azt a harminc pengőt.

Balfinak az édesapja életben van, a magam szemével láttam, kutya baja sincs, hála Istennek. De van egy másik édesapja Balfinak, az az apa, akit a harminc pengőért megöli, azt a képzeletbeli halott apát nézte Balfi a homlokomon át, mikor rámtekintett alélt szemével a küszöbön. Ez a halott apa köztünk lebeg, míg élünk; valahányszor Balfi szembekerül velem, sötét fátyol vonul el a mi kettőnk szemei közt, egy holttest fekszik köztünk, igen, Balfi közt, meg közttem, egy apának a holtteste.

De ennek a halálesetnek nem is Balfi az okozója. Az apának én miattam kellett meghalnia. Én vagyok az értelmi szerző. Megöltem a Balfi apját, harminc ezüstpénzért. Gyilkos vagyok, a jó Isten se bocsáthat meg soha nekem.

Legszebb Karácsonyi ajándék

egy modern portraít

FOTOSTUDIO

ANDRÉ SZÉKELY-től *Bul. Regina Maria 22.*

Az élőhalottak faluja...

A világ legkülönösebb községe, ahol minden negyedik ember eimebeteg — Órhalom, a csendes örültek menedékhelye — 200 szomorúorsu ember élete és tragédiája az élőhalottak falujában

Órhalom. Olyan, mint a többi csendes kis falucska. A zsupfödeles házak közül csak itt-ott piroslik ki a cserép. Körülötte majorság, tanyák, szántóföldek. A falu közepén kocsmá, fűszerüzlet: ez képviseli itt a kereskedelmi életet. És 200 házában szegény gazdaemberek, földművesek élik a maguk nyugodt, dolgozó életét.

Egy évvel ezelőtt Órhalom még semmiben sem különbözött az ország - száz és száz hasonló falujától. Azután egyszerre különös emberekkel népesültek be a göröngyös kis uccák. Lázás tekintetű, furcsa, nagyhaju férfiak, bizonytalan járású nők tüntek fel, hangosan beszélve magukban. Amikor a faluba betévedt egy-egy tanyai és meglátta a különösen viselkedő, magában motyogó embereket, elvitte a hírt a komám-uramnak, meg a komám-asszonynak, hogy

ne nagyon látogassanak többé a faluba, mert ott bizony bolondok szaladgálnak a házak között.

A komámasszony elmondta a szomszédnak, az tovább adta és lassanként az egész környéken elterjedt a hír, hogy Órhalmon nincs minden rendben. Kiváncsi emberek — főképp asszonyok — mégis bementek a faluba és sűrű keresztvetelek közben, a Miatyánkot morzsolgatva fogaik között, nézték messziről az egyre szaporodó furcsa teremtményeket.

Valóságos legendák keltek már szárnyra az órhalmi eseményekről és a falut csakhamar elnevezték: Bolondokháznak.

És valóban bolondokháza lett az addig alig 600 lelket számláló kis falucskából. Hogyan, miért, ennek érdekes története van.

Az utóbbi időben — mindenki előtt ismert okból — egyre több megviselt idegzetű, zárt inté-

zeti kezelést igénylő ember kerül elmeorvosintézetbe. Sok a kenyerét vésztette el és — elvesztette lelki egyensúlyát is. Az elmeorvosintézetek megteltek betegekkel, a túlszűfolttság valósággal életveszélyes lett. Gyakran előfordult, hogy amikor egyszerre több beteget vittek be, ágy hiányában a földön kaptak fekvőhelyet és így ápolásuk természetesen nem lehetett eredményes. Így jutottak aztán arra a gondolatra, hogy azokat a betegeket, akiknél intézetben kívül is remény van a gyógyulásra „albérlésbe” adják ki.

... Így lett Órhalomból — Bolondokháza. Először tíz-husz csendes örült kapott menedéket a parasztházakban, azután tömegével vitték a szerencsétleneket a kis faluba és ma már a 200 ház mindegyikébe jut egy-egy ápolat.

Volt olyan időszak, amikor 300 beteg agyu ember is élt a faluban.

Nők, férfiak, fiatalok, idősek, — mind-mind valami lelki megrázkódtatás áldozata — kerültek a parasztházakhoz és néhány pengőért lakást, enni- és ruhát kaptak. A jó falusi levegőn a betegek, akiknek legtöbbször budapesti, kissé összeszedték magukat és nem egyet bocsátottak el teljesen gyógyultan. Szinte áldás számukra a vidéki ápolás.

Tavasszal, mikor minden épkézláb ember kint van a földeken, a betegek egyedül maradnak a faluban a gyerekekkel és az öregekkel. És milyen meglehető: az újra gyerekké lett öregek, a négy-hat éves gyerekek és a gyereklelkű szerencsétlen emberek olyan szépen eljátszogatnak egymással a tornán... Csak néha zavarja meg a játékot a beteg egy-egy felkiáltása: „Tudjátok, én-vagyok Görgey tábornok. Megyek az ellenség ellen...”

Ilyen eset többször is előfordul, de szép szám-

mal van olyan is, amikor a beteg teljesen meggyógyul.

A múlt év júniusában egy fiatal lakatossegédet hoztak Órhalomra. Az volt a rögeszméje, hogy ő Alibaba, az „Ezeregyéjszakából”. Negyventagu rablóbandát akart szervezni. Már a vonaton több utast meg akart nyerni a banda számára. A faluban aztán összehívta a gyerekeket és nagyboldogan vezette őket „rablási” kalandokra. Hol a disznócsordát; hol a teheneket támadták meg és ijesztették rá a bojtárakra, hol nagybüszkén végigvonultak a falun és bekiáltottak minden házba, hogy akinek kedves az élete, az adjon pénzt Alibabának. A haramiavezér egy kertész-családhoz került, ahol volt egy fiatal csinos leány. Az egész család szeretettel ápolta a fiatalembert, de különösen a leány vigyázott rá. És néhány hét múlva a rablóvezér-lakatos egyre kevesebbszer vezette kalandra 40 tagú bandáját. Lassankint magától rájött, hogy ő mégsem lehet azonos Alibabával és egy szép napon kijelentette, hogy felhagy rablóhadjárattal. Ezután még fokozottabb kedvességgel és figyelemmel ápolták és elérték azt, hogy az orvos gyógyultnak nyilvánította.

Ez az eset végül is heppiennel végződött, a kigyógyult fiatalember feleségül vette a szép kertész-leányt. És az egykori Alibabának már valószínűsége is van.

A szerencsétlen emberek így élik életüket, amelybe csak néha-néha villan a gyógyulás halvány sugara. Hó alatt van most a kis Órhalom, egészséges és beteg lakói a hideg téli estéken hallgatagon ülnek körül a bubos kemencét és melegítik magukat. A kis földes konyhákat, szobákat gyengén világítja meg a petróleum fénye és pislogó lángjába révedezve néznek bele az élet lelki-elesettjei, vagy szombat esténként a falu fiatalsgával ők is elmennek a fönóba és kukoricafosztás közben fénylő szemekkel, mukkanás nélkül hallgatják a mesemondó lányokat-legényeket.

És nem mulik el nap, hogy egy ápolat gyógyultan el ne bocsátanának és a gyógyult helyükre ne kerülne valaki más.

Ez Órhalom, a csendes örültek menedékhelye, ahol minden negyedik ember — bolond...

BALOGH IMRE.

KÉRJEN DIJMENTES ÁRAJÁNLATOT!

Gépműhely, fémöntőde, speciális fogaskerék és autókalkatrészek készítése, autogen hegesztés

4944

László ASSAEL László
Calea Radnei (v. Radnai-ud) 35 szám.

Készítem és javítom a mezőgazdaság és malomberendezések összes gépeit saját modellem alapján

PRECIZIOS MÉRŐESZKÖZÖK GYÁRTÁSA.

„Mister Ördög” megtalálja önmagát

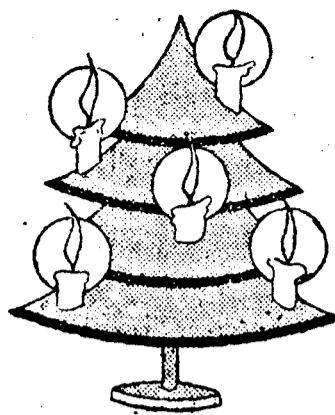
Elvesztette és újra visszanyerte emlékezőtehetségét egy amerikai állami főtisztviselő.

Pasadenából jelentik: Az elcsorélt ember ismert háborús történetére emlékeztet az az eset, amely annál inkább keltett feltűnést, mert a főszeplő az amerikai kormányzat mezőgazdasági szakosztályának egyik általánosan ismert nevű főtisztviselője.

Boon tanácsos október elején nem jött haza hivatalából. Családja semmilyen értesítést nem kapott, heteken keresztül keresték, kutatták, nyomozták utána, de végül is a család és a hivatal is, amelybe tartozott, minden reményt feladtak.

December 1-én történt, hogy a pasadenai rendőrségen megjelent egy idősebb, rendkívül gondozatlan és ápolatlan külsejű férfi, aki kijelentette, hogy őt Mister Devil-nek, „Ördög urnak” hívják. Hozzátette azonban, hogy itt valami nem lehet rendjén, mert egy képeslapban látott egy arcképet, amelyben önmagát vélte felismerni s most kéri a rendőrséget, állapítsák meg, hogy hát kicsoda is ő tulajdonképpen. Az az érzése, hogy azelőtt többször irt alá aktákat, amelyek — ha jól emlékszik — vetőmag-kérdésekkel foglalkoztak.

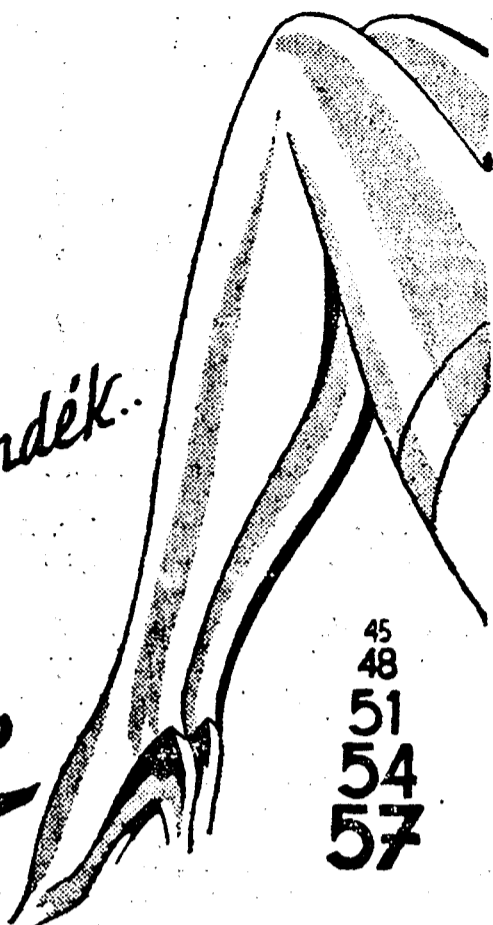
Órák alatt kiderült most már, hogy tényleg a washingtoni főtisztviselőről, Mister Boonról van szó, aki az utóbbi időben agyondolgozta magát s két hónapra elvesztette emlékezőtehetségét, amely idő alatt össze-vissza bolyongott az Unió területén.

Egy praktikus és
hasznos ajándék.

Adesgo

AZ ELEGÁNS HÖLGY HARISNYÁJA!

45
48
51
54
57

JAPÁN KEZE ARADIG ÉR

Japáni dömping-áru a romániai piacokon — Elet-halál harcra
indult a romániai piacok meghódításért nyolcvanmillió japán —
Mi rejtezik az angol-japán ipari háború problémái mögött...?

Akik egy marék rizs árával vásárolják meg a világot

Az íróasztalon, amelyen ezt a cikket kopogom, az írógép mellett egy téglavörös, gummiból készült, hátul sipoló baba-pilóta áll. Komplet pilótaöltözékét homlokára tolt szemüveg egészíti ki és kezében egy Zeiss-féle látcsövet tart, amellyel nyilván a következő percben messzi-messzi néz. Ez az európai izlésnek készült gummibaba hátán egy préselt gyári számot visel, 314. Másszóval: ez a baba a gyár 314. számú típusa. S alatta a felírás angolul jelzi: „Made in Japan.”

A gummi-babapilóta, a japán világdömping 314. szériaszámú előőrse megjelent Aradon, hogy győzzön, mert így kívánja ezer meg ezer kilométernyi messzeségben egy nyolcvanmillió sárga faj létérdeke. S a gummikatona egy messzi-messzi élő életrevaló és rugalmas színes nép imperialista gazdaságpolitikájának előőrse, valóban győztesen halad előre. Győz, mert olcsó. Győz, mert olcsóbb, mint a szomszéd városban készülő, hozzá hasonlós gummibaba...

A japán áru győzedelmeskedik

A japán dömpingről mindenki hallott már valamit. Olvasott autókról, amelyeket közel nyolcezer lejért szállít a tokiói gyár. Egyelőre csak a japáni gyarmatokra, Mandzsú-Kuóba — de lehet hogy holnap már Amerikába és Európába is. Az olcsó japán autók áttörte a legvadabb és legmeredekebb ipari védő-vámfalakat és

a japáni textil-, gummi-, ceruza-, izzólámpa-üveg- és selyem-dömping minden levisitnél robbantóbb erővel töri le ezer meg ezer kilométernyi távolságon át is a piaci árakat.

Tegnapelőtt Holland-Indiát, Szin-Kiangot, Afganisztánt, Dél-Arábiát, Keletafrikát, Abessziniát és Egyiptomot árasztotta el áruival; tegnap már megjelent Indiában, áttörte az angol kereskedelmi blokádot és megszállta Nyugateurópa piacait. Betört a Szovjetuniók zürzavaros birodalmába és ma már megindult Nyugateurópából a Balkán felé is. Az USA termelését Latin-Amerikában aknáztá alá és kiszorította a gyűlölt jenkit nemcsak a Csendes-Oceán partvidékein, de Mandzsukuóból kiindulva a

kinai és a szíami piacokról is. Az államszocialista szovjetdömping mellett az államkapitalisztikus japán dömping hatalmas lendületének szökbárja teljesen felkészületlenül érte a fehér faj ugyancsak kapitalisztikus termelési berendezéseit, amelynek zürzavaros, kapkodó és egymást-emésztő válságában, a „világgazdasági válságban” már késő minden védekezés a sárga dömping ellen.

... Most, ha későn is, hagyjuk egy pillanatra a népszövetségi politikai vihart, a kapkodó európai gazdasági-konferenciákat, a fegyverkezési verseny emésztő látát; hagyjuk az egész nagyon-nagyon nagybeteg Európát az első alkoholtámorában dorbézoló Amerikával együtt és nézzük: mi történt? A világgazdaság történelme kétségkívül egy új fejezethez érkezett el, amelynek a címe: „A sárga ipari veszedelem.”

Azóta, hogy a japán daimiók, a híres sárga hüberurak 1868-ban megnyitották Nippon kikötőit az európai kereskedelem előtt, a japán államháztartást kapitalista alapon industrializálták, a mely egyúttal azt is jelentette, hogy kiszolgáltatták termelésüket a világkonjunktura szeszélyeinek. Komplikálta a japán ipari termelés létkérdéseit az is, hogy hiába dolgozhatott a világ legigénytelenebb munkásával, a japán munkással; egyfelől

tulsiüknek bizonyult belső piaca a lakosság igénytelensége következtében, másfelől pedig tulnyomórészt nélkülözni volt kénytelen a leg-egyszerűbb nyersanyagokat.

Japán az exportja révén próbált egyre fokozódó népessége számára élelmiszereket, kompenzációs alapon pedig ipari nyersanyagokat szerezni; ezt a gazdaságpolitikáját azonban egyre lehetetlenebb feltételek közé kényszerítette a fehér faj államainak kapzsisága.

Politikai téren Japán mindig csak a rövidbebet huzta. A kínai győzelem gyümölcset 1896-ban elvették tőle, míg az 1905-ös orosz győzelmét, az 1922-es washingtoni konferencián pedig a világháborúban nyújtott segítségét tették számára értéktelenné, főleg az amerikai, az angol és a francia

kormányok. Amikor az 1930-iki londoni konferencia a japáni flotta-bázis megsabásándl egyenesen szégyenteljes feltételeket állapított meg, oly nagy mértékben robbant ki a japán nacionalista tömegek elkeseredése, hogy sürgősen új háború formájában kellett levezetni a tömegszünetélyt. A 31 millió lakosu Mandzsuria megszállásának ez volt egyik indító-oka. A másik:

„új nyersanyagpiacokat nyitottak meg a japán ipar számára,

amelynek élén ma már az a generáció áll, amely izig-vérig elsajátította az európaiaktól és az amerikaiaktól a technikai termelés minden csínját-bínját. Japán ma sem katonailag, sem technikailag nem szorul Európára: elkövetkezett tehát a támadás ideje!

Háborúval, vérrel akar magának új piacot teremteni Japán

A Mandzsuria elfoglalásával értékes vas-, szén- és petroleum, valamint gabonabázisokat nyert japán gazdaságpolitika arra törekedett, hogy monopol-piacokat szerezzen. A „Fekete Sarkány Vészövetség” című működő nacionalista katonai alakulat, amely az imperialista japán fiataliság szervezete, meggyilkolja Inouje miniszterelnököt, a ki akkor is tartja a yen árfolyamát, amikor Anglia letér az arany-standardról. Utódja, Inukai azonnal feladja az arany-alapot,

több, mint 60 százalékát veszített ven segítségével fölénybe kerül az angol exporttal szemben az angol gyarmatokon, majd dömping-áruival lekonsztrálja az amerikai exportot is a saját területein.

Mindaddig, míg Japán kilépése be nem következett a Népszövetségből, a japáni fináncióke — miután saját vagyonát a japáni külföldi tartozások összevásárlása útján biztosította — a yen zuhanásán óriási vagyonokat keresett. Az ezt követő elkeseredésének azonban áldozatául esik a kormány mögött álló Mitsui-koncern elnöke, Dan, majd maga Inukai miniszterelnök is, akit 1932. májusában gyilkolnak meg a nacionalista tiszték. Utódjának, Szei-tó tengernagynak kormánya most a katonai diktatura szellemében vezeti az ország ügyeit, Araki tábornok-hadügyminiszterrel együtt.

A yen áresése azonban bevált és a fellendülő export-nyereséget csak fokozták a mandzsuriai hadjárat hadiszállításai. Mindezzel szemben azonban kifogytak a raktárakban felhalmozott nyersanyagok, melyeknek pótlását súlyos áron kellett beszerezni. Az úgynevezett „Tanaka-programm”

Az enyhe tavasz színpompáját és bujálátát varázsolja elének a most megnyit

RIVIERA VIRÁGCSARNOK

Bulev. Reg. Ferd. Lutheránus templommal szemben.

Olaszország legszebb virágait árusítja. Legkedvesebb ünnepi ajándék a virág! Olcsó árak!

A. A. C. táncos teaestélye 1934. január hó 27-én a Fehér Keresztben. 4914

szerint két alternatíva között kell választania Japánnak: vagy

új piacokat szerez a világpiacokon, mindaddig, míg a mandzsuriai nyersanyagtelepek kihasználásának eredménye nem érezhető hatását a japán nemzetgazdaság életében. — vagy újabb háborúval könnyít vér- és gyomorlőslegén.

A Szei-to-kormány a kereskedelmi hadjáratot választotta, annak ellenére, hogy közben olcsóbb lett a font és Roosevelt lenyomta a dollár árfolyamát is — és megindította a kereskedelmi háborút a fehér hatalmak ellen.

Japán számára tehát **létkérdés a győzelem.** A japán textildömping legelőször Indiára fektet rá, melynek következtében

kitört az angol-japán ipari háború,

minek folytán Anglia felmondotta kereskedelmi szerződését és felemelte vámjait, — egyelőre azonban kevés eredménnyel. A japán munkás napibére egy-két marék rizs értékének felel meg: tehát a japán áru játszva győzi le a 75 százalékkal felemeit angol-indiai textilvámot is. Hogy mennyire nemzeti érdeke Japánnak a világpiac meghódítására indított dömping, azt talán az a tény karakterizálja legjobban, hogy 1933. novemberében a két legnagyobb politikai párt, amely örök ellenfele egymásnak: a Szejukai- és a Minszei-pártok a kormány kezdeményezésére egyezségekre lépve egymással, megalapították a japán nemzeti egységfront politikai szövetségét. Belülről tehát nem érheti támadás a világpiacok meghódítására indított dömping-akcióit, a „Tanaka-programm” rész elgondolását. A japán fascista-párt (!), melynek vezére Okada kereskedelmi miniszter, vezetésével küldöttséget menesztett Londonba, hogy „tárgyalásokat kezdeményezzen a brit világbirodalom kormányával a világ ipari uralmának megszerzéséről.”

A japán delegáció kész tervekkel jött, amelyek alapján megtették ajánlatukat, hogy

Európa és Ázsia két ipari nagyhatalma, Anglia és Japán, milyen módon oszthatnák fel egymás között a gyarmatvilág fogyasztópiacait.

„Sikertelenség esetén, — mondotta mosolyogva Okada miniszter — a japán gyárak, amelyek ma csak nappali üzemmel dolgoznak, áttérnek az éjjel-nappali üzemre és az egész világon kettőzött mennyiségben indul meg a japán áru, hogy kiszorítsa az angolt, amelynek ipara sokkal nagyobb termelési költséggel dolgozik...”

Mindez nem üres fenyegetés. Anglia és amerikai szakemberek megállapítása szerint

1932. első tíz hónapjához viszonyítva a japán export India felé 20 százalékkal emelkedett, Délafrika felé megduplázódott. Ausztráliába hatvan százalékkal több árut visznek ma, mint

Hőcipőket és cipőket

legjobban vásárol

APPONYI

4836 TESTVÉREKNÉL

ARAD, Városházával szemben

Külön férfidivat osztály.

az elmúlt évben. Újzélandban 40, Keletafrikában 90, Trinidadban 120 és Jamaikában 350 százalékkal növekedett a japán export!

Honkongban 400 százalékkal emelte a japáni kőtollárú bevitelét, nemsokára felülmúlja a szerszámipar exportját, amely már kiszorította az angol acélszerszámokat az egyiptomi piacról! Az angol cementet detronizálták vezetőhelyéről úgy Ázsiában, mint Afrikában és az angol textilipari vezetők kénytelenek ma már nyilvánosan is bevallani, hogy kilencmillió japán orsó, minőségileg ugyanolyan kvalitású, de mennyiségileg 18 százalékkal nagyobb textilanyagot képes termelni egy év leforgása alatt — mint harminchatmillió angol orsó a

A biró előtt

— A verekedéskor levágták a fülét, de hát miért nem varrták vissza?
— Az aktához csatolták, biró ur...

legmodernebb felszerelésű angol üzemekben...! Az angol-japán egyezkedési tárgyalások nem sikerültek az angol kormány nyakassága miatt. Akada mosolygott és elutazott. A harc folyik és a japáni gyárak áttértek az éjjel-nappali üzemre...

Az íróasztalomon a gummipilóta — „Made in Japan!” — kezében tartja a Zeiss-messzelátót és mosolyog. Téglavörös, tapadós gummianyagból készült fején európai metszésű szemek néznek a világra és gummitestére is európai szabású pilóta-bőrruhát öntöttek a messzi japáni gyárban. Magában Angliában több, mint 50 százalék ez az emelkedési arány és a japáni textilipart, amely Ennek a gyermekjátéknak arcán azonban néha mintha Okada mosolya villanna fel fenyegető vi-gyorról s ha bete tudnánk nézni gummi-messzelátójába, talán megláthatnánk Japán gazdaságpolitikájának titáni karját, amint átnyulva világrészek és tengerek felett mindenfelé elszórja gyermekszobáinkban a legyőzhetetlenül, lekonkurálhatatlanul olcsó gummibabáit... —AB.

Ha Ön pénzének nem ellensége

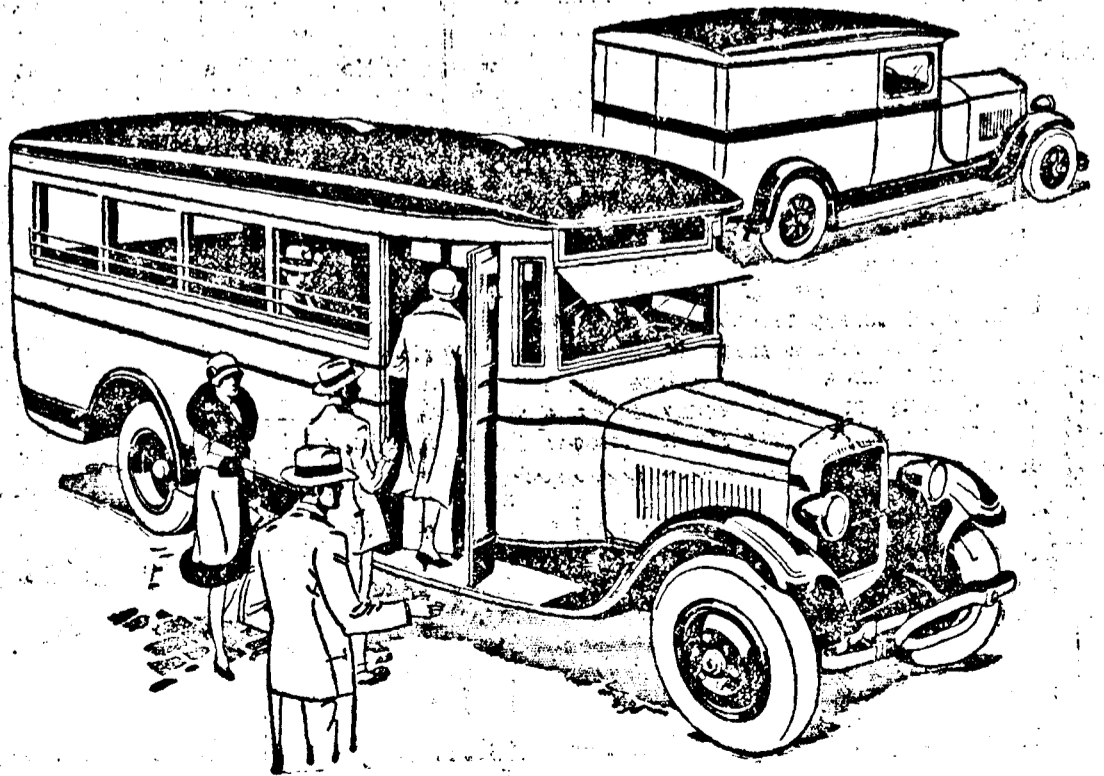
és pénzt akar megtakarítani és jól akar vásárolni, ne mulassza el

KALMÁN A.

Részvénytársaságtól Arad

ajánlatot kérni a következő márkájú autókra:

**Austro-Daimler, Steyr,
Studebaker, Krupp,
Röhr, Tatra és Opel.**

Kis mesék — nagy gyermekeknek

Írta: BOLGAR LAJOS

KÉT KULCS.

Az Elveszett Tárgyakat Őrző Központi Intézet egyik szekrényében hónapokig egymás mellett hevert két kulcs. Az egyik régi, patinás, nehéz, nem szép, de nem gyári munka, az első pillantásra meg lehetett állapítani, hogy értékes, tömör anyagból készítette valamelyik tehetséges kézműves.

Ellenben a másik kulcs: finom, filigrán munka, ezüstből formált fejjel, fitos orral, kecses hajlásokkal. A két kis lyuk mosolygó szempárhoz hasonlított... Szótlanul bámultak a szürke semmibe. Mintha két idegen világból kerültek volna ebbe a rejtelmes szekrénybe. Végül a finom kulcs törte meg a nyomasztó csendet:

— Kicsoda maga és hogy került ide?

Nyugodt volt a válasz:

— Dr. Filozofi Bartolomeus egyetemi tanár magános házában vagyok a kulcsa. A tanár ur a múzeumban felejtett és onnan hoztak ide. Csak már jönne, vagy küldene értem a doktor ur.

A Nagy Kulcs elhallgatott és most a szomszédja kezdett el beszélni, pedig senki sem kérdezte:

— Az én urnóm Mademoiselle Mondaine, biztosan maga is ismeri hírből, táncosnőnek készül, pazar, elegáns lakása van és már szerződési ajánlatot is kapott a Délkeleti Bokavédők Szindikátusa által alapítandó párisi mulatóból, és éppen ebben az ügyben tárgyalt két urral este 9-től reggel 7-ig, amely után Egyik Ur tévedésből magával vitt engem, míg Másik Ur a budoárban maradt az urnómmal és kérem szépen...

— Ne folytassa, sejtem már... — vágott közbe Nagy Kulcs.

Ezután gyakrabban elbeszélgetett a két kulcs, sőt egyszer olyan hangos vitába elegyedett, hogy a folyosón sétáló szolga benyitott hozzájuk és dühösen kiáltozni kezdett:

— Ez mégis botrány! Milyen régen itt tartjuk magukat ingyen és ahelyett, hogy csendben maradnának, hát kiabálnak, skandalumot csinálnak! Hiszen a kutya se jön már magukért.

Ezzel haragosan összecsomagolta őket és a többi kiselejtezett tárgyakkal együtt a ház mellett sebesen folyó széles, mély vízbe dobta. A szerencsétlenek kétségbeesetten küzdöttek a habokkal és azt hitték, hogy mindketten egyszerre merülnek el. De a Fényes Kulcs hirtelen magához tért és boldogan kacagott fel:

— Nem merülök el... könnyű alumíniumból gyártottak. Tovább fogok élni.

— Jöjjön velem, maradjunk együtt — szolt dr. Bartolomeus Filozofi kulcsa, miközben folyton mélyebbre bukkott a folyóban.

Nevetve felelt a pillangókönnyű kulcs:

— Mit nem gondol öregem? Én gyorsan és könnyen uszom a víz felszínén a ragyogó napfényben és a parti virágok kábitó illata között gyorsan kijutok a Nagy Oceánra, az örök fény és ragyogás pompázó királyi birodalmába, mert ott...

Egyszerre csak elakadt a hangja, majd kétségbeesve sikoltozott, mert egy rut vizipók kinyujtotta feléje érdes karjait.

— Mindjárt elmerülök, segítsen, az istenért — kérlelte a tanár nehéz kulcsát, de az akkor már mélyen lent volt a vízben és onnan kiáltott a rémületen, de könnyen libegő diszkulcs felé:

— Dehogyan merül el maga olyan könnyen. Én tűnök el a mélységben, mert súlyos és csendes vagyok, de az üresek, a lármások mindig a víz színén uszkálnak...

A PEZSGÓ ÉS A BOR.

Elegáns csemegekereskedés fényes-tükrös kirakata. Minden, „mi szem szájnak ingere.” Középen áll az arany címkés pezsgős üveg és körülötte csábítóan hever az édes ananász, a kövér füge, a datolya, a vidám kaviár... A háttérben szerényen ácsorog egy üveg bor, meg néhány doboz szózott hal. Odakint drága meleg napfény és ruzsozott dá-

„AZUROL“

vegészeti gyár r. t. Arad, gyártmányai:

Sidol fém-, ablak- és márványtisztítószer
 Sirax surolópor
 Sirax univerzális tisztítószer szóródobozban
 Sirax kézmosószappan
 Brázay sóborszesz és mentholin
 Stella sütőpor
 Gusto vaníliás cukor
 Amor (Oho) fémtisztítópaszta
 Cordos-nolr kályhafényesítő paszta
 Midal arany-, ezüst- és alpacca-tisztító szer
 Fox-Zeppelin-Schwapp mézes légyfogópapírok
 Fernolent cipőtényező
 Bagaria cipésztintapor
 Jumbo padlóárgató
 Cremion cipőkrémviaszkocka
 Solid bőrfekető
 Solid talppolitúra
 Solid bőrlakk
 Solid Peerless Gloss
 Solid Dressing

4890

MOLTKE varsói német követ különös kalandja

Menekülés a gáztámadás elől — Diplomata találkozója a pincében

Nagyszerű gyakorlatot végeztek legutóbb a lengyel fővárosban a polgári lakosság bevonásával. Az volt az elgondolás, hogy ellenséges légi haderő megtámadja Varsót, a légielhárító ütegek tüzelnek, a lakosság pedig végrehajtja a védelmi intézkedéseket.

Gyakorlat közben történt az alábbi kis történet, amelyen sokat és józúen mosolyognak varsói diplomáciai körökben.

A kérdéses napon von Moltke varsói német követnek megállapodása volt a lengyel külügyminiszterrel. A megbeszélés időpontban megérkezett a követ a külügyminiszteriumba. Gondolatba merülve, belépett a főkapun s nem is tűnt fel neki, hogy a diszbeöltözött portás nincs a helyén. Felhaladt a lépcsőn, a máskor oly annyira mozgalmass lépcsőház is üres volt. A miniszter előszobáján megint csak áthaladt, anélkül, hogy egy lélekkel is találkozott volna. Mi történt itt? A követ most már nyugtalankodni kezdett. Benyitott a fitkárok szobájába. Üres a szoba, elhagyottak az íróasztalok. Fokozódó izgalomban bekopogott a miniszter szobájába. Semmi válasz...

Von Moltke követ most már erélyesen lenyomta a kilincset, benyit — itt sincs senki — átmegy a nagy tanácstermen — a helyiségek üresek...

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
 a GOLDHAUS-ban

Szinte szaladva siet át egy másik folyosóra. Sorra nyitogatja a szobákat. Senkit sem talál. Pedig látszik, hogy a tisztviselők bejöttek a hivatalba. Minden íróasztalon akták, iratok, megkezdett levelek, dohányfüst szállong...

Pillantása végre rátéved az egyik osztályfőnök asztalán álló naptárra, amelyen a dátum melletti rovatban ott áll piros ceruzával és három felkiáltójellel a bejegyzés:

„Gáztámadás!”

A követ hangosan felkacag.

Persze, ma van a gáztámadás, amikor mindenkinek a fedezékben a helye. S most már megnyugodva lesétál a földszintre, onnan tovább a pincébe, a földalatti vasbeton-kazamátába, a gránát- és gázbiztos fedezékbe. Kopogtatására itt rögtön feltárol az ajtó: az egész miniszteri tisztviselők, számvevők, gépirónok, altisztek, a diszruhás portás, az egész varsói külügy személyzete a miniszterrel az élén itt „védekezett” a légitámadás ellen.

A betoppán követet jókezüen fogadják a „menekültek” s amint von Moltke maga mesélgette, a pince mélyén mégis megtartották a megbeszélés tanácskozást — a német-lengyel megnevezési szerződés részleteiről.

A je őlt ur válaszol

Tand: Nos, jelölt ur, úgy látom, nehéz a kérdés?

Jelölt: Nem a kérdés nehéz, hanem a felelet.

— A tengeri hálnak egészséges, természetes szaga van, kérem.

— Hogy mersz beleszólni a csevegésünkbe, te falusi parasztl — kiáltotta az előkelő pezsgő és dühében majdnem szétpukkadt.

De a bor nem vesztette el nyugalma és hidegen felelte:

— Ugyan ne pózoljon olyan nagyon. Én nem szegénylenem, hogy paraszt vagyok, de magának is tudni kellene, hogy minden felfuvalkodott pezsgőnek — paraszt bor volt az őse...

Fleischer Testvérek vas- és rézboravára ajánlja vas- és réz ugrat lenel sob arban
 ARAD, Strada Jean Russu (Anich Lajos-noc) 15. szám.

4867

Danciu patika **KEDDEN** 4851 **Molnár László** gyógyszerész, *Plata Mihal*
egész nap nyitva *Viteazul 13. (Ferenc-tér) 4851*

Szirének és sellők divatja

Irtó: GUTHY BOSKE

Hölgyeim! Divatcikket szeretnék írni, de félek, Jeremiád lesz belőle. Csak jajgatni és sopánkodni lehet, ha az új divatról beszélünk, főleg mi, akik ötven kilónál valamivel súlyosabbak, viszont 170 centinél valamivel alacsonyabbak vagyunk. A mai divatot nem nekünk találták ki. A mai divat a szirének, a sellők karcsúságát, gyönyörű, magas, arányos szoborszerű természetét kívánja a nőktől. Pedig milyen kevés ilyen termet van. Nemcsak nálunk Magyarországon, de még Párisban sem. A divattervezők, sajnos, abba a súlyos hibába esnek, hogy amikor ruhavonalakat terveznek, ruhákat szabnak, mindig az ő tündéri szépségű mannequin-gárdájukra gondolnak. Ezeket életet kapnak a ruhák. A selymek, bársonyok arany- és ezüstbrokátok egybeolvadnak a karcsu, arányos alakkal és a ruha szépségét a legkifogástalanabb frizura és accessoire egészítik ki.

Elérkezik azonban ennek a ruhának a kópiája a pesti ugynevezett nagy divatszalonokba. Legtöbbször már nem az eredeti anyag és nem az eredeti szabás,

A pesti mannequin nem olyan ápoltságú, szép, nem olyan biztos mozgású, mint a párisi — de még így is jól mutat benne. Látna azonban szegény párisi divattervező ugyan ezt a ruhát a Vigaszínház premierjén — a mi egyik legparádésabb öltözködési lehetőség a pesti asszony számára, biztosan nem ismerné fel a tulajdon kreációját. Mert a mai ruhához elsősorban kifogástalan alak kell. Akinek pedig nincs alakja és mégis ragaszkodik az új divatu

ruhához, az elkezd a változtatásokat. „Ezt a ráncot hagyjuk talán el, itt talán bővítsük egy kevésbé, ez a masni erősít, ez a kepp nyom...” és így a kifogások hatása alatt, majdnem minden modellből valami felemás dolog keletkezik.

Az estélyi ruha problémája

A legaktuálisabb ma az estélyi ruha, nem mondom, hogy minden asszonynak égető szüksége van rá, mert soha olyan kevés estély nem volt, mint az idén. Bálók még nincsenek, viszont a bál ruhákat már bemutatják. A legtöbb asszony, aki szeret öltözködni, így sem tudott ellentállni és megrendelte az új toalettet. Mármost egy-két nagyobb estélyen kívül, legfeljebb néhány nagy hangversenyre vagy premierre veheti fel a ruhát. Holott oda egyszerűbb ruha is jó volna. Egy-egy nagy színházi premieren, vagy koncerten olyan slegekben bukácsolnak a nők, amiket a párisi divattervező nem színházi széksorokhoz, hanem nagy és diszes fogadóestélyekhez tervezett. Mindenki túltöltözöttnek érzi magát az ezüstsáttal, világos színű lamében, a fényes szaténban, a világos moaréban, fehér taftban, a hermelinben, szánja-bánja, hogy a ruhát felvette, meg is fogadja, hogy az operabálhoz sem nyúl, de mikor látja, hogy

a bál még soká lesz, a ruha pedig ott lóg kihasználatlanul, a következő alkalommal mégis csak felveszi. A pesti nő amortizálni akarja a költségeket.

Hétköznap színházba, étterembe, vagy kisebb vacsorához a szorosan testhez simuló, hátul derékig dekoltált, elől kivágás nélküli uszályos ruhánál sokkal jobb szolgálatot tesz a bokáig érő, fekete ujjas, ugynevezett cocktail- vagy bridgeruha. Ez a ruha uniformisa a mai nőnek és sokkal fontosabb szerepe van a gardérobban, mint minden estélyi ruhát. *Bálba csak kevés asszony jár, de baráti vacsorákra, színházba, éttermekbe, sőt ma már díszesebb moziremizerekre annál több.* Ezekre az alkalmakra viselik az új ruhátípust. Egyéni tapasztalatom, hogy szerencsésebb ruhadarab alig van ennél. Délután nagyobb zsorra is fel lehet venni a princesz-szabású fekete, bokáig érő ruhát, amit többnyire egy világoskék vagy fehér, vagy zöld ujj élénkit és ugyanilyen színnel bélelt öv, két csillogó clipsszel a kivágásban. Hozzávaló jó kalappal és ilyen

ruhával mindenütt meg lehet jelenni, este éppúgy, mint délután. Az ilyen ruhát legtöbbször szaténból készítjük (most rendkívül olcsó mert a magyar gyártmányok kitűnnek, még a nagy szalonok is használják őket). Nagyon szép ez a ruhátípus vékony muszlinbársonyból, vagy fénytelen marokenből is.

Akad olyan, amelyiknek rövid ujjja van, de a hosszú ujj sokkal hálásabb. Éppen olyan dekoratív és legalább takar.

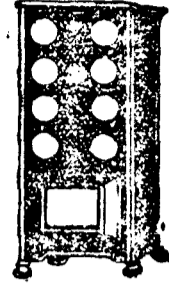
A délutáni tánc...

Természetesen ez a ruha azért nem tör a délutáni ruha egzisztenciájára. Kisebb zsurokra, délutáni teákra, hotel-hallba vagy délutáni táncra a normális hosszúságú délutáni ruhát viselik. A sivar estélyruha-divattal szemben, amely sehol egy ráncot, sehol egy fodrot és sehol egy masnit nem enged, a délutáni ruhában már nagyobb a szabadság. Glocknisabbak a szoknyák, díszesebbek a derekák, strassz-gombok, strassz-övcattok, sőt gyakran virágok is élénkitik a modelleket, amelyek mintha csak egész Páris gyászba borult volna, mind feketék.

Általában bármennyit beszélnek a divatszínről és bármennyit állítják, hogy a zöld, a barna, vagy a borvörös szín divatos, az elegáns nő nemcsak Párisban, hanem Pesten is mindig fekete ruhát visel. Ha egy modern divathölgy szekrényének nappali ruhái közé tekintünk, joggal gondolhatnók, hogy az illető dáma gyászol. Fekete a köpenye, rendszerint egy kis tarka gulyásra aprított ezüstrókéval díszített, fekete a kosztümje, fekete a délelőtti trikóruhája, fekete a délutáni ruhája, fekete a cocktail-ruhája. Élénkebb színeket csak a bál ruhá engedélyez.

No és a sport és a délelőtti ruhák. Most, hogy foga van a hidegnek, még a legbőszebb kabátpáriak is áttértek a háromnegyedes bör-

FATÜZELÉS

terén vezet a közkedvelt

„ZEPHIR“ Folytonégó kályha

10 kg. fával fűt egy 24 órán normál szobát

Szántó Dezső és Fia redőny- és kályhagyár Oradea. 380

Lerakat: Csetey & Soltz, vaskereskedés. Kerjen díjtalan képet árjegyzékelt!

hátu bundához. Tarkállik a város a sok ocelottól és leopárd macskától. Fekete, barna, borvörös, zöld trikó, jersey és szövétruhákat viselnek hozzá, elől felhajtott, arcon kívüli bébi kalapokkal. Ha nincs nagy hideg, a bundát sürgősen felváltja a háromnegyedes kabátu kosztüm puha angóra világoskék, vagy világoszöld bluzzal. Rengeteg sálát viselnek, színes bársonyból, egészen picinyeket, tenyérynői szélesek. Éppen csak hogy át lehet kötni őket és bedugni a ruha kivágásába.

A tél divatja

Nagyon tarkák, rikkóak a pulloverek. Talán soha annyit nem adtak el belőlük, mint az idén, amikor minden második pesti nő skiel. Egy vasárnap délelőtt szinte feketé-

nek a Svábhegy hóval borított lejtől, Fekete az emberektől, de főleg a nőktől. Mindegyik remekül felszerelt sidresszt visel. A ruha fekete, sötétkék vagy barna, a szvetterek rákvörösek, sárgák, zöldek, élénk kék. Ugyanilyenek a sapkák, sálak, harisnyák s keztyük is. A si nagyobb divat, mint a korcsolya. Korcsolyázni a fiatal leányokon kívül csak az apró gyermekes mamák járnak. A gyerekeiket kísérik s köz-

ben maguk is felcsatolják a korcsolyát. Persze ehhez a sporthoz is készült megfelelő divatos toalett. Párisban bársonyruhákat viselnek, színes taft-bélésű erősen glocknis rövid szoknyával, úgyhogy a piruettek közben érvényesül a fekete bársonyruha színes bélelése is. Műkorcsolyázónk prémekkel szegett rövid bársony glocknis szoknyájú ruhákat viselnek, színes accessoirekkel.

Általában hölgyeim, ha divatról beszélünk, elárulhatok egy szörnyű nagy titkot: *divat tulajdonképpen egy nemlétező valami,* stílusirányzatok mindig voltak és mindig lesznek, a jó izlésű nő azonban mindig csak azt fogja viselni, ami jól áll neki. Hiába mondják, hogy ez vagy az a divatszín, vagy, hogy glocknis, vagy berakott szoknya a divat. Ha Párisban egy bemutató alkalmával végigjárjuk a nagy divatházakat, rájövünk az örök igazságra, hogy ahány ház, annyiféle divat.

Divat öltönyök Moskovitz-nál!

Hatóságilag engedélyezett
végkiárúsítás
a **GOLDHAUS**-ban

Ifjúsági mesés- és képeskönyvek
óriási választékban, rendkívül olcsó a
Löbl hírlapirodában.

Ujjabásu fűzők
már 250 leíról, melltartó 50 le-től
kapható vagy megrendelhető 4891
PILCZ IRMA fűzőspeciálistánál
Arad, Str. Eminescu 14 szám. (Deák Ferenc ucca.)

Ökvetlenül tekintse meg nagy könyv-lerakatunkat, **Karácsonyi ifjúsági és mindennemű tudományos, szépirodalmi könyveket** **METEOR** kegytárgykereskedés, Minorita-palota. 4850

A mi ifjuságunk

Irta: Dr. Barabás Béla

Ha jól emlékszem, én is voltam valamikor gyerek, suhanc, fiatalember, még pedig a javából. Azért a javából, mert ime utközben nem pusztultam el, hanem már tulléptem a 78 éves életkort. Szép idő visszafelé nézve, de előre már alig van kilátás s ami van, az nem élet, hanem vergődés. Szerintem ez a vergődés is kötelesség.

Mostanában gyakran kerül felszínre az a gondolat, sőt panasz, hogy mai fiataljaink azért nem tudnak érvényesülni, mert utjukban vannak az öregek, akik nem akarnak félreállani, hogy helyüket a jövő generáció, a fiatalság foglalja el. Dehogy, nem az öregek vannak utban, hanem a világfelfordulás után kialakult viszonyok, amelyek mindennek és mindenkinek gátat vetnek, úgy a geniális elmének, a dolgozni akarásnak, a munkás kéznek, különösen, ha ez magyar.

A világháború előtt nem volt ez a panasz, mert akkor az öregek nem állhatták útját a fiatalságnak, mivel az elhelyezkedés könnyű volt s az érvényesülés útja nyitva állott mindenki előtt s ki-ki nem ugyan tetszése, de tehetsége s képzettségei szerint beilleszkedhetett a hivatali gépezet s a társadalmi közalakulatok forgalmába. Volt állás, volt foglalkozás, volt munka, volt kenyér, volt előmenetel s volt szabad tér az ugynevezett felfelé iveléshez.

Ne gondolja azonban senki, hogy a múltakban az Eldorádó világát éltük. Akkor sem a tömegek érvényesültek, nem a fiatalság, nem az öregesség — hanem az egyén. Az az ember, aki az átlagos színvonalon felül tudott emelkedni szorgalmával, tudásával, ügyességével. Igen, csak az egyén az, aki feltudta magát küzdeni a mindennapi színvonalon, aki először csak egy fejjel s aztán egész testével nőtt ki kartársainak, barátainak környezetének tömegéből. Csak azé volt a szép jövő, aki már gyermekkorában vezér volt a játszótársak között, aki az iskolapadokban nem a magolással kintozta magát, hanem elevenséggei került társai élére s hangadó volt az osztályban.

Nem kellett ahhoz csodagyermeknek lenni, hogy nagy jövőt jósoljanak neki, elég volt, ha a fia — lányok még akkor nem számítottak — élénk, ügyes, eleven volt, ha kedve volt valami foglalkozáshoz, vagy mesterséghez, ha játékban vezér volt, ebből ember lett. A mai magyar gyerek azonban hiába válik ki a többiek közül, hiába látszik ki belőle a szép jövő, mire felserdül s kenyérkereső helyzetbe jut, már ott van előtte a korlát, az akadály, a tülekedés az élettél, a kenyér után, még a tehetségesek, a kiváló is belesüllyednek a mozdulatlanság nehézségei közé. Ez az ok, hogy nem mehetnek előre, nem az, hogy az öregek nem sietnek a temetőbe. De van még egy súlyos ok is. Amióta mi magyarok az anyaországtól elszakadtunk s ideszorultunk új határok közé idegen kultúra és mostoha elbánás hűvös légkörébe s amióta gyerekeink s fiataljaink meg vannak fosztva attól, hogy csakis anyai nyelvünkön szívják magukba a nyugati színvonalon álló magyar kultúrát, azóta ez az ifjuság visszásüllyedt az életvergődésbe, elveszítette kedvét és önbizalmát. Ezt a nemtörődömséget az is fokozza, látniuk kell, hogy hozzátartozóiknak csak az a legelső gond-

juk, hogyan tudjanak kenyeret adni s ruhával ellátni az ugynevezett jövő nemzedéket.

Az otthon levegője s mindennapos életküzdelme nem alkalmas arra, hogy a fiatalság kedvet kapjon magas ivelésre, hogy nemesebb ambíciói legyenek, hanem meg kell elégednie másodrendű előretörésvételek muló eredményeivel, például a sportolással. Az aztán el nem vitatható, hogy magyar ifjuságunk itt is elsőrendű teljesítményt végez. De ebből nem lehet megélni, ez nem életbázis, erre nem lehet jövőt építeni s nem lehet lelkét szabad szárnyalásra serkenteni.

De a reményt, az önbizalmat nem lehet és nem szabad elveszíteni, mert a messze távolból mosolyog egy fénysugár és lehet, hogy talán jobb idő virrad az utódállamok magyarságára, amit a most mozgásban lévő eszmeáramlatok jósolnak. Én úgy látom, hogy a hatalom öntudatába belefelejtkezett kormányoknak hozzá kell nyulni a békeszerződések tartalmának megvalósításához, az ezekben lefektetett ígéretek beváltásához, nem ugyan a saját jó kedvükből, hanem a felfigyelő európai közvélemény erkölcsi nyomása alatt. Mert az ébredő világ lelkiismerete rájött arra, hogy az utódállamok nemcsak területet kaptak, de köteles-

Elindult a halálsugaras békehajó

Ogi Katamura japán attasé elmondja Ford háborus békehajójának kalaszirófáját: „A háboru az emberi nem legnagyobb gyalázata” — Felgyullat a karácsonyfa gyertyáit az öldöklő eszközökkel felszerelt új békehajón

Irta: Szántó György

1.
Mi bizony nem is hallottunk róla a háboru alatt. Nekem egy japán attasé beszélt róla Berlinben, az Eden étteremben, ötszázötvendel előtt. Ez év nyarán meg Balázs Feri barátom, a marosvácsi Kemény-kastélyban. Le fogom írni mindkét párbeszédet és ami köztünk van. Talán tanulságos is, de mindenestre több szempontból aktuális.

2.
Az attasét Ogi Katamurának hívták. Névjegyen ezt latin betűk és japán írásjelek tüntették fel. Az Eden éttermében nagy karácsonyfa. A japán hal-kan beszél és úgy töri kerékbe a németet, mint jómagam. Azért könnyen megértjük egymást, két ázsiai a germán Tannenbaum alatt.

— Az úgy volt, mister Santo, hogy én akkor még a Columbia egyetemen tanultam. Egyszer azt mondta nekem kollegám, Percy S. G. Grant, aki queker volt és velünk japánokkal is szóbaállott teliér yankee létére, hogy egy detroiti autógyáros, mister Henry Ford, karácsonykor békehajót indít Európába. Ez a háboru második évében volt és kifejtette, mi lesz a békehajó célja.

— Mister Ford azon a véleményen van, hogy ez a háboru az emberi nem legnagyobb szégyene és gyalázata,

mondta Grant. Azonkívül, üzletnek is a legrosszabb

Női és férfi pyjamák

legszébb kivitelben, leolcsóbban

307

KOZSINEKNÉ Jéhernemű- varrodájában készülnek

Arad, Str. Brancovici (Lázár Vilmos-n. 1. sz.)

ségeket is vállaltak az ezen területen lévő kisebb-ségek jogainak tiszteletben tartására s azok megvalósítására.

A romániai magyar ifjuságnak jövője, mondjuk boldogúása a békeszerződések minden rendelkezésének végrehajtásától függ, amely majd alkalmat ad arra, hogy a mi magyar fiatalságunk is helyet kapjon mindenütt, ahol észre, szorgalomra, hűségre és becsületességre van szükség, — úgy az állami, községi, tudományos és társadalmi életben. S így biztosra veszem, hogy rövid idő alatt megfordul s jóra fordul a magyar ifjuság sorsa, amelynek áldozata a mai ifjuság. Ennek jövője azért rekedt meg, mert a hatalmasok elfelejtették, vagy inkább szándékosan elkerülték teljesíteni azt, amit a békeszerződésekben magukra vállaltak.

Azért jók vagyunk mi öregek a háznál, hogy felszínen tartjuk neccak, de követeljük is mindenkitől és mindenütt az aláírt békeszerződésekben a kisebbségek részére a mi javunkra biztosított előnyök megadását. Vajha megnyílnék a hatalmasok esze és szíve velünk szemben, akik nemcsak lojalitást követeljenek, de lojalitást adjanak is.

és minden tröszt megbukhatik bele. Nehézipari konjunktura csak termelést jelent, fogyasztást nem. Mert amit termelnek, az megsemmisül és mást is megsemmisít. Az igazi fogyasztás pedig nem romból, hanem felhasznál. Mister Ford egy óceánjárót bérel ki, a PAX nevet hatalmas fehér betűkkel az oldalára festeti, az árbócokat fehér zászlókkal látja el... A hajóra mindenkit meghív, aki igazi barátja a békének. Tudósokat, művészeket, lelkészeket, államférfiakat. Mindenkinck titkár áll a rendelkezésére, mindenki propagandairatokat és manifesztációkat fog készíteni a béke érdekében a maga szakmája szempontjából.

A legmodernebben felszerelt reklámhadjárót indítjuk a béke érdekében.

Még karácsony előtt partaszállunk, aztán elmegyünk a harcterekre, a miniszteriumokba, iskolák katedráin, templomok szószékein, gyárak gépcarnokaiban fogjuk hirdetni, hogy a háboru gyalázat és egyben a legrosszabb üzlet. Százféle dokumentumot fogunk erre kidolgozni.

Egy grammofon a Stille Nacht, Heilige Nacht című német karácsonyi éneket zendítette ájtatosan az étterem stukkós plafonja felé. Én kíváncsian hallgattam Katamura Ogit.

— Decemberben gyülekeztünk mindnyájan Detroitban. A gyártelep egyik pavillonja ezt a felírást viselte: PAX, Béke-osztály. Minden a rendelkezésünkre állott. Könyvtár, írógépek, titkárok, tolmácsok, statisztikai adatok, grafikonok, részletes kimutatások a nehézipar aknamunkájáról, diplomáciai összeköttetéseiről, bevételeiről. Gyarmatok és harcterek térképei, a hadállások és anyagkészletek pontos megjelölésével, az embertartálok számarányaival. Mert, amint mister Ford mondta,

meg kell ismerni az ellenséges hadállásokat, a háborut, amely ellen háborut akarunk viselni.

Francia pezsgőt bontott, ittunk, azután folytatta.

— Mi pedig gyülekeztünk, a világ minden tájáról. Voltak köztünk quekerok, az USA összes államaiból. Voltak pacifista szervezetek kiküldötteei, Európából. Voltak teozofusok, az indiai Adiarból. Buddhisták Kinából és Japánból. Szociálorradármárok Oroszországból, Anarchisták Spanyolországból. Az Údv hadseregének vezetői Londonból. Bibliaolvasó parasztszekták tagjai Kelet Európából. Feministák anya és gyermekvédőligája, írók, szob-

Zsák, zsineg, kötél, ponyva, tömlő,
kender-, len- és juta-gyártmányok.

Kókusz-szőnyeg, lábtörlő, grádli,
butorszövet, plüss, afrik, butorrugó
és mindenféle kárpitos-kellékek.

Ajánljuk versenyen felülálló

géphajtó- és tömitő-köteleinket,
malom-és transport-hevedereinket.

Schönberger és Grünstein Rt. ARAD,
uj Neuman ház

rászok, festők, társadalomtudósok, papok, zsidók, négerék, indiánok.

— Valóságos Noé bárkája, — mondtam felnevetve.

— Ezt mondta egy adventista püspök is a hajó indulásakor. Kifejtette szónoklatában, hogy ime, *elindulunk a vérözönbe az Ararat ormáról* és ha elpusztul az emberiség, megmarad a mi hitünk. Első napon már különböző verekedések voltak a békehajón. Elvi álláspontok szembekerülése, asszonyok és hímek harca, ököl és revolverargumentumok. Mire kikötöttünk, Huck van Hollandban, a békehajó már vértől patakozó, csatatér volt, mister Santo.

Koccintottunk és nevtünk. A gramofon áhítatos karácsonyi dalokat zengedezett.

— És mister Ford?

— Alig várta szegény, hogy megszökhessék a békehajóról. Huck van Hollandban pedig már várta egy mérnök, aki

bemutatta neki a tank első tervrajzát.

— *De ember, kiáltotta Ford, én Békehajóval jövök!*

A mérnök mosolygott. *Elvezette Fordot a kikötő egyik dokkjához, ahol három ember lógott lámpavason.* Öngyilkos pacifisták, akiket halálba kergetett a békehajó csódjá.

— Látja, az egész hajón három becsületes ember akad, akik le tudták vonni a konzekvenciát. Itt van, ez a tankmodell. Vásárolja meg és Detroit hatalmának tetőpontjára jut.

Ford nézegette a tervrajzot és gondolkozott.

— Igen, ez all right. El fogja dönteni a háboru sorsát, mert az aeroplángyártás még nem jutott el odáig. Ez üzlet.

Széttepte a tervrajzot és a mérnök arcába vágta.

— *De nem nekem. Gazembereknek!*

3.

A helikoni napokban egy unitárius pap-íróval barátkoztam össze. A faluról beszélünk, az örök faluról, ahonnan minden kiindul és metropolisok pusztulása után újra elindul. Metropolisok közeli pusztulását vetette ki a beszélgetésünk, én pedig a berlini karácsonyra és Katamura Ogira emlékeztem Marosvécsent.

— Hallottál valamit a békehajóról? Egy japán mesélt nekem erről egyszer.

— Hogyne, hogyne. Én rajongó kisdíák voltam még akkor, a háboru első évében. Irtam egy hosszú manifesztációt és valami vöröskereszt útján elküldtem a békehajóra. Persze, kisdíákok még hisznek ilyesmiben. Azóta bejártam földrészeket és évezredek, most már csak a faluban hisznek. Ott van még karácsony. Hiszen Betlehem is falucska.

Jászolok szénaitat éreztem és az Eden grammofonja, menyezetig érő Tannenbaumja keserű mosolyt csalt az ajkamra.

4.

Ford más eszközökkel dolgozik most a békehajón. Kemény, öreg angolszász, aki az elnökkel is

JUHÁSZ VASÖNTŐDE

és gépgyár

Tulajdonos: JUHÁSZ J. ÁRPÁD
A R A D, Strada Abatorului (Vágóhid-
ucca) No. 1. Gyermekkórház mögött

Vas, bronz, réz, alumí-
nium stb. öntvények.

Motorok, gőz gépek,
mezőgazdasági gépek
és ipari gépek gyártá-
sa és javítása,

899

TELEFON: 666.

megharcolt, mielőtt kezét fogott vele. De Roosevelt is szeretne égigérő karácsonyfát felállítani a földgömb pólusain, mert igazi queker és egy világgal harcol a szebb és méltóbb emberi jövőért. Alakja felmagasodik a Rocky Mountain fölé és míg Detroit felől Ford nyújt neki kezét, California oldaláról

Ford egyik legféltelmesebb ellenfele, Upton Sinclair.

Látom a három nagy harcost, amint megöregedve ismernek rá közös céljaikra és összeszövetkezve akarják tovább állni a harcot. Három kemény, öreg, becsületes angolszász, szemükben gyár telepek ezreinek nagyszerű munkaakarata, szívében ifjúi hév, kezükben boxbajnokok ereje, fejük fölött a csillagos lobogó, kék égben csillagok, fehér és vörös sávú sarkában, mint nagy szimbólum.

5.

A japán vizek felé pedig elindul az új béke-

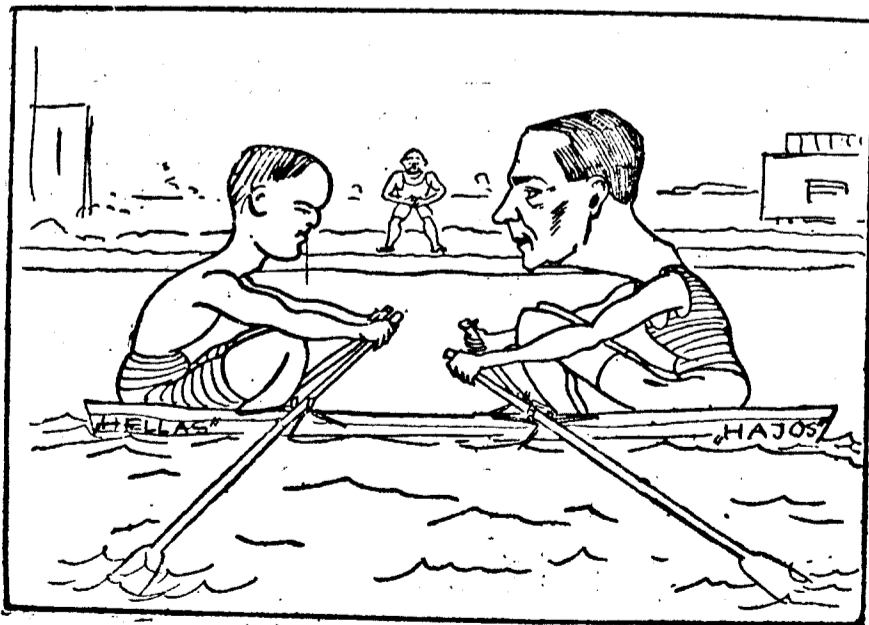
hajó. Negyvenezer tonnás páncélszörnyeteg, körbeforgó tornyaiban hármás ikerágyuk harmincméteres bronzcsövei. Az árbócukon csillagos zászló.

Fedélzetükről egy óra leforgása alatt negyven megfigyelő, száz harci és hatvan bombavető repülőgépet lehet felbocsátani.

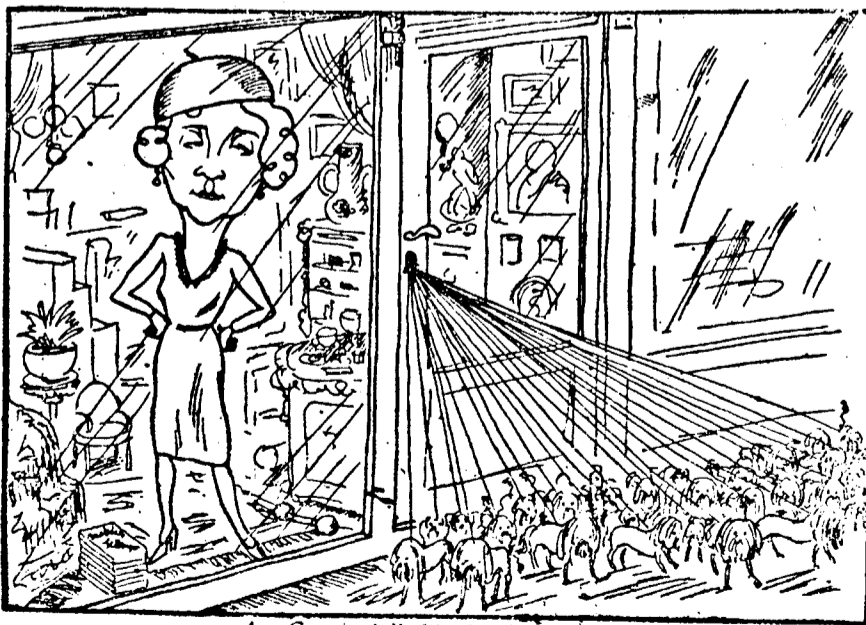
Titkos készülékeiből mágnesbenítő elektromos hullámokat és páncélfúró halálsugarakat, torpedói egész kikötőket robbanthatnak fel.

Ilyen az új békehajó. A tisztí étkezében talán éppen most gyújtogatják rajta a karácsonyfa gyertyáit és a legénység is ölti már vadonatúj parádés egyenruháját. Mintha ki akarná csufolni régi fantaszták zagyva és bizarr öltözékeinek százféleségét, amely ott tarkállott valaha a PAX fedélzetén.

Büszkén, felséges nyugalommal szeli a hullámokat a fehér páncéleviatán. Talán mint galambrajok fognak kiröppenni belőle a repülőgépek, talán halálsugár kell olajág helyett, talán ez az igazi békehajó.

A forró nyári Marospart előtt,
A vizen látni jó Sugár Jenőt,
Ki a Hellással ellengőzt evez
A temesvári versenyre nevez
S a hajós-tempóból sosem ereszt —
Evez, nevez és — veszt!

A „Comissio” kirakatában
Dr. Vörösné Vali figyeli,
hogy hatszáztágu kutyaregimentje
Az aszfaltot csöndesen legeli
S látta bárki, aki arra ment,
Egy szíjon van az egész regiment!

Vándor nóta

Irtá: K.-VAS ANNA.

Téli erdőn, száraz fák között
Fülem egy halk kis dalba ütközött.
Kinek dalolsz itt? Ki vagy, te madár?
Nem félsz a fagytól? Üres a határ,
Ehen halsz, meglásd — együgyű dolog.

„Ó, szürke vándorénekes vagyok,
Kobozpengető, könnyelmű nagyon...
Mindegy, kik hallják s lesz-e jutalom,
Mást nem tehetek — én csak dalolok;
Én a jó Isten dalosa vagyok!

Ha megfáztak

a gyermekek, vigyázzon,
hogy ne szeresszenek
még valamilyen fertő-
zést is. Óvja őket és
adjon nekik

Parafin-
pasztkák

Felfedezték Beethoven tizedik szimfóniáját

Beethoven egy feledésbe ment szimfóniája, amelyet Wellington spanyolországi győzelmének emlékére komponált — Hogyan született meg a „Wellington's Sieg, oder die Schlacht bei Vittoria”? — A müncheni német muzeumban egy bécsi ezermester kerekre járó ezredtrombitása most is fujja Beethoven csaiaindulóját

A IX. szimfónia komponistájának legnagyobb sikere

(Copyright by Jób Paál. Utánnomlás tilos).
Baden bei Wien, 1933. telén.

A müncheni német muzeumban vitrinekben őrzött régi pénzek, sokszáz esztendő s kelta cserepek és hullámos élű kardok között áll egy pléből készült fura figura. A Napoleon-idők osztrák armádjának uniformisa fityeg rajta. A bádóg-ruhán megkoptak már a színek, ha erősebbet lépünk a szobában, zörög az egész alak. A pléh-ember trombitát tart a jobb kezében és vastag zsinór csüng alá a trombitáról. Kerek szaladnak össze-vissza a figurában és ezek a kerek mozgatják a szerkezetet. A katalógus azt mondja, hogy egy Mälzl nevezetű bécsi mechanikus készítette az automata-embert és ha történetesen közelünkben van a muzeumi ör, láthatjuk mozgásban is Mälzl „Stabs-trompeter“-jét. Hátul kell felhuzni az automatát, mire az lassan szájához emeli a trombitát, hátában megindulnak a kerek és egy csatadal akkordjai csendülnek fel a szerkezetben.

A maga idejének híres-nevezetes embere volt az a Mälzl, aki ezt a gépművet megkonstruálta. Ő találta fel a metronomot is, amelyet ma is használnak a muzikusok. Afféle ezermester volt, kortársa és konkurrensa Kempelen Farkasnak, akinek sakkozói török basája hosszú évtizedekig tartotta izgalomban egész Európát. Csak hogy amíg Kempelen basája titokzatos módon eltűnt, az ezredtrombita megmaradt a muzeumban és tovább fujja azt az indulót, amelyet Ludwig van Beethoven komponált egyenesen a gépmű számára...

A világ ma már nem is ismeri Beethovennek azt a szimfóniáját, amely egyenesen azért született meg, hogy szerepe legyen benne Mälzl kerekre járó ezredtrombitásának...

Hogyan született meg

Beethoven elfelejtett szimfóniája?

A Bécs melletti Badenbe kellett eljőnnöm, hogy megfejtsém a müncheni német muzeum gépműberének titkát.

A roccoco időknek ez az ittelejtett búbajos városa volt igazi otthona a hallhatatlan szimfóniák muzikusának. Talán hét olyan házat számláltam össze, ahol Beethoven élt, szeretett, szenvedett és komponált. Valamennyi között legnevezetesebb a Beethoven-ház. Egykoron a Schloss Gutenbrunn ispáni lakása lehetett, most a hasonló nevű Gutenbrunn szanatóriumhoz tartozik. És azokban a szobákban, ahol először csendültek fel a spinéten a bonni orgonista fiának melódiái, most a szanatórium egyik főorvosa, Hochbaum-Schmidt László doktor lakik. Ezeknek a szobáknak egyikében látta meg a világot Zitának és IV. Károlynak utolsó osztrák földön született fia, a most tizenhat esztendő Károly Lajos. Hochbaum-Schmidt doktor maga is muzikus, neki van Európában a legteljesebb gramofon-gyűjteménye — talán hatezer lemeze van a szekrényeiben — és évtizedek óta gyűjti a Beethoven-relikviákat. Kutatója a nagy komponista életének és Beethoven-kéziratok is vannak a birtokában. Ő mesélte el nekem Beethoven elfelejtett szimfóniájának hallatlanul érdekes történetét.

— Könyvtárban — mondotta a főorvos ur — hiánytalanul meg vannak azok a munkák, amelyek az elmúlt évtizedek alatt Ludwig van Beethoven sokat hányatott életéről és alkotásairól jelentek meg. Birtokomban van Netteben angol muzikusnak jegyzéke Beethoven műveiről is. Ezt az

1854-ben megjelent jegyzéket a szerző saját naplójegyzetei tartják. Ebben a jegyzékben szerepel az a szimfónia, amelynek néhány akkordját a müncheni muzeumban még ma is fujja Mälzl kerekre járó ezredtrombitása. Netteben jegyzékében Opus 91 alatt ez a bejegyzés olvasható: „Wellington's Sieg, oder die Schlacht bei Vittoria”. Ez volt a cím Beethoven elfelejtett szimfóniájának, amelyről valamennyi életrajzírója közül az én tudomásom szerint csak Ottokar Jenetschek emlékezik meg a „Der Titan” című könyvében. Érdekes: erről a szimfóniáról, amellyel legnagyobb sikerét aratta Ludwig van Beethoven, a világ alig tud valamit...

Beethoven szimfóniát komponál a gépmű számára...

— Muzeumban és könyvtárban magam is kutattam a szimfónia keletkezése és sorsa után. Amit megtudtam, az kétségkívül felette érdekes.

— Mälzl igen ügyes és agyafúrt ember volt. Bejáratos a régi Bécs legelőkelőbb családjaihoz. A művész-emberek általában szerették őt. Beethoven már régóta ismerte, amikor 1813. nyarán itt, ebben a szobában felkereste őt. Elmesélte a széles komponistának, hogy sikerült neki egy mechanikai figurát szerkesztenie, amelyet rugók hajtanak és „aki” képes arra, hogy a benne ügyesen elhelyezett szerkezet segítségével a legszebb dalműveket is trombitán előadja. Rikácsolva kérdezte az akkor már süket Beethoven Mälzltől: „Hogy hát mi közöm van nekem ehhez? Én szegény ember vagyok, nincsen nekem pénzem hozzá, hogy a maga trombitását megvásároljam!” Mälzl megnyugtatta a mestert, hogy neki egészen más gondolatai vannak.

— Meggyőző szavakkal mondotta el, hogy egész Bécsét megbolondította Wellington spanyolországi győzelme Napoleon felett. Az emberek örjöngenek. „Nekünk ki kell használni Bécs örjöngését, — mondotta Mälzl — sok pénzt kell keres-

nünk. Ön komponál egy szimfóniát a vittoriai győzelemről, az én ezredtrombitásom pedig a csatadulót fujja majd az Ön szimfóniájában...” Beethoven szó nélkül kidobta Mälzlt, de az visszajött másnap is és visszajött harmadnap is. A végén elért annyit, hogy Beethoven bement vele Bécsbe, megnézte az ezermester csodatrombitását és csodálkozása a tetőfokra hágott, amikor itt meggyőződött arról, hogy a gépmű egy gombnyomásra szájához emeli a zsinóron lógó trombitát. A masina hangját nem hallotta már, de kezeit a kerekre járó ezredtrombitás szája elé tette s a kiáramló levegőből megérezte, hogy a masina tényleg trombitál...

— Mälzl most lépett igazán akcióba. — Először töviről-hegyire elmagyarázta Beethovennek a masina szerkezetét, kisdobta, majd helyükre rakta a kerekeket, rugókat, aztán kirukkolt a farbával. „Meghódítjuk az egész világot, — mondotta — elkezdjük Bécsben, elmegyünk Londonba, gazdag emberek leszünk egy csapásra mind a ketten! Itt a kezem: csapjon bele, csinálja meg a szimfóniát!” És Beethoven nem tudott ellentállni: belecsapott Mälzl kezébe és kötelezettséget vállalt, hogy a szimfóniát megcsinálja...

— Másnap azt mondta a doktorának: most komponáltam a „bolond” szimfóniát, sajnálom, hogy vállaltam...

— Mälzl ügyes és ravasz ember volt. Nyomban munkához látott. Nyakába vette az egész várost és Beethovenre hivatkozva, felkereste Bécs legnevesebb muzikusait, akiket arra kért, hogy vegyenek részt a szimfónia előadásában. Meyerbeer kijelentette, hogyha színrekerül a muzika, ő veri a nagydobot. Szavának ura is lett. Salieri vállalta a dirigálást, de szerepet vállaltak Hummel és Mescheles is. Nemsokára hatalmas plakátok jelentek meg Bécs utcáin és ezek ökölnyi betűkkel hirdették, hogy:

1813. december 8-ikán, szombaton az egyetem nagytermében bemutatásra kerül

Ludovic van Beethoven úr

óriási

csataszimfóniája

Bécs legkitünőbb művészeinek és a most feltalált mechanikai ezredtrombitás

személyes közreműködésével.

— Ami az akkori időkben ritkaságszámba ment, az most bekövetkezett: nyolc nappal a bemutatás előtt már nem lehetett jegyet kapni az

KARÁCSONYRA AZ ÁRAINKAT LESZÁLLÍTOTTUK!

NYAKKENDŐK
INGEK
PYJAMAK
HÁZIKABATOK
KONTOSÓK
HÁZICIPŐK

BERETVÁS ÉS SARLÓS
ANGOL-FRANCIA ÚRIDIVAT
IV., VÁCI-UTCA 20. TELEFON 827-60

NŐI ÉS FÉRFI
PULLOVEREK
KEZTYUK
HARISNYAK
ZSEBKENDŐK
SALAK

SAJÁT KÉSZÍTÉSŰ FEHERNEMŰ KÜLÖNLEGESSÉGEK!

Furnisor al Curtii Regale

ALEXANDRU DOMÁN

Királyi udvari szállító — Königlicher Hoflieferant

MAGAZIN de COVOARE — TEPPICHHAUS**SZÖNYEGHÁZ****ARAD.**

4981

előadásra. A Bäckerstrasse hemzsegett az emberektől. Százan és százan nem tudtak jegyhez jutni és csak úgy tudták megnyugtanni az embereket, hogy Beethoven maga ígerte meg, hogy az előadást megismétlik...

— A hatalmas tömegben a kíváncsiság a tetőfokra hágott, amikor a zenekar tagjai elfoglalták helyeiket és izmos szolgák becipelték a kerekre járó ezredtrombitást, „akinek” háta megett, függönnyel elítákarva maga Málzl foglalt helyet.

— Megkezdődött az előadás. Az „ezredtrombitás” belefújt a trombitájába. Ez volt a jel. Előbb fojtott, majd mindegyre erősödő csatazaj robbant ki a hangszerekből. Gyalogosok, lovasok rohannak. Valóságos trombita-csata. Kürtök, harsonák ordítanak. Harminc cintányér csattog, huszonegy kerek rézdobot vernek a zenészek. A hangok üvöltő, ordító khaoszába fulladnak. De ez kell Bécsnek! Aztán felharsan a diadal riadója. „Győzelem” — ordítja Málzl ezredtrombitása, az ellenség menekül, felharsan a hála dala — ez már Beethoven! — és — vége az előadásnak...

— A közönség őrjöngött. Bécs még nem látott olyan zenei diadalt, mint 1813. december 8-án. A szimfónia előadását meg kellett ismételnie. Aztán újra kitört az emberek lelkesedése. Beethoven szíve mélyéig meg volt illetődve. Ez volt az első eset, hogy be tudta magát lopni a bécsiek szívébe. Alig pár héttel ezelőtt vágta oda a Theater an der Wienben Braun bárónak, hogy: én sohasem tudok a karzat számára dolgozni és most érezte, mennyire felemelő tudat az, ha — a karzat tombol, tapsol, őrjöng és ünnepel...

— Az újságok tomboló lelkesedéssel irtak a bemutatóról, az előadást december tizenegyedikén megismételték. Ujra zsufolt nézőtér előtt. És amikor Málzl elszámolt Beethovennal: mindgyükre kilencszáz forint jutott. Abban az időben iszonyatos nagy pénz...

... Aztán elfelejtették a csatazimfóniát...
Beethoven nem utazott el vele Londonba...
Hogy miért? Erről nem maradt semmi feljegyzés...

Oicso árak Moskovitznál!

Százhusz esztendő óta tudomásom szerint nem is adták elő soha és sehol Beethovennek azt az alkotását, amelyért őt a karzat is ünnepelte.

Beszélttem nagy és híres muzsikussal, egyikük sem tudta, hogy a kilenc szimfónia szerzőjének van egy tizedik szimfóniája is...

Amely egykoron izgalomban tartotta a császárvárost.

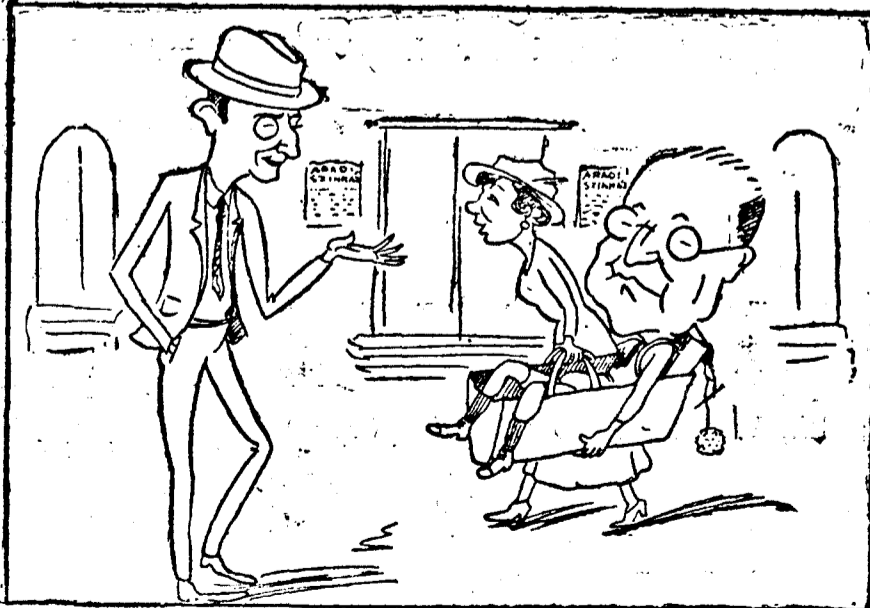
Nagyot lobbant és aztán — megfeledkeztek róla.

En úgy gondolom: érdemes lenne előadni...

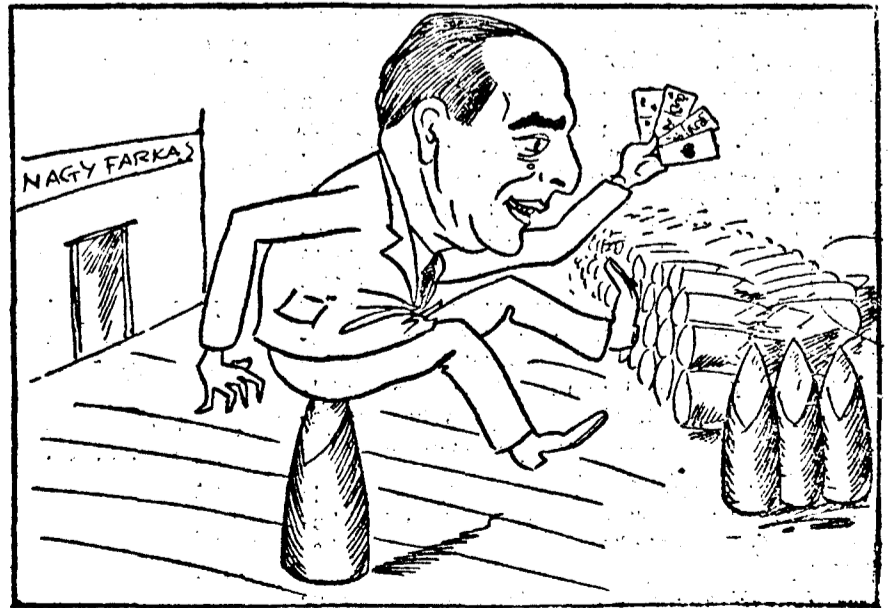
PAÁL JÓB.

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

4836

Öreg Szendreyt a cekker-bölcsőben
Mint kisfiút, a Borcsa úgy viszi
S a 60 éves pubit szeretettel
Becézgett a cekkerben Misi!

Mit csinálhat vajjon karácsony estjén
A Cukros Ede, a bridges Sebestyén?
A cukorsüveg csucsai felett
Bemend egy impasszt és új nőt szeretl...

Mégis szép az élet!

Jár vérforgetegben, jár világ-aszályban.
Népeket zavaró orkán-szelek szárnyán.
Könnyeket ont egyre és jaj-szót vízhangoz,
Nem kíséri utját a remény-szívdárvány.
Temet és elsodor, megöl minden álmat,
Virágokat perzsel, vágyakat megéget,
Megfojtja a kacajtl...
De ha fáradságos, hasznos munkát végzek
S eredményét látom; örülök, hogy élek,
Feledem a rosszat s halkán így beszélek:
Mégis, szép az élet!

Csábító szirén, ki lelkedet kívánja,
Délbáb, mely foszlik, ha érinti ujjad,
Gyermekmesét rontó, riasztó boszorkány,
Parancsolatait előre kell tudjad.
Hétfejú sárkányok kegyetlen fajzatja.
Gonosz és vad ur, ki nem komázik veled,
Csak dorongol, csak sujt!...
De ha a kislányom szemébe benézek
S rámnevet édesen, kis keze becézget;
Megdobban a szívem s ima száll az égnek:
Mégis, szép az élet!

LASZLÓNÉ PROHÁSZKA ELVIRA

Goodrich

a

**legjobb autógummi
Új árak!**

Vezérképviselőt:

296

Dipl. Ing. SCHILLINGER IMRE

ARAD, Str. Closca (Szt. László-u.) 12.

Az új nemzedék sorsa Erdélyben

Írta: Dr. Parecz György

A társadalmi fejlődési fokozatok végtelen láncának sem kezdetét, sem végét nem ismerjük, egyes szemei egy-egy nemzedék. Az első láncszem, az első nemzedék csakugy elvesz a történelem távlatában, mint az utolsó a jövő ködében. A láncszemek, a nemzedékek szorosan egymásba kapcsolódnak s ez a szoros kapcsolatot adja meg a történelem zavartalan fejlődési folyamatát. Ott azonban, ahol valamely megrázkódtatás a lánc valamelyik szemét kiszakítja, a népek és országok sorsát irányító láthatatlan Kéznek kell egy erőlyes mozdulattal összetartania a széthulló szemeket, különben felbomlik a lánc.

Az erdélyi magyar kisebbség láncából hiányzik egy szem: a háborút járt és azt közvetlenül követő nemzedék.

Hiányzik az a nemzedék, amely a Doberdo szikláin, a Piave hullámaiban, a wolhyniai síkságon veszett el, vagy pedig a szibériai garnizonokban pusztult el. Hiányzik közülünk az a nemzedék, amelyik vakvágyára jutott, amelyik Magyarországra repatriálva, ott, de főleg Budapesten a szellemi proletariátus, az intellektuális munkanélküliek amugy is ijesztően nagy számát szaporítja. E láncszem hiányainak természetszerű következménye egy ideológiai elkülönülés lenne, amely az idősebb és a háboru után az életbe kikerült nemzedék közt keletkezett volna. Ez azonban nem következett be. Amíg Magyarországon, — ahol pedig a háborus nemzedék él és létezik — a generációs elkülönülés éles szakadékká mélyült s a fiatal nemzedék a katolikus „Korunk Szava”-tól s a protestáns „Új Magyarság”-tól kezdve a szocializmussal végző „Bartha Miklós Társaság”-ig egyforma hévvel támadja az „öreges”-et, addig Erdélyben a hiányzó láncszem dacára is inkább megtalálta a két nemzedék az összekötő kapcsolatokat. Az erdélyi fiatal nemzedéket kevésbé fogta el az „inquiétude de la génération d'après guerre — a háboru utáni nemzedék nyugtalansága”, mint bármely más nép új nemzedékét. Az erdélyi sajtóban, irodalomban és közéletben az ifjuság hangja sokkal mérsékeltőbb, az öregek ellen irányított támadások sokkal ritkábbak, mint bárhol másutt.

Ennek az örvendetesnek látszó jelenségnek a valóságban két szomorú oka van. Az egyik az, hogy az erdélyi magyarság kebelében nem állja el az idősebb generáció az érvényesülés utját, mint máshol, mert ő maga sem érvényesül, nem foglalja el a pozíciókat, mint máshol, egyszerűen azért, mert már alig van pozíció, amit elfoglalhatna. Máshol a fiatalság heves támadásainak az oka csak másodsorban az, hogy elvei különböznek az idősebb generáció elveitől, az elsődrendű ok inkább az elnyomottság, a mellőzöttség érzete, mert az öregebb generáció nem akarja helyhez, munkához engedni s a fiatal energia, tehetség nem jut térhez, hogy kifejlődhessék.

Az erdélyi magyarság ezzel szemben kiszorult

az állami hivatalokból, a nagyvállalatok és takarékpénztárak jól jövedelmező állásaiból.

Az, amit az idősebb nemzedék a fiatalok elől elfoglal, az többnyire a bukott, vagy bukás előtt álló bankok igazgatósági állásai, az államszolgálaton kívüli kisebbségi iskolák katedrái, rosszulmenő ügyvédi irodák és orvosi rendelőik. Az erdélyi fiatal nemzedéknél tehát többnyire hiányzik az a tényező, a mely „a háboru utáni nemzedék nyugtalanságá”-nak körközöje.

A második oka a fiatal generáció látszólagos nyugodtságának az a tehetetlenségi tudat, amelyet a kisebbségi sors hoz magával. Odakint Európában a bolsevizmustól kezdve Dollfuss korporatív államán és a fascizmuson keresztül a hitlerizmusig számtalan irányzat igyekszik megdönteni a Mának a liberálizmuson, a parlamentarizmuson és a tulfejlődött kapitalizmuson nyugvó rozoga épületét s helyébe új rendszert állítani. Kisebbségi nép azonban az állam uralkodó népéhez van kötve, új irányzatokat nem juttathat diadalra, azokat csak a többségi nép valósíthatja meg nélküle s többnyire ellene. Az új irányzatok tehát itt nem csálnak ki forradalmi hangokat a fiatal nemzedékből, éppen megvalósíthatatlanságuk miatt, legfeljebb csak elméleti együttérzést. Amellett azt is be kell látni az új irányzatok híveinek, hogy ezek az irányzatok általában az egyéni szabadság korlátozásán és gyakran a tulzó nacionalizmuson épülnek fel, ezért Romániában való diadalra jutásuk a kisebbségek fokozott elnyomását jelentené, míg a parlamentarizmuson és liberálizmuson alapuló, fennálló államrend legalább a „ius murmurandi”-t biztosítja úgy — ahogy. Az erdélyi magyarság fiatalabb korosztályainak tehát akarva-nem akarva a liberálizmus rozoga hajójára kell kapaszkodniok, amelyet másutt kortársaik elsüllyeszteni igyekeznek.

Amint nem találja meg a helyét a fiatal erdélyi magyar nemzedék az eszmék utvesztőjében, éppen úgy nem találja meg azt az életben sem.

Az állami hivatalok, a közhivatalnok pályák elvannak előte zárva, ugyszólván „numerus nullus” van a magyarokra,

ami talán még nem is a legnagyobb baj, mert a hivatali függőség következtében a közhivatalokban elhelyezkedők tekintélyes százaléka elveszne a magyarság szempontjából.

Nagyobb veszedelem az az önkéntes numerus clausus, amit az erdélyi magyarság saját maga ellen alkalmaz.

A fiatal nemzedék ezrei nem találnak emiatt életlehetőséget, kezdve az iparostanonctól és — segédőtől — aki helyett románt alkalmaz a magyar iparos a hatóságok legkisebb nyomására, esetleg csak azért, hogy azoknak a kedvében járjon, — a magántisztviselőig, — aki helyett üzleti érdekből többségit alkalmaz a vállalat — az ügyvédig, akitől azt hiszi a közönség egy része, hogy kevesebb befolyással bír, mint többségi kollégája. Hiába az

Nem panaszkodom

Nem mondom, hogy adósom vagy Élet.
Hlssz fizettél!
Csak éppen kérdeznél elfelejtettél.

Ugy csürted-csavartad a fizetést,
mint a konok uzsorás,
és helyetted mégis én fizettem,
a büntetést.

Szemrehányást nem tettem soha neked,
de most bevallom:
Én! a porszem,
Sokkal többet adtam érted.

Dr. Raicuné Martossy Margó.

indokolatlanul mellőzöttek részéről szorgalom, tehetség, kézzelfogható eredmények felmutatása, — esetleg mindezek ellenkezője a másik oldalról — a féltékenységet mindez nem győzi le. Sőt sokszor nem is féltékenység ennek az oka, hanem egyszerűen csak a gondolkodásnak és összetartásnak hiánya. A magyar ember nem szokta meg, hogy a saját tetteinek fontosságát tulajdonítson, nincs meg benne az összetartás érzete sem, pedig az egy kisebbségi nép életrevalóságának egyik alapfeltétele. Unalomig elcsépelet közhely ma már a szászok és svábok összetartására hivatkozni, gyakorlatban azonban még meg sem közelítettük. Amíg ez a kisebbségi erény bele nem nevelődik az erdélyi magyarságba, addig fiatal nemzedéke napról-napra veszti el a teret az élet nagy harcában.

Pedig ez az új nemzedék felkészült mindazokra a nagy feladatokra, amelyek reá várnak.

Megtanulta a többségi nép nyelvét, megismerte szokásait, erkölcsait, megtanult alkalmazkodni hozzájuk, anélkül, hogy fajszeretetésből vesztett volna.

Az életre való felkészülés nehézségei valóságos spártai kiválasztódást hajtottak végre: soraiból az értéktelenebb elemek kihullottak, csak az értékes elem maradt meg. S ez az értékes elem is kénytelen súlyos gondokkal terhelve a mindennapi kenyérért küzdeni, talán valamelyik kis erdélyi fészékben, fel nem ismerve, anélkül, hogy a legkisebb reménye is meglehetne arra, hogy valaha is érvényesülésre számíthasson, anélkül, hogy az ő képességeinek valaha is hasznát venné az erdélyi magyar nép.

Vajjon az új nemzedék hosszú adventi esztendei meghozzák-e a nagy ünnepet, az erdélyi magyar kisebbség sorsának jobbrafordulását? Ki fog-e magából termelni ez az új nemzedék egy olyan nagy egyéniséget, amelyik befelé az erdélyi magyar társadalom kebelében meg fogja akadályozni annak széthullását, az új értékek elkallódását, kifelé pedig biztosítani fogja a magyar kisebbség érvényesülését? Vagy örökké fog tartani az Advent, a várakozás? Továbbra is, napról-napra el fogunk veszteni egy-egy pozíciót, egy-egy darab kenyeret, egy-egy talpalatnyi küzdőteret, egészen a teljes megsemmisülésig?

Táncos-riport estétől reggelig az aradi éjszakában

Élet az aradi parketteken : Aki miatt készülnek a válóperek : Amikor az éjszakai pillangó közgazdasági szakelőadást tart

Az üzletek egyenkint becsuknak, hangos zörrenéssel hullnak le a redőnyök, a vig korzók tömege is mind kisebb lesz, már csak egy-egy elkésett párocska siet haza... aztán kissé elnéptelenednek az uccák... a kávéházakból, vendéglőkből zeneszó szűrődik ki. Megkezdődött Arad éjszakai élete. A figurák ugyanazok, mint nappal. De valahogyan megváltoznak az arcok, mások lesznek az emberek villanyfény megvilágításában, a kávéházi páholyok mélyén, az, akivel nappal csak szürke gondokról, üzleti problémákról lehet beszélni, este hozzáférhetőbb lesz, vidámabb, arcáról rövid időre elsimulnak a gondokozta ráncok... felejteni igyekszik mindenki és ópiumot, kokaint helyettesít a zene, az asztalon sárgálló bor, a színes likőrök és esetleg — a habzó pezsgő.

A körút első állomása a **Lloyd-bár**.

Nemrégiben nyitották meg és a finom tónusban berendezett, elegáns helyiség máris a tagok legkedveltebb szórakozóhelye lett. Sokszor hajnalig folyik a tánc ebben a nagyvárosi nivóju bárban, amely színt, hangulatot varázsol az aradi éjszakába.

S innen gyérünk a **Dáciába**. Szombat este van, tehát a barban játszik a **Mellék-zenekar**. Lipi, alias Leipnicker Andor az ajtóban gyönyörködik az összegyűlő közönségben és aggódalmaskodva kérdezi meg az érkezőktől:

— *Vége van a mozinak? Sokan vannak a színházban?*

Aki legjobban örül a zsúfolt színháznak

Talán senki sem kíván Aradon oly tiszta szívből folytonos zsúfolt házakat a moziknak, színházaknak, mint Lipi. Nem mintha anyagi részesedést kapna a jövedelemből. A titok nyitja: ha sokan vannak a színházban, akkor többen kerülnek be színház után a Dáciába, egy kis táncra, egy kis zenehallgatásra, no meg — egy kis konzumra. A parketten vidáman forognak a párok. S az asztalok között bűvészi zsonglörösködéssel suhannak át a pincérek. Már sokszor csodálkoztam, hogy tudnak a tenyérnyi helyeken átfurakodni és hogy nem öntenek nyakon egy-egy vendéget. Mert járulásra nemigen akad hely. Ezért vesznek csak sovány pincérek fel a Dacia-barba.

A szenvedélyes táncolók kis helyen is megférnek. Eppen úgy, mint — a régi közmondás szerint — a jó emberek. Ezért van az, hogy a Dacia-bar parkettjére, akármennyien is forognak rajta, mindig ráfér egy-egy újabb pár. Legfeljebb egy helyben forognak, egyéb baj nem történhet. A törzs-táncolók között mindig feltűnik a szépasszony. Magas, karcsu alakja és sötét estélyi ruhájával

érdekes kontrasztot alkot a dekoltázból előcsillanó, vakító bőre... már túl van első fiatalságán, de mindig körülveszi az aranyifjuság. Amelynek tagjai sorban kéri fel. S Ónagysága lehuny szemmel, a zene ritmusába egészen beleolvadva táncol. Férjét még nem látta senkisémm táncolni Aradon. Egykedvűen szívja egyik cigarettát a másik után és spleen-es tekintettel nézi a táncolókat. Vakítón csillognak a briliánsok a szépasszony hófehér kezén, de csillogóbbak a szemei, amikor felharsan a slow-fox dal a saxofonon...

Szenvedélyes táncosokként könyvelik el a magasrangu katonatisztet, aki arról ismeretes, hogy a táncot feleségével nyitja meg. Azután külön-külön táncolnak és megállapítható, hogy az elegáns férj éppen olyan népszerűségnek örvend, mint a mindig jókedvű és mindig táncrakész fiatalasszony. Ha nincsenek ott, hiányoznak, reklamálják őket. S még sokan vannak, az ifjabb és kevésbé ifjabb generációból. A parkett a legdemokratikusabb intézmény, a kis gyakornok éppen olyan biztos fölényrel siklik végig rajta, mint a mellette táncoló gyártulajdonos, sok millió ura. Sőt a nappal irodakönyvei felett görnyedő szaldkonista fölényesebb, magabizóbb, mint a másik asztalnál szórakozó főnöke...

Reggel hat óra felé szélednek el a sok táncról holtrafáradt vendégek...

Ugy éjfél tájban megélnék az élet a Deák Ferenc-uccában is, a **Vadászkürt** bar felé tart a közönség. Thury-ja nagy buzgalommal fujja az új slágereket és az asztaloknál mélyen kivágot estélyi ruhás hölgyek várják a „császárokat”. Ez az álma minden artistanőnek, a császár, akinek egyáltalában nem fontos a korona, hanem inkább a belső kabátzsebben rejtőz, jól megtömött pénztárca. A császár az emberiségnek azon osztályához tartozik, aki megpezsgözteti a barok liliumait és a bucsuzásnál egy-egy csinos kis barkjegyet — a barkjegy lehet kicsiny, csak a szám rajta legyen minél nagyobb — örvendeztetni meg a társaságába invitált hölgyeket. Sajnos, ez a nőfaj mindinkább kiveszőben van, az aradi, talaj nem kedvez a császároknak. Inkább idegen városból érkezők vendégszerepelnek nálunk ilyen minőségben.

Minden hónapban új sztárja van a **Vadászkürt** barnak. A sztár a műsor egyik száma, nem fontos, hogy legjobb szám legyen, inkább a külső tulajdonságai avatják sztárrá a szóbanforgó hölgyet. A decemberi sztár: a **Lola**. Az orosz táncosnő, magas, karcsu nő, aki miatt már néhány váltópár is készült Arad társaságában. Pedig mindössze pár hete van itt. De meg kell adni, nem volt rossz izlésük azoknak a férjeknek, akik éppen a

Vadászkürtben akarták leszakítani — a tiltott gyümölcsöt.

A **Városi** sötét, bezártan buslakodó helyisége mellett vezet az út a Szabadság-téri lokálokba. Itt azután érdekes tanulmányokat végezhet az ember. Betéved például a **New-Yorkba**, vagy hasonló zsánerű helyre. Valahogyan szorongó érzés vesz erőt azon, aki először téved ezekbe a lokálokba. Pedig itt is folyik a tánc. Csak a milieu kissé más. S a szereplők. Néha-néha válogatott társaságok gyűlnek egybe... az ember nyugodtan kioszthat annak tagjai között vagy félév század fegyházat... Ezekben a lokálokban vezetik le minden bánatukat az éjszakai pillangók, akik éppen úgy hódolnak a tánc szenvedélyének, mint akármelyik előkelőség. A tánc stílusa kissé megváltozik... néha-néha egészen a szemérem elleni kihágás határáig. De ki törvőid ilyen csekélységekkel késő éjszaka? Az sem érdekel senkit sem, hogy tánc közben hamis hangon végigéneklje a dalszöveget az egyik nő... egy-egy hiszterikus kacagás is végigcseng a helyiségben, néha-néha egy kis közelharc is kifejlődik két lovagját féltő pillangó között. Senkisémm lép közbe. Nyugodtan bevárják a fejleményeket, amelyeket legtöbbször az illető lovag szolgáltat azzal, hogy az egyik hölgyet karonfogja és kicipelje az uccára. Ezzel azután az ügy a lovagiasság szabályai szerint végetért.

A „pillangó” közgazdasági előadást tart

Az egyik ilyen lokálban találkoztam egyszer egy pillangóval, aki nagyszerű hozzáértéssel közgazdasági előadást tartott. Hálából, amiért kifizettem a feketéjét. Szakértelemmel dobálózott a pénzügyi kifejezésekkel, **infláció, bankjegyszaporítás, pénzügyi konverzió... ilyen szavak peregetek a vastagon kifestett ajkáról.**

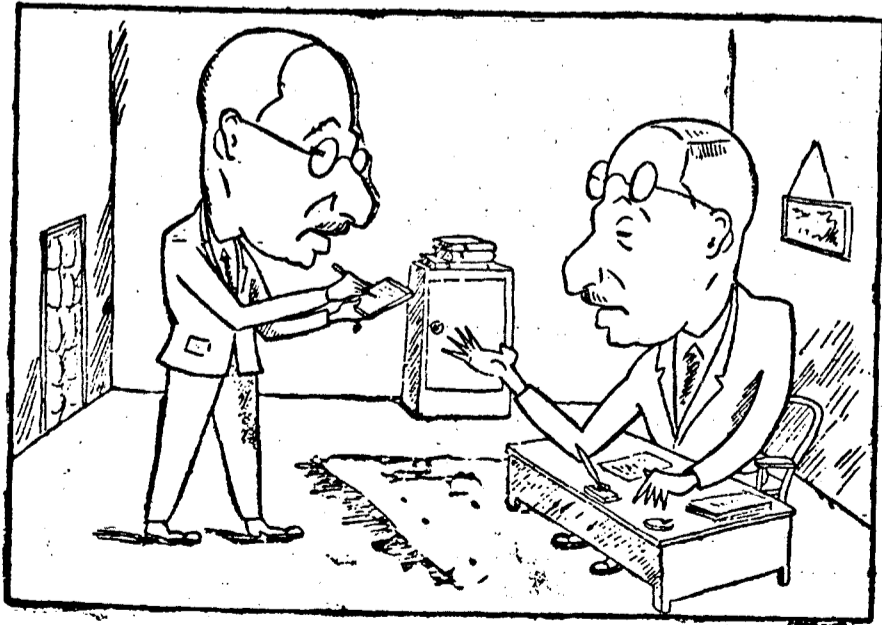
— Igen uram — jelentette ki lemondóan — a mi életünk ezzel áll összefüggésben, ezért kell nekünk is közgazdasággal foglalkozni. Nincsenek már „palik”, elvitte őket a krízis és a konverzió. Nincs pénz. De talán ha infláció lesz, nekünk is újra felvirrad, a bankjegytöbbletből nekünk is jut valami...

S ezzel a közgazdasági pillangó bucsút intett és eltűnt a kávéház belsejében. Valamelyik másik asztalhoz ment, elmagyarázni közgazdasági fel fogását. Ez az aradi éjszakai pillangó talán a leg-hivebb követője a **Lunian-féle** inflációs programnak...

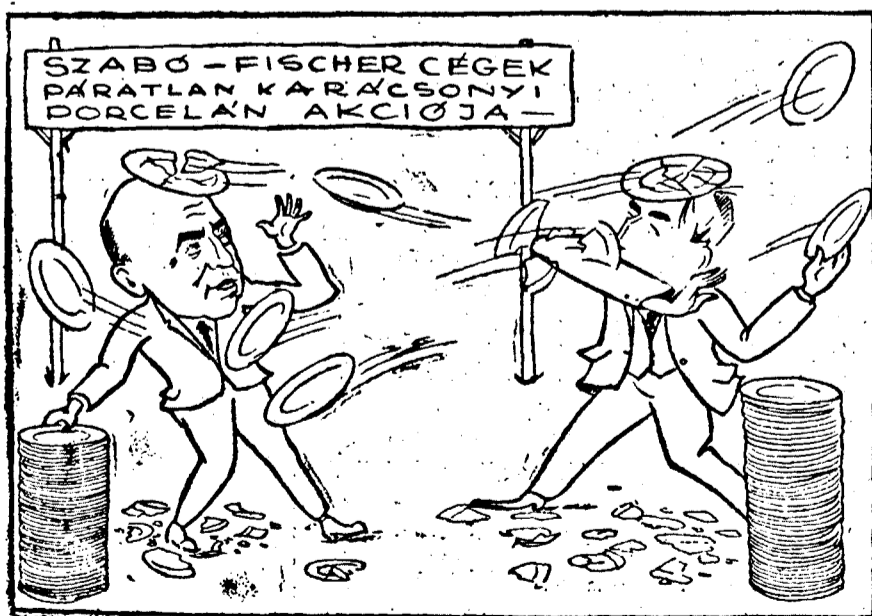
A zene lassankint elhalkult. Mindenfelől cigányok kerülnek elő, mennek haza és utközben elintézik a keresmény körüli vitákat. Esetleg betévednek valamelyik lokálba, hogy ők is élvezhessék a vendégeknek kijáró tiszteletet. Kávéházi pincérekből és zenészekből éjszakai kártya-partik verődnek össze és csak a hajnal beköszöntése kergeti haza őket.

Azután átveszi birodalmát a nappal. Az éjszaka lovagjai karikás szemmel osonnak haza... emberek sietnek a munkába... kezdődik a mindennapi robot.

S gondokkal küzdő emberré alakul át az éjszaka könnyűszívű lovagja... (—rosi.)

Faragó Rezsőtől, a Karácsony éjszakára
Mivelhogy szükség van ünnepi témára
— Egy régi riporter — az antik gárdából —
Cikket kér boldogan, de saját magától.

A harc nem szükködködik elánban!
(Edényben, keramitban, porcellánban.)
S míg a karácsonyi akciók tervét keverik,
A Szabó- és Fischer-cégek:
A drága porcellánt egymáshoz verik!

Kínában már nem divat az ópium

Különös meglepetések egy film felvételénél.

Londonból jelentik: Az egyik angol filmstúdióban bűnügyi filmet forgatnak most, mely London kínai negyedében, Limehouseben játszódik, Tizenöt kínai statisztát szerződtetett a filmvállalat. A statisztáknak többek között olyan jelenetben is fel kellett lépni, melynek színhelye egy ópiumbarlang. A díszletet beállították, elhelyezték az ópiumszívó diványokat és ezután a rendező felszólította a kínaiakat, hogy fekdjenek le a diványokra és vegyenek pipákat a szájukba.

— Nem, — mondták a kínaiak — kínai nem szívni többé ópium.

Ezután tört angolsággal közölték, hogy sérti őket a filmnek az a beállítása, mely szerint a kínaiak züllött ópiumszívók, majd kijelentették, nem hajlandók olyan filmben szerepelni, mely a kínaiakat az európai közönség előtt kompromittálja. A rendező kénytelen volt elbocsátani a kínaiakat és fehér statisztákat vett fel helyettük.

A nyugalomba vonult Csécsi Imre beszél emlékeiről:

1901. július 22-én

Horthy Miklós sorhajóhadnagy örök hűséget esküdött az aradi református templomban Purgly Magdának

Szilveszter napján bucsuzik hiveitől az aradi reformátusok arany-száju prédikátora

A magyar kultúra messzevilágító pásztortüzeinek egyik legkitartóbb óra, az aradi reformátusság szellemi életének fátylahordozója szól utoljára Szilveszter délutánján híveihez, hogy azután elhagyja katedróját és jól megérdemelt, becsületesen kivívott pihenésre vonuljon vissza egy kis aradi magánház zöldsalugáteres ablakai mögé. Csécsi Imre református esperes, aki csaknem egy emberöltőn keresztül állott az aradi református egyház élén visszavonul a lelkeskedéstől s január elsejétől átadja katedróját utódjának, aki az ő békés, megértő, nemes szellemében fogja tovább szítani az emberszeretet és vallásosság öröklángját a hivek lelkében...

Csécsi Imre Szilveszter délutánján elmondja utolsó nagy beszédét hivatásos működése keretein belül s azután szép csendesen, ahogyan jött — csaknem öt évtizeddel ezelőtt — visszavonul a nyilvánosságtól és kedvenc könyveinek, az irodalomnak, tudománynak és költészetnek szenteli életét. Mielőtt a toronyórák tizenkettőt ütnek és a harangok az ujesztendő beköszöntését hirdetik vidám, messzezengető szavakkal, Csécsi Imre utoljára megismogatja katedróját, talán egy titkolt könnyet töröl ki csöndesen a szeme sarkából és félhalkan ennyit mond bucsuzól, önmagának:

— Megtettem kötelességemet, elmehetek...
Atadom a helyemet a fiataloknak...

Harminckét évvel ezelőtt...

Csécsi Imre valóban megtette kötelességét. Mindent megtett, amit egy isteni sugallattól, elhivatottságtól áthatott, magasabb rendeltetésű lélek megtehet embertársaiért, hiveiért, lelki gyermekeiért... Negyvenhét éven keresztül hirdette Isten igéjét, a szeretet, a jóság és megértés nemes eszméjét az aradi református templom szószékéről és minden jóért, szépért való lelkesedését belesugározta az ifjuság szívébe...

A Jókai-regényekbe illő, régi könyvekkel, iratokkal telezsufolt lelkési hivatalban fogad Csécsi Imre, akinek haja, bajusza megfehéredett ugyan, de válla nem hajolt meg, katonás kemény tartása és sötét szeme fiatalos energiát sugároz. Csak a szája körül van egy fáradt vonás és a keze pihen fáradtan az asztal lapján amikor beszél, elmondja hogyan került Aradra és visszaidézgeti a letűnt, multba hullott öt évtized eleven emlékeit...

— Debrecenből jöttem ide 1886-ban... Azt hiszem, a hírem megelőzhetett, nem tudom jó-e, rossz-e, de az bizonyos, hogy már ismertek itt, hallottak rólam. Mint segédlelkész kerültem ide Ferenczy Gedeon mellé, ki beteges, idős ember volt már s fiatal támaszra volt szüksége.

a kitünően oldó, biztos eredményű hűlés elleni szer. Használjon azonnal meghűlése kezdetén KRESIVAL-t. Ne kínlódjon a hűléssel, KRESIVAL rövid időn belül segít.

A nyugalomba vonult Csécsi Imre beszél emlékeiről:

1901. július 22-én

Horthy Miklós sorhajóhadnagy örök hűséget esküdött az aradi református templomban Purgly Magdának

Szilveszter napján bucsuzik hiveitől az aradi reformátusok arany-száju prédikátora

A szekrényekből, asztalfiókókból poros, elsárgult ujságok, nyomtatványok és kéziratok kerülnek elő: egy értékes szellemi élet elfakult, de örökké élő dokumentumai. Lelkesítő, pattogó rimekben összecsendülő sorokból igaz gyöngyfüzérként összefűzött költemények, alkalmi ódák, lírai melódiájú, őszinteségükkel elragadó versek, magyaros stílusú, értékes, komoly hírlapi cikkek, tárcák és egész oldalas vezércikkek — az *Aradi Közlöny* hasábjain... Csécsi Imre a költő, Csécsi Imre a vezércikkiró egyaránt értékes, irodalmi nivóju tevékenységet fejtett ki az elmúlt évtizedek folyamán.

— Engem kértek fel szónoknak 1898-ban is, az aradi vértanúk emlékezetének félszázados évfordulóján — folytatja visszaemlékezéseit Csécsi esperes — a saját költeményemet szavaltam el akkor és nézze, mit irtak az ünnepségről a lapok:

Fakó, elsárgult ujságcikket vesz elő, amelynek egyik töredéke ez:

„A fiatal szónok ajkáról elhangzott az utolsó szó s ima alatt megszólaltak a harangok...”

Ismét emlékek raja száll körülöttünk az alkonyi szobában. Amikor Tisza István előtt beszélt Csécsi Imre a nagyszalontai espereskerületi gyűlésen... Amikor 1893-ban egyszívvel-egylélekkel megválasztották elődje helyébe hivatalosan is aradi református lelkésznek s amikor több mint három évtizeddel ezelőtt Horthy Miklós és Purgly Magda frigjét áldotta meg az aradi református templomban. Megkérem, hogy a messziföldön híres szépséggel, előkelő aradi leánynak és a daliás tengerész-tisztnek esküvőjéről bővebben meséljen, mire Csécsi Imre belemelegszik és beszélni kezd:

— Forró nyári nap volt 1901. július 22-én, amikor Horthy Miklós sorhajóhadnagy örök hűséget esküdött az aradi református templomban Purgly János földbirtokos leányának: Purgly Magdának. A Csanádi-palota mellett lévő Purgly-palotából indult el a lakodalmas menet a legforróbb délből. A nap csak úgy szikrázott felettünk s a templom az esküvő előtt egy órával már zsufolóság

megtelt. Nagyon meleg volt, arra igen jól emlékszem s bizony nagyon nehéznek éreztem vállamon a sujtásos atillát...

— Purgly János azt akarta, hogy a polgári esküvőt a lakodalmas háznál tartsák meg, éppen a nagy meleg miatt, de Horthy Miklós édesapja nem engedte, mert nagy törvénytisztelő volt s azt mondta, hogy csak menjenek a fiatalok az anyakönyvvezetőhöz, ne az jöjjön házhoz, parancsszóra. Így is történt... A polgári esküvő után bekanyarodott a lakodalmas menet a Deák Ferenc-uccába és a református templomban megszólaltak a harangok... Esküvőt hirdettek, Arad megye legszebb leányának a lakodalmát... De szép is volt a fiatal Purgly Magda fehér fátyollal fedete haján és nemesvonalu, sápadt arcát a meleg kiszinesítette... Horthy Miklós a tengerészhadnagyok szép egyszerű ruháját viselte, arany sujtásokkal, gombokkal... Daliás, komoly tekintetű fiatalember volt és nagyon jól festett Purgly Magda oldalán...

— A templom tele volt virággal és minden asszony megbámulta Urbán Iván násznagybotját, amely csupa illatos, friss virágból készült... Én pedig elmondottam azt a beszédet, amit 1926-ban Debrecenben megörökítették Horthy Miklós magyar kormányzó és feleségének ezüstlakodalma alkalmából... Két példány készült vastag selyemre nyomva, egyik a kormányzóé, másik a nemzeti múzeum birtokában van. Öt példány pedig merített papíron készült s ebből egyet elküldtek nekem is... Itt van... itt őrzöm a szekrényemben...

A muló évtizedek változatos emlékei

Előkerül az értékes nyomtatvány, amiből mindössze hét példány készült s aminek igazi értékét azok a szivből fakadó szavak, nemes, lelkesítő gondolatok adják meg, amelyek Csécsi Imre ajkáról hangzottak el harminckét évvel ezelőtt, egy forró júliusi délelőttön, az aradi református templomban...

Erősen alkonyodik a lelkési hivatalban... Csécsi Imre befejezte visszaemlékezéseit. És befejezte lelkési pályafutását, amely azonban soha el nem muló, soha ki nem alvó fátylaként ég Arad kultúrtörténetének oltárán s a távozó lelkész hivelnek szívében... Csécsi Imre Szilveszter délutánján elmondja utolsó nagy beszédét. A szavak, gondolatok mint kezes, fehértollu galambok szállanak ki a lelkéből... Aztán utoljára megismogatja a katedróját, talán egy titkolt könnyet töröl ki a szeme sarkából, végigsimít tekintetével hiveinek sorain, lehajtott fejen, könnybelábadt szemeken és csöndesen elmegy, magával viszi a hivek szeretetének, ragaszkodásának értékes, soha el nem hervadó koszoruját... Csánvi Piroska.

Aradiak PESTEN a

METROPOLBA szállnak

Rákóczi-ut 58.

308

150 kényelmes, modern szoba, hideg-meleg forróvízzel, telefontal, központi fűtéssel, rádióval és csengő helyettesítő elektromos fényjelzőkkel. Patinásirű kiváló konyha. Az étteremben hangulatos cigányzene

A valódi erdélyi FLEKKEN különlegességeket, vargabélest, kürtöskalácsot Ender flekkensütőmester készíti

Szobák 4.— pengőtől. ————— Teljes penzió 9 pengőtől.

Rádiójelek érkeznek a világűrbe a Földre

Rádióösszeköttetés készül a Holddal - A Marconi-hullámok s egy 100 ezer kilowattos leadó útján a londoni kutatóintézet szenzációs hírt röpitett világra

A londoni nagy elektrokutató laboratórium szenzációs közlést hozott nyilvánosságra, amely arról szól, hogy *új, rendkívül érzékeny apparátusokkal ultraszenzibilis rádiójeleket lehet felfogni, amelyek a világegyetemből érkeznek.* Az eddigi kutatások szerint valószínű, hogy ezek a jelek az állatövhez tartozó csillagképek valamelyikéről származnak.

Már régóta izgatja a tudományt az a nagy kérdés, hogy a rádiótelegráfjelek elhagyják-e a föld levegőburkolatát és kihatolnak-e a világűrbe, avagy pedig hogy ilyen szignálok a levegőburkolaton keresztül a világegyetem ismeretlen tájairól érkeznek-e a földre?

A kérdést néhány évvel ezelőtt még a fantazmagóriák birodalmába utasították. Ma már komoly és neves tudósok foglalkoznak a megoldásával.

Nemrégiben még bizonyosak voltak abban, hogy a földi rádiójelek a földgolyó levegőburkának örökös foglyai maradnak, mert az ugynevezett Heavy-Side-réteg az elektromosságot különösen jól vezető légrétegek a rádióhullámokat úgy verik vissza, mint a fényhullámokat a tükör,

kénytelenek megmaradni a levegőburkon belül, körbe futhatják ugyan a földet, de a világegyetembe ki nem hatolhatnak soha.

Ez a felfogás ma már megdőlt. Az első lökést Jürgenshaus holland mérnök adta, aki készülékével többször felfogta az eithofeni nagy leadóállomásból kiküldött rádiójelek visszhangját és a visszhang időkülönbségéből megállapította, hogy a visszhang nem a földről, hanem valahonnan az univerzumból verődik vissza. A norvég Störmer

professzor kísérletei pedig beigazolták, hogy habár a hosszú rádióhullámok a levegőburok foglyai maradnak,

a rövid hullámok keresztülrögnének a Heavy-Side-rétegen és kihatolnak a világűrbe. Itt valahol egy ismeretlen közvetítő anyag visszاسugározza a hullámok egy részét s ezeket a visszhangsugarakat lehet felfogni újból a földön. Ezzel a két megállapítással tehát kivették a fantázia birodalmából azt a kérdést, hogy lehet-e földöntúli állomásra jeleket küldeni, vagy földöntúli jeleket a földön felfogni.

A praktikus amerikaiak az utópiából rögtön gyakorlati kísérletet csináltak és a világhírű rádiószakember, Gernsbach mérnök már el is készítette annak a százezer kilowattos leadóállomásnak a tervét, amely a Marconi-féle ugynevezett irányhullámokkal,

csak egy irányba kibocsátható hullámokkal sugározzák be a Hold felszínét, amely ezeket visszaverné a földre, ahol ismét fel lehetne fogni őket.

Ezen a módon készülnek tehát az amerikaiak az

Aradiak budapesti találkozó és szórakozó helye

Negresco

3908

kávéház

a Dunakorzón

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a GOLDHAUS-ban

1886

első telegrammot elküldeni a Holdba és felfogni az első üzenetet a Holdból, amely üzenet természetesen nem volna egyéb, mint a rádiójeleknek a Holdtól visszavert echója. A többi égitestre való rádiótávíratkozás is megvalósítható, ha a nagyadót felállítják. Hiszen csak a küldőállomás erősségétől múlik a kérdés. Különösen

érdekes a Marsba küldendő rádiótávírat, mert a Marsról tartja magát legjobban az a hiedelem, hogy ott intelligens élőlények élnek. Ide természetesen nem földi nyelven küldenék az üzenetet, hanem

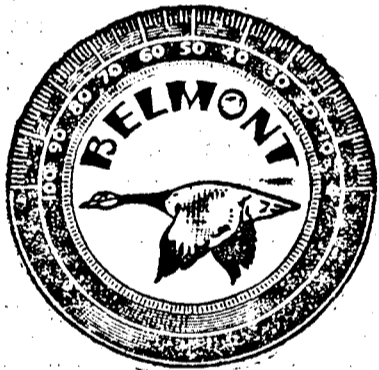
jelzéseket bocsátanának és egy német szakember már ki is dolgozott egy erre alkalmas matematikai code-ot.

1924-ben, mikor a Mars bolygó oly közel került a földhöz, hivatottak és laikusok egyaránt nagy izgalommal figyelték a Marsot, hogy az ott sejtett élőlények nem fognak-e valamilyen jelt adni létkörül. Angol és amerikai állomások fel is fogtak bizonyos szignálokat, azonban ezekről nem lehet tudományosan bebizonyítani, hogy a Marslakók rádiói küldték-e? Maradt tehát a kérdés, hogy honnan származnak ezek a légüri rádió-visszhangok? Mivel ezek a megállapítások szerint

mindig egy bizonyos napszakban ismétlődnek, az a feltevés, hogy kiindulási pontjuk az égboltozat azon részén lokalizálódik, amely az illető órában a felfogóállomás meridiánja fölött áll.

Ha bebizonyosodik is, hogy melyik csillagzatból érkeznek a jelzések, akkor sem tudjuk azonban bebizonyítani, hogy intelligens élőlényektől származnak-e. Valószínűbb a feltevés, hogy ezek a jelzések olyan elektron-folyamok akusztikai hatásai, amelyeket valamely csillag bocsát ki magából.

A londoni hír a szenzáció erejével hat világszerte.

BELMONT-RADIO

CHICAGO U. S. A.

10 ÉV ALATT

10 MILLIÓ BELMONT RÁDIOKÉSZÜLÉK

HIRDETI MINDENÜTT A VILÁGON

AZ AMERIKAI RÁDIOIPAR ÉS AMERIKAI RÁDIOTECHNIKA FŐLÉNYÉT

ROMÁNIAI VEZERKÉPVISELET ÉS GYÁRI LERAKAT:

4812

VÉRTES RADIO

A R A D

STRADA CLOSCA No. 7.

A Vadászkiirt kabaré Unnepi műsora nyújtja a legjobb szórakozást a karácsonyi ünnepek alatt.

4830

Választójogot a nőknek!

Írta: GABOS JENO dr.

A mostani parlamenti választások ismét időszerűvé tették a kérdést, miért nincs még mindig választójoguk a nőknek Romániában. A kérdés aktuálisabb lett azzal, hogy Spanyolország is a legújabb időben törvénybe iktatta a nők választójogát és a nemrég lezajlott választásokon már buzgón szavaztak a szép Juaniták és Carmenek. Érdekes, hogy ugyancsak nemrég Uruguayban is megadta a parlament a nőknek a választójogot. Nálunk azonban ugylátszik, még mindig félnek a „nőuralom”-tól. Hiába gyűléseznek a nőegyletek és hasztalan tartják állandóan felszinen a női választójog kérdését, a mi politikusaink, kevés kivétellel, ridegen elzárkóznak a nők kérésének teljesítése elől.

Platon a „Köztársaság” című halhatatlan dialógussorozatában, melyben modern problémákat: szociálist, femnizmust, Nieztsche és Rousseau hirdette problémákat, sőt még pszichoanalízist is egyaránt megtalálunk — azt tanítja, hogy

a leányoknak épp úgy el kell érniük a legmagasabb rangot, mint a férfiaknak.

A döntő az ember alkalmassága és tehetsége, nem pedig a neme; ha az asszony képesnek mutatkozik a politikai igazgatásra, engedjük kormá-

„A nő gépies munkában csődöt mond, de ahol önálló gondolkodás szükséges, sikereket ér el”

A női nem felszabadításának ellenzői rendszerint a nő veleszületett testi és szellemi alsóbbrendűségével hozakodnak elő. A női inferioritás mellett felhozott fiziológiai érvek a tudomány szigorú világánál nem állják meg helyüket. Hogy a nőnek nincs meg az az értelmi fejlettsége, mint a férfiaknak, nem komoly állítás. Havelock Ellis kimondja, hogy *a két nem között magasabb vagy alacsonyabbrendűséget megállapítani, „abszurdum”*. És nagyon helyesen jegyzi meg Mencken, a híres amerikai essayista és kritikus: „Az a körülmény, hogy még manapság is, az emberi faj ily agg korában, érvelni kell amellett, hogy a nőknek nagy intelligenciája van, ékesen szóló bizonyítéka annak, hogy uraik és mestereik mily gyatra megfigyelők, mily gyógyíthatatlanul elfogultak és együgyűek.” „A nők, — mondja Mencken, — nem csupán intelligensek, hanem az intelligencia bizonyos finomabb formái kizárólag a nőknél találhatók fel.”

Az értelmi fejlettség hiányáról tehát nem beszélhetünk. Most nézzük, meg van-e a nőben az a higgadtság és az az elhatározó képesség, melyet a választójog helyes gyakorlása megkíván. Azt szokták mondani, hogy a férfi nyugodtabb, higgadtabb és hamarabb jut elhatározásra, mint a nő, akit érzelmvilága nagyon erősen befolyásol. Kétségtelen, hogy a nő már testi berendezkedésénél fogva is gyorsabban reagál a fizikai és pszichikai ingerekre; az újabb időkben azonban

a sport nagy elterjedése erősen csökkentette a nők tulságos érzelmi befolyásolhatóságát.

Ami pedig a higgadtságot illeti, az életből merített ezer tapasztalattal lehet bizonyítani, hogy ott, ahol a férfi egy-egy nehezebb helyzetben a fejét veszi, szerencséje az, hogy mellette áll egy nő, aki nyugodt megfontolással, higgadtságának megőrzésével, a férfi segítségére siet és kimentti őt nehéz helyzetéből. Sok igazság van abban, amit Mencken mond, hogy a férfi a családi körben hősnak, kiválónak, félistennek szereti magát feltüntetni, valójában pedig nem más, mint egy szegény szájhős. Bizonyos, hogy a nő gépies munkában csődöt mond, de ahol önálló gondolkodás szükséges, sikert ér el. S bár minden férfi azzal dicsekszik, hogy ő szellemileg minden nőnek felette áll,

nyozni. Azóta több mint kétezer éve telt el, mégis egyes államok mind a mai napig nem adták meg a nőknek a politikai jogokat.

A nők választójogáért indított küzdelem általában a feminista törekvések bölcsője az észak-amerikai Egyesült-Államok. Innen indult el diadalutjára a nők jogaiért folytatott harc és Amerika ma is a világnak az az állama, ahol a nőknek a legtöbb joguk van.

De az amerikai nő nemcsak jogilag van kedvezőbb helyzetben, mint az európai nők, hanem társadalmilag is.

Az amerikai nagy tisztelettel veszi körül a nőt és ott sohasem fordul elő, hogy nyilvános helyen a magányos nőt a legcsekélyebb inzultus is érje. A nők megbecsülésének egyik oka talán abban is keresendő, hogy a nők száma az északamerikai Unióban kisebb, mint a férfiaké: 100 férfira átlag 95 nő jut. A nők másik Eldorádója New-Zeeland, ahol 30 százalékkal kevesebb a nő, mint a férfiak száma. Itt a nők 1893. óta a férfiakéval teljesen egyenlő politikai jogokat élveznek, választanak és választhatók, résztvesznek a törvényhozásban, közigazgatásban és a bíraskodásban.

— s különösen a feleségének — folytonosan megcáfolja ezt az álláspontját azzal, hogy a legtöbb ügyében meghajlik a nő intuíciója előtt, kikéri a nő tanácsát és aszerint cselekszik is. Ha egy férfi üzletébe társat vesz, ha valami közéleti funkciót kell elfoglalnia, ha valami káros konkurrenciát kell leküzdenie, ha az apától megkéri leánya kezét, természetesen a férfi kikéri felesége tanácsát. Sőt Mencken még azt is mondja: „Egy francia éppoly kevéssé gondolna arra, hogy felesége megkérdése nélkül keressen szeretőt magának, amily kevéssé jut eszébe hogy felesége tanácsa nélkül hivatalt vállaljon.”

Ezek az előbbemlített kérdések egy család szemszögéből nézve sokkal fontosabbak, mint az, hogy egy nő az egyik vagy másik párt jelöltjére adja le szavazatát — és ha a nő azonban, a család jóléte szempontjából fontos kérdésekben megtalálják a helyes utat, az ő csodálatos logikájukkal, gyors és eszes döntési képességükkel, reális gondolkodásukkal el fognak jutni a helyes választáshoz a szavazati jog gyakorlásánál is.

De vannak pszichológiai érvek is, amelyeket a nők egyenjogúsításának ellenzői szüntelenül hangoztatnak. Az érvelés abból az axiómából indul ki, hogy a nő hivatása a gyermeknevelés s minden oly tevékenység, mely őt a gyermekeivel való intenzív foglalkozástól elvonja, lényével ellentétben áll. Hiába hivatkozunk azokkal szemben, akik ezt az érvelést hozzák fel, arra a jelentős szerepre, melyet a nők a közpályákon, hivatalokban oly eredményesen betöltenek. Ők azt választolnák erre, hogy a tapasztalat semmit sem bizonyít, mert a házonkívüli munka elvállalására nem belső hajlam, hanem az élet kényszere készítette őket s ha bármelyiküket őszintén kiválatnánk, bizonyára azt felelné, *legszívesebben otthon maradna, hogy családjának éljen*. Kétségtelen, nagyon kellemes volna, ha a való élet minden esetben megengedné a nőnek, hogy csak otthonával törődjék. De mi történik akkor, ha a férj elhált, vagy beteg, nem tud keresni és otthon gyermekek sirnak a kenyér után. A ma nőjének, a gazdasági viszonyok hallatlan leromlása folytán, minden pillanatban készen kell állania, hogy a család süllyedő hajójának erélyes kormányzását kezébe vegye s ezzel családja létfontartását

biztosítsa. Azoknak van tehát igazuk, akik azt hirdetik: *a nők gyárakban dolgoznak, kell tehát, hogy szavazhassanak a gyári törvények dolgában. Ha nem mennek férjhez, üzlet után kell látniok s mint-hogy üzlet után kell látniok, részt kell venniük a politikában.*

A nőt nem lehet kizárni a szavazati jog gyakorlásából.

Ma már millió és millió nő tölt be különböző és különböző hivatást. Ezek saját személyükben is a legközvetlenebbül vannak érdekeve, mely rendelkezéseket tartalmaznak a nőkre vonatkozó újabb törvények. Oly kérdések, mint: a munkaidő, — vasárnapi és éjjeli munka, a bérfizetés és a felmondásnak határideje épp úgy érintik a nőt, mint a férfit.

A női szavazati jog megadásának ellenzőivel szemben áll egy hatalmas csoport, mely a választói jogot meg akarja adni a nőknek azért, mert azt állapították meg, hogy a nők minden valószerűség szerint alkalmasabbak a politikára, mint a férfiak. E megállapításukat onnan merítették, hogy mindenféle fajú nép fölött, a világ minden részében kitűnően uralkodtak a nők és még a legvadabb és legféltelenebb törzseket is megfékeztek. Az állam kormányzásában, ha azt a mértéket alkalmazzuk, mellyel férfiakat bírálunk: átlag több tehetőséget árultak el a nők, mint a férfiak. Például szolgálhat: Erzsébet angol királynő, a ki az angol világbirodalom alapkövét rakta le és Nagy Katalin orosz cárnő, aki a nagy orosz birodalom igazi megalapítója — például szolgálhat továbbá: Kasztíliai Izabella, Sforza Katalin, Mária Terézia és Viktória angol királynő.

De nézzük, mi a mai helyzet a nők választójoga tekintetében.

Semmiféle politikai joguk nincs a nőknek Franciaországban, Svájcban, Portugáliában, Jugoszláviában. Franciaország a feltétlen férfiuralom álláspontját vallja magának. Ott a Code Napoleon ma már idejét multá intézkedései folytán a nők annyira korlátozva vannak személyi és vagyoni jogaikban, hogy elsősorban e korlátok megszüntetését tartják magukra nézve a legfontosabbnak; a politikai jogok megszerzésének nem is tulajdonítanak nagy jelentőséget. A háború után keletkezett új államokban: Csehszlovákiában és Lengyelországban az új alkotmány azonnal megadta a nőknek a politikai jogokat. Az északamerikai Unió egyes államai már a 17. és 18. században felveték a nőket a választók közé. Európában Norvégia volt az első: 1913-ban adta meg a nőknek a választójogot. Követte Izland, Dánia és Hallandia. 1918. a tulajdonképpen szülőéve a női választójognak. Egymásután iktatja törvénybe Német- és Angolország, Ausztria, Magyarország, Litvánia, Lett- és Esztorország. Bulgária 1920-ban következett. Svédország 1921-ben adta meg a nők választójogát. Olaszországban, ahol a nők már régóta résztvettek a községi választásokon, a fascista uralom 1921—1922-ben léptette életbe a női választójogot. Kinában, ahol a nők még napjainkban is a legborzalmasabb elnyomást szenvedik el, a politikai jogokat mégis sikerült kivívniok. Oroszországban a nőknek csak a megyei és községi tanácsok választásánál van választójoguk — ugyanigy van nálunk is, de előfeltétel a nagykorúságon kívül négy középiskola elvégzése. Ezeknek a nőknek száma csekély, úgyhogy az eddigi állapot fenntartása nagyon igazságtalan. Ezért az 1926 évi választójogi törvény hatályát a nőkre is ki kellene terjeszteni, hogy a férfiakéval egyenlő aktív és passzív választójogot nyerjenek.

Kívánatos, hogy a nők a politika területén minél inkább érvényesüljenek,

mert a férfiak vak egoizmusát egyedül a nők nagyobb megértő készsége és tapintata van hivatva ellensúlyozni. Különösen a békemozgalom terén várhatunk nagy eredményeket a nők közreműködésétől, kiknek bevonása a nemzetközi konfliktusok elintézésébe talán mindörökké elejét fogja venni a nemzetek egymás elleni háborúskodásának.

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a **GOLDHAUS**-ban

Legszebb karácsonyi ajándék
egy fényképező gép
Legolcsóbban beszerezhető:

Foto Central

ARAD, Strada Bratianu 13.
a főposztóval szemben. — Árjegyzék gratis.

Gyermekkosci, vagy volán, főzőkanál, vagy operáló-kés, konyha, vagy kozmetika?

Az aradi dolgozó nők harcot indítanak az új áramlatok ellen — Egy megbukott jelszó — Izgalmas nő-kongresszus, a melyen a jelszólalók megcáfolhatatlan igazságokat mondanak

Hölgyeim, engedjék meg, hogy én, aki itt értekezletre hívtam össze Önöket, megnyissam néhány szóval a nagygyűlést! Kongresszusra jöttünk össze, hogy azt a Nyugatról felénk törő áramlatot megtárgyaljuk, néhány percre megállítsuk és megforgassuk, amely a felszabadult, a szabadság, egyenlőség mámorában nyílt lélekkel s egészséges, bátor testtel megfürdött. Nőt vissza akarja sodorni az ősi munkaterület felé, a Férfi önkényuralmának rabszolgaságába. Biztos helyről szerzett információink szerint a francia kamarában most tárgyalják s Németországban már elfogadták azt a törvényjavaslatot, amelynek tendenciáját ebben a rövid, de markáns mondatban sűrítjük össze: „Dolgozó nők, vissza a konyhába!” (Zugó ellentmondások) bennünket azért érdekel közelebbről ez a nyugati áramlat, mert hallottuk, hogy az új kormány francia mintára ugyanezt a törvényjavaslatot akarja beterjesztetni a jövődöbéli parlament elé... Hölgyeim, mondják el szép sorjában véleményüket erről az égetően fontos kérdéstről. A magam részéről nem akarom befolyásolni Önöket, csak néhány halhatatlan költő mondsát szeretném felidézni. Ők azon a véleményen vannak, hogy a Nő illatos virág, törékeny csecsebecse és eszerint jobban illik kezébe a gyermekkosci kormányja, mint a volán, („Le velük”) jobban forgatja a főzőkanalat, mint az operáló-kést, jobban ért a főzéshez, a szobalány dirigálásához, mint a vaskos Főkönyv rubrikájának kitöltéséhez, vagy az írógép katodálásához. (Zugás a baloldalon.) Válaszolgának Hölgyeim s tartásuk szem előtt, hogy annyi az állástalan férfi, annyi a munkanélküli diplomás fiatalember, aki nem tud megőszülni, nem tud családot alapítani, mert nem akarja, hogy a — felesége tartsa el... Az új mozgalom alapelve az, hogy a nő férjhez is mehet, gyermekeket is dajkálhat, mialatt a férfi családfőhöz hiven dolgozik a mindennapi kenyérért...

Szavaimat mély csend követte, szinte kövémedt arcok, megdöbent tekintetek meredtek felém, majd a hölgykongresszus tagjai között kitört a felzúdulás. Mint egy megbolygatott méhkas, olyanná vált az értekezlet, zugás, felháborodott összevissza kiabálás és a hangok bábeli zürzavara tört felém. Már azt hittem, hogy menekülni leszek kénytelen, vagy eredménytelenül feloszlatni a nagygyűlést, azonban lassan lecsendesedett ismét a „meheszkék világa” és egy fejedelmi termetű, érdekes asszony állott a szónoki emelvényre, hogy az orvosnők nevében elmondja véleményét a szóbanforgó súlyos kérdéstről:

Az orvosnő:

— A férfitaradalom részéről gyakran éri a dolgozó nőket az a vád, hogy kiszorítjuk a férfiakat állásaikból, elveszük a munkaalkalmat előlük! Mennyire nem ez a mai állástalanság problémája! (Igaz!) Hát nekünk, dolgozó nőknek nem éppen úgy kell küzdenünk, hogy megtarthassuk a pozíciónkat, mint a férfiaknak? (Zajos helyeslés.) Az állástalan férfi tragédiája kortörténeti tragédia, azonban az állástalan „dolgozó nő”, aki végre kivívta egyenrangúságát, hirtelen zsákuccába kerül, amelynek falaira ez a szó van írva: „Világviság!” Dolgozni szeretne, munkaszomjjal lelkeben keresi fel az új területeket, a nő számára is felszabadult munka területeit s akkor látja, hogy mire ideérkezett, elébe vágott a gazdasági válság... Ez korunk tragédiáján felül külön női tragédia is! (Zsebkendők kerülnek elő s halk szipogás a kongresszus soraiban.)

A háboru alatt bebizonyítottuk, hogy a nő alkalmas minden munkára, éppen úgy, mint a férfi. Az a pozíció, amit kiharcoltunk, megillet és meg is fogjuk tartani, mert asszonyaink be fognak jut-

ni a törvényhozás házába is és elébe vágnak a Nyugatról felénk hömpölygő áramlatnak!

Percekig zugó tapsorkán közepette vonult vissza a büszke tartású, nyílt tekintetű szónok, hogy helyet adjon a következő felszólalónak. Finom arcu, kellemesen fáradt hanglejtésű, elegáns, karcu nő az új szónok, aki finom kezeinek gesztusával kíséri előadását, melyet az egybegyűlték feszült figyelemmel hallgatnak:

A kozmetikusnő:

— Mi kozmetikusok olyan merész tudomány szolgálatába álltunk, amelyhez férfi eddig nyulni nem mert. Korrigáljuk a természetet, a Természet hibáit tesszük jóvá és létjogosultságunkat mi sem teszi komolyabbá, mint az, hogy nagyrészt férfiak szorulnak segítségünkre. A munkanélküliség leküzdéséhez is hozzájárulunk azzal, hogy megnyerő külsőt, jó megjelenést adunk, ami ma már minden pályán nagy fontossággal bír.

Ezen a téren nem lehet versenytársunk a férfit, mert a mi munkánkhoz végtelen türelem kell és ott, ahol alapos munkára, nagy türelemre van szükség, bizony sokkal szívesebben alkalmaznak női munkaerőt! Mi munkaterületünk kiszélesedésevel egyre inkább igazoljuk, hogy a nő nem veszi el a férfi elől a munkaalkalmakat, mert új foglalkozást, új munkakört kreáltunk a magunk számára s ezen a téren sok férfi munkaerő is elhelyezkedési lehetőséghez jut!

A bátorhangu, lendületteljes felszólalást hatalmas tapsvihár követte és mikor a zaj elült, egy karcu, villogó szemű fiatal hölgy emelkedett szőlásra, aki a megbotránkozás cikázó villámain szórta felém szeméből, miközben pergett a szó ajkáról, mint a záporosd:

Az ügyvédnő:

— A Dolgozó Nő védelmében ki kell jelentenem, hogy a háboru utáni felszabadulási mozgalom adta kezünkbe a munka fegyverét. Hányan maradtak itthon özvegyek és akiknek völgegyét elsodor-ta a vérzivatar, akik feledést csak a munkában találhattak... Az önmagával szabadon rendelkező s a férfival egyenjogu nő számát azután megsokszorozta a szükség, a férfi egzisztenciáját alá-ásó világviság, a világgazdasági nagy háboru! A nőnek most már ezt az évszázadokon keresztül lassan kiharcolt egyenjogúságát meg kell tartania, mert nem vagyunk s nem akarunk lenni többé „illatos virágok s bájos csecsebecsék”, hanem a férfiak egyenrangú munkatársai, dolgozó emberek...

A felzúduló tetszészajt egy komoly tekintetű, imponáló megjelenésű, magas termetű hölgy felcsattanó szava zavarja meg, aki a háziasszonyok nevében szólal fel az ellenzék bátor hangján:

A háziasszony:

— A nő munkaterülete mindinkább visszatö-lik ősanjáink elfoglaltsága felé... Kiszorítva az alárendelt irodai munkák területéről — ahol a nők, valljuk be, nem pótolhatatlanok, (pisszegés) — munkairányunk visszakanyarodik az ősi munkaterületre, de ez már kitágult, kiszélesedett munkaterület, a hol velünk született ösztönünket tudatos bizottsággá fejlesztve, a társadalom nélkülözhetetlen alapvető és építő elemei lehetünk. A dolgozó nők számára van egy nagyszerű javaslatom: menjenek férjhez akkor is, ha nem tudnak egyidejűleg kereső nők lenni! Mert a nő célja végeredményben mindig a ház-

Pilisiné kozmetika

Verbos-ház (Minorita-templommal szemben.) — Mindenféle szépséghibák szakszerű eltüntetése.

ság, még akkor is, ha a férfi előtt önállónak, egyenrangúnak játsza ki magát!

A felszólalást a kongresszus fegyelmezett csendben hallgatta végig (halk pisszegésektől eltekintve), csak kis idő múlva ugrottak fel egymás után a következő szónokok:

A tanárnő:

— A katedra talán nem ősi munkaterület a dolgozó nő számára? Nem az anya munkáját folytatja a tanítónő, amikor átveszi a zsenge gyermeklélek irányítását, nevelését? Nem anyai tanácsokat kap száz és száz esetben a fiatal leány tanárnőjétől, akire legtöbbször épp oly szívesen hallgat, mint az édesanyjára? (Egy hang: Ne kérdezzen annyit!) Mi anyai szeretettel készítjük elő a gyermekeket az életre, az élet küzdeleire. Ehhez azonban a katedra komoly árnyéka kell, mert a szülő szava nem elég meggyőző a gyermekre az otthon megszokott légkörében...

A bankhivatalnoknő:

— A családayának éppen olyan nehéz számadásokkal kell beosztania ma azt a pénzt, ami a háztartáshoz szükséges, mint a bankhivatalnoknőnek a bevétel és kiadás tételeit... Ha otthon, a családban alkalmas a nő erre a gondokat okozó munkára, miért ne lenne alkalmas egy vállalatban is?

A kereskedőnő:

— Ha egy családaya elmegy vásárolni, értenie kell a legaprólékosabban minden üzleti fogáshoz, mert bizony a legolcsóbban veheti csak meg mindazt, ami a háztartáshoz szükséges. Kifejlődik hát benne az üzleti szellem, miért ne használhatna ezt fel a kereskedelmi életben is? Ezt a jelszót, hogy „Vissza a konyhába!” az itt összejött kongresszusnak törölni kell és helyébe új jelszót iktatni...

A jelszavaknak és bátor, merész felkiáltásoknak abban az áradatában, amely erre a nagygyűlés résztvevői körében felzúdul, teljesen felszabadulva, elnöki szerepem által rámerőszakolt hangnemből kiesve állok az emelvényre és az utolsó szó jogán megszólaltatom az újságírónt:

— Hangzatos jelszavak nélkül is leszögezhetjük a kongresszus állásfoglalását:

a dolgozó nő a férfival való egyetértésben mindig meg fogja találni a maga munkaterületét

s ha kenyérért küzdő s a közélet terén harcoló szeregek soraiban halad is a maga útján, azért ott-hon mindig lehet jó feleség, gondos anya és irányíthatja a háztartást, a gyermeke nevelését is!

A kongresszus ezt a határozati javaslatot elfogadta és a dolgozó nők karácsonyi nagygyűlése ezzel befejezést nyert... (Cs. P.)

Furcsa milliomosok

kioldulnak egy cseh városkában

Prágából jelentik: Különös eset játszódott le Brűx eszackcsehországi bányavárosban. A város uccáján rosszul öltözött fiatalember jelent meg, aki hátán és mellén a következő felirású plakátot hordta:

„Nagy nyomorban élek, bár milliomosnő unokaöccse vagyok!”

A fiatalembert letartóztatták és a rendőrség megállapította, hogy Handl Jánosnak hívják és valóban unokaöccse egy ismert brűxi milliomos özvegynek, akinek a férje óra- és hangszer-nagykereskedő volt. A fiatalembert ezután szabadon bocsátották.

Másnap hasonló eset történt. A brűxi Főtéren újból megjelent egy fiatalember, de ezúttal igen elegáns megjelenésű, aki a mellére erősített táblán a következőket hirdette:

„Botrány! Rokonaim milliomosok! Már tíz éve nyomorgok! Pénz helyett csak erkölcsi támogatásra van szükségem. Ma szöktem meg Teplitzből!”

A fiatalembert a rendőrség megállapítása szerint Neumann Ferencnek hívják és 1890-ben született Trencsenteplitzen. Neumannt husz korona pénzbüntetésre ítélték, majd szabadon bocsátották. Egyúttal megállapították, hogy egy nappal ezelőtt a legjobb brűxi szállodában lakott, 62 koronát fizetett a vacsorájáért és 100 korona borralalót adott a pincérnek. Amikor letartóztatták, 3400 koronát találtak nála.

Az aradi színház egykor ünnepelt szépségének regényes sorsa...

Többmillió örökséggel — lelkibeteg, A világ zajától elvonulva él özvegy Wadovszky Gusztávné :-: A főtéri kis palotától a Dezső-uccai kertes házig

Akik szeretik a művészetet, jól emlékeznek arra a feltűnően szép, szőke művésznőre, aki finom lényével, előkelő játéksztilusával jóval a háboru előtt több szezonban gyönyörködtette az aradi színház publikumát. Prózai színésznő volt, kedves meleg szavu, olyan, akárcsak Góthné-Kertész Ella. A közönség rajongott érte, de különösen Wadovszky Gusztávnak, a leghíresebb aradi női divatáru kereskedőnek a szive lángolt és feleségül is vette az aradi szinpad cs'illagát. A művésznő még szeretett volna a reflektorok világában ragyogni, de a szerény Wadovszky ebbe nem egyezett bele.

— En ezután is nagyon fogom magát szeretni, ha nem is látom a Fedora, vagy a Niobe szerepében — mondta a dús gazdag kereskedő, aki a drámai hősnőnek boldogan suttozta el a holtomiglant.

És valóban haláláig rajongott a feleségéért. Hosszu ideig állandó páholybérlok voltak és gyakran megfigyeltük azt a bánatos mosolyt, azt a könnyes elérékenyülést, amely a bájos asszony fehér arcát előntötte, amikor a későbbi drámai szendéket rajongva ünneplte a zsufolt nézőtér.

— Ugy-e Önnek is tetszett nagyságos asszony? — kérdezték tőle a férje barátai.

— Nagyon — felelte és az ajkát harapdálta, nehogy kitörjenek belőle az elérékenyülés könnyei. — De jó volna nemcsak a páholyból nézni őket...

A szép Wadovszkynének igazán semmije sem hiányzott, csak a megszokott szinpadai siker. És az mardosta a lelkét, beteggé tette az idegeit. Évről-évre a leghíresebb külföldi gyógyhelyekre vitte az ura és az állapota javult is, de a világháboru kitörése az egykor híres dáma sorsát is megpecsételte. Idegbaja elhatalmasodott, állandóan a harctér áldozatairól beszélt, rohamokat kapott a hősi halottak veszteség-listájának olvasásától. Az orvosok ekkor eltiltották a társaságoktól. De mindez nem használta s betegségében nem volt megállás. Tíz évvel ezelőtt a Wadovszky-házaspár hosszabb külföldi utra indult és akkor adták el a színház főbejáratával szemben levő emeletes szép kis palotájukat és az üzletet is beszüntették. Jelenkéntény készpénzt vittek magukkal, mert elhatározták, hogy csak akkor jönnek vissza, amikor Wadovszkyné egy külföldi gyógyintézetben visszanyeri egészségét. Azonban néhány hónap mulva váratlanul hazautaztak és Wadovszky megdöbbenve újságolta a barátainak:

— Kicsibe mult, hogy koldussá nem váltunk és teljesen el nem vett az egész életem munkájának gyümölcse. A külföldön váratlanul ért az infláció és pár nap alatt elveszítettem vagyonom jelentékeny részét, de szerencsére az utolsó pillanatban megmenttem annyit, amennyiből itthon halálunkig szerényen élhetünk.

Itthon készpénzzé tette megmaradt drága értéktárgyait is. Közben feleségének állapota rosszabbodott és orvosi tanácsra egyik jóllelt aradi özvegy urlasszonynak Gájban lévő csendes házában helyezte el az ura, ő pedig volt üzletvezetőjéhez költözött. Ez a változás jó hatással volt a beteg Wadovszkyné idegeire, mert abszolút nyugodtan tölthette napjait. Az ura, aki az egyik nagy pénzintézetnek évtizedeken át igazgatósági tagja volt, mindennap meglátogatta a feleségét csendes magányában.

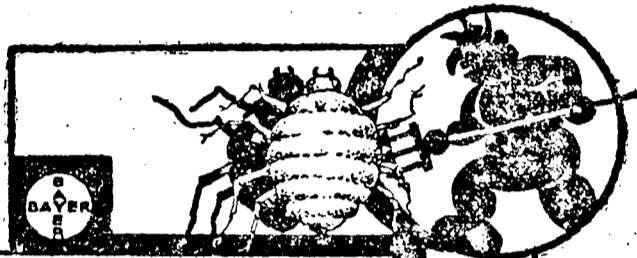
Tudvalevően Wadovszky két évvel ezelőtt egy bágyadt téli reggelen, 85 éves korában, örökre elaludt. Néhány millió lej készpénz vagyont az

ZELLO

Az egerek és patkányok kiirtására a legjobban bevált szer.
Kérjen csakis Zello-t.

Certan

A poloskák és egyéb férgek gyors kiirtásához csakis Certan-t használjon.

Az élet a világmindenségből származik

Settle sztratoszférarepülésének szenzációs eredményei — Arrhenius teóriája gyakorlati igazolást nyer

Newyorkból jelentik: Settle amerikai tudós, aki nemrégiben felszállott a sztratoszférába, most dolgozza fel a folszállás alkalmával szerzett tudományos tapasztalatait. Stelle különböző következtetésekre tett szert, de egyik konklúziója a meglepetés erejével hatott a tudományos körökben. Settle ugyanis arra a következtetésre jutott, hogy a földgolyón látható és érzékelhető mindenü élet a világmindenségből jutott el ide és pedig más planétákról.

Ezt a hipotézist arra a tényre alapítja, hogy bizonyos biológiai kutatásai, amelyeket a sztratoszférarepülés alkalmával végzett, bizonyították szolgálatot annak, hogy a léggömb és a gondola külső falán elhelyezett s a levegő szabad behatásának kitett sejtek sértetlenül átéltek a repülést. Nem pusztította el őket sem a szörnyűsége hideg, sem pedig a megritkult levegő, ellenkezőleg

zavartalanul fejlődtek tovább, az, ultraibolya-sugarak intenzív behatása dacára. Ez a megállapítás a tudósok köreiből élénk érdeklődést és heves vitát váltott ki. Az amerikai csillagászok, akiket véleménynyilvánításra szólítottak fel,

rámutatnak Svante Arrhenius, a Nobel-díjas egyik aradi egyházra hagyta, amelynek haláláig hű fia maradt.

Kikötötte azonban, hogy a hagyaték kamatait a most 75 éves özvegye, életének meghosszabbítására költse és amikor a beteg ur-asszony eltávozik az élők sorából, egymillió lejt az egyház által megalapítandó szeretet-

világhírű svéd tudósok a világok keletkezéséről vallott teóriájára.

Ez a nagy fizikus és vegyész sokéves tudományos buvárkodása eredményeképpen kidolgozott egy teóriát, az úgynevezett

pansperminum-teóriát, amely szerint az összejték idegen világokból valók, altonnan a sugárzás ereje szórta szét őket a világmindenségbe. Ez a teoria lényegében nem új, mert hasonló nézeteket vallott már H. E. Richter, Pasteur, lord Kelvin és Helmholtz is.

Az Arrhenius teóriája elleni érvek egyike volt az, hogy a világmindenségben uralkodó intenzív hideg es az ibolyántuli sugarak hatása alatt ezek az összejték nem maradhatnak meg élet- és fejlődőképességeknek,

sőt holtan kellett zuhanniok a földre. Settle ezzel szemben az ellenkezőjét állítja és pedig sztratoszférarepülése gyakorlati eredményei alapján. A probléma egyébként olyan alapvetően érdekes, hogy a legközelebbi sztratoszférarepüléskor a Settle-féle kísérleteket

megismétlik. de nagyobb arányokban és szigorú tudományos ellenőrzés mellett.

háza költsenek, a fennmaradó szintén jelentékeny összeget pedig a Wadovszky végső intézkedésében kijelölt jótékonycélna adják.

Az egyház kiváló vezetői teljesítették az elhunyt végakarátát és nemrég külön kertesházat bérlettek a volt Dezső-uccában, ahol özvegy Wadovszkyné az ünnepeit drámai hősnő, egy ápolónő felügyelete mellett teljesen elkülönítve tölti élete utolsó éveit. Ott nem foglalkoztatják többé Madách, Katona József, Dumas, Echegaray és Sardou drámáinak izgató szerelmi problémái. Naphosszat hangtalanul figyelheti a hó nesztelen hullását: az örökélet szimbolumát, azt az életet, amely fent hópelyhekkel kezdődik és lent pocsolyás párázatban eltűnik, de köd-alakban újból felszáll, ahol ujjaszületik...

és ott előről kezdődik az egész... (B. L.)

V A J D A B É L A

posztóáruház.

4979

A segesvári szövetgyár vezérképviselője. Arad, Bul. Regina Maria.

DOLLÁR-ÖSSZEESKÜVÉS az aradi minorita-rendházban

Egy millió darab amerikai Kossuth-tízdolláros aradi történelmi regénye. — Hogyan akarta pénzügyileg megalapozni a második magyar szabadságharcot a külföldön bujdosó Kossuth Lajos? — Az összeesküvés aradi komitéjának története. — Mártírok és árulók

Kossuth-dollárok pihennek még ma is üveggel bélelt pléhszelencében valamelyik soffronyai öreg diófa alatt...

LAKATOS OTTÓ, az aradi dollár-per történelmírója.

Az amerikai dollár hónapok óta az egész világ érdeklődésének fókuszában forog. Nincs a földnek banktrezorja, ahol ne őriznének ebből a hosszukás bankból — melyből Washington György képe mosolyog — néhány darabot. Viszont az aradi Kulturpalota ereklyemúzeumának egyik üveg lapja alatt több

tíz- és százdolláros őriz az utókor történelmi kegyelele, melyeken nem az államalkotó amerikai férfiu, hanem Kossuth Lajos karakterisztikus szakállas-bajuszos, energikus arca tekint felénk...

A Kossuth-dollároknak külön történetük, bonyodalmas regényük van, amelynek cselekvénye a magyar szabadságharcot követő osztrák elnyomatás napjaiban játszódott le és hőseinek emlékét nemcsak a történelmi feljegyzések, Lakatos Ottó minorita történész és Márki Sándor dr. aradmegyei monografiájának feljegyzései őrzik, de az aradi Minorita-rendház történelmi falai is, amelyek közül éppen a Kossuth-dollárok miatt cipelték el éjnek idején a jámbor lelkű, mindig magyar érzésű minorita-atyákat az osztrák szoldateszka zsoldosai. Ideje, hogy az aradi Kossuth-dollárok hőseinek történetét nyolcvan év múltán újra a könnyen felejtő utókor — amely az új dollárokat hajszolja — emlékeztetébe idézzük.

1853-at irunk. Haynau, a „bresciai hléna” elvégezte már munkáját és a levett szabadságharc vezére, Kossuth Lajos Angliában igyekezett barátokat szerezni a magyar ügynek Ausztriával szemben. Angliát és Amerikát járva, érlelődött meg Kossuthban a terv, hogy új felkelést szít, amelynek költségeire Amerikában egymillió pengőforint értékben dollár-bankjegyeket nyomtat, angol szöveggel, amelyeket a forradalom győzelme esetén az új Kossuth-kormány bevált azoktól a honfiaktól, akik a becsempészett dollár-bankjegyeket osztrák pénzért a fölkelés javára megvásárolják...

A dollárok utja Londontól — Aradig

Titkos kurírok jöttek-mentek: szinte házról házra csempészték őket igazlelkű, reménykedő magyarok.

Megindult az akció, hogy 10.000 fölkelőt toborozzanak a román örvidéken, az Aldunánál, addig is, míg megérkezhetnek Kossuth fegyverei. Utótt-kopott batárok oldalalaiba rejtve, kettősfenekü kofferekben érkeztek Erdélybe Londonon át az amerikai magyar dollárok.

„Ezeket elfogadni; ajánlgatni; elárusítani, a hazát látogató emissáriusokat pártolni: minden lelkes honfi kötelessége” — izente Kossuth. Így érkezett az üzenet — anno 1852. — Aradra is, ahol Vörös Antal kúrtösi földbirtokos elnökletével titkos komité alakult a Kossuth-dollárok értékesítésére, melynek munkájában az aradi minorita rendház akkori lelkes lakói: Kosztka Libor házfőnök, Lakatos Ottó muzeumi igazgató, a történetíró, Csüdör Tamás, Eperjessy Aurél, Livery Dániel, Zelykó Kelemen tanárok vettek részt. Lakatos írja későbbi memoárjában (Három év egy kompromittált életéből), hogy a dollárt mindenki vásárolta Aradon. Emissáriusok jöttek-mentek és az üzletekben már nyíltan is kérdezték a vásárlók:

— Dollár tetszik, vagy osztrák bankjeggyel fizessek...?

Az elárusított dollárokért gyűjtött pénzt a komité állítólag a minorita konvent pincéjébe gyűjtötte össze, hogy alkalmas időben rendelkezésre álljon.

Ekkor történt, hogy egy ismeretlen férfi érkezett az aradi minorita rendházba Vinkler Bruno

kiséretében, Kossuth egy kurirja, akinek feladata az volt, hogy

összeköttetést teremtsen London—Arad—Belgrád között a további Kossuth-dollár-szállítványok számára.

Belgrádban élt ugyanis, mint egy magasrangú állami tisztviselő felesége, Hajnóczy bánáti evangélikus lelkész szépséges leánya, Rekka, aki maga is beavatottja volt az összeesküvésnek. Leánya meglátogatására Hajnóczy az időben gyakran utazott Belgrádba és az apa utazásai nem keltettek gyanút, mint ahogyan nem vizsgálták különösebben podgyászát sem, amelynek kettős oldalfalai közé maga a szépséges Rekka rejtette gondosan az amerikai magyar tízdollárosokat, amelyek ezen az uton kerültek Aradra. Kossuth kurirja Belgrádba igyekezett Aradon át Vinkler Aradról ajánlólevellel küldte a veszedelmes vendéget Haach Salamon pancsovai minorita házfőnökhöz, jámbor borkereskedőként ajánlva oltalmába. A kurirt, — aki bizalmasan felfedte kiletét, — a megijedt pancsovai házfőnök Kubinba irányította, ahol már várta egy csempész, egy szálas szerb kőműves, aki csónakkal vitte át titokzatos utasát a szerbiai partra. A kurir egy ezüst magyar „hatost” adott át a busás pénztartalmon kívül csempészének azzal, hogy juttassa el az érette aggódó pancsovai házfőnökhöz, jeléül szerencsés megmenekülésének. Akkoriban kötél várt ugyanis a Kossuth-kurirokra, és azok is életükkel játszottak, akik elősegítették tevékenységüket.

Drámai pillanatok a az áruló Csomortányi lakásán tartott házkutatás alatt

... Másnap maga Hitsch csendőrszázados kapott névtelen levelet, amely közölte, hogy Csomortányi ruhafogása mögött kutassanak. Maga a csendőrszázados szállt ki ezuttal a helyszínre s amidőn a ruhafogást lefeszítették,

tényleg egy egész csomag dollár-bankjegy hullott a kutatók lábai elé.

A jelenlévő őrmester hirtelen a csomagra helyezte a lábát, nyilván, hogy elfődjé, mire Csomortányi odasietett, felvette a csomagot és maga nyújtotta át a századosnak:

— Hát ez mi...? — mondotta közben, szintelt csodálkozással. — Hisz ezek dollárok!?

Természetesen azonnal őrizetbe vették. Az osztrák katonai apparátus mozgásba jött, hogy felgöngyölítse az egész összeesküvést és ítéletet hozzon az összeesküvők felett. A felkelési eszme rejtett száalai — írja a benne résztvevő Lakatos Ottó, — Erdély és Magyarország nagy részét behálóz-

A titokzatos kurir ezüst-hatosza azonban sohasem érkezett el az aggódó Haach Salamon pancsovai minorita-házfőnök kezéhez.

A szerb csempész ugyanis, visszaérkezvén veszedelmes utjáról az innenső Dunapartra, nagy mulatságot csapott a legelső korcsmában, kirakva pénzét a korcsmaasztalra. Borközi állapotban pedig kivallotta egy Gyorgyiev nevű barátjának, hogy egy magyar összeesküvőtől kapta a pénzt, akit át-csempészett a Dunán. Gyorgyievnek első dolga volt, hogy jelentést tegyen a csendőrségen, amely sürgősen munkába lépett...

Leleplezik az összeesküvést

A hirtelenében összefogott, megijedt emberek sorra vallani kezdtek. A szerb rávallott Haach pancsovai házfőnökre, amaz pedig megemlítette az aradi Vinkler Bruno nevét is. 1853 május 10-én tartóztatták Vinklert, aki az alkalmazott lelki torturák alatt vallani kezdett és a nyomozást irányító Hitsch aradi csendőrszázados előtt

csaknem teljes egészében kibontakozott az aradi dollár-összeesküvés egész naiv és regényesen romantikus képe.

Ugyanabban az időben, amidőn éjnek idején őrizetbe vették az aradi minorita-tanárokat és szeke-rek rákván őket, elindították valamennyit erős szuronyfedezet alatt Pest felé, egy Csomortányi Károly nevű öregember, aki maga is aktíve kapcsolódott bele az összeesküvésbe, nyilván adósságot és a büntetéstől való félelme miatt — árulóként jelentkezett. Névtelen levelet írt a csendőrségre, felhívta figyelmüket rá, hogy ha Csomortányi Károly lakában, az Almásy-pusztán kutatást tartanak, a mosdóasztal fiókjában bizonyára Kossuth-dollárokat találnak.

Egy csendőrkülönmény meg is jelent az Almásy-pusztán egy őrmester vezetésével, aki maga is magyar ember volt. A kutatás során a mosdóasztal fiókjában valóban találtak is egy tízdolláros Kossuth-bankót, amelynek megpillantásakor az őrmester, aki nem tudta, hogy Csomortányi önmagát jelenté fel, — jót akarva — azonnal visszacsapta a fiókot, mondván:

— Hisz ez itt mind hasznavehetetlen papírom!

ták, a Duna-mentén egészen Pozsonyig. A résztvevőket napok alatt fogta össze a csendőrség és megkezdődött szenvedésük az akkori katonai börtönökben, amelyekből kevesen kerültek ki élve.

Kosztka Libor aradi minorita házfőnök már a vizsgálat első napjaiban megőrült; pesti börtönéből temették. A Kossuth-dollárpernek huszonnégy vádlottja került hónapok keserves rabsága után bíróság elé. Ezek közül az aradiak: Simon Ignác ügyvéd, dollárterjesztésért 3 évi fogházat, Müllek Ferenc 2 évi fogházat, Szabados István tanár 2 évet, Nagy József tanár két évet kapott. Különösen súlyos ítélettel sújtották az aradi minorita-papokat. Így Csengő Anselmus, Csüdör Tamás, Eperjessy Aurél, Lakatos Ottó, Livery Dániel és Vinkler Bruno börtönbüntetést kaptak:

Vinkler 18 évi, Eperjessy 16 évi, Lakatos 14 évi, Livery 8 évi börtönt, vasban. A vizsgálat folyama alatt meghaltak: Kosztka, Csüdör és

Az aradi Kulturpalota 1848—49-iki Erekllyemúzeumában őrzött százas címletű Kossuth dollár reprodukciója. (Beleznay István rajza.)

Zetykó Kelemen. Vörös Antal, az aradi dol-lár-komité elnökének ügyét külön választot-ták a minorita-atyáktól s az ő ítélete 20 évi börtönbüntetésre szült, vasban, heti böjttel. Csomortányi, az áruló, életfogytiglani börtön-büntetésre ítéltetett.

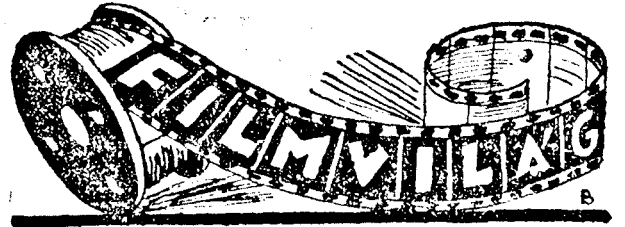
A tárgyalás során a bajbajutott emberek az ész szavára hallgatva, igyekeztek a főbenjáró vétségeket közben meghalt, szerencsétlen társaikra háritani át. Így Görög Imre aradi tanár azt val-lotta, hogy

a Kossuth-dollárok raktára az aradi minorita rendház pincéjében volt, ahol Kosztka Libor mint pénztáros, már 72.000 forintot őrzött a felkelés céljaira, ezüstben és aranyban.

A vallomást megerősíteni látszott az a körülmény is, hogy ugyanebben a pincében 1849-ben már kutattak az osztrákok: az elrejtett magyar királyt koronát keresték — persze sikertelenül. A dollárok kincsraktára után nagy buzgalommal indult meg a hajszja, de sem az aradi rendház pincéjében, sem a rend hegyaljai szőlőjében, présházában nem ta-láltak semmit. Hiába kerestek egy üveggel bélelt pléhszelencét is, amelyet az áruló Csomortányi vallomása szerint Vörös Antal Sofronyán ásvott el

telve dollárokkal kertjének egy terebélyes diófája tövébe... A rabokat az osztrák hadügyminiszterium — miután részletesen tájékoztatta a bécsi ka-binetirodát is a megállapításairól — részben Pes-ten, részben a Theresienstadt-ban záratta el, hogy kitöltsék büntetéseiket. Erre azonban — szerencsé-jükre — nem került sor. Három-négy évi rabos-kodás után a nemzet és az uralkodója között létrejött az engesztelődés érája és a királyi am-nesztia varázsszavára kitarultak az aradi dol-lárper „összeesküvői” előtt is a börtönajtók.

A mai dollár-lázás világban mozgalmas film-regényként hat a magyar szabadságharc Kossuth-dollárjainak története. Azóta rég elhalt az a nem-zedék, amely szájtátva bámulta az aradi Hal-téren a Szarka-, a Három Fekete Ló- és a Kigyó-uc-cákon végig a Maros hidján át szuronyok között Pest felé szekerező minorita-lelkészeket és rég örök álmát alusza Lakatos Ottó, a történelmi na-pok tudós íródeákja, valamint Márki Sándor dr., a tanítványa, aki maga is forradalmat csinált az 1918-as napokban. Az aradi Kulturpalota 1948—49-iki ereklyemúzeumában az üvegezett „tárlók” alatt végső pihenőhelyükre jutottak Kossuth ame-rikai százdollárosai, amelyekhez annyi remény és annyi szenvedés tapad. (—AB.)

Szenzációs plágiumper és kártérítési kereset

központjába került a világsikert aratott „Mellé-ucca” című film, amely a hollywoodi Universal Film Corp. legnagyobb filmje volt az elmúlt sze-zonban. A „Melléucca” szüzséjének szerzője Fanny Hurst-öt a legkeresettebb, legdivatosabb és legjobban kereső amerikai írónőnek számítják a film hatalmas sikerei óta s éppen ezért keltett óriási meglepetést az a szenzáció számba menő plágiumvád, amely Budapestről indult ki s amely érdekes fejleményeket fog maga után vonni.

A budapesti törvényszékhez néhány nappal ezelőtt egy Moskovits Miksa nevű budapesti lakos keresetét nyújtott be úgy az Universal-filmgyár, mint Fanny Hurst „állítólagos” amerikai írónő ellen. Keresetében Fanny Hurst megvádolja elő-adja, hogy 5 évvel ezelőtt filmszenáriumot írt, amelynek ez volt a címe: „25 év”. A szenáriumot Moskovits bemutatatta több szakértőnek, közöttük Móra Ferencnek és Vér Györgynek is, akik azt ta-nácsolták a szerzőnek, hogy küldje be kéziratát valamelyik nagy amerikai filmgyárnak. Moskovits szót fogadott s a szenárium ezelőtt öt esztendő-vel utrakelt tengerentuli célja felé. Moskovits Mik-sa azóta sem hallott műve felől s néhány hét előtt meglátta a „Melléucca” című filmet valamelyik budapesti moziban. Egyre növekvő ámulattal is-mert rá saját filmszenáriumára, amelyet öt esz-tendővel ezelőtt elküldött Hollywoodba. A filmnek nemcsak a cselekménye egyezik Moskovits kézira-tával, hanem az egyes szereplők jellemzése, életkö-rülményei is. Moskovits, hogy teljesen megbizo-nyosodjék, felkérte mindazokat, akik öt év előtt elolvasták a szenáriumot, hogy nézzék meg a „Melléucca” című filmet s mondjanak véleményt a dolgról. Az illetők meg is nézték a filmet s cso-dálkozva állapították meg, hogy a „Melléucca” Moskovits Miksa „25 év” című szenáriumának részletes feldolgozása. Az érdekes plágiumper érthető feltűnést keltett nemcsak Budapesten, de a külföldön is.

Eggert Márta

az Aradon is járt és nyilatkozatával nagy feltűnést keltett fiatal magyar filmszínész nő impresszáriójá-val kellemetlen perbe keveredett. Eggert Márta impresszáriója még a filmművésznő 18 éves korá-ban kötött vele szerződést s most azt követeli, hogy csak általa kössön a filmdiva szerződéseket a különböző filmvállalatokkal. Az impresszárió el-maradt províziók címén hatalmas összeget köve-tel Eggert Mártától, akinek ügyvédje azzal véde-kezik, hogy a szerződés megkötésekor a filmszínész nő még nem volt nagykorú s így nem is köt-hetett törvényes erővel és hatállyal bíró szerző-déseket.

A svéd slinx, az isteni Garbo

titokzatos lényét teljesen új megvilágításba helye-zte egy nemrég Hollywoodban járt német író, aki előbb Dolores del Riorol nyilatkozott és elmondta, hogy a tüzesszemű, temperamentumos mexikói sztár elragadóan bájos, vidám, okos s éppen olyan temperamentumos, mint a filmein. Ezzel szemben Greta Garbo, a sex-appeal koronázatlan királynője „civilben” egyáltalán nem hasonlít a filmdémonra. Az író látogatást tett Garbonál, aki fakószínű pongyolában fogadta s legkevésbé sem volt ki-festve, sőt egy csepp puder sem volt az arcán és a látogatás ideje alatt folyton hallgatott. Fáradt volt, karikás volt a szeme és az író érezte, hogy ez az asszony a lelke legmélyén elfáradt... Greta Garbo nem vesz magának többé fáradságot, hogy tessék az embereknek, ő elérte már azt, amit asz-zony elérhet egy életen át... Nem kíván többet... Megemlékezett arról a számtalan legendáról is a német író, ami Greta Garboról közzájón forog Hollywoodban: Greta minden délután pontosan 5 órakor abbahagyja a filmezést és hazamegy vil-lájába, ahol senki sem várja s csak az egyedüllét-nek szenteli idejét: Sokszor napokig nem hagyja el szó a száját, vendégeket nem fogad és vissza-vonult életet él.

LITVINOV NÉPBIZTOS UNOKAÖCCSE ARADON

A iasi-i posztónagykereskedő fia, aki hároméves korában látta először és utóljára világhírűvé lett nagybátyját — Amikor még Grünspannak hívták az orosz népbiztost...

Huszonkét éves, magas, karcsu, úgynevezett jóképű fiatalember S. József Erik iasi-i posztó-nagykereskedő fia, aki most üzleti ügyben jár Aradon. Többször volt alkalmam elbeszélgetni vele és csak véletlen elszólásnak köszönhetem, hogy meg-tudtam azt az érdekes pikantiát, amelyet S. Jó-zsef Erik még legbensőbb barátainak sem árult el, azt a titkot, amelyet családja esztendőik óta féltve őriz. Mert egy polgári társadalomra felépített ál-lamban kissé veszélyes is volna olyan rokonságra hivatkozni, amelynek egyik tagja a mai társadal-mi rendnek egyik legnagyobb ellensége.

Litvinovról beszélgettünk, arról a körutról, a melyet legutóbb végzett és arról, hogy a szovjet az orosz külügyi népbiztos hatására lassankint visz-szatér a polgári társadalom elveihez: kibékül a ka-pitalizmussal és teret enged újra országában a vallásnak. Mert ezt a szovjet eminens érdekei ki-vánják így.

— Magam is különös érdeklődéssel kísértem a lapokban megjelent cikkeket, amelyek Litvinov tár-gyalásairól szólnak — mondotta elgondolkozva a fiatalember. — Ez a férfi, aki ma egyike Európa legerdekesebb politikusaiknak, közelebb áll hozzám, mint legbensőbb barátaim is tudnak...

— Hogy érti ezt — szegeztem mellének a kérdést.

— Nehogy azt gondolja, hogy a szovjet tani-tásai szimpatikusak előttem — sietett válaszolni S. József Erik. — Ez már csak azért is kizárt, mert polgári nevelésben részesültem, szüleim gazdagok és teljesen kapitalista légkörben nőttem fel. Szó-sincs róla... szüleim házában csak elitülően nyi-latkoznak a téveszmékről. Egészen más kapcsolat fűz össze éppen a külügyi népbiztossal.

A sokatsejtető bevezetés után természetesen nem nyugodtam bele abba, hogy más témára tér-jünk át. S. József Erik végül megadta magát.

— Rendben van, megmondom, milyen kapcsolat fűz össze Litvinovval. De egyet kikötök. Ma nem olyan a helyzet, hogy az orosz külügyi népbiztossal való rokonság kellemes lenne az ember-nek... semmi körülmények között ne közölje ne-veimet. Megérti, hogy akaratlanul is kellemetlensé-gekbe keveredhet az ember...

Megígértém. És a fiatalember most már köz-lékenyebb lett.

— Litvinov orosz külügyi népbiztos egészen közeli rokonom, illetve édesanyámnak, aki chisenevi származású, közeli rokona. Ő maga odesszal születésű és — mint talán tudja — eredetileg Grünspannak hívták.

Erről irtak már a lapok. A háboru előtt fenn is

tartottuk még a rokoni kapcsolatot. Azt hiszem, — legalább is így mesélték otthon — három éves le-hettem talán, amikor először és utóljára láttam nagybátyját. Nem emlékszem, Odesszában vol-tunk, vagy ő látogatott el Chisenevbe. Természe-tesen akkor még ő maga sem sejtette, hogy valaha szerepet fog játszani a világpolitikában, nem is álmódott ilyen karrierről. S hol voltak akkor még a szovjeteszmék...? Azóta nem láttam. A háboru befejezése után pedig teljesen megszakadt minden kapcsolatunk vele, csak az újságokból tudtuk meg, hogy Litvinov lett belőle és hogy mind maga-sabb pozícióba jutott. Ma már világnagyság. Aki talán azon igyekszik, hogy Oroszországot a pol-gári társadalom elvei felé irányítsa vissza.

— Szeretne találkozni vele?

A fiatalember elgondolkozott.

— Nem tudom, milyen lenne a találkozás. Fő-képpen azt nem tudom, szívesen venné-e Litvinov, ha egy rokonával összekerülne, aki a multa emlé-kezteti. A külügyi népbiztosnak Amerikában él egy öccse, akinek szabóműhelye van. Seholsem olvas-tam arról, hogy amerikai körutja alkalmával meglátogatta volna öccsét. Lehet, hogy megtette titok-ban, de ezt sem hiszem. Ugy gondolom, hogy Lit-vinov emlékezni sem akar ma már arra az időre, amikor még Grünspannak hívták és szegény odesz-szai zsidó család gyermekeként indult neki az életnek.

— Otthon sem igen beszélünk róla — folytat-ta a fiatalember — talán egyszer-kétszer említet-ték a nevét. Valahogyan úgy érezzük, hogy már kivált a családunkból és most egyedül rója útját a világban... megszűnt minden összetartozás érzése.

Litvinov unokaöccse nem tudott többet mon-dani világhírű nagybátyjáról. Valahogyan azt lát-tam rajta, hogy nem szívesen beszél erről a témáról, sőt talán megbánta azt is, amit eddig mondott. Nem csodálom. A szovjet népbiztos nagybácsi semmiesetre sem olyan rokonság, amellyel egy polgári társadalomban dicsekedni lehetne. Különö-sen akkor nem, ha valaki egy milliomos fia. És fő-ként az a szempont indított arra, hogy respektál-jam kívánságát és elhallgassam nevét.

Az újságírói kötelességnek is eleget tettem. Mert elhallgatni ezt az érdekességet ugysem lehet. Litvinov orosz külügyi népbiztos, a mai világpo-litika egyik sztárjának unokaöccsével Aradon ta-lálkozni — mindenesetre élmény. Még akkor is, ha az unokaöccs nem tulságosan büszke világhírű nagybátyjára... M. R.

El akarunk válni!...

Jelenetek az aradi városháza válóperes szobájából.

A mai házasságok időtartama — maximum: hat hónap! — mondta az aradi Városháza 92-es számú szobájában az egyik tisztviselő, miközben iratokkal, dossziékkal megrakott asztala mögé el-sáncolva, szegénységi bizonyítványt állított ki egy csinos, fiatal nő számára. Tessék csak elihni nekem, — folytatta — mert én aztán szakértő vagyok ebben. Az én kezemen mennek keresztül a házasságkötési összes bizonyítványok: nőtlenségi, hajadonsági bizonylattól kezdve a válásról kiállított jegyzőkönyvig... Érdekes esetek egész kötetre való adatait tudnám felsorolni az előttem heverő aktákból csak úgy kapásra is! Valamennyi friss, új fejezete annak a tragikomédiába illő színjátéknak, amely itt folyik le előttem a 92-es számú szoba falai között napról-napra...

Kérésemre a tisztviselő filmszerű folyamatossággal vonultatta fel előttem a kisebb-nagyobb házassági komédiákat, amelyek mind az anyakönyvvezető előtt kezdődnek és a 92-es szobában végződnek... A tisztviselő elbeszéléseit, tanulságos kis történeteit egyébként az alábbiakban foglaltam össze:

Csinos fiatal pár. A férfi kereskedő, az asszony jómódu aradi család tagja. Ugynevezett szerelmi házasság. Az anyakönyvvezető előtt halálosan szerelmesek voltak még egymásba s három hónap sem múlt el, amikor jelentkeznek a 92-es szobában.

— El akarunk válni! — szól az egyhangu magyarázat.

— Miért? — kíváncsiskodik a tisztviselő — hiszen alig három hónapja...

Amíg a férfi a bizonyítvány után jár az iktatóban, az anyakönyvvezetőnél, a pénztárosnál és mindenfelé, az asszony elmeséli, hogy *nem bírja az életet fiatal férjével. Már az első hónapban hazahozta a barátnőjét s őt arra kényszerítette, hogy a hálószobáját is megossa vele...* Tessék elképzelni ezt a szörnyűséget! Végül a férj is előkerül és a tisztviselő megismeri az érem másik oldalát. *Az asszonyka meglehetősen kicsapongó életet folytatott a házasság előtt s esküvő után sem hagyott fel életmódjával...* A férfi egy ideig szemet hunyt, mert hiszen feleségével tisztában volt már a házasság előtt is, no de az apósék azt ígérték, hogy ha „szemet huny”, üzletet nyitnak neki valamelyik forgalmas utcában... Az üzletből viszont nem lett semmi, hát felbontja a szerződést... azaz a házassági szerződést...

Másik fiatal pár. Egészen gyermekek. A fiu nem lehet több 21 évesnél s a leány talán még 18 sincsen. A fiúnak nincsen állása, nincs otthona, mert a családban még van néhány fiatalabb gyerek, akit a szülők nem tudnak eltartani... Bejáratos a lányosházhoz, gondolja, ott talán végre meleg szobára, nyugalmas otthonra talál. *Megszökteti a leányt Kolozsvárra, de Nagyváradon sokat kell várni az átszállásra. Három órát eltölthetnek valamelyik szállodában...* Persze csak egyágyas szobára telik a spórolt pénzből... Azután már nem mennek Kolozsvárra, hanem haza a leány szüleihez. Azok hallani sem akarnak a házasságról, hiszen még gyermekek, a leány nem szereti a fiút s a fiút is csak érdek köti a leányhoz. Igen, de a nagyváradi éjszakát nem lehet olyan könnyen elfeledni. Hátha következményei lesznek a dolognak... Megtörténik a házasságkötés s azután — fel is ut, le is ut... Mindegyik megy a maga útján tovább. A fiúnak most sincs állása, újra nincs otthona... Az asszony pedig nővéréhez utazik valahová a havasok közé, hogy ne is lássák egymást... A vége válás s a 92-es számú szoba...

A 92-es szobát azonban nemcsak fiatal házások keresik fel. A napokban ott járt egy aranylakodalmas házaspár. *Negyvenöt évet töltöttek el egymás mellett, kéz a kézben rótták le az élet utait s most — válni akarnak.* A férfi 75 éves, fehérhajú, őszbajuszu, egyenes tartású uriember, az asszony „csak” hetven éves, de jobban megtörte az élet. *A férfi most fiatal feleséget akar: 24 esztendő leány a boldog menyasszony...* A megtört szemű asszony pedig félreáll. Ő tudja, hogy ugy sem fogja elvenni a férfi „vetélytársnőjét”, mert a

URODONAL

eltávolítja a szervezetből a káros anyagot
Elejét veszi: REUMÁNAK, KÖSZVÉNYNEK, HUGYSÁVLERA
KODASNAK ELHIZÁSNAK, ÉS ÉRELMESESEDÉSNEK.
Kapható gyógyszerárakban és drogériákban

ZAVAROS VIZELET ROSSZ JEL

Nics könnyebb dolog, mint vizeletvizsgálatot venni. De feltétlenül szükséges, ha a későbbi kellemetlenségeket el akarja kerülni.

Ha a vizelet zavaros, avagy vöröskés, vagy homokos lerakódás van benne; ha sötét színű, vagy vannak benne fehéres pelyhek, ez annak a jele, hogy a vese rosszul működik. Más szóval mindezek a jelenségek közelgő reumatikus bántalmaknak, epekőnek, idegszábnak vagy ischiásnak az előhírnökei.

Ezt a köszvényes állapotot, amely a felnőtt embereknél igen gyakori, URODONAL — kurával lehet kigyógyítani. Az URODONAL segít a vesének a túltengő húgysavat feloldani, az emésztőszerveket működésre serkenti és helyreállítja a szervezet egyensúlyát. Vizsgálja meg vizeletét!

Az eljárás igen egyszerű: bizonyos mennyiségű vizeletet tíz-tizenkét óra hosszáig egy edényben zavartalanul állni hagyunk.

Ezen idő elegendő ahhoz, hogy az egészségtelen vizeletben megtalálhassuk a fent említett lerakódásokat és pelyheket. Ha a vizelet zavarosnak mutatkozik, gyűjtsön belőle 24 órán át egy edényben és haladéktalanul küldje el megvizsgálás végett valamelyik laboratóriumba.

Meghalt London csodadoktora, aki 900.000 embert gyógyított meg

A világhírű angol orvosnak a túlesztelt munka okozta halálát

Londonból jelentik: A napokban itt meghalt Blake Ernest William, akinek dicsősége betöltötte egész Londont, de híre ment messze földrészekre is. Blake a maga 40 éves praxsisa alatt több mint 900 ezer embert gyógyított meg: mindig azt remélte, hogy bárha megérné a milliomodik páciens befutását, ezt azonban a sors nem juttatta osztály-részéül. Blake a „London csodadoktora” elnevezést kapta díjmentesen a világvárosnak ama betegeitől, akik felkeresték. Sok volt azonban páciense a vidékről is, mert az volt a híre, hogy mindig megtalálja a bajt is, a gyógyírt is. Érkeztek betegek Indiából és Amerikából is. Blake nem volt

kuruzsló, gyógymódja nem nagyon tért el az ugynevezett hivatalos gyógykezelési módszertől de igen jó érzéke volt a baj gyökerének kikutatása terén. Annyi páciense volt, hogy két lakást tartott Londonban; az egyiket titkolta, hogy néhány órát nyugodtan tölthessen, illetve további kutatásainak szentelhessen.

Tevékenységének színhelyét csak a múlt évben hagyta el, amikor Délafrikába utazott világot látni és pihenni. Amikor azonban Fokvárosban híre ment ottani tartózkodásának, valósággal megrohanták orvosi tanácsért. Blake megölője a tulságra vitt munka volt. Noha semmiképp nem szorult rá, nem tudott lemondani a csodadoktorságról, mert ez valósággal szenvedélyévé vált. Szegényektől nem igen fogadott el pénzt, a gazdagokat azonban alaposan megsarcolta. Blake mindenkinek jó tanácsot tudott adni: Magának nem: alig két-három órát aludt az utóbbi időben. Aránylag fiatalon — 63 éves korában — hagyta itt pácienseit.

Hatóságilag engedélyezett
végkiárusítás
a GOLDHAUS-ban

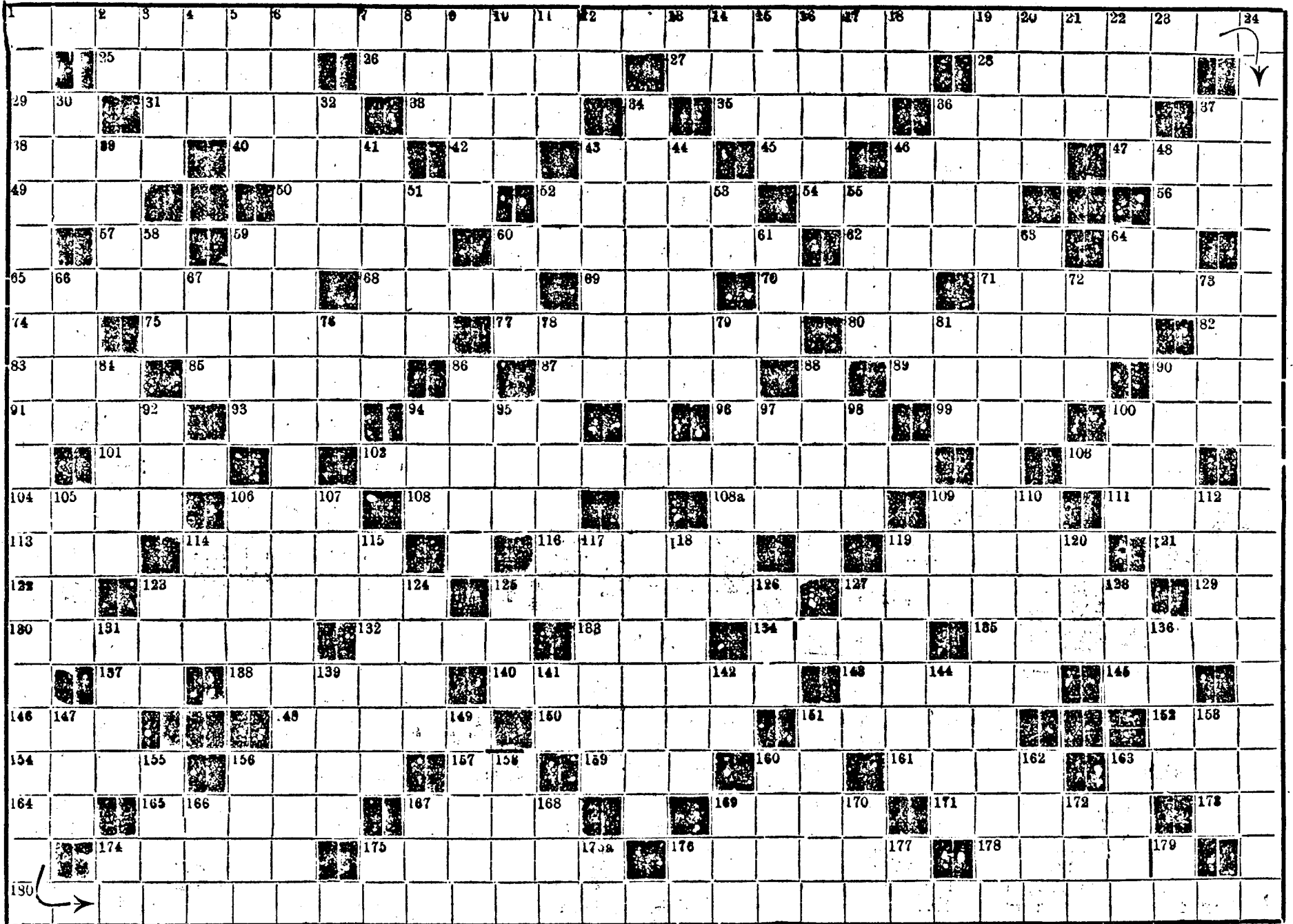
mai lányok erkölcsében nem igen bizhat... Majd ha megunja, visszatér hozzá, hiszen nem lehet csak úgy elfeledni azt a negyvenöt évet...

A legkedvesebb esetet utóljára hagytam, mert hiszen egy kis reményt csak kell esőpögtetni a házassodni akaró fiatalok lelkébe! Szorgalmas, fiatal házaspár. Amikor megházasodtak, mindketten állásban voltak. Olyan boldogan éltek, mint két galamb a puha, meleg fészekben. Azután a férfi kiesett az állásból és egy szép napon megjelentek a 92-es számú szobában. Válni akarnak, közös elhatározással. A férfi nem tűrheti, hogy a felesége

tartsa el. Hat hónapig éltek együtt s őszintén szeretik egymást, de hát közbelépett a gazdasági válság... Néhány hónap múlva ismét megjelentek a 92-es szobában. A férfi bejelentette, hogy a törvény elválasztotta őket. Azután bizalmasan meg-sugta a tisztviselőnek, hogy azért együtt élnek újra. A férfinak akadt valami foglalkozása, eicg szépen keres s most már megengedheti magának, hogy — barátnőt tartson... Persze nem gondolhatott másra, mint a „volt” feleségére...

Hát mégis... Van még jó házasság, él még a szerelem is ezekben a megváltozott, küzdelmes, válságos időkben!

KARÁCSONYI KERESZTREJTVÉNY

Függőleges sorok: 1. Idézet a pápa karácsonyi rádió szövegéből (olytán a 180 vízsz. soron) — 2. Bóltban van — 3 Hangszer. — 4 Tonusban van. — 5. Pázsit. — 6 A gyermekek örömmel várták. — 7. A harc vége. — 8 Kerti eszköz. — 9 Sok volt a karácsonyfán. — 10. Autón is látható felírás. — 11. U. S. A. állam nevének rövidítése — 12. Indulatsz. — 13 Köfőszó. — 14 Kergeti. — 15. Női becenév. — 16 Exotikus uralkodó. — 17. Spanyol női név — 18 Kettőzve szülő beceneve. — 19. Igy várták a gyermekek a karácsonyt. — 20 Németül — világos. — 21 Kincs közepe — 22. Fontos szerv. — 23. Á. Á. Á. — 30 Arany — románul. 32 Zenei kifejezés. — 34. Karácsony táján sokszor csendül fel — 36. Egyáltalán nem szeret. — 37 Nyelvtani fogalom — 39. Rosszszó híres somogyi falu. — 41 Összeadás — idegen szóval. 43. Ilyen a jó pipászár. — 44 Híres francia író. — 46 Ókori írás. — 48. Népies női név. — 51. Kaszál. — 52. Kettős mássalhangzó. — 53. Helyhatározó rag. — 55 Régi szalona. — 58 Női becenév. — 59. Butor névelővel. — 60. Igy — latinul. — 61. Filmsztár keresztnéve — 63 Gazdasági munkás — 64. Japán miniszter volt. — 66. Művészet. — 67. Női becenév. — 72 Diabóló vége — 73. Kimásol. — 76. Fordította a szájban van. — 78. Megbántás. — 79. Trade Mark. — 81 Fonal vége — 84. Kereskedelmi foglalkozás. — 86. Építőanyag. — 88. Cigányok. — 90. A 3. függ. művésze — 92 Vonatkozó névmás. — 94. Felsőfok képző. — 95. Tiroli nyaralóhely. — 97. Eszik — 98 Szélesre nyitja az ajtót. — 100. Tömeg. idegen nyelven. — 105. Tenger. — 106. Próféta. — 107. Idegen címzés — 109 Egy mutatónévmás és egy névelő — 110. Malom végzi. — 112. Római császár. — 114. Arbitrage rövidítése. — 115. E tésztát sokan szeretik — 117. Könyvetek hullató. — 118. Az önték magát. — tartja. — 119. Gyógyfű, de szindarab címe is. — 120. Bő — 123 Férfi becenév. — 124. Magánzám, zenében. — 125. A. A. A. — 126. Érzékszerv. — 127. Nemzet. — 128 Tagadószó. — 131. Fajtája — más szóval. — 136. Becézett férfinév. — 139. Ázsiai állam. — 141. Egymást követő betűk. — 142. Az első személy — 144. Tied — fonetikus német szóval. — 147. Görög betű — 149. Igy születik a csibe. — 151. Riadó — 153. Férfinév. — 155. Mese. — 156 Minden embernek van. — 158. A folyó teszi. — 160. Rág-

— 169. A gyengébb nem névelővel — 170. Szánfajta. — 172. Mutatónévmás birtokraggal. — 174. Kereskedelmi érték. — 175 Monte Christo vára. — 175a. Német nek-nek — 176. Igekötő. 177 Tagadószó. — 179. Sin kezdete és vége.

Vízszintes sorok: 1. Az Aradi Közlöny üdvözléte (a 24 függ. soron folytatva.) — 25 Lusta. — 26. Almának és kukoricának van. — 27 Festék fajta. — 28. Nem állnak — 29. Francia névelő. — 31. Spanyol folyó. — 33. Hibázat. — 35. Ilyen óra is van. — 36. Nyegle ifjú — 37. Igevérszódás. — 38. Zseblámpa elem márka. — 40. Krisztus földi helytartója — 42 A 32 függ. rövidítése — 43. Tagadószó. — 45 Indulatsz. — 46. Érzék-telenítő szer. — 47. Tehát — idegen szóval. — 49 3600 másodperc — 50. Rosszat fokozó jelző. — 52. Csillag — idegen szóval fonetikusán — 54. Vadállat. — 56. Olaj — idegen szóval — 57. Fonetikus mássalhangzó. — 59. Ókori nép. — 60. Pszichológiai fogalom. — 62. Női név. — 64. Gyümölcsből készül. — 65 A napokban tömegesen vonult fel az urna elé. — 68. Ilyen kagyló is van. — 69. Talál — 70. Német folyó. — 71. Érzékiség idegen szóval. — 74. Idegen kettős magánhangzó. — 75. Közlekedési rendőr teszi. — 77. Híres moziszenész. — 80. Nem fogják kocsiba. — 82. Kötőszó. — 83 Ezotikus tehén. — 85 Egy módhatározó és egy biztatószó. — 87. A szegény emberé szomorú. — 89. Fordulat a levegőben. — 90. Gyümölcs. — 91. Görög betű. — 93 Y. I. I. — 94. Shakespeare királya. — 96. Huzal. — 99. Férfinév. — 100. Mulatozás. — 101. Őrmérték. — 102. Ilyenkor szokás — 103. Víz emléke — 104. Ilyen kocsi is van. — 106. Hullajt — 108. A kapuba belétek a labdát. — 108a. A macska kedvence. — 109. Csapadék — 111. Katona történelmi drámájának főhőse. — 113. Latin „én.” — 114. Autogrammot ad. — 116. Könyörgő — 119. Okhatározó. — 121. Ténisz-műszó. — 122. Tagadószó. — 123 Gyengéd hozzányulás. — 125. Híres japán uszító. — 127. Orrunk hivatása. — 129 Igekötő. — 130. Krudy regény hőse. — 132. Csampásjárásra mondják. — 133 Időhatározó. — 134. Kikötője. — 135. Torokbetegség — 137. Idegen tojás. — 138 Palesztina pénzege. — 140. Pöldben kincs, emberben betegség — 143. Nem sima. — 145. Személyes névmás — 146. Diákok sportszövetsége Magyarországon. — 150. Az 52 vízsz. németül. — 151.

Felszólítás az adakozásra. — 152. Ügyvédek öröme. — csáló. — 162 A szabálytalanul versenyző ellen adják be. — 163. Híres löverseny hely Pest mellett. — 166. Német szín — 167. Igekötő. — 168 Nöstény szarvas. — 154. A 46 vízsz. azonos. — 156 Magyar megye — 157. Állathang utánzás. — 159. Orosz úrmérték — 160. A 28 vízsz. egyes száma. — 161. Ezt az anyagot kertészek használják — 163 Opera (ékezet felesleg.) — 164 Francia birtokos névmás. — 165. Idegen női név. — 167. Kelme szín fonetikusán. — 169. Népfai. — 171. Az iskola feladata. — 173 Fonetikus mássalhangzó — 174. Női név. — 175. Király leány — 176. Nagyban eladás. — 178. Betegség jele.

KARÁCSONYI KERESZTREJTVÉNYÜNK HELYES MEGFEJTŐI KÖZÖTT A KÖVETKEZŐ ÉRTÉKES NYEREMÉNYEKET FOGLIUK KISORSOLNI:

1. WILD BONBONIERÁTÓL Minorita-palota 1 doboz csokoládé.
2. HANZU és ROTARIU drogériából Bohus-palota 1 üveg kölnivíz.
3. APPONYI TESTVÉREK divatruházából, a városházával szemben: Egy nyakkendő vagy egy pár harisnya.
4. SÁNDOR JENŐ fényképészeti szalonjából a Lutheránus templommal szemben: 6 drb. levelező lap a nyertes lakásán felvéve.
5. FISCHER MÓR üveg- és porcellán nagyáruházából: Egy aragonit hamutartó.
6. JANKA JENŐ gyógyszerárúháza Bulev. Regele Ferdinand (Boros Béni-tér) 27.: Három doboz Ely pudor.
7. BOGYÓ ÁRPÁD divatruházából Str. Eminescu (Deák Ferenc-ucca): Egy pár női selyem harisnya.
8. VARGA TESTVÉREK Str. Alexandri (Salacz-ucca) 1. rádió és villamosági cikkek szaküzletéből: Egy zseblámpa Dura elemmel.
9. JÁGER TIVADAR fodrászszalonjából Bul. Regele Ferdinand 29.: Egy speciális női hajvágás vagy manikűr.

HIREK

Karácsonyi hegedű

Irtá: BAKOS AKOS

I.

Hogy lássuk a csillagot,
égi mezőn fellángoló
pásztor tüzet gyujtsatok,
Karácsonyi angyalok.

Az éjszaka küpenyére
arany szülas ezüst tüvel
gyémántcsattot varrjatok,
Karácsonyi angyalok.

Üveghintón fehér szárnyon
bellehemi országut-a
szálljatok le, szálljatok,
Karácsonyi angyalok.

Gesztenyeszín hegedükön,
citerán, meg hárfákon,
szép köszöntőt játszatok,
Karácsonyi angyalok.

Az istálló szalmájára,
Korhadt, rágott jászolába
rózsavizet szórjatok,
Karácsonyi angyalok.

Az inyükre égi mézből,
a szívünkbe vigasztokból
ízeltöt adjatok,
Karácsonyi angyalok.

II.

Angyal ivott kulacsomból, mézes lett a szája,
Szalmát vetek a jászolba, arany minden szála.

Aranysuba a vállamon, ezüst a bélése,
citrapiros, tulipántos a selyem himzése.

Pásztor tüzem pirossága orcám elborítja,
Szívemet a szép örööm jóra vidámitja.

A parázsra rozmaringot, szagos mályvát dobok,
pásztoroknak királynéja, néled így udvarlok.

Gyenge, fagyos magzatodnak subám odaadom,
a menyország kapujában egyszer visszakapom.

(A keresztretjvény folytatása).

10. TECHNICA autójavitóműhely Str. Episcopul D. Radu 19.: Egy rádió akkumulátor töltés

11. BĂRSONY ANDOR-cégtől Piata Avram Iancu: Egy pár női keztyű.

12. KUN ISTVÁN optikai és fényképészeti szaküzletéből Arad, Bulev. Regina Maria 18.: Egy darab finom szobahőmérő.

13. LÖBL hírlapirodából Str. Romanului: Egy lavl kölcsönkönyvtár.

14. GOLDSTEIN LAJOS divatáruházából Str. Bratianu: Egy darab díszsebkendő.

15. LOVROV nyomdából Csanádi Takarékpénztár épület: 100 drb. névjegy.

16. KOZMETIKAI kezelés PILISINÉ szalonjában Bul. Regina Maria 15.

17. TECHNICA autójavitóműhely Str. Episcopul D. Radu 19.: Egy tárgy aranyozása vagy ezüstözése galvanikus úton.

18. Az ARADI KÖZLÖNY egy hónapig ingyen.

19. Az ARADI KÖZLÖNY ajándéka: Egy könyv.

20. Az ARADI KÖZLÖNY egy hónapig ingyen.

21. PILISINÉ kozmetikai szalonjából 1 üveg arcvíz.

22. PILISINÉ kozmetikai szalonjából 1 tégely arckrém.

A megfajtéseket kérjük legkésőbb december 30. déltg beküldeni az Aradi Közlöny kiadójába vagy a főtéri fiókkiadójába. Eredményt december 31-iki számunkban közöljük.

MARYLAINE - ROSE

Marque déposée 907

INGYEN

Milyen ajándékot szeretne újévre?
Elsőrendű pudert, vagy 8-as számú kölni vizet?
Azonnal közölje velünk:

MARYLAINE

BUCURESTI,
Pasagiul Imobiliare,
scara B.

— IDŐPROGNÓZIS: További hideg, száraz idő várható havazással.

— AZ ARADI KÖZLÖNY LEGKÖZELEBBI SZÁMA a karácsonyi ünnepek után december hó 28-án, csütörtökön reggel a szokott időben jelenik meg. Felhívjuk vidéki árusítóink figyelmét, hogy csütörtök reggel a szokott időben a lapot a rendes helyen vegyék át.

— HUSZ FOK HIDEG ARADON. Tegnap óta egész Erdélyt valóságos szibériai hideg árasztotta el. Aradon ma a reggeli órákban — 20 fok Celsius-t mutatott a hőmérő, amire évek óta nem volt példa. A Maros teljesen befagyott és a vízművekhez számos panasz érkezett — főképpen a külvárosokból — a vízvezetékek és a kutak befagyásáról. A hideg következtében a vonatok is némi késéssel érkeztek az aradi állomásra, míg az éjszakai budapesti gyors 50 perces késést szenvedett.

— A „Világ trónja” riportregény az Aradi Közlönyben. Az elkövetkező esztendő legnagyobb szenzációja az a riportregény, amelynek közlését az esztendő utolsó napján, jövő vasárnapi számában kezdi közölni az Aradi Közlöny. A riportregény címe:

„Világ trónja”, szerzője pedig Paál Jób,

az általánosan ismert magyar újságíró. A színhely: a világ legújabb és legkisebb országa: a Vatikánállam. Magas fal veszi körül a pápa birodalmát, ahol eddig még nem járt riporter. Paál Jób az első, aki engedélyt nyert arra, hogy bekalandozza az országot, amelynek korlátlan uralkodója: Jézus Krisztus földi helytartója, a pápa. Az ismert magyar újságíró szenzációkban bővelkedő cikksorozatot számol be élményeiről az Aradi Közlöny hasábjain. Az utóbbi idők legérdekesebb riportregénye a „Világ trónja”, amely az első sorból az utolsóig élményt jelent az újságolvasó számára. R riportregényünk első fejezete az Aradi Közlöny december 31-iki számában jelenik meg.

— Eljegyzések. Kuttnik Bözsike (Ghioc) és László Lajos (Arad), jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Gál Irénke és Zsiga Flórián jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Fischer Sárika és Stöhr Ferenc jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Mártha Irénke és váradi Prohászka István jegyesek. (Minden külön értesítés helyett.)

Villanyégők, csillárok, ELEMÉK, ACCUMULATOROK és szerelési cikkek „Mercur” könyvre is olcsón 4772
Schwarz Arpad Arad, v. Lázár V. uca

— Házasságok. Filip György és Tásca Mária házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

Tásca Romulus, Petrá n Mária házasságot kötöttek. (Minden külön értesítés helyett.)

— Különválasztják a közoktatásügyi és a kultuszminisztériumot. Bucurestiből jelentik: Anghelcsu dr. közoktatásügyi miniszter, Lepadatu tárcanélküli miniszter és Popescu-Nescesti államtitkár ma megbeszélést tartottak a közoktatásügyi és a kultuszminisztérium kettéválasztásáról. Beavatottak szerint a Kamara legközelebbi ülésén elsőként nyújtják be azt a törvényjavaslatot, amely a közoktatásügyi és a kultuszminisztérium kettéválasztásáról intézkedik. A közoktatásügyi minisztérium élén Anghelcsu dr. marad meg, míg a kultuszminisztérium vezetését Lepadatu veszi át.

Rádiók, csillárok, égők

Legolcsóbb beszerzése **ELECTRICA Sambura** Str. Me-tianu 11. (Furray-u.)

— Márai Sándor vezércikke az Aradi Közlönyben. A magyar nyelvterület sajtójának legmodernebb és legrepresentatívabb jelensége, az utolsó tíz esztendőben, a budapesti „Ujság” tisztatollu publicistája, Márai Sándor. Azok közül a tollforgatók közül való, akik mindenekelőtt a maguk mesterségét tisztelik és ebben a tiszteletben szolgálják ugyanakkor az újságolvasó ízlését is. Ezzel az ízléssel azonban Márai Sándor sohasem alkudott meg, mindig a maga útján járt és majdnem naponta megjelenő írásai abban a lapban, ahol állandóan dolgozik, eseményszámba mennek. Márai sokáig élt Németországban, évekig Párisban, munkatársa volt a „Frankfurter Zeitung”-nak is és ma a magyar főváros újságírógárdájában a szabad ember lelkiismeret és a nyugati tónus csaknem egyedülvaló, bátor képviselője. Az Aradi Közlöny mai számában ennek a kiváló tollu írónak a vezércikkét hozza és a karácsonyi szám, amely amugy is lelkes és nagy-szerű bizonyítéka e lap újságírói felkészültségének, örömmel és büszkeséggel tüzte ki élére Márai Sándor nevét.

Vaddisznók és őzek ele'miszert koldulnak

Esztergomból jelentik: A hideg és az éhség, a vadakat a városok és falvak felé űzi. Esztergom város külső házai között több őz jelent meg. Az egyike őzike be is ment egy ház udvarába. Az éhező állatot átadták a helyi vadászárság elnökének. — Tályán csütörtökön délelőtt tíz vaddisznó jelent meg a vasutállomás melletti földeken. A nagy hó és kemény fagy kergette le őket. A vadászok sietve üldözöbe vették a vaddisznókat. Hetet elejtettek közülük. Három kis süldő azonban elmenekült.

— Az Aradi Közlönynek a szegényházban rendezett ünnepségén lapunk fotóriportere: Sándor Jenő felvétele készített. Itt említjük meg, hogy az ünnepségen felállított karácsonyfára felagasztott elsőrendű minőségű szaloncukrot és a fa alatt elhelyezett finom süteményeket a Königsstörter-cukrászda készítette.

Menyasszonyi koszorú, lágyol és csokrok kü ön-egességek legolcsóbban „Hunyal”

Arad, v. Furray uca 2 sz. Hunyadi palota

Báli virágok készítését olcsón vállalom

— Ma az alanti gyógyszer-tárak tartanak éjjeli szolgálatot:

JANKA: Bul. Reg. Ferd. (Boros Béné-tér.)

SZONDI: Str. Consistoriului (Batthyány uca)

WEJSZ: Piata Avram Iancu (Szabadság tér)

— HÉTFŐN az alanti gyógyszer-tárak tartanak nyitva.

FÖLDES: Str. Eminescu (Deák Ferenc-u.)

KÁRPÁTI: Bul. Reg. Ferd. (Boros Béné-tér.)

ROZSNYAI: Piata Avram Iancu (Szabadság tér)

— KEDDEN az alanti gyógyszer-tárak tartanak nyitva.

BERGER: Calea Saguna (Varjassy Lajos-u.)

BERNÁT: Iángá Gara (vasutállomásnál)

DANCIU: Piata Mihai Viteazul (Ferenc-tér.)

VOJTEK: Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér.)

— SZERDÁN az alanti gyógyszer-tárak tartanak nyitva:

ANGEL: Piata Catedralei (Thököly-tér.)

KESZTENBAUM: Str. Ghisla Birta (Köröcz-u.)

OMESCU: Bul. Reg. Maria (Andrássy-tér.)

Ma, vasárnap JANKA-gyógyszertár egész nap nyitva.

Május 4-én nyílik és tizenegy napig tart a budapesti nemzetközi mintavásár

Magyarországon a nagykereskedelmi árak indexe 1934. december 1-ig 70-re szállt alá. Ez annyit jelent, hogy 1929. óta a magyar piac árai átlag 30%-al csökkentek. Ez az évek óta tartó olcsóbbodás adja Magyarországot egyik legnagyobb exportpropaganda eseményének: a Budapesti Nemzetközi Vásárnak is közismert lendületét és teszi gazdaságilag indokoltá azt, hogy a külföldi bevásárlók évről-évre emelkedő számban látogatják a Budapesti Kereskedelmi és Iparkamara által rendezett tavaszi vásárokat. A piaci árak egyébként Magyarországon december 1. óta még egyre esnek. Kilátás van tehát arra, hogy május 4-én, amikor az 1934. évi Budapesti Nemzetközi Vásár megnyílik, Magyarországot Délkelet-Európa legolcsóbb bevásárlási forrása lesz.

Fokozott export-lehetőséggel számol ezért a magyar gyáripár is, amelynek köréből eddig már közel 400 gyárvállalat jelentette be a vásáron való részvételét. A nagyobb üzemeltetési lehetőségekre való tekintettel, a vásár vezetősége elhatározta, hogy az 1934. évi Budapesti Nemzetközi Vásár ezúttal nem 10, hanem 11 napig fog tartani. A vásárt május első hetének péntekjén nyitják, hogy szombat már teljes egészében az üzletkötések napja lehessen.

A vásárnak ez évben is számos külön csoportja lesz. Ezek sorában az egyik legérdekesebb az autószaalon, amelynek keretében a vásár területén a világ autós iparának legkisebb és legolcsóbb gépeit mutatják be. Az autókiallitással kapcsolatban a Királyi Magyar Automobil Club autósport-fesztét tart. Legfőbb látványosságnak a különböző motorosversenyek, Csillagturák és a Concours d'Elegance ígérkezik. A vásár által 17 nyelven, több mint négy millió példányban rendelt nyomtatványok most készültek el.

— Bágyadt, levert, dolgozni képtelen egyéneknek a természetes „Ferenc József” keserűvíz szabaddá teszi a vérkeringést és emeli a gondolkodó- és munkaképességet. — Beható kórházi kísérletek folyamán bebizonyult, hogy a Ferenc József víz szellemi munkásoknál, neurasténia embereknél és betegeskedő asszonyoknál rendkívül jótékony hatásv gyomor- és bélszítító szer.

— Az üzletek és a borbélyok ünnepi zárójára. Az aradi munkaügyi felügyelőség ma rendeletet kapott a munkaügyi miniszteriumtól a karácsonyi munkaszünetre vonatkozólag. A rendelet értelmében az üzletek vasárnap, december 24-én és 31-én egész nap nyitva tarthatnak, az ebédszünetet azonban be kell tartaniok és este a rendes időben kell zárniok. Szerdán, december 27-én az üzletek nem nyitnak. Az ipari üzemek és hivatalok vasárnap nem dolgoznak, csak hétfőn és kedden

FIGYELEM!

Kiss Rózsa tánciskolájában

„Fehér Kereszt” terem a következő ünnepi beosztás van: Vasárnap és kedden délután 5-7 órákor, kedden, csütörtökön, szombaton és Újév napján este haladók részére gyakorlati órák. Az új colonba még felvétetnek kezdők és haladók. Diákoknak is új colon kezdődik.

tartanak zárva, míg 27-én, szerdán újból megkezdik a munkát. A borbélyok ünnepi zárójára a következő: Vasárnap, december 24-én egész nap nyitva tartanak, hétfőn a borbélyüzletek nem nyitnak, kedden, 26-án déli 12-ig tartanak nyitva, szerdán, 27-én viszont zárva kell tartaniok. December 31-én vasárnap a borbély-műhelyek dolgozhatnak, újév napján zárva tartanak, január 6-án, szombaton zárva kell tartaniok, míg 7-én déli 12-ig nyithatnak.

INGYEN

hallgatja fél évig 4747

rádióját,

mert ennyi időre mi fizetjük ki előfizetését, ha a f. évben vesz meg a legújabb típusú

ZERDIK KÉSZÜLÉKET WEISZ & COMP

rádó-szaküzletben Arad, Dacia kávéház mellett.

— MEGKEZDŐDÖTT A GRÓF HUNYADY KÁROLY-HAGYATÉK ILLETÉKE ELLEN BEADOTT FELLEBBEZÉS TÁRGYALÁSA. Mint ismeretes, gróf Hunyady Károly soborsini földbirtokos aradmegyei hagyatékát 88 millió lejre értékelte az aradi pénzügyigazgatóság és ennek megfelelően tizenkét millió örökösödési illetéket vetett ki. Az örökösök a kivételt megjellegbezték az aradi fellebbezési bizottsághoz, amely szombaton délután több órán át tárgyalta az ügyet és több szakértő véleményét kérte ki. Tudvalevően a pénzügyigazgatóság első alkalommal nyolc millió lejre becsülte a hagyatékot és később emelte fel. A fellebbezési-bizottság karácsony után hirdeti ki döntését.

Szerdán zsidó hölgyek jótékony kártyaestélye a Bridge-szalomban. Háziasszonyok: Grünstein Árminné, Bornstein Sándorné és Fülöp Viktorné.

— Számos női bajnál a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata végtelen nagy megkönnyebbülést szerez.

— A rendőrségi pénztárnok szabadlábrahelyezését rendelte el a vádtanács. Érdekes döntést hozott ma az aradi törvényszék vádtanácsa, amely elé Orgovics Demeter volt rendőrségi pénztárnok ügye került. Most járt le Orgovics harmincnapos vizsgálati fogsága és a bíróságnak kellett döntenie a meghosszabbítás kérdésében. Orgovics védője a szabadlábrahelyezést kérte és bejelentette, hogy nem kell tartani a szökéstől. Százezer lejt ajánlott fel kaucióként. A vádtanács elrendelte a szabadlábrahelyezést a százezer lejes kaució ellenében, Orgovics szabadlábrahelyezésére azonban nem kerülhetett sor, miután az ügyészség nem döntött még, vajjon megfellebbezi-e a vádtanácsi határozatot.

CONCURENTA

TÚZIFAJA

LEGJOBB és
LEGOLCSÓBB

v. Választó-ucca 176-178. 4948

— Halálozás. Fein Lajos nyugalmazott vasúti raktárnok, szombaton este 52 éves korában elhunyt.

FIGYELEM!

Felhívjuk a nagyközönség szíves figyelmét KÁVÉHAZ JELLEGGEL BIRÓ KASZINÓNKRA, ahol a legnagyobb kényelmet, olcsó és szolid kiszolgálást biztosítunk közönségünknek.

Ünnepnap délután 5 órákor és este parkett-tánc. Römy-kő, rulett és más szórakozások állnak a közönség rendelkezésére.

Szíves pártfogást kér az igazgatóság. Bul. Regina Maria 21., I. emelet Schwartz Simon-ház.

— Milliós sikkasztás a bucaresti-i főpostán. Bucarestből jelentik: A bucaresti-i főposta pénzes-utalvány szekcióján ma nagyarányú visszaéléseket lepleztek le, amelyeket postai tisztviselők követtek el. A pénzes-utalvány osztály hivatalnokai — mint most kiderült — több, mint egymillió lejt sikkasztottak. A hatóságok az ügyben a legerélyesebb vizsgálatot vezették be.

Arad legmodernebb

speciális fehérmű üzlete

Ruttkay & Botye cég,

Paplan különlegességek

Ifjuság, figyelem!

Bérczy Ilona tánciskolájában

(P. A. Iancu 21.) most, kedden d. u. fél 6 órákor diák, este 9 órákor és Újév napján este 9 órákor a szokásos vendégóra. — (Tessék csepengetni, kapupénz nincs). — Január 2-án, kedden d. u. 6 órákor új diák, fél 9-kor új esti kolon kezdődik. Magánórák. Kisebb csoportok olcsó tanítása. Lakás: Str. Gojdu 3. 4950

Karácsonyfaünnepélyek Aradon

Megható karácsonyfa ünnepély zajlott le Aradon a 20-as számú állami elemi iskolában. Dr. Botis Tivadarné a Vörös Kereszt és az Orthodox Román Nőegylet vezetője jelent meg az iskolában, hogy az egyesületek karácsonyi ajándékát szétossza. Az iskolában román és magyar lelkészek állították sorba a szegénysorsú növendékeket, akiket azután felekezetre és nemzetiségre való különbség nélkül halmoztak el karácsonyi ajándékokkal. Mindenféle élelmiszert, ruhaneműt gyűjtöttek össze, amellyel igyekeztek enyhíteni a szegény gyermekek téli hiányait. Az ajándékszétosztás után szavalatok következtek, majd pedig dr. Botis Tivadarné elnöknő mondott nagyhatású beszédet.

Az Aradi Magántisztviselők Egyesülete mint minden évben, úgy most is hetek óta azon fáradozik, hogy a munkanélküli és nyomorgó tisztviselő-családokon némileg segíthessenek. Eddig 140 családot kerestek fel és ezeket családonként burgonyával, liszttel, babbal, hagymával, cukorral, rizsszel, almával, zsirral, hussal látták el. Szétosztottak ezeken kívül szalonnát, kávé, valamint élelmiszereket és az apró gyermekeket ruhával látták el. Az Egyesület az adományokhoz a magáncégek jóakarata utján jutott. Az adakozó cégek közül meg kell említeni az Astra-gyárat, amelynek tisztviselőikara 11.220 lejt gyűjtött össze, az Aradi Textilipar R.-T. tisztviselőikara az igazgatósággal együtt 7000 lejt juttatott a szent célra. Hozzájárultak az adományaikkal a nyomorgók enyhítéséhez az aradi Cukorgyár, a Kolb-malom, Neuman Testvérek R.-T. és tisztviselőikara, Shapira Emánuelné, özvegy Grosz Józsefné, Kornis Testvérek R.-T., stb.

Ma délután az Aradi Magántisztviselők Egyesületének volt Zrinyi-uccai helyiségében az egyesület karácsonyfa-ünnepélyt tartott. Ez alkalommal a gyönyörűen feldíszített karácsonyfa alatt állásnélküli tisztviselők gyermekei részesültek ajándékokban. Negyvenötven kiskisgyermek vágya teljesedett: karácsonyi ajándékhoz jutottak.

Szép karácsonyfa-ünnepélyt rendezett ma délután fél öt órákor az aradi lelencház vezetősége. Dusan megrakott, csillogó karácsonyfaival és számos apró ajándékkal örvendeztetett meg a kicsinyeket, akik ezután nívós programot mutattak be a vendégeknek. Kétéves kiskisgyermek is szerepelt apró versikéssel a kedves, hangulatos műsor keretében. A lelencház igazgatója, dr. Olariu Cornel s az intézmény gondnokának érdeme a meghatározó ünnepség rendezése. Aradváros képviselőiben dr. Ursu János főpolgármester és Voiticeanu János polgármesteri titkár jelent meg az ünnepélyen.

— Törvényjavaslat készül az állam hatályosabb védelméről. Bucarestből jelentik: Beavatottak szerint az új parlamenti ülészakban törvényjavaslatot szavaznak meg az állam hatályosabb védelméről. Ezt a javaslatot jogászokból álló szakbizottság készíti elő és a rend, főképpen a politikai rend biztosítását célozza. Az utóbbi érdekében a házszabályokat is megváltoztatják, mert lehetlenné akarják tenni azokat az interpellációkat, amelyek alkalmat nyújtanak a közrend elleni zavargásokra.

Dr. Dengl János

a berlini és hamburgi bel-, ideg-, szülészeti-, nőgyógyászati- és sebészeti egyetemi klinikák v. assistense

szanatóriuma

Ujarad, Calea Banatului 185. (Fő-ucca.)

Telefon: 245. 4357

Felvétetnek mindennemű betegek. — Szakorvosi kezelésesek. — Szabad orosztatás Röntgen; modern fizikoterápia; diétikus konyha. Igen mérsékelt árak!

Karácsonyi szükségleteit

szvettert, harisynát, pulovert, kesztyüt, téli alsónemüt **a leg nagyobb választékban a leg olcsóbb árban**

Bársony

áruházban szeresheti be. CONSUM-vevőknek készpénz árak. 3631

Az Aradi Kereskedelmi és Iparkamara ipari szekciójának nem kell szavazni menni a cluji szenátorválasztásra. Az Aradi Kereskedelmi és Iparkamara hivatalosan közli: Mivel a cluji kamarai kerület ipari osztálya csak egy jelölő-listát nyújtott be, C. R. Mircea mérnök megválasztott szenátornak lesz nyilvánítva és így az ipari osztály tanácsosai nem fognak Clujra utazni szavazás végett.

Dr. Serban György az aradi Orvoskamara elnöke. Tegnap tartotta elnökválasztó ülését az aradi Orvoskamara. A választás alkalmával egyhangúlag dr. Serban György ismert aradi orvost, volt prefektust jelölték ki a kamara elnökéül.

Előreláthatólag a Szilveszter egyik legsikerültebb mulatsága lesz a Református Nőszövetség szilveszteri nagy táncos teaja, amelyre hetek óta készül a Nőszövetség lelkes vezetőgárdája. A Református Nőszövetség táncos-teáinak meghittsége már tradicionális és ez a családi jelleg biztosítja minden évben a táncos-tea sikerét. A rendezőség az ötletek egész tárházával: kitűnő zenekarral, büffével kedveskedik mindazoknak, akik a Református Nőszövetség táncos-teáján akariák eltölteni, átmutatni a szilveszteri éjszakát. A táncos-teát a Nőszövetség a „Fehér Kereszt” nagytermében rendezi és az este 8 órakor veszi kezdetét.

Egy ritka alkalom. A tél — mint a meteorológiai intézet is jósolja — még sokáig tart. Természetes tehát, hogy a gondos, előrelátó emberek nem feledkeznek meg téli szükségleteikről és — lehetőleg olcsón — téli öltözködési cikkeket, elsősorban pedig ruhaneműeket vásárolnak. Az aradi Vajda Béla-cég, amely a segesvári szövetgyár általánosan elismert, elsőrangú gyártmányainak lerakata, szem előtt tartotta a közönség érdekeit és a karácsonyi, valamint újévi ünnepek után a legfinomabb öszi és téli szöveteket, hihetetlenül olcsón — gyári áron kiárulja. Saját érdekében nem mulassza el ezt a soha vissza nem térő alkalmat!

Felter Terézia 17 éve vezet

kozmetikai műterme Ortutay-palota. A legmodernebb kozmetikai eljárásokra be rendezve. Zsíros, száraz bőr szakszerű ápolásával. Esti kikészítések külföldi kozmetikus közreműködésével. Tanítványok kiképzése. 4254. Fiókom nincsen.

Az aradi „Azuro” vegyészeti gyár r. t., amely a világhírű fém-, ablak-, tükör- és márványtisztítót gyártja, üzemét kibővítve bőrpoliszerek készítésére is berendezkedett és az új termékek „Solid” márkajelzéssel már piacra is kerültek, u. m.: bőrfekető, bőrlakk, talppolitur, Peerless-Gloss, Dressing és Cremion cipőkremviaszkocka. A vállalat, amely közismert arról, hogy egyéb cikkeit azok kiváló minősége és izléses adottságai révén közkedve tudta tenni, az új cikkeknél is a régi uton halad, mert a legnemesebb nyersanyagokat használja a gyártáshoz, az új termékek ára versenyképes más hasonló termékekkel szemben. Mint újdonságot hozta még a gyár a „Sírax” univerzális tisztítószert szappantartalommal, szóródobozban, amely sokoldalúságánál fogva nagy öröme lesz a háztartásoknak, miután fanyence- és finom zománcedények, fürdőkádak, lakkozott butorok és ajtók, általában az összes háztartási felszerelések tisztítására kiválóan alkalmas. Felhívjuk olvasóink szíves figyelmét a vállalat lapunk mai számában megjelent hirdetésére, amely felsorolja a gyár összes termékeit.

Erős, vérbő, kövér emberek számára a természetes „Ferenc József” keserűviz naponta való ivása a legkisebb erőlködés nélkül könnyű és rendszeres bélműködést biztosít.

Az aradi fogház szabadságot lakói. A karácsonyi ünnepek alkalmával, az aradi fogház több rabja kérvénnyel fordult az aradi ügyészséghez, kérve, hogy az ünnepekre helyezzék őket szabadlábra. Az ügyészség a rövid időre elítéltek közül néhányat — azokat, akik jó magaviseletükkel tüntek ki — az ünnepekre hazaengedett és a szabadságotlak ma délben el is hagyták az ügyészségi fogházat.

Divat felöltők Moskovitz-nál!

Friss vért, tiszta fejet és fizikai ellenállóképességet ér el, ha havonta egy tíznapos Urodonal-kurát végez. Télen, amikor a kályhák és gázlámpák égnek — különösen a nagyvárosokban, — állandóan szén-savat lélegzünk be. Hogy ez ellen védekezzünk, okvetlenül szükséges Urodonal-t szedni, amely a vérben lévő mérgezőanyagokat eltávolítja és a szervezetnek új életet ad.

A mai napon öt bünvádi feljelentés érkezett az aradi ügyészségre a képviselőválasztások nyomán. A feljelentések szerint, a különböző kerületekben ötven szavaztak le többiben, amivel súlyosan megszegték a választói törvényt. Az ügyészség megindította az eljárást.

Az Aradi Közlöny fotóriportere: Sándor Jenő a karácsonyi ünnepek alatt meghívásra otthonukban, a karácsonyfa mellett készít felvételt megrendelőinek. Az ötlet egészen eredeti és már most számos megrendelés futott be Sándor Jenő Bulev Regele Ferdinand 22. (a Lutheránus templom mellett) szám alatti műtermében.

Több mint 6000 orvos igazolja a Togat kiváló fájdalomcsillapító és gyógyító hatását, csúszos, köszvényes- és idegfájdalmaknál. Hüléses betegségeknel is régóta beváltak a Togat-tabletták. A hatása közvetlenül mutatkozik. A Togat teljesen ártalmatlan és nem fejt ki káros hatást sem a gyomorra, sem a vesékre vagy más szervekre.

Dr. Molnár István, a budapesti poliklinika volt orvosa, specialista, rendelőjét áthelyezte Str. Col. Pirici 5. (A színház hátmögött). Rendel. bőri-, nemi-, vizeleti- és belbetegségeknél.

50% famegtakarítás

a szabada mazott ZSIGUCI-radiatorral HAMMER ZSIGMOND és Fia Bul. Reg. Ferdinand 27.

Megjelent a „Vasárnap” karácsonyi száma. A tartalmas hetilapot dr. Lakatos Ottó plébános mély érzésű vezércikke vezeti be. A lap ünnepi számát érdekesebb-nél-érdekesebb cikkek töltik meg. Külön kell kiemelniünk Váradi Imre a római akadémia tanárának „Olasz kulturhatások Erdélyben” címmel írt cikkét, amely részlet a professzor olasz nyelven megjelenő „Olasz-magyar közlekedés” című munkájából. A lapot színessé művészi rajzok teszik, amit a „Vasárnap” számára neves olasz rajzoló készített. Igen érdekes a „Vasárnap” beszámolója az épülő olasz városokról.

Az Országos Mérnökszövetség (A. G. I. R.) aradi tagozata nagyszabású táncos teaestélyt rendez 1934. február 3-án, este 6 órakor a Mérnökök egyesület helyiségében: Bul. Reg. Ferdinand 4., II. emelet.

Románia egyetlen filatelista folyóiratja. Megjelenik havonta egy-szer román és német nyelven. Kérjen mutatványszámot a szerkesztőségétől Bucuresti 1., Strada Academiei No. 2. 341

Karácsonyi gondok. A kereszténység e magasztos ünnepén minden férj felesége, minden feleség férje és mindannyiuk gyermekeik iránti szeretetük jeléül kívánnak kedveskedni. A nagy pénzhány és a téli gondok közepette is segítségretalál, mert a legkedvesebb ajándékot is a legolcsóbban beszerezheti, ha pénzzükében felkeresi a „Record” áruház (volt Deák F.-u. 15.) karácsonyi vásárát.

Hó- és sárcipő javítás. Talo és sarok Lei 40 — Hammer Zsigmond és Fia cégnél Bul. Reg. Ferdinand 27.

Analizises bridsverseny Aradon. A nagyváradi „Unió” klub rendezésében — mint közöltük — karácsony másodnapján, azaz december 26-án délután pont 4 órakor analizises párosverseny lesz, amelyen részt vesznek Erdély minden nagyobb városának legjobb játékosai. A verseny Aradon a „Maros” Evezős Egyesület emeleti helyiségében folyik le Fényes Lóránt vezetésével. Eddig 4 asztal nevezett be, de amennyiben a verseny napjáig a jelentkezők száma 16 párra emelkednék, a verseny nem 4, hanem 8 asztalnál fog lefolyomni. Az izgalmas verseny elé Aradon nagy érdeklődéssel tekintenek.

A régi üzletomból megmaradt textilárak újévi ajándéknak hihetetlen olcsón kaphatók STRASSER 4743 Casa de Ciorapi, a városházával szemben.

KOZPONTIFUTÉS URANIA TELEFON: 48 0.

Nagy karácsonyi műsor: Vasárnap 3 órakor mérsékelt helyárrakkal és hétfőn 5 óratól rendes helyárrakkal. PREMIER! PREMIER! Razzia Párisban EGY BOXBAJNOK ÉLETE ANNABELLA — ALBERT PREJEAN

Kedd, Szerdán 8 órakor mérsékelt helyárrakkal és csütörtökön 5 óratól rendes helyárrakkal. NANCY CARROL — GEORG RAFT PREMIER! PREMIER!

Játék a halállal Idegtesztő GANGSTER FILM. Lebilinéselő izgalmas.

Vasárnap ELLOPOTT MÁSODIK KADETT KISASSZONY Hétfőn: KADETT KISASSZONY KÉT SZIV EGY KERINGÖBEN Kedden: FEHÉR MÁMOR ? ? ? Szerdán: DÉMONI SZERELEM KÉT SZIV EGY KERINGÖBEN

Ha a felkelésnél rosszul érzi magát, vegyen be egy Algocratine-tablettát és gyors könnyebbéget fog érezni. Az Algocratine teljesen ártalmatlan és az emberi szervezet még akkor sem szokja meg, ha hosszabb időn keresztül használtuk.

A téli gondja egész éven át nő. feleség, gyermek. Karácsonyra asszonyom ön gondoskodik férjéről és vásároljon hasznos ajándékot Kozmánál: Budapest, Károly-körut 3. (a sarkon). Kálapot, inget, nyakkendőt, házikabátot és az uridivatnak minden cikkét. A 73 éves Kozma-cég mielőbb várja látogatását, ahol a legjobb legolcsóbban tudja beszerezni.

U, bor 10 lejért óbórok, aszu, csemege-szófó kaphatók: 4905 Messzer borpince volt Teleky tea 7. szám.

„Szinházi Élet” díszes karácsonyi aranyalbuma még kapható az uccákon és már is megjelent a „Szinházi Élet” újévi száma. Kálmán Jenő, Gombaszögi Frida, Hatvani Lili bárónő, Szép Ernő, Szomor Dezső és Karinthy Frigyes pompás cikkeivel szerepelnek. Egy asztrológiai iskola megtanít mindenkit, hogyan jósoljon magának az új esztendőre. Képek mutatják be, hogyan zajlott le Hubay Jenőnél a legutóbbi zenedélután. Az újévi szám folytatja Hatvani Lili bárónőnek izgalmasan érdekes jónő regényét „Nem olyan időkét élünk...” címmel és közli Forró Pál „Társasutazás” című gyönyörű regényének új folytatását. Háromfelvadásos szindarabmelléklet: „Szuhay”. Kottasláger, 32 oldalas gyermekujaság, kézimunkaív és 64 oldalas Rádióvilághírő egészíti ki a „Szinházi Élet” újévi számát, amelynek ára 20 lej, Előfizetési díj ¼ évre 250 lej.

Prima Societate de Autobuze Arad. Mera & Co Garage: Str. Fabricol 12-16. — Telefon No 427

Kényelmes és tütött autobusz-járatok a következő vonalakon: 48 Arad-Nadlac Arad-Chisineu-Cris-Zerindul-Mare Chisineu-Cris-Sepreus-Cermei Chisineu-Cris-Vanatori-Satul-nou-Apatou Chisineu-Cris-Socodor-Pilul-Mare-Varsand. Indulás: Aradról d. u. 4 órakor. Erkezés: Aradra reggel 8 órakor. Erkezés és indulás a Fekete bárány vendéglőtől. Ajkalmi járatok előnvis árak mellett.

AVIVA-BARISSIA

Országos konferencia.

Megnyitó dec. 25-én 11-kor az Iparos-Otthonban Szónok: Dr. Marion Ernő.
Bál 26-án este 9^{1/2}-kor a Cionista-Otthonban (Hirschfeld-ház). 4958

4 olcsó Lloyd középtengeri utazások

A „General von Steuben“
15.000 tonnás luxushajón.
Üdülés, élmény, csodálat!
Árak: 13.200 lejtől kezdve.

Prospektusok és fevilágosítások díjtalanul:

NORDDEUTSCHER LLOYD BREMEN, F. MISSLER S. A. R.

Arad, Bu. Reg. Ferdinand No. 5. Tel. 8-51.

4987

KÖZGAZDASÁGI KÖZLÖNY

A banktőke és az állam házassága

Kevés bank független ma már. — Dr. Schacht: A nagybankokat fel kell darabolni. — Amerika és Románia. — A hazai piac ujjaépítése

A krízis harmadik esztendejének végén, amikor még mindig nem merik teljes biztonnával állítani, hogy a „mélypontra“ tényleg túl vagyunk, a közgazdasági életben világszerte egy probléma kerül előtérbe: az állam kapcsolata, beavatkozása, sőt betársulása a bankéletbe. Ezzel a kérdéssel nálunk nemcsak annak érdekessége révén kell foglalkozni, hanem annál a szoros kapcsolatnál fogva, amely Románia mai kormányzati vezetőit és politikai exponenseit a banktőkével összeköti. A kérdés tehát az: van-e kilátás arra Romániában, hogy az állam közvetlenebb szerepet vállal a bankéletben?

A világon talán csak Anglia, Franciaország és Hollandia bankjai függetlenek. Már a pénzkrisis egykori oázisán, Svájcban is megkezdte az állam a banktőkével való összeházasodását. Az első nagyobb tranzakció az volt, amikor a válságba jutott *Schweizerische Volksbank* szanálásához 50 millió svájci frank részvényt jegyzett. Már előbb a *Comptoir d'Escompte de Geneve* mentésénél szintén nagyobb mérvű állami részvényjegyzés történt. Ausztriában a három megmaradt magánbanknak: az *Österreichische Creditanstalt*nak, a *Wiener Bankverein*nek és a *Niederösterreichische Escomptbank*nak ugyiszólván az osztrák állam a gazdája. Ausztria e három banknál oly nagymennyiségű részvényt jegyzett, hogy ezzel szemben a magánrészvényesek szinte nem is számítanak. Ezért jutott előtérbe Ausztriában az a gondolat, hogy ha már az állam a gazdája mind a három banknak, úgy azokat legalább fuzionáltassák. Németországban az összeházasodott *Dresdner Bank* és a *Darmstädter und Nationalbank* csaknem teljesen az állam a birtokosa, viszont jelentékeny hányad részvénye van az államnak a *Deutsche Bank* és a *Disconto Gesellschaft*nál, a *Commerz und Privatbank*nál és más intézeteknél is.

A harmadik birodalom e helyzetében könnyűszerrel kimondhatta volna a banküzlet államosítását, azonban a Reichsbank óvatos vezé-

re, dr. Schacht ezzel szemben azt ajánlotta, hogy a nagybankokat inkább fel kell darabolni és sok vidéki egységre kellene felosztani.

Csehországban az *Anglo-Bank* és a *Prager Creditbank* összeházasodását segítette elő az állam részvényjegyzésével, amellyel többségbe is jutott. Ezenkívül az államnak sok más banknál is van tőkeérdekeltsége, a szanálási alap révén pedig még több jelentős intézettel szoros kapcsolata.

Hogy a szomszédos Magyarországról szóljunk, ott elegendő megemlíteni, hogy a gazdaságvédelmi törvény szerint az állam már a legközelebbi évben 100 millió pengőt folyósít a pénzintézeteknek, a gazdaságvédelem révén beállított veszteségek kárpótlására. Az állam tőkéjét jelenti Magyarországon a *Pénzügyi Központ*, amely többszázmillió hitelt folyósít a bankoknak.

Legujjabban pedig Amerikában nemcsak a válságba jutott vidéki intézetek, hanem az ország két legnagyobb bankja: a *National City Bank* és a *Chase National Bank* volt kénytelen tőkeemelés révén az államnak, illetve az állam rekonstrukciós intézetének oly nagymennyiségű részvényt átengedni, amely mindkét intézetnél döntő befolyást és hatalmat biztosított az államnak.

S most végül nézzünk szét az országunkon belül. Meg kell említeni, hogy a kormány tagjai közül hárman: *Duca*, *Inculiet* és *Franasovici* igazgatósági tagjai (Duca igazgatósági elnöke) a *Banca Romaneasca*nak. Az ország pénzügyminisztere, *Bratianu Dinu* mostanig a *Creditul Rural*-nak (Földhitelintézet) volt vezérigazgatója. *Duca* miniszterelnök a fentiek kivül a *Banca de Credit Roman* igazgatósági elnöke. Nem szólva azokról a kapcsolatokról, amelyek a vidéken állanak fenn, a liberális párt vezetőférfiai és a pénzintézetek között ezek közül talán a legerősebb *C. Neamtii*, a *Banca Comertului Craiovei* bank vezérigazgatója. Az egyénekben tehát megvan az adottság, amelyek az állam és a banktőke kapcsolatát magukkal hozzák.

Nézzünk végig most az eseményeken. A mezőgazdasági konverzió által Románia pénzintézeteinek jelentős hányada, az a része, amely mezőgazdasági kölcsönrel volt nagyobb mértékben angazsálva, az immobilizáltság állapotába jutott. Ezeknek a problémája nem a bankoké már, hanem a betevőké. Ma már több oldalról megállapított igazság, hogy az életképtelen, agonizáló bankokat, fel kell számoltatni, de a többieknek segítséget kell nyújtani, különösen ha átmeneti zavarban vannak, hogy

UTOLSÓ NAP!

ORTUTAY-PALOTA.

a befagyott betétek ismét az ország gazdasági vérkeringésébe jussanak, hogy megkezdődjék a hitelélet és a produktív munka. De ezenkívül gondoskodást követelt a Banca Nationala több milliárdot kitevő, ugyancsak befagyott mezőgazdasági váltóanyaga, mert amíg ez a Nemzeti Bank tárcájában van, addig a bankjegy fedezeti arányának megsértése nélkül nem nyújthat elegendő hiteleket a gazdasági életnek. Mindezekből következően, elkerülhetetlennek látszik, hogy Románia nemcsak elméleti alapon és az ellenőrzés módjával, hanem minden más szempontot kizárva tisztán tárgyilagos gazdasági lelkiismeretből vezéreltetve, tekintélyes tőkével ne vegyen részt a hazai piac ujjaépítésében s miután a mostani kormányban úgy látszik, az ehhez szükséges szakemberek megvannak, az ország gazdasági és kereskedői társadalma erős reményeket fűz ahhoz, hogy ez be is fog következni. Hogy milyen formában, azt majd megmutatják az ezután következő események.

= A CFR új valutaátszámítási rendelete. Bucurestiből jelentik: A külföldről nem bementesítve érkező és idegen valutában számlázott küldemények szállítási díjainak átszámítását a CFR vezérigazgatósága tegnap az alábbi új alapokon rendelte el: francia frank 6.65, aranydollár 167.60, belga frank 23.82, lira 9.10, svájci frank 33.25, márka 41.50, csekkorona 5.05, osztrák schilling 22.75, pengő 29.60, bolgár leva 1.25, dinár 2.60, arany frank 32.60.

= December 31-ig kifizethetők az autódók. A pénzügyminisztérium rendelete szerint december 31-ig meghosszabbították az esedékes autódók fizetési határidejét.

= Megérkezett Adra a adóvallomási iver beadása alól mentesítő rendelet. Legutóbbi számunkban közöltük, hogy a pénzügyminisztérium a jövő évben nem teszi kötelezővé az adóvallomási iver benyújtását, hanem az 1933. évi adókiadás alapján fogják a jövő évre előírni az összes adókat. Az erről szóló rendelet szombaton megérkezett az aradi kivetési pénzügyigazgatóságához. Remélhető tehát, a jövő évben új adókiadás nem lesz és az adózók kereseti, vagy személyi viszonyaiban beállott változást, fellebbezés formájában közölhetik a pénzügyigazgatósággal, viszont a kincstárnak is joga lesz az adófellebbezési bizottsághoz beadványt intézni akkor, ha az adózó kereseti viszonyai megváltoztak és az 1933-ik évi adó felemelését tartja szükségesnek.

Budapesti bérházak

kezelését a bruttójövedelem 388
1%-áért vállalja 28 évi házké-
zelési gyakorlattal rendelkező
nyuadrijás bankógvezető. Címe:

Salgó Imre. Budapest, VI., Szondi u. 9.

December 25-én este Nagy Karácsonyi Jézuska Bál a Fehér-Kereszt dísztermében, Mindenki eljöhethet.

A világhírű 20 tagú Néger-Jazz zenekar játszik, szépségverseny és tomoola. 4877

Január 27-én AMTE nagy bálja az Iparos-Otthonban

SPORT KÖZLÖNY

A Telefon Club Roman jég-hokkicsapata kétharmadot játszott Aradon, de így is tizenhat gólt ütött — *Végre izelítőt kaptunk a jég-hokkisporthól — A bucaresti-i játékosok egytől-egyig pompás teljesítményt nyújtottak*

Arad első komoly jég-hokkimeccsére szombaton délután a nagy hideg miatt gyérszámú közönség jelenlétében került sor. Románia legjobb klubcsapata — amely három nap múlva mint az ország válogatott együttese veszi fel a küzdelmet — végre izelítőt nyújtott a jég-hokkisporthól és annak minden szépségét csillogtatta. A közönség nagy tetszéssel fogadta úgy a játékokat, mint a bucaresti-i csapat pompás teljesítményét és a játék után megállapíthatjuk, hogy ha Aradon komoly formákban foglalkoznának ezzel a sporttal, akkor az rövid idő alatt a télisportok kedvelői között teret hódítana.

A bucarestiek a szabályos háromharmad helyett mindössze csak kétharmadot játszottak, de az AAC alkalmi csapata ennyi idő alatt is 16 gólt szedett be, ami egyrészt a bucarestiek kifünő játékának, valamint az aradiak tréninghiányának tudható be. A meccs lefolyása:

TCR: Vogel—Tuckel, Reineck—Anastasiu, Botez, Brakkel. Csere: Munteanu, Tici, Cantacuzino, Fildermann, Bratianu és Polini. AAC: Németh—Csenka, Szatmári—Pálinkás, Török, Baloghi, Csere: Endreffy és Pascutiu. A játék 4-ik percében esik az első gól, utána megindul a gólok sorozata, amelyek így estek: 4. perc: Cantacuzino. 6. perc: Botez.

10. perc: Tici. 11. perc: Anastasiu. 12. perc: Anastasiu lövését Németh a saját kapujába ütötte (öngól). 13. perc: Botez. (6:0.)

A II. harmadban így estek a gólok: 1. perc: Anastasiu és Cantacuzino. 2. perc: Anastasiu. 6. perc: Cantacuzino. 7. perc: Cantacuzino. 9. perc: Botez. 12. perc: Munteanu. 13. perc: Brakkel. 14. perc: Polini. 15. perc: Anastasiu. A bucaresti-i játékosok nem akarják tovább folytatni ezt a macska-egér harcot, de az aradiak sem nagyon ambicionálják a további játékot, így a bucarestiek az egyik kapuban Endreffy-vel kiegészülve exhibitionsmeccset látszanak, a közönség osztatlan tetszése mellett.

A Telefon Club Roman csapatában különösképpen Anastasiu, Botez és Cantacuzino is messze a mezőny fölé emelkedtek. Az aradi csapatból Endreffy és Török mutattak be fővárosi szemmel is mérlegelve jó játékot.

A Telefon Club Roman csapata holnap délelőtt revánslehetőséget ad az AAC jég-hokki-együttesének és ez a meccs is bizonyítást fog hozni. A mérkőzés után, úgy, mint szombaton este is, a fővárosi csapat tagjai bemutatást fognak játszani, míg a szünetekben műkorcsolyázás lesz.

Az aradi Piros Béla építész terve a magyar miniszterek előtt

Az „Aradi Közlöny” szerdai lapszámában közölte azt a szenzációs hírt, hogy a világ legnagyobb sportstadionját valószínűleg Budapesten fogják megépíteni és az Aradról elszármazott Piros Béla tervei szerint. E híradás, — amelyről először az Aradi Köz-

Még 1 napig tart a szövekiaru itás! RECORD APUHÁZBAN!

löny számolt be, — Aradon hatalmas feltűnést keltett és lapunk fiókkiadóhivatala előtt a nagy hideg ellenére is, állandóan számosan nézik az a képet, amely Piros Béla Aradra küldött rajza alapján, a grandiózus elgondolás terveit mutatja.

A budapesti lapok most arról számolnak be, hogy Piros Béla tervét egy delegáció vitte Lázár Andor és Hóman Bálint miniszterekhez és az a legjobb úton halad a megvalósulás felé.

O Dobai a rekorder! A Ripensia nagytudású játékos 80 gólt rugott az idei szezonban.

O A Sparta Irországba megy. A prágai Sparta meghívást kapott Irországba, amely szerint január 21-ikén Belfastban, 23-ikán Dublinban játszik a cseh együttes.

Karácsonyi ünnepek alkalmával!!!

soha még nem látott olcsó áron vásárolhat, termelői áron legfinomabb csemege sajtot, túrot és vaját:

Roquefort sajt kiváló minőségben	Lei	200 kg.
Tea-vaj tescheni módra	Lei	80 kg.
Ementáli sajt kiváló minőségben	Lei	80-100 kg.
Liptói túró májusi minőségben	Lei	50 kg.
Havasi juh tömlő túró, csipős v. gyenge	Lei	50-70 kg.
Roquefortosított juhtúró túró különlegesség	Lei	80 kg.
Csemege Brailai-túró	Lei	40-50 kg.
Blok Ementáli vagy Chester krém sajt	Lei	100 kg.
Trápa sajt éret prima márkák	Lei	40-60 kg.
Füstölt csemege liba mell és comb	Lei	50-80 kg.
Szardeniák: Robert, Lusitania, Triumph	1/2 Lei	26 kg.
Szardeniák kicsi: 1/4 prima márkák	Lei	12-15 drb.
Saso olaj	Lei	100 kg.
Olajbogyó óriási vollo	Lei	70 kg.

Reggeltől egyfolytában nyitva este 10 óráig. „AROMAT” Tejtermék speciális üzlet és üzem: Arad, Calea Banatului 3 sz. (Asztalos Sándor-ucca.)

Tegyen egy próbát a hírneves
fenségesen illatosított
GERMANDRÉE
szappannal

Rádió műsor

— Romániai időszámítás. —

VASÁRNAP, DECEMBER 24.

Bucuresti. 11.30: Istentisztelet. 12: Szimfonikus zene gramofonon. Wagner „Parsifal”-jának III. felvonása. 13: Déli hangverseny. 14: Hírek. 14.15: Könnyű zene gramofonon. 17: M. Vulpescu: Karácsonyi ének. 17.30: A falu órája. 18: A Marcu-zenekar hangversenye. Nemzeti dalok. 19: Hírek. 19.15: A hangverseny folytatása. 20: Zongoraverseny. Schumann: Carneval. 21: „Karácsony éjszakája”. Költemény. Az első és második rész között harangszó közv. Botlehemből. Budapest I, 10.30: Hírek. 11: Egyházi ének és szentbeszéd a Szent István Bazilikából. 12.15: Unitárius istentisztelet. 1.30: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar. 3: Odeon—Parlagon gramofonlemez. 4.50: Manchen Mariska gyermekdalokat énekel, zongorán kíséri Polgár Tibor. 5.30: „Karácsony a Föld déli sarkán”. Halász Gyula előadása. 6: Sporteredmények. 6.10: Budapesti Hangverseny Zenekar. 7.30: „Csendes éj, szent ez az éj”. Dr. Tóth T. hamér előadása. 8: Harangszó az Egyetemi templomból. Utána: Szünet 9.55 percig. 9.55: Harangszó Betlehemből, dr. Koudela Géza kísérelésével. Közvetítés Betlehemből a londoni rádióállomás után. Utána: A „Szent estére” való tekintettel, az adás éjfélig szünetel. 1: Éjfél mise. Budapest II, 4—4.45: Columbia gramofonlemez. — Bécs 9: Gramofon. 11.40: Schütz Ferenc orgonázik. 11.50: Zopf Emmi Chopin: H-moll szonátáját és Cisz-moll előjátékát zongorázza. 13: Rádiózenekar. 17.35: A bécsi papnevelőintézet énekkara. 18.05: Szórakoztató lemezek. 19.50: A Stiegler-kürtnégyes hangversenye. 23.15: Népopera zenekar. Utána: Toronyzene a Szent István templomból. Majd: Éjfél mise. — Belgrád. 11.30: Gramofon. 12.15: A belgrádi zenekara hangversenye. 14: Gramofon. 16: Népzene. 16.30: Rádiózenekar. 17.30: Népdalok. 20: A Szent Cecilia énekkar karácsonyi dalokat ad elő. 21.30: Majacs Lipót orgonázik. 23.15: Cigányzene. Utána: Tánclémez. — Königsberg. 7.35—9.15: Kikötői zene. 10. Ev. reggeli innep. 13—15: Déli zene. 16.15: Ifjúsági játék. 16.45: Német költők karácsonyi versei. 18: Karácsonyi vacsernye. 18.40: Keletporosz karácsonyok. 21: Tarka irodalmi és zenés est a karácsonyról. 23.15: Oertel orgonaművész. Utána: Könnyű zene. Majd: Lipcse. — Leipzig. 21: Ramin orgonaművész játéka. 23.15: Simon: Karácsonyi üzenet, négyhangú vegyeskarra, magán. énekekre, vonóskarra és orgonára. 23.45: Orgona-lemezek. Utána: Éjfél mise zenével. — Milano. 16.30: Gramofon. Sport. 18: Certa-zenekar. 20.15: Gramofon. Gramofon. 20.40: Karácsonyi hangverseny.

Női szövet, vászon, flanel, seiyem, paplan stb. potom áron! Adóbónért is árulunk!

HÉTFŐ, DECEMBER 25.

Bucuresti. 13: Gramofon. 14.15: Könnyű lemezek. 18: Sibiceanu-zenekar. 19.15: Sibiceanu-zenekar. 20.20: Gramofon. 21: Brediceanu: A szent este (Seare Marc) 2 felvonásos opera a stúdióból. — Budapest I. 9.45: Hírek. 10: Református istentisztelet. 11: Róm. kath. istentisztelet. 12.30: Evangélikus istentisztelet. 1.45: Budapesti Hangverseny Zenekar. 3: His Master's Voice gramofonlemez. 4: Lakner bácsi gyermekszínháza előadása. 5: Budapesti Koncert Szalonzenekar. 6: „Karácsonyi népszokások itthon és külföldön”. Liber Endre előadása. 6.30: Sporteredmények. 6.40: Karácsonyi est a Zeneművészeti Főiskola nagyterméből. 8.10: „Beszámoló a rádióhétről”. 8.25: Bura Károly és cigányzenekara. 9: Móra Ferenc vídám elbeszélése. 9.30: Operettelőadás a stúdióból. „Csárdáskirálynő”. Operett 3 felvonásban. Zenéjét szerezte Kálmán Imre. Majd: Guttenberg György jazz-zenekeze és Veres Lajos cigányzenekara az Ostende-kávéházból, Kalmár Pál énekszámával. Közben 12.10: A magyar rádió által a Columbia amerikai rádiótársaság 82 adóállomása részére az est folyamán adott külön karácsonyi magyar üdvözlő műsor viaszlemezek lejátszása. — Bécs. 9.30: Cornelius Gertrude orgonázik. 10: Gramofon. 11.10: A bécsi flütszenekar hangversenye. 12: Rádiózenekar. — 18.30: Mairecker-vonósnégyes. 20: Schumann Erzsébet

Orvosi tanács!
Ne legénykedj „OLLA” nélkül, ne végy utánzatokat!

O A magyar válogatott Angliában. A Pesten megjelenő „Sporthírlap” arról számol be, hogy a magyar válogatottat meghívják Angliába. A magyarok revánsot fognak adni.

3 m. férfi divatszövet la hozzávalóval 1800. — helyett most: 1350. — lej! Str. Eminescu 15. (Deák Ferenc-ucca.)

O Győztek a kanadai jég-hokkizók Prágában. A kanadai Ottawa Scamrocks csapata 5:2-re verte Prága válogatottját.

O Az AMTE táncos-délutánja. Tegnap lapszámunkban beszámoltunk arról, hogy az AMTE kedden délután, belépődíj nélkül megrendezett táncos-teadélutánján fogja felszentesíteni az egyesület új klubhelyiségét. A keddi délutáni táncos-délután iránt máris hatalmas az érdeklődés és biztosra vehető, hogy a táncolni vágyó fiatalság zsufolásig fogja megtölteni az AMTE tágas klubhelyiségét, annál is inkább, miután azon bárki megjelenhet és még azoknak sem kell belépődíjat fizetni, akik nem tagjai a klubnak, mindössze 5 lej ruhatári díj megfizetése kötelező. A rendezőség gondoskodott az olcsó büffé-árakról.

Megtört szívvel tudatjuk, hogy forrón szerető testvér, sógor és rokon

Benkő Viktor

f. évi december hó 22-én meghalt. Temetése f. hó december 24-én délután 3 órakor a neolog izr. temetőben lesz.

A gyászoló család.

4927 Minden külön értesítés helyett.

Hatóságilag engedélyezett
végkiárúsítás
a **GOLDHAUS-ban**

4868

dalestje. 21: Strauss János: Asszonyháború. 3 felvonásos operett. 23.20: Gramofon. — Belgrád, 13: Rádiózenekar. 17.30: A Buducsnost. énekhar gyermekdalokat énekel. 18: Karácsonyi dalok. 20: Gramofon. 20.30: Matacsics Rovlo zongorázik. — 21: Mozart: Kvintett. 21.30: Gounod: Faust, opera lemezek. — Brünn. 19: Humperdinck: Jancsi és Juliska három felvonásos meseopera. — Kassa. 10: Róm. katolikus istentisztelet a székesegyházból. 18: Régi szlovák karácsonyi népdalok. — Königsberg. 7.35: Reggeli zene. 10: Ev. reggeli ünnep. 12.40—13: Az operai zenekar szórakoztató játéka. 17: Szórakoztató zene. 19: Danzigi kézműves-költők. 19.25: Karácsonyi dalok. Mor. Ostrava. 17: Délutáni zene Rzetka zongoraművész és Cserny hegedűművész, rádiózenekar. — Prága. 8.30: Karlsbadi fürdőzenekar. 9.30: Wiedermann orgonaművész játéka. 20.30: Weber: A bűvös vadász. Háromfelv. opera. Közvetítés a Nemzeti Színházból. — Utána: Gramofon. — Róma. 18—19.30: Sardo hegedűművész, Manchini tenor, Sardo Klára zongoraművész, Capuano szoprán hangversenye. 20.30: Gramofon. 21: Gramofon. 21.05: Cheli szopránénekesnő hangversenye. 21.40: A rádiózenekar könnyű zenéje. 22.45: Hangverseny. — Varsó. 16: Szalonzene. 17.30: Guglielmotti-lemezek. 18: Könnyű lengyel zene.

KEDD, DECEMBER 26.

Bucuresti. 13: Gramofon. 14.15: Könnyű zene lemezek. 18: Motoi-zenekar. 19.15: Motoi-zenekar. 20.30: Gramofon. 21: Cocorasu Magda román szerzők műveit zongorázza. 21.45: Folescu György basszista román dalokat énekel. 22.15: Tánclemezek. 23: Zene a San Remo-vendéglőből. — Budapest I. 10.45: Hírek. 11: Róm. kath. istentisztelet. 12.15: Görögkatolikus istentisztelet. 1.30: Gítár-hangverseny. 2.45: Katonazene. Szünetben kb. 3.15: „Rádiókritika“. Elmondja Papp Jenő 4: „Leányok a jövő küszöbén“. 4.30: Népszerű lemezek. 5.30: „A szív költője“. Edmondo de Amicis centenáriuma. Radó Antal előadása. 6: Cselényi József magyar nótákat énekel. Kiséri Magyari Imre és cigányzenekara. 7: „Karácsony“. Néprajzi közvetítés. 7.50: Sporteredmények. 8: Lehár-egyveleg. A bécsi rádió-állomás műsorának közvetítése. Vezényel Lehár Ferenc. 9.35: „Hazafiasság és hazaszeretet“. Márkus László előadása. 10.05: Hetényi-Heidelberg Albert-Buday, Dénes-Sebő Miklós triója. 11.25: Rigó Jancsi és cigányzenekara. — Bécs. 10: Istentisztelet. 13: Rádiózenekar. 15.35: Donizetti: Don Pasquale, opera három felvonásban. 18.15: Tautenhayn-négyes. 20: Nagy Lehár-est a szerző vezényletével. 23.40: Tánclemezek.

Házvevők figyelmébe!

Ritka alkalom olcsó házvételre!

Magasföldszintes magánház, a „Central“ mozgó közelében, 3 szoba, fürdőszoba, zárt folyosó, szép pince, gyönyörű gyümölcsöskert, még beépíthető uccai fronttal alkalmi áron 360.000 lejért. — Kisebb magánház a volt Varjassy Lajos-uccában 3 szoba, elő-, fürdőszobás és három 1 szoba, konyhas lakásokkal kitűnő állapotban, mélyen áron alul 250.000 lejért. — Zsidótemplom közelében, nagy értékkel bíró sarokház, 3 szoba, fürdőszobás lakás, hatalmas pincével, saroképület, átalakítható 4 üzlethelyiséggé nagy lakáscskká, áron alul 240.000 lejért eladó. — Megbízott: KISS LAJOS nyugalmazott rendőrtiszt „URANUL“ ingatlan irodája, szemben a városházával, Bul. Reg. Ferdinand 1. szám, I. em., Apponyi Testvérek felett. 4952

Belgrád, 12: Rádiózenekar. 13.05: Rádiózenekar. — 17: Rádiózenekar. 18: Milivojevics Ljubica népdalokat énekel zenekarral. 18.30: Alexandrov-zenekar, tánczene. 20: Népszerű lemezek. 20.15: Holub Károly hegedűl. Utána cigányzene. — Breslau. 7.35: Danzigi rendőrzezenekar. 9: Katonazene. 11.30: Könnyű zene szoprán- és tenordalokkal. 13: Déli zene. 14: Katonazene. 16: Hátzene. 22.20: Rádiózenekar. — Langenberg. 17: Kamarazene. 17.45: Részletek Lortzing-operákból. 19: Humor zenével. 13.20: Stuttgart. 23.45: Gramofon. Utána: Tánczene. — Leipzig. 16.20: A karácsony ősi értelme. 19: Mell: Az apostoljáték, részlet. Utána: Tarka est. — Milano. 18.10: Kamarazene Firenzéből. 20.30: Gramofon. 21: Gramofon. 21.40: Valente: A gránátosok, három felvonásos operett. — Prága. 8.30: Karlsbadi fürdőzene. 10.15: Kaán-Basna zongoraművész játéka. — 11: Orosz énekhar. 18.45: Gramofon. 21.05: A filharmonikusok hangversenye a Smetana-teremből. Svájc. Aleman adó. 17: Szórakoztató zene Lausanneból. 19: Gramofon. — Varsó. 13.15: A filharmonikusok karácsonyi hangversenye. 15.15: Lengyel zene lemezek. — 16.20: Jazz. 17.30: Kreisler-lemezek. 18.15: Karácsonyi hangverseny. 20.30: Tánclemezek. 21: Ábrahám: Bál a Savoyban, operett. Utána: Kávéházi tánczene.

SZERDA, DECEMBER 27.

Bucuresti. 13: Gramofon. 14.15: Könnyű lemezek. 18: Fatica Luca zenekara. 19.15: Fatica Luca zenekara. 20.20: Gramofon. 21: Rádiózenekar. 22: Rádiózenekar. — Budapest I. 7.45: Torna. — Utána: Odeon-Parlophon gramofonlemezek. 10.45: Hírek. 11: Felolvasások. Közben: Polydor-Brunswick gramofonlemezek. 1: Déli harangszó. 1.05: Bertha István szalonzenekara. 2.30: Az államrendőrség zenekara. 4.30: A rádió diákfelőrája. 5: Asszonyok tanácsadója. 6: „Tót ezredek hőstettei a világháborúban“. Julier Ferenc előadása. 6.30: Polydor-Brunswick gramofonlemezek. 7: Olasz nyelvoktatás. 7.30: Lugossy István tárogatózik, zongorán kíséri Polgár Tibor. 8 Munkásfél-óra. 8.30: Waldbauer-Kerpely vonósnégyes. 9.40: „Hej, az a nóta.“ Két vidám zenés egyfelvonásos. 11: Kurina Simi és cigányzenekara. 12: Az Operaház tagjaiból alakult zenekar hangversenye. — Bécs. 12.30: Rádiózenekar. 1: Déli zene. 14.10: Művészlemezek. 16.55: Kern szoprán- és Daxenbichler zongorahangversenye. 18.20: Rinaldini József zeneszerző művei. 20: Az 5. gy. e. zenekara. 21.35: A bécsi szimfonikusok hangversenye. — Belgrád. 12: Gramofon. 1.05: Rádiózenekar. 17.30: Sefcsikov énekes dalestje. 20.30: Gramofon. 21: Opera Ljubljánából. — Breslau. 7.35: Reggeli zene Münchenből. 8.25: Könnyű zene. 16.20: Az Edda-dalokból. 23.35—1.30: A filharmonikusok könnyű zenéje. — Königsbrunn. 11.10: Dalok és áriák. 1: Gramofon. 18.20: Niemann Walter zongorázik. 24—1: Tánczene az Eden-szállóból. — Milano. 18.10: Énekverseny. 20.30: Gramofon. 21: Szent Agoston tízperce. 21.40: Háromfelvonásos vígjáték. 23: Reklámhangverseny. 23.30: Tánczene. — Mor. Ostra-

Kötőgép TUK
Hilberger-nél Bucuresti,
Str. Vaselor 44.

va. 11.10: Fuvós rendőrzezenekar. 12: Gramofon. 17. Délutáni zene. 18.55: Gramofon. 19.25: Paraszt fuvószenekar. — Pozsony. 12: Gramofon. 1.35: Déli zene. 18.50: Gramofon. 18.55: Magyar óra. 21.05: Rádiózenekar, Polák Rudolf és János hegedűművészekkel. 21.10: Kossik: „Viszontlátásra“, egyfelvonásos hangjáték.

A szerkesztésért:

Dr. STAUBER JÁNOS
felel.

4878 **ARAD**
Vadászkürt Szálloda

ujjonnan átalakítva a város központjában, modern, kényelmes, tiszta otthont nyújt az utazóközönségnek. — **Gőzfűtés.** — Figyelmes kiszolgálás. Telefon interurban 678. — Tisztviselő és utazó uraknak 20% engedmény

Szegfü M.

írógép szaküzlete
Str. Bratianu 7.

Románia legmodernebbül berendezett írógépjavító műhelye.

Írógépek, 4846
Sokszorosító gépek,
Számoló gépek,
Mindennemű keltékek

Hotel Central
Arad.

Központi fűtés! — Folyó melegvíz! — Fürdőszobás szobák! — Csendes — Tiszta! — Olcsó! 4817

Szobák havi bérletre is.

RIUNIONE ADRIATICA
DI SICURTA TRIESTE
(ADRIAI BIZTOSITO)

Aradi Vezérügynöksége

4916

STEIN JOZSEF

Első Erdélyi Általános Biztosító Részv.-társ.

Cluj—Kolozsvar

Erdély legrégebb, legerősebb és
legkülönösebb biztosító intézete

I g a z g a t ó s á g : Cluj

Alaptőke és tartalékok 200.000 000 lejen fölül

Főügynökségek: Alba-Iulia, Arad,
Brasov, Bucuresti, Cernauti, Cluj, Oradea,
Satu-Mare, Targu-Mures, Timisoara

Elfogad mindenféle tűz-, betörés-,
élet-, üveg-, jég-, szállitmány-, bal-
eset- és szavatossági biztosításokat

Aradi főügynökség: 4917

Strada Horia 2 (volt Széchenyi-ucca)

Az összes bel-
és külföldi

**illatszerek,
kölnivizek
és puderek**

**dus választékban
legolcsóbb árakon**

drogeria **„City“** parfumeria

E. ZEINER

Minorita-palota

4816

„FITA“

**Fabrica de Impletituri și Trico-
tage din Arad.**

Ajánlja a téli és tavaszi szezonra szép és köz-
ismert legjobb minőségű cikkeket, mint: 4852

**pullovereket, mellényeket,
polóingeket, netzingekeket,
berettsapkákat, fürdőruhá-
kat, harisnyákat és min-
denféle más kötött cikkeket**

Versenyképes árak!!

„ERA“ EUGEN REISMANN S.A

FABRICA DE IMPLETITUSE SI TRICOTAGE

Telefon 77. 4868 ARAD. Telefon 77.

GYART MINDENNEMŰ KÖTÖTTÁRUT

Figyelem a pontos
címe!

Figyelem a pontos
címe!

Anton JOANOVTS Antal
szücs

Alapitva 1882.

ARAD, Strada General Grigorescu 2,
volt Tabajdy K.-ucca (uj Neuman-ház.)

Szőrmebundák a legolcsóbbtól a legfinomabb ki-
vitelig készülnek, szőrmék a legnagyobb választékban kaphatók. Vállalom bőrök kikészítését, emlősök és madarak tömését, a nyári idényre szőrmétárgyaknak moly elleni megóvását. Atalakításokat és javításokat a legprecízebben végzem.

Ritka szép karácsonyfa-akasztékok, csokoládé és cukorka különlegességek

WILD

bonbonneriában, a Minorita-palotában. Gyönyörű kivitelű és finom tartalmu díszdobozok óriási választékban!

APRÓ HIRDETÉSEK.

Az apró hirdetések díját szavak szerint: számítjuk. Minden szó 4 lej. A legkisebb hirdetés ára 10 szóig 40 lej. A kiadóhivatal fenntartja magának a jogot, hogy az olyan apróhirdetés szövegét, amely eredeti alakjában nem közölhető, megváltoztassa. Az apróhirdetéseket előre kell fizetni.

Apróhirdetéseket este 9 óráig vesznek fel az Aradi Közlöny kiadóhivatalai. - Telef.: 151

HÁZASSÁG.

Budapesti izr. köresküdő vagyok. Mognosulnék 50 000 pengő hozománnyal. Elvonnék jó házból való 25-32 év körüli urleányt. Saját házam és üzletem van. Hozomány elsőhegyre való bekebelezéssel biztosított. Csak komoly, fényképes ajánlatokra reflektálok. A legnagyobb titokt rtásra kötelezem magam. Jelige: „Komoly, biztos jövő” Balogh Sandor hirdetőirodába, Budapest, V., Bálvány-uca 12.

ALKALMAZÁS.

ALMOLNART keresek, ki számolni tud, január 1-re Bisztriczky, Ghioroch. 4936

Intelligens fiatalember

külföldi egyetemét végzett. irodai munkákban járatos, szerény igényekkel bármiféle állást vállal. Vállalja nyelvek tanítását, diákok előkészítését igaz tanúnyos feltételek mellett. Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4935

LAKÁS.

HATSOBÁS urilakás május 1-re kiadó Str. Gheorghe Pops (Ferdinand-uca) 9. 4485

KERÉSEK 2, esetleg 3 szobás, fürdőszobás lakást. Címeket az Aradi Közlöny kiadóhivatalában kérek. 4947

Kiadó I-50 emeleti négy szobás modern lakás. Salacz-u. 9. sz. Bővebbet a házmesternél. 4434

Évtizedek óta ten. a lo fő yk. pészeti műterem és uccai üzlet 1934. február 1-re kiadó Bulev. Reg. Ferdinand 22.

Év izedek óta fennálló férfidivat és rólóüzlet azonnal kiadó. Bulev. Reg. Ferd. 65. - Ugyanott 1-4 szobás, fürdőszobás lakások kiadók. Érdeklődhetni: Bulev. Reg. Ferdinand 22., II. em. 4894

INGATLAN.

TELEK bérbeadó a belváros legjobb uccájában Leraktározásra stb. alkalmas Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4921

JÖVEDELMEZŐ ház eladó Cím az Aradi Közlöny kiadóhivatalában. 4915

Haász Albert

(ALAPITTATOTT 1919. évben)

Ingatlanforgalmi és bankbizományi irodája és lakása:

Arad, Str. Eminescu (Deák F.-u.) 20-22.

KÖZVETITI:

Bér-, magán-, üzletes-, gazdálkodás-, és iparvállalat céljaira alkalmas

házak,
villák,
telkek,
földbirtokok,
malmok,
szőlők

vételét és eladását a legelőnyösebb feltételek mellett.

Pénzkölcsönöket betáblázásra, valamint folyószámla és áruhitel-kölcsönöket folyósítatok.

Kérem bizalommal felkeresni irodámat, ahol készséggel állok bármikor üzletleim rendelkezésére

Figyelje irodám előtti hirdetési táblám!

VÉTEL ÉS ELADÁS.

Uj nehéz szántalp

kapható az Egyesült szikvizgyárban, Str. Consistoriului No. 14. 4946

Szodagyár felszerelés

KERESTETIK LEHETŐLEG 1/2-es KEVERŐS GÉP.

Ajánlatot „Vidéká” jellegre az Aradi Közlöny kiadóhivatalában kérek. 4939

FIGYELEM! Kézpénzért megveszem eladó tárgyait, u. m.: háló, ebédlő, úriszoba berendezését, íróasztal, széslon, székek, asztalok, fotelok, ezüst tárgyak, vitrinek, dísztárgyak stb. Komplet szobaberendezések, keleti perzsa szőnyegek, festmények, antik vitrin, szörmebundák, ezüsttárgyak, fali vitrinek, képrámák, aranyozott consol tükrök, előszobafal, intarziás antik asztalok, dísztárgyak, stb. eladók. SALGONE bizományi üzletében Str. Horia 1. szám (Széchenyi-uca) Neuman-palota.

Victoria takarékpénztári betétkönyveket és adóbónokat veszek.

Str. Vicentiu Babes 9. (Kiss Ernő-uca). 4945

Mindenki figyeljen!

Uj évi ajándéktárgyak olcsón kaphatók, a Comisioban ezüst tálcák, ezüst cigarettatálca, mindennemű ezüsttárgyak, keleti és belföldi szőnyegek, festmények! Butorok! Játékok!

Zálogtárgyakra a legmagasabb összegeket csak az általunk képviselt temesvári zálogház folyósítja. - Meghosszabbításokat a legolcsóbban vállalunk „COMISIO” biz. üzlet, Bul. Reg. Maria 13. Dacia kávéház mellett. KÉSZPÉNZÉRT ÉMGVÉSSZÜK minden eladó do gait.

KEZELUNKA-, Kenyér-, Papír-, Diszkosarak.
Baba-, Gyermekgarnitúra-, Fésűárak, Borotvácsetek, Haj, Ruha, Fog, Körömfékek, legolcsóbban. 4891
KREBS & MOSKOVITZ Arad, új Neuman-ház.

Majdnem új

2x12 személyes kézalatti ezüst evőkészlet, jutányos áron sürgősen eladó HARTMANN KALMAN ékszerésznél, Minorita-palota. 4951

Butskó Béla

paszományos és gombkötő munkálatok a legjutányosabb áron ARAD, Strada Muresului 8. 4820

Színházi és estélyi ruhákat és kabátokat
legszebben fest, tisztít,
valamint gallérokat legolcsóbban fényez

K N A P P

modernül berendezett vállalata 4821

v. Waltzer-uca 11.

v. Magyar-uca 10.

A tél már nem hoz **Hoszpodár-**hoz küldöm átgondolt, régi ruháimat festeni, vegyileg tisztítani, Str. V. Stroiescu (Teleky-u.) 13. és Str. Eminescu (Deák F.-u.) 3.

Tűzifa legjobb minőségű, olcsó áron **szereshető be** fatelepén, Strada Dorobantilor 30. **Menczer Tibor** (volt Urbán Iván-uca) 4322

Hó- és sárcipőjavítás

4 óra alatt, talp, sarok 40 lej
MOTORICA, volt Asztalos Sándor-u.

5 lej egy elem.

Törött üveg- és porcellán-tárgyak szakszerű vizálló ragasztása. Korcsolyák élesítése.

AZ IRÓGÉPEK

Importja egyszerűen hermetikusan elvan zárva. Jól elfogott érdeke tehát minden géptulajdonosnak, hogy meglévő gépét **elsőrangú műhely által kezeltesse.** - Törés, kopás esetén **eredeti amerikai alkatrészt** helyettesítsen gépébe, mert csak így biztosíthatja még évek hosszú során át annak használhatóságát.

Nálam az összes alkatrészek cserélhetők, tehát **nemcsak a henger, betű vagy betűkar,** hanem akár az egész **Segment (csapágyrendszer)** teljes **betűkar sorozattal** vagy a fogaskerek a léccel stb., úgy, hogy egy gép **teljes ujjalakítása 100%** értelembe **sem „utopia”.** 4229

SZEGEDU

Str. Bratianu 7. - Telefon 111.

ÜZLETEK.

JÓL bevezetett fatelep család okok miatt átadó v. Kossuth-uca 40. 4943

ARAD

Fehér Kereszt

nagyszálloda

Központi fűtés, hideg, meleg víz
Legtisztább! - Legjobb!
Tehát: legolcsóbb! - Hall!

DIANA-fürdő

ujjonnan berendezve, leszállított árakkal, elsőrendű kiszolgálás, nyitva egész nap, sósfürdő, masszázsa, tyukezemvágás, szakszerű testápolás. Szíves pártfogást kér a Fürdőigazgatóság. 4271

HATSCHER

Ingatlanforg. irodája Str. Eminescu (Deák F.-u.) 2. I. em. (Lakás ugyanott).

Előnyös ingatlanajánlatok:

1. Fűtőrendszerrel, 7 lakásos, modern (2 és 3 szobás, parkettás, fürdőszobák), üzlethelyiségekkel, 16 hozam, 2,400.000.

2. V. Erzsébet-körtől kétemeletes, 3. 4. 5 szobás, parkettás, fürdőszobák, lakásokkal, 1,650.000.

3. Kulturpalota táján emeletes, parkettás, fürdőszobás lakásokkal, 1,650.000.

4. Üzletvezetőség táján emeletes, üzletes bérház, 17 bérleménnyel és raktárhelyiségekkel, 125.000 hozam 900.000.

5. V. Batthyány-uccához közel emeletes, 12 fürdőszobás lakással, 16 hozam, 1,400.000.

6. Ugyanott masszív, emeletes, jókarban, 4 bérlemény, fürdőszobákkal, 750 ezer

7. Central-mozi közelében magasföldszintes, alapítvánnyal, részben adómentes, 1x3 szobás, fürdőszobás, 3x2, 3x1 szobás, 16 hozam, 600.000.

8. V. Radnai-uton jókarban, 10 lakásos bérház 425.000.

9. V. Orczy-ucca táján magasföldszintes, jókarban, 3 szobás, áruvezető folyósóval, 1x2, 1x1 szobás, előszobákkal, pince, 380.000.

10. Belvárosban 2 szobás, elő-, fürdőszobahelyiséggel, városi víz, 120.000.

Azonkívül egyéb magán-, bér- és üzletes házak 50.000-tól 5 millióig továbbá telkek, földek, stb. eladására vannak megbízásaim.

Pénzkölcsönöket ingatlanokra első helyi betáblázás ellen, folyószámlára biztosíték mellett, továbbá áruhitelként folyósítatok.

Már most keresnek üzletemben új évi ajándéktárgyakat. Siessen hozzá eladó antik és modern, ezüst, arany, bronz, porcellán díszmű tárgyakat SALGONE bizományi üzletében Str. Horia 1, Neuman-palota, hol legrövidebb idő alatt értékesítve lesznek. Sürgősen keressék szőnyegeket, 12-es és 6-os ezüstöt, modern háló és ebédlőket, festményeket, vitrineket stb.

**BRISTOL...
BRISTOL...
BRISTOL**

**Szálloda
Budapest
Dunapart,**

árban és szolgáltatásban vezet!

Szoba teljes ellátással személyenként

napi 12.- pengőért